

Limba și literatura
română pentru
instituțiile de
învățământ cu
predare în limbile
minorităților
naționale,
manual pentru
clasa a IX-a

Pagina tehnică

Cuprins

Unitatea I

Adolescentul/adolescenta și patria

Lecția	Gramatica	Pagina
1 Ziua Limbii Române	Substantivul. Clasificarea substantivelor. Genul și numărul substantivelor	6
2 Ziua Independenței	Cazurile substantivului. Declinarea substantivelor comune	14
3 Festivalurile – o manifestare a culturii	Declinarea substantivelor proprii. Utilizarea substantivelor proprii în propoziție	22
4 Valori culturale românești în lume	Cazuri frecvente de utilizare a substantivelor comune cu articol nehotărât și cu articol hotărât	30
Recapitulare		38
Evaluare sumativă		40
Produse școlare		42

Unitatea II

Adolescentul/adolescenta și valorile sale

Lecția	Gramatica	Pagina
1 Cum să comunicăm eficient	Utilizarea pronumelor personale la cazul dativ cu verbe la timpul prezent. Poziția pronumelor personale neaccentuate față de verb. Formele pronumelor personale la cazul dativ	44
2 Tot ce e frumos începe din dragoste	Pronumele nehotărât. Utilizarea pronumelui în propoziții	52
3 Decizia îmi aparține	Numeralul distributiv și numeralul adverbial. Valorile morfologice ale numeralului	62
4 Profesiile viitorului	Adjectivele pronominale	72
Recapitulare		80
Evaluare sumativă		82
Produse școlare		84

Unitatea III

Adolescentul/adolescenta și societatea

Lecția	Gramatica	Pagina
1 Cum să învățăm eficient	Utilizarea pronumelor personale la cazul acuzativ cu verbe la timpul prezent, la diverse moduri. Poziția pronumelor personale neaccentuate față de verb	86
2 Mesaje scrise: cererea personală	Adverbul. Gradele de comparație. Adverbe compuse	94
3 Istории de succes	Diateza activă. Utilizarea verbului în propoziție. Conjugarea verbelor neregulate la modul indicativ, timpul prezent	102
4 Moda și bunul-gust	Modul nepersonal: supinul	110
Recapitulare		118
Evaluare sumativă		120
Produse școlare		122

Unitatea IV

Adolescentul/adolescenta și cultura

Lecția	Gramatica	Pagina
1 Nume notorii din literatura română	Diateza reflexivă. Utilizarea verbelor reflexive cu pronume reflexiv la cazul acuzativ. Conjugarea verbelor reflexive cu pronume reflexiv la cazul acuzativ	124
2 Nume reprezentative în arta plastică românească	Diateza reflexivă. Utilizarea verbelor cu pronume reflexive la cazul dativ. Conjugarea verbelor reflexive cu pronume reflexive la cazul dativ	132
3 Teatrul – lecții de viață	Prepoziția. Clasificarea prepozițiilor	140
4 Călătorii culturale	Locuțiunile prepoziționale. Clasificarea locuțiunilor	148
Recapitulare		156
Evaluare sumativă		158
Produce școlare		160

Unitatea V

Adolescentul/adolescenta și natura

Lecția	Gramatica	Pagina
1 Ocrotirea naturii – datoria fiecăruia	Interjecția. Tipurile de interjecție	162
2 Rezervații naturale din Republica Moldova	Conjunții și locuțiuni conjuncționale. Utilizarea conjuncțiilor și locuțiunilor conjuncționale	170
3 Un mediu curat – o viață sănătoasă	Conectori pragmatici. Clasificarea conectorilor. Utilizarea conectorilor pragmatici	178
4 Proiecte ecologice	Propoziția și fraza	186
Recapitulare		194
Evaluare sumativă		196
Produce școlare		198

Anexe

Unitatea: Adolescentul/adolescenta și Patria. Proiectul: <i>Odă Limbii Române</i>	199
Atelier intercultural. <i>Să ne cunoaștem mai bine</i>	200
Atelier de lectură și discuții. <i>Omul și marile dileme ale vieții în nuvela „Bătrânețe, haine grele” de Ion Druță</i>	202
Îndrumar de gramatică. <i>Elemente de construcție a comunicării</i>	206
Lexic	221

Unitatea I

ADOLESCENTUL/ ADOLESCENTA ȘI PATRIA

La sfârșitul unității de învățare vei putea:

- să identifice informații globale și detaliate din mesaje audiovizuale și interacțiuni verbale;
- să citești conștient texte din variate surse și suporturi;
- să extragi din text unele informații de detaliu;
- să ordonezi informațiile din diverse surse după anumite criterii;
- să caracterizezi persoane/personaje, exprimându-ți atitudinea proprie;
- să reproduci mesaje citite sau audiate;
- să relatezi evenimente, fapte, activități pe diverse teme;
- să formulezi independent răspunsuri dezvoltate, exprimând opinii, atitudini;
- să redactezi texte în bază de repere.

Lecția 1

Ziua Limbii
Române

*Limba este cartea
de noblețe a unui neam.
Vasile Alecsandri*

Limba Noastră
cea Română

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

grai = limbă
autohton = băștinaș
vâltoare = vârtej = agitație
neam = popor = națiune
vatră = baștină = patrie
ființă = viață = existență
suferință = greutate = chin

Antonime

identic ≠ diferit
a cuceri ≠ a elibera
veșnic ≠ temporar ≠ vremelnic
a (se) aduna ≠ a (se) împrăștia

Familii de cuvinte

text – context – textier
țară – țărăină – țărănesc
vechi – străvechi – învechit
veșnicie – veșnic – a înveșnici
rod – a rodi – rodnic – roditor

Neologisme

patrimoniu – bunuri spirituale care aparțin
întregului popor
tezaur – totalitatea cuvintelor unei limbi
elogiu – discurs prin care este lăudat cineva
sau ceva
a dăinui – a continua să fie, să trăiască
a intona – a cânta o piesă muzicală
a arbora – a înălța un drapel

Îmbinări de cuvinte și expresii

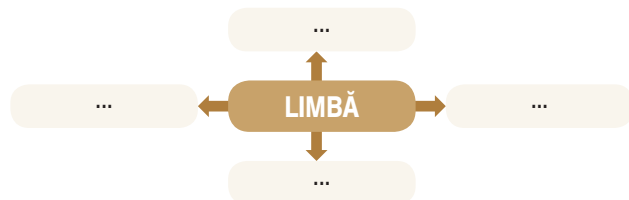
Limba doinelor – limba cântecelor
Limba neamului meu dacic – limba strămoșească
Rodnică țărăină – pământ roditor

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect diftongul [oa].

Limbă armonio**oa**să, vatră frumo**oa**să, doină melodi**oa**să, ființă valoro**oa**să, stăpână prieteno**oa**să, patrie glori**oa**să.

1.1. Alcătuește enunțuri cu două îmbinări la alegere.

2. Formează un clustering din cuvintele care se asociază cu noțiunea de **limbă**. Explică asocierile.

3. Identifică sensurile cuvintelor evidențiate în enunțurile propuse.

- a) El este **o ființă** sinceră și deschisă.
În cadrul liceului **ființează** un muzeu.
b) Pâinea e coaptă pe **vatră**.
Mi-e dor de **vatra** strămoșească.
c) Noi ne tragem din **neamul** dacilor.
Suntem o familie cu multe **neamuri**.

4. Alcătuește câte un enunț cu fiecare pereche de antonime.

- a) identic ≠ diferit   b) veșnic ≠ vremelnic

5. Încadrează în enunțuri o familie de cuvinte, astfel încât să obții un text coerent.

- a) rod – a rodi – rodnic – roditor;
b) text – context – textier.

6. Continuă șirul, răspunzând la întrebări.

- a) Un popor are (ce?) istorie, ..., ..., ...
- b) Limba țării mele este (cum?) sacră, ..., ..., ...
- c) Doina este (ce?) un cântec liric, ..., ..., ...
- d) În limba română au fost și sunt scrise (ce?) cărți, ..., ..., ...

- e) Moldova este patria (a cui?) străbunilor mei ..., ..., ...
- f) În zilele de sărbătoare națională se arborează (ce?) Drapelul de Stat al Republicii Moldova, se intonează (ce?)... .

7. Citește actele de comunicare. Utilizează-le, pe parcursul temei, după necesitate.**Acte comunicative****A solicita/a oferi informații**

- Poți să-mi povestești despre sărbătoarea Limba Noastră?
- Da, desigur.
- Când s-a marcat pentru prima dată această sărbătoare?
- Sărbătoarea a fost marcată...
- Ce se organizează în țară cu ocazia Sărbătorii Naționale *Limba Noastră*?
- Au loc manifestări culturale...
- Cum sunt cei prezenți la sărbătoare?
- Sunt veseli, binedispuși, fericiți.

A exprima admirația

- Sunt încântat/ă de programul sărbătorii Limba Noastră.
- Ador astfel de sărbători bine organizate.
- Apreciez în mod deosebit talentul și prestația artistică a oamenilor de creație.
- Am toată admirația pentru oamenii îmbrăcați în costume naționale.
- Minunat! E ceva de nedescris!
- Ce frumos! Ce frumusețe!
- Bineînțeles că îmi doresc!
- Mă impresionează tradițiile poporului!
- Sunt impresionat/ă de ospitalitatea oamenilor!
- Avem mulți oaspeți din străinătate?
- Sunt sigur/sigură că acest eveniment festiv ne motivează să fim vorbitori culți!

8. Exersează dialogurile propuse mai jos.**Dialoguri scurte**

- Poți să-mi povestești despre Sărbătoarea Națională *Limba Noastră*?
- Desigur. Ce te interesează?
- Când s-a marcat pentru prima dată sărbătoarea *Limba Noastră*?
- Sărbătoarea a fost marcată pentru prima dată în anul 1990.
- Ce se organizează în țară cu ocazia Sărbătorii Naționale *Limba Noastră*?
- Au loc manifestări culturale. Sunt organizate diferite expoziții, târguri, concerte, spectacole.
- Ce dispoziție au oamenii în zi de sărbătoare?
- Ei sunt veseli și binedispuși.
- Ce activități le creează starea de bine?
- Cred că muzica, dansurile și plimbările în aer liber.
- Îți place să mergi la sărbătorile naționale?
- Desigur! Merg cu cea mai mare plăcere împreună cu colegii de clasă.
- Ce părere ai despre programul sărbătorii *Limba Noastră*?
- Sunt încântat/ă! Ador astfel de sărbători, pentru că sunt bine organizate.
- Ce părere ai despre portul popular?
- Am toată admirația pentru oamenii care vin la sărbătoare în costume naționale.
- Tu ai un costum popular?
- Am doar o ie.
- Minunat! S-o porți cu mândrie!

CAPTAREA ATENȚIEI

9. Alege un final potrivit ca să obții un proverb.

Limba e dulce ca mierea	de atâtea ori e om.
Învăță o nouă limbă	și amară ca fierea.
Câte limbi știe omul să vorbească,	și vei căpăta un nou suflet.

10. Citește câteva curiozități despre limba română. Spune care te-a impresionat cel mai mult. De ce?

- Cuvintele **doină**, **dor** și **colind** sunt înregistrate în patrimoniul cultural UNESCO. Cuvintele **dor** și **doină** nu pot fi traduse cu exactitate în alte limbi.
- „C” este litera cu care încep cele mai multe cuvinte în limba română. *Dicționarul explicativ al limbii române* cuprinde 19.750 de cuvinte ce încep cu această literă.
- În limba română există doar două cuvinte care conțin toate literele cu diacritice din alfabet: **îmbrățișând**, **înfățișând**.
- În limba română întâlnim cuvinte cu forme identice de singular și plural: **genunchi**, **ochi**, **pui**, **puști**, **pițigoii**, **nume**, **tei** etc.
- Diferența cea mai mare de litere între forma de plural și singular a unui substantiv o prezintă cuvântul **om – oameni** (4 litere).

AUDIERE

11. Ascultă textul și constată:

- informația audiată confirmă ceea ce știam (+);
- informația audiată diferă de ceea ce știam (-).

SĂRBĂTOAREA NAȚIONALĂ
LIMBA NOASTRĂ

Sărbătoarea *Limba Noastră* s-a născut în vâltoarea mișcării de renaștere națională de la sfârșitul anilor '80 ai secolului trecut.

La 27 august 1989, la Chișinău a avut loc Marea Adunare Națională, la care au participat circa 750.000 de oameni. În cadrul adunării, s-a cerut declararea limbii moldovenești (astfel numită pe atunci) ca limbă de stat și trecerea la grafia latină.

Pe 31 august 1989 a fost votată legea cu privire la limba de stat și alfabet. Ulterior, această zi a fost declarată Sărbătoare Națională.

Pentru prima dată, sărbătoarea *Limba Noastră* a fost marcată în 1990. Cu ocazia acestei sărbători, anual se organizează manifestări culturale.

Această sărbătoare ne îndeamnă să cinștim și să vorbim corect limba română.

(Din presă)

12. Răspunde la întrebări pe baza celor audiate:

- Ce au solicitat participanții la Marea Adunare Națională din 27 august 1989?
- Când a fost votată legea cu privire la limba de stat și alfabet?
- Care este menirea acestei sărbători naționale?

13. Identifică în text și scrie sinonimele cuvintelor:

a asista, aproximativ, a se solicita, cu prilejul.

13.1. Alcătuieste două enunțuri cu sinonimele identificate, la alegere.

14. Examinează imaginea alăturată și raportează-o prin 1-2 enunțuri la conținutul textului.

LECTURĂ

15. Citește poezia și spune ce afirmă poetul despre originea limbii române.

LIMBA NOASTRĂ CEA ROMÂNĂ

Sărut vatra și-al ei nume
Care veșnic ne adună,
Vatra ce-a născut pe lume
Limba noastră cea română.

Cânt a patriei ființă
Și-a ei rodnică țărână,
Ce-a născut în suferință
Limba noastră cea română.

Pre pământ străvechi și magic
Numai dânsa ni-i stăpână:
Limba neamului meu dacic,
Limba noastră cea română.

În al limbilor tezaur
Pururea o să rămână
Limba doinelor de aur,
Limba noastră cea română.

Grigore Vieru

Portretul lui Grigore Vieru.
Autor: Valentina Rusu-Ciobanu.

AUTORUL ȘI CREAȚIA SA

Grigore Vieru

(1935–2009) –

poet, textier, publicist,
prozator, eseist, autor de
manuale școlare.

Temele și motivele poeziei:

lumea copilăriei, mama, patria, neamul, graiul matern, femeia, dragostea.

Debutul literar: în 1957 apare primul volum de versuri pentru copii, intitulat *Alarma*.

Cărți pentru copii: *Muzicuțe*; *Să crești mare*; *Bună ziua, fulgilor*; *Trei iezi*; *Numărătoarea*; *La fereastra cu minuni*, *Duminica cuvintelor* ș.a.

Autor de manuale pentru copii: *Albinuța*, *Steluța*, *Abecedarul*.

Cărți pentru adulți: *Numele tău*; *Aproape*; *Fiindcă iubesc*; *Taina care mă apără*; *Rădăcina de foc*; *Limpede ca lacrima*; *Tu m-ai strigat, fiule?* ș.a.

Texte pentru cântece: *Cântare scrisului latin*; *Trei culori*; *Eminescu să ne judece*; *Reaprindeți candela*; *Răesai*; *Iartă-mă*; *Melancolie*; *Maria Mirabela* ș.a.

Volume traduse: peste 60 de cărți de versuri pentru copii și adulți, editate în 18 țări.

Merite și distincții: Diploma internațională *Andersen*, Premiul *Lucian Blaga* ș.a. Grigore Vieru a fost propus de Academia Română la Premiul Nobel pentru Pace.

LEXIC

vatră – loc de baștină, casă părintească

țărână – aici: pământ fertil

ființă – sin.: existență

străvechi – foarte vechi

neam – aici: popor, națiune

doină – cântec popular liric

a rămâne – оставаться

tezaur – sin.: comoară

pururea – pentru totdeauna, în veci

lume – aici: pământ, glob pământesc

16. Identifică în textul poeziei cuvintele pe care nu le înțelegi. Consultă dicționarul român-rus.

17. Citește expresiv poezia, alegând intonația potrivită.

18. Citește și selectează versul care indică:

- a) locul de naștere al limbii române;
- b) modul în care a luat naștere limba română;
- c) statutul limbii române;
- d) destinul limbii române.

19. Recitește poezia și completează tabelul, după model.

Văd	Aud	Simt
vatra	melodie	bucurie
...	...	...

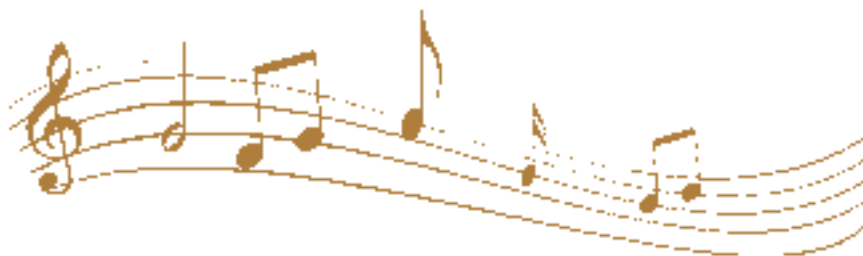
20. Răspunde la întrebări cu ajutorul textului.

- a) Pe cine adună vatra în jurul ei?
- b) În ce condiții s-a format, de-a lungul timpului, limba noastră cea română?
- c) Cum trebuie să se simtă limba română în țara ei?
- d) Care este viitorul limbii române?
- e) Cui îi este dedicată această poezie imnică?
- f) De ce limba este comparată cu un tezaur?

21. Enumeră mijloacele artistice utilizate în poezie. Ce rol au acestea?

21.1. Identifică cea mai frumoasă metaforă din strofa a III-a. Comentează-o în 2-3 enunțuri.

25. Memorează poezia *Limba noastră cea română*. Recit-o.

22. Continuă enunțurile, valorificând mesajul poeziei:

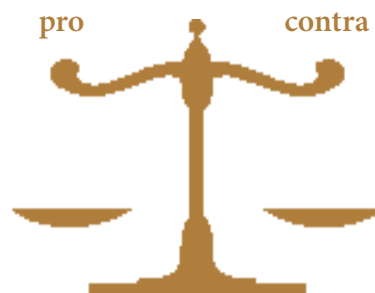
- a) Poezia *Limba noastră cea română* este o declarație de dragoste...
- b) Limba română nu aparține unui singur om, ci este moștenirea...
- c) Rolul important al limbii române constă în...
- d) Poezia este o manifestare a respectului pentru păstrarea identității...

23. Citește afirmațiile, raportând una dintre ele la mesajul poeziei. Argumentează-ți alegerea în 2-3 enunțuri.

- a) „Nu noi suntem stăpânii limbii, ci limba e stăpâna noastră.” (Mihai Eminescu)
- b) „Limba română este patria mea.” (Nichita Stănescu)
- c) „Limba este cartea de noblețe a unui neam.” (Vasile Alecsandri)
- d) „Limba este arhiva istoriei.” (Ralph Waldo Emerson)

24. Lucrați în echipe. Discutați cu colegii/colegele și organizați dezbateri, aducând argumente pro sau contra referitor la afirmația lui Grigore Vieru:

E o datorie patriotică să ne vorbim limba corect.

26. Audiază cântecul „Limba noastră cea română”, interpretat de Nicolae Gribincea, solistul ansamblului etnofolcloric „Plăieșii”, și scrie în caiet mai multe cuvinte-stări.

VORBIRE

- 27.** Formulează, în limitele unui enunț dezvoltat, tema poeziei „Limba noastră cea română” de Grigore Vieru.
- 28.** Propune un alt titlu pentru poezia studiată. Argumentează opțiunea în 1-2 enunțuri, utilizând unul dintre conectori:
- deoarece; pentru că; fiindcă; căci.
- 29.** Explică sensul expresiilor din textul poeziei în 3-4 enunțuri. Utilizează și repere.
- Limba neamului meu dacic.
  - Limba doinelor.
- Repere:** cred, consider, după părerea mea, în opinia mea.
- 30.** Alcătuieste un text coerent din 4-5 enunțuri, răspunzând la întrebări. Prezintă-l colegilor/colegelor.
- a) E necesar ca fiecare cetățean să cunoască limba oficială a statului?
  - b) Ce avantaje oferă fiecărui cetățean/fiecărei cetățene cunoașterea limbii de stat?
  - c) Care este atitudinea ta față de disciplina „Limba și literatura română”? Argumentează.
  - d) Cum te simți atunci când ai posibilitatea să comunici în limba română în afara orelor de la școală?
- 31.** Alcătuieste două propoziții în care cuvântul *limbă* să aibă sensuri diferite.
- Limbă (organ al cavității bucale).
- Limbă (sistem de comunicare).
- 32.** Lucrați în perechi. Construiți un dialog, din 9-10 replici dezvoltate, în baza situației de comunicare. Utilizați și acte comunicative învățate.
- Radu o invită pe Ana-Maria la un concurs de poezie în limba română. După eveniment, colegii discută. Ana-Maria își exprimă admirația față de prestația colegului. Radu îi mulțumește pentru apreciere.

- 33.** Lucrați în echipe. Alcătuiți o prezentare la tema indicată, având drept reper afirmația lui Nicolae Dabija „*Cel mai mare elogiu, un elogiu zilnic, pe care îl putem aduce limbii noastre, este să o vorbim corect și să-i cucerim bogățiile*”. Prezențați produsul elaborat.

Repere:

Echipa I: Rolul dicționarelor în cultivarea limbii române

Echipa a II-a: Rolul lecturii în exprimarea corectă și coerentă

Echipa a III-a: Vizionarea online a emisiunii televizate „Vorbește corect gramatical”

Echipa a IV-a: Vizionarea filmelor și spectacolelor în limba română

- 33.1.** Lucrați în echipe. Propuneți o listă de recomandări și sugestii tuturor celor care vor să învețe, cât mai rapid/mai ușor, să comunice în limba română.

Model:

- a) Memorează acte comunicative pentru situații uzuale de comunicare.
- b) Ascultă podcasturi în limba română.

- 34.** Lucrați în perechi. Elaborați un miniproiect.

Etape de lucru:

- a) informați-vă, din mai multe surse, despre poezii/poetele și compozitorii autohtoni/compozitoarele autohtone care au cântat limba română, suveranitatea, grafia latină în creațiile lor;
- b) prezentați informația în formă de poster.

Algoritm:

1. titlul posterului, mottoul posterului;
2. numele, prenumele autorilor;
3. portretele poezilor/compozitorilor;
4. titlul poeziei/cântecului;
5. un fragment din poezie/cântec.

- 35.** Consultă rubrica *Autorul și creația sa*. Numește cântecele scrise pe versurile poetului pe care le-ai ascultat.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Substantivul. Clasificarea substantivelor. Genul și numărul substantivelor

Noțiuni generale

Ce este substantivul?	Substantivul este partea de vorbire care denumește <i>lucruri, ființe, plante, fenomene, acțiuni, relații, stări, însușiri, noțiuni abstracte etc.</i>
Care sunt întrebările substantivului?	Întrebările substantivului sunt: cine? – <i>cetățean, scriitor, elevă, soră</i> ; ce? – <i>pământ, limbă, patrie, rod.</i>
Cum se clasifică substantivele?	Substantivele se clasifică în: a) animate (<i>om, pasăre</i>); inanimate (<i>sărbătoare, dorință</i>); b) comune (<i>mamă, casă</i>); proprii (<i>Moldova, Grigore Vieru</i>).
Cum se împart substantivele după gen?	După gen substantivele se împart în: masculine – <i>un băiat, un copac</i> ; feminine – <i>o limbă, o doină, o ie</i> ; neutre – <i>un popor, un neam, un cântec, un sărut, un tezaur.</i>
Câte numere au substantivele?	Substantivele au două numere: singular – <i>strămoș, carte, limbă</i> ; plural – <i>strămoși, cărți, limbi.</i>

Genul și numărul substantivelor

Genul	Numărul	Desinențe specifice	Exemple de utilizare
masculin	singular	- □; -l; -u; -i; -e; -ă	poet □, elev □, strămoș □, copac □; copil, porumbel; cercel, cal; codru, zimb <u>ru</u> , metru, uliu, erou, leu, pui, frate, tată. Grigore Vieru este un poet al neamului. Fiecare copil are nevoie de modele în viață. Am văzut un pui de cuc. El are doar un frate . E bine că am un tată grijuliu.
masculin	plural	-i	poet <u>i</u> , elev <u>i</u> , strămoș <u>i</u> , copac <u>i</u> ; copii, porumb <u>e</u> i, cercei, cai; codri, zimbru, metri, ulii, eroi, lei, pui, frați, tați. În clasă sunt mulți elevi eminenti. Am cumpărat trei metri de stofă. Am văzut niște pui de cuci. Colegul meu are doi frați . La adunarea de părinți au fost mulți tați .
feminin	singular	-ă; -e; -ie; -ea	țară, casă, sărbătoare, sare, vreme, cetățenie, librărie, foaie, stea, lălea, podea. Am revenit în țară pentru totdeauna. Mergi la sărbătoare ?
feminin	plural	-i; -e; -ii; -uri; -le	țări, case, sărbători, săruri, vremuri, cetățenii, librării, foi, stele, lălele, podele. În mapă sunt doar câteva foi .
neutru	singular	- □; -i; -u	popor □, caiet □, grai, teatru, lucru Acest popor își cunoaște tradițiile. Îmi place să merg la teatru cu prietena mea.
neutru	plural	-e; -uri ș.a.	popoare, caiete, teatre, lucruri, graiuri. Multe popoare își păstrează tradițiile.

SCRIERE

36. Identifică în rubrica „Autorul și creația sa” câte două substantive, urmând modelul:

Substantive	animate	inanimate	comune	proprii
Model:	adulți	grai	cărți	Grigore Vieru
	...	...	...	...

37. Formează pluralul substantivelor propuse. Precizează genul lor. Alcătuieste enunțuri.

Vers, cântec, doină, dans, pământ, suflet, neam, autor, viorea, dor, plai, vatră, strămoș, simbol, spectacol, lalea, colind, zi.

-uri; -i;
-le; -e.

38. Alcătuieste câte o propoziție în baza imaginilor, utilizând substantive care denumesc lucruri, ființe, însușiri, stări sufletești.

39. Rescrie textul, utilizând formele potrivite ale substantivelor comune și proprii dintre paranteze.

(ion și doina aldea-teodorovici) – două (inimă), două (lacrimă), două (flacăra) ale românismului și libertății noastre, care au aprins focul sacru pentru tot ce este frumos și pentru același (ideal) național. Au fost două (cetate) care au apărat valorile noastre românești și ne-au cântat, neînfricați, despre (eminescu), despre (neam), despre (limbă) – (comoară) pe care le pierduse (basarabia) și pe care, datorită lor, le-am regăsit și am continuat să luptăm pentru a le apăra și a le transmite urmașilor noștri.

40. Transformă propozițiile după model.

Model: Ai ascultat o doină? → Nu, am ascultat mai multe doine.

- a) Ai întâlnit un scriitor? → ...
- b) Ai participat la un concurs? → ...
- c) Ai declamat o poezie? → ...
- d) Ți-a dăruit o lalea? → ...

41. Scrie, în baza posterului publicitar, un anunț adresat elevilor din clasa a IX-a, în numele bibliotecarei liceului, Elena Prisăcaru, referitor la evenimentul indicat. Respectă rigorile de ortografie a substantivelor proprii și de aranjare a textului în pagină.

Reamintește-ți!

Structura unui anunț

1. Când va avea loc evenimentul?
2. Unde se va desfășura acesta?
3. Ce eveniment va avea loc?
4. Cui i se adresează anunțul?
5. Cine este autorul anunțului?

Lecția 2

Ziua Independenței

Numai într-un stat independent
poți să te simți om cu demnitate!
(Din presă)

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

crez = credință
teamă = frică
a zdrobi = a distruge = a nimici
a îndura = a răbda = a suferi
a (se) schimba = a (se) muta
brumă = chiciură = promoroacă

Antonime

a adopta ≠ a respinge
a permite ≠ a interzice
a pieri ≠ a naște
anevoios ≠ ușor

Familii de cuvinte

declarație – a declara – declarant
identitate – a identifica – identitar
independență – independent
luptă – luptător – a lupta

Neologisme

a promova – a susține, a propaga o idee
elocvent – plin de conținut, demonstrativ
identitate – însușirea a ceea ce este identic/
datele prin care se identifică o persoană
suveran – cel care poate dispune liber de soarta
și de acțiunile sale
oportunitate – caracterul a ceea ce este oportun,
potrivit, favorabil

Îmbinări de cuvinte și expresii

Suntem un crez – avem aceeași credință
Suntem o soartă – avem același destin
Forță motrice – forță care produce o mișcare
Forțele trecutului – grupuri politice sau sociale
care nu acceptă schimbarea, noul
A transmite din generație în generație –
a transmite din tată în fiu

1. Citește îmbinările de cuvinte. Pronunță corect sunetele [d], [t], [n].

Stat independent, **limbă de stat**, stema de stat, alfabet latin, **renaștere națională**, **om cu demnitate**, declarație de independență, identitate națională, libertate deplină, stat de drept, realitate istorică, putere democratică.

1.1. Alcătuieste enunțuri cu îmbinările de cuvinte evidențiate.

2. Identifică sensurile cuvintelor evidențiate în enunțurile propuse.
  - a) Rudele mele **au adoptat** un copil nou-născut. În anul 1991, deputații din primul Parlament **au adoptat** prin vot Declarația de independență a Republicii Moldova.
  - b) Documentul **poartă** antetul instituției. Părinții și-au instalat **poartă** nouă de la *Nova Porta*.
  - c) Ea a înțeles din primele cuvinte că el îi face o **declarație** de dragoste. Am completat o **declarație** de avere pe propria răspundere.
3. Alcătuieste îmbinări de cuvinte cu două perechi de antonime, apoi încadrează-le în enunțuri.

a) a adopta ≠ a respinge

b) a permite ≠ a interzice

4. Înlocuiește cuvintele evidențiate cu sinonimele acestora.
  - a) Drumul spre obținerea libertății a fost **anevoios**.
  - b) Multe popoare au ales **să piară** în lupte decât să trăiască în robie.

5. Privește imaginile. Încadrează în enunțuri familia lexicală a cuvântului *declarație*.

6. Citește actele de comunicare. Utilizează-le, pe parcursul temei, după necesitate.

Acte comunicative

A cere/a oferi informații asupra unui fapt

- Când a fost votată legea cu privire la limba de stat și reintroducerea alfabetului latin?
- Legea a fost votată la 31 august 1989.
- Prin ce este semnificativ anul 1990?
- La 27 aprilie 1990 s-a votat Legea privind drapelul de stat, iar la 3 noiembrie s-a votat Legea privind stema de stat a Republicii Moldova.
- Ce schimbări au avut loc în anul 1991?
- La 23 mai 1991 a fost votată Legea cu privire la schimbarea denumirii oficiale a statului.
- Ce document oficial a fost adoptat de către Parlamentul Republicii Moldova în data de 27 august 1991?
- Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Declarația de independență.
- Cine a semnat Declarația de independență a Republicii Moldova?
- 278 de deputați din primul Parlament al Republicii Moldova au semnat Declarația de independență.
- Ce sărbătoare națională este marcată anual în data de 27 august?
- În fiecare an, la 27 august, în Republica Moldova este marcată Ziua Independenței.

7. Exersați dialogurile propuse mai jos.

Dialoguri scurte

- Ce cunoști despre Mișcarea de renaștere națională din țara noastră?
- Mișcarea de renaștere națională a început la sfârșitul anilor '80.
- Ce evenimente au avut loc în capitala țării?
- Au avut loc cenacluri literare, adunări naționale în centrul capitalei ș.a.
- Ce a obținut țara noastră odată cu adoptarea Declarației de independență?
- Republica Moldova a obținut recunoașterea oficială a statalității.
- Ce se organizează în țară cu ocazia sărbătorii naționale *Ziua Independenței*?
- Președintele țării ține un discurs public. Cetățenii participă la expoziții și concerte în aer liber.
- Cu cine mergi în această zi la sărbătoare?
- Merg cu prietenii mei, cu colegii de clasă.
- Ce impresii îți lasă evenimentele culturale din această zi?
- Mă întorc de la sărbătoare cu emoții de mândrie pentru poporul meu.
- Care este scopul major al sărbătorii *Ziua Independenței*?
- Scopul sărbătorii este de a promova cu mândrie și demnitate valorile identității naționale.

CAPTAREA ATENȚIEI

8. Completează spațiile libere în textul legendei, utilizând cuvinte din careul alăturat și vei afla numele unei păsări. Ce legătură are această pasăre cu subiectul studiat?

O legendă veche spune că... are cea mai lungă durată de... a unei păsări. După ce îi trece jumătate de viață, el zboară pe un... înalt și își zdrobește de stâncă... său curbat. Apoi își scoate vechile... uzate și... inutile. După doar câteva luni îi cresc gheare, cioc și pene noi, care-i permit să se ridice din nou în... Pasărea îndură durerea și înfometarea pentru a se crea din nou. Acest proces se numește...

m	u	n	t	e	a	o	a	o
a	o	v	i	a	ț	ă	a	o
u	u	c	i	o	c	u	l	o
v	u	l	t	u	r	u	l	o
u	o	g	h	e	a	r	e	o
p	e	n	e	l	e	o	o	u
o	o	c	e	r	o	u	u	o
r	e	n	a	ș	t	e	r	e

AUDIERE

9. Ascultă poezia și spune: alături de cine se simte puternic eroul liric?

EU NU SUNT PASĂRE

Eu nu sunt pasăre, să știi,
Și nu-mi schimb locul când se lasă
Peste pământ și peste casă
Brumele toamnei, argintii.

Aici mi-i vatra, și-i aleasă,
Și dragă mi-i, și scumpă mi-i,
Nu că-i bogată și frumoasă,
Ci că-i aproape inimii.

Fie îngheț, fie furtună,
Nici frig îmi e și nici mi-e teamă
Cu frate, soră împreună,
Alături de tată, mamă.
Suntem un crez, suntem o soartă
Și crește nuc bătrân în poartă.

Dumitru Matcovschi

10. Răspunde la întrebări pe baza celor audiate:
- Cum e descrisă vatra strămoșească?
  - Ce nu-l sperie pe eroul liric?
  - Cine îl face pe eroul liric mai puternic?
  - Ce vrea să accentueze autorul poeziei prin versurile finale?

11. Identifică în text și scrie sinonimele cuvintelor:

a muta, teritoriu, promoroacă, frică, laolaltă, vijelie, destin, ușă.

- 11.1. Alcătuieste patru enunțuri cu sinonimele identificate (la alegere).

12. Examinează imaginile și spune: ce simbolizează acestea în textul poeziei?

LECTURĂ

13. Citește textul și spune: ce se subliniază în Declarația de independență?

LIBERTATEA – ASPIRAȚIA ORICĂRUI POPOR

De-a lungul istoriei, toate popoarele de pe Terra, atunci când a venit momentul, au luptat pentru independență. Atât popoarele mici, cât și popoarele mari, în diferite perioade ale istoriei lor, au fost nevoite să lupte pentru a se vedea libere și a avea dreptul de a-și construi viitorul.

Drumul spre obținerea libertății și a independenței pentru fiecare țară a fost diferit.

Multe popoare au riscat să piară în lupte decât să trăiască în robie. Un exemplu elocvent ar fi străbunii noștri, dacii, alături de curajosul Decebal. Împreună cu ostașii săi rămași în viață, după lupte crâncene, au ales moartea, și nu jugul roman.

Fiecare țară sărbătorește această zi importantă din istoria ei indiferent de felul în care și-a obținut libertatea.

Pentru neamul nostru, una dintre cele mai importante zile este cea de 27 august. Anume la această dată, în 1991, a fost adoptată Declarația de independență a Republicii Moldova de către Parlament.

După adoptarea Declarației de independență, lumea întreagă a aflat că pe harta lumii a apărut un nou stat – Republica Moldova. În declarație se subliniază: „REPUBLICA MOLDOVA ESTE UN STAT SUVERAN, INDEPENDENT ȘI DEMOCRATIC, LIBER SĂ-ȘI HOTĂRASCĂ PREZENTUL ȘI VIITORUL

FĂRĂ NICIUN AMESTEC DIN AFARĂ, ÎN CONFORMITATE CU IDEALURILE ȘI NĂZUINȚELE SFINTE ALE POPORULUI ÎN SPAȚIUL ISTORIC ȘI ETNIC AL REDEVENIRII SALE NAȚIONALE”.

Drumul spre independență a fost anevoios, dar și cu multe realizări – legiferarea limbii române ca limbă de stat cu revenirea la grafia latină, adoptarea Legii cu privire la drapelul și stema de stat, schimbarea denumirii oficiale a statului în Republica Moldova. Pentru toate acestea s-a luptat, deoarece a existat o opunere agresivă a forțelor trecutului.

Declarația de independență a creat noi oportunități pentru dezvoltarea tânărului stat și apropierea de valorile democratice. Viitorul Republicii Moldova depinde de eforturile depuse de fiecare cetățean, iar patriotismul și dragostea față de melegul natal trebuie să fie forța motrice care să ne ghideze în activitatea noastră zilnică.

Ziua Independenței este o sărbătoare foarte importantă pentru Republica Moldova. Să ne mândrim cu țara noastră, cu valorile ei morale și spirituale, să ne păstrăm identitatea națională și să o transmitem din generație în generație.

(Din presă)

LEXIC

elocvent – *sin.*: convingător

jug – *aici*: robie, tiranie

a pieri – *sin.*: a muri

crâncen – *sin.*: cumplit, violent

a adopta – *aici*: a accepta ceva în urma unui vot

stat – государство

identitate – идентичность

suveran – *sin.*: independent

năzuință – *sin.*: dorință, aspirație

anevoios – *sin.*: greu, dificil

oportunitate – ocazie favorabilă

efort – усилие

a ghida – *sin.*: a îndruma, a călăuzi

forță motrice – forță care produce o mișcare

14. Identifică în text și încadrează în enunțuri îmbinările de cuvinte și expresiile:
- a-și construi viitorul;
  - stat suveran;
  - forțele trecutului;
  - a transmite din generație în generație.
15. Citește și selectează enunțurile ce indică:
- exemplul străbunilor noștri;
  - anul când a fost adoptată Declarația de independență a Republicii Moldova;
  - fragmentul extras din Declarația de independență;
  - realizările de la începutul anilor '90;
  - importanța sărbătorii *Ziua Independenței* pentru Republica Moldova.
16. Completează enunțurile, selectând informații potrivite din text.
- Multe popoare din lume au ales...
  - Curajosul Decebal a decis...
  - Republica Moldova sărbătorește...
  - După adoptarea Declarației de independență pe harta lumii a apărut...
  - Republica Moldova, fiind un stat independent și democratic, și-a asumat...
  - Drumul spre independență a fost...
17. Formulează întrebări pe baza textului, respectând succesiunea logică a faptelor expuse. Pune-le colegilor să răspundă la întrebări.

Cine?

Cum?

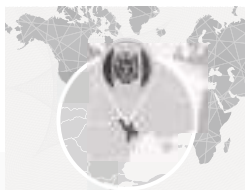
Ce?

Când?

Unde?

De ce?

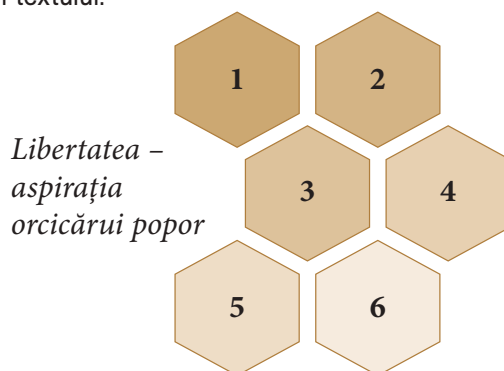
18. Privește imaginile. Raportează-le la fragmentul potrivit al textului. Povestește fragmentul.

A B C D E F G
H I J K L M N
O P Q R S T U
V W X Y Z

19. Recitește textul. Plasează într-un clustering rezumatul textului.

- 19.1. Redă conținutul textului în baza informației ordonate în clustering.

20. Audiază cântecul „*Libertate*”, interpretat de Angela Bucico pe versurile lui Ion Hadârcă, și formulează argumente pentru gândul:

„Cântecele au reprezentat armele oamenilor de cultură în lupta pentru obținerea suveranității și independenței țării”.

Model: Perioada de renaștere națională i-a avut drept piloni pe oamenii de cultură, care au contribuit la trezirea conștiinței naționale.

20.1. Navighează pe internet și accesează emisiunea radiofonică „Expres muzical”, rubrica „Cântecele Independenței”. Aici vei găsi o selecție a pieselor din perioada de renaștere națională, interviuri cu compozitori și poeți.

Rezolvă sarcinile propuse.

- Care dintre piesele audiate și interviurile cu renumiții compozitori și poeți ai țării te-au impresionat cel mai mult? De ce?
- Marchează pe linia valorii în procente importanța lor pentru cetățenii țării în acea perioadă zbuciumată.

0%

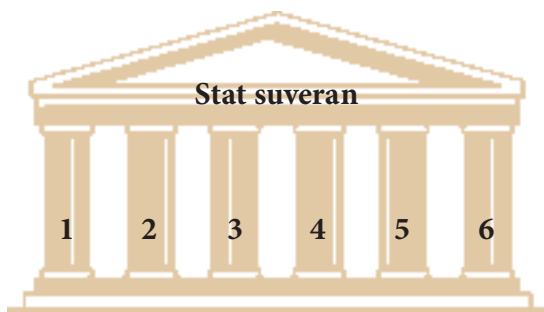
100%

VORBIRE

- 21.** Citește afirmațiile, raportând una dintre ele la mesajul poeziei. Argumentează-ți alegerea în 2-3 enunțuri.
- „Baza unui stat democratic este libertatea.” (Aristotel)
  - „A fi liber înseamnă, înainte de orice, a fi responsabil față de tine însuși.” (Mircea Eliade)
  - „Libertatea nu poate fi acordată, ea trebuie cucerită.” (Franklin D. Roosevelt)
  - „Un popor care nu își cunoaște istoria este ca un copil care nu își cunoaște părinții.” (Nicolae Iorga)

- 22.** Pornind de la citatul extras din Declarația de independență, enumeră 4-5 idei care se regăsesc în fragmentul citat. Ierarhizează ideile după importanța lor, utilizând cunoștințe și de la lecțiile de istorie. Poți începe astfel:

Pentru mine, un stat independent și democratic înseamnă...

- 23.** Completează diagrama acțiunilor și a efectelor, pornind de la finalul textului:
- „Să ne mândrim cu țara noastră, cu valorile ei morale și spirituale, să ne păstrăm identitatea națională și să o transmitem din generație în generație.”

Repere:

- Stabilirea a trei acțiuni.
- Determinarea efectelor acestora.

- 24.** Lucrați în perechi. Continuați dialogul, cu 8-9 replici dezvoltate, în baza situației de comunicare. Utilizați și acte comunicative învățate.

În luna august, în Moldova, revin la baștină mulți conaționali de-ai noștri pentru o scurtă vacanță. Matei îi propune verișorului său, Francesco, din Italia, să sărbătorească *Ziua Independenței* în Piața Marii Adunări Naționale. Francesco acceptă propunerea și îl roagă să-i povestească despre istoria acestei sărbători. Matei îi oferă mai multe detalii. Francesco îi mulțumește pentru informații și pentru timpul petrecut împreună.

Model:

- Salut, Francesco! Ți propun să mergem azi, de *Ziua Independenței*, în oraș. Ce zici?
- Da, îmi place ideea ta. Merg cu plăcere!
- ...

- 25.** Relatează, în 6-7 enunțuri, despre sărbătoarea națională *Ziua Independenței*.

Repere:

- din istoria sărbătorii;
- când se serbează *Ziua Independenței*;
- ce se organizează în cadrul sărbătorii;
- cine participă la evenimentele festive;
- cum este atmosfera de sărbătoare în această zi;
- care este momentul culminant al sărbătorii.

- 26.** Lucrați în echipe. Alegeți un lider, care va modera discuția cu genericul:

Am o țară, un neam, un nume!

Așezarea geografică a republicii	<table border="1"> <tr> <td style="text-align: center;">I</td> <td style="text-align: center;">II</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">III</td> <td style="text-align: center;">IV</td> </tr> </table>	I	II	III	IV	Declarația de independență a Republicii Moldova
I	II					
III	IV					
Sărbătorile tradiționale		Obiectivele turistice din țară				

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Cazurile substantivului. Declinarea substantivelor comune

Noțiuni generale

Câte cazuri are substantivul?	Substantivul are cinci cazuri: nominativ (cine? ce?); genitiv (al, a, ai, ale) cui? ; dativ (cui?); acuzativ (pe cine? pe ce? cu cine? cu ce? etc.).
Ce este declinarea?	Declinarea este schimbarea formei substantivelor după cazuri.
Ce este articolul substantival?	Articolul însoțește un substantiv și indică în ce măsură obiectul denumit este cunoscut vorbitorului.
Cum se clasifică articolele substantivale?	Articolele substantivale se clasifică în: a) articole nehotărâte (un, o, niște); b) articole hotărâte (-l, -a, -i, -le).
Ce arată articolul?	a) Articolul nehotărât se folosește pe lângă un substantiv care denumește un obiect necunoscut vorbitorului. b) Articolul hotărât se întrebuințează pe lângă un substantiv care denumește un obiect cunoscut vorbitorului.
Care este poziția articolului față de substantiv?	Articolul nehotărât stă înaintea substantivului și se scrie separat de acesta: un om, o pasăre, niște oameni, niște păsări. Articolul hotărât stă după substantivul articulat, fiind sudat cu acesta: omul, pasărea, oamenii, păsările.
Ce este articolul posesiv (genitival)?	Articolul posesiv însoțește un substantiv în cazul genitiv și indică posesorul unui obiect: al domnitorului, a țării, ai domnitorului, ale țării.

Declinarea substantivelor comune

Cazul	Articolul	<i>nehotărât</i>		<i>hotărât</i>	
	Numărul Genul	singular	plural	singular	plural
Nominativ (cine? ce?)	masculin	un pom□	niște pomi	pomul	pomii
	feminin	o țară/ lege/ mamă/ hârtie	niște țări/legi/ mame/hârtii	țara, legea mama	țările, legile mamele
	neutru	un stat□	niște state	statul	statele
Genitiv (al, a, ai, ale cui?)	masculin	unui pom□	unor pomi	pomului	pomilor
	feminin	unei țări/ legi/ mame/ hârtii	unor țări/legi/ mame/hârtii	țării, legii mamei	țărilor, legilor mamele
	neutru	unui stat□	unor state	statului	statelor
Dativ (cui?)	masculin	unui pom□	unor pomi	pomului	pomilor
	feminin	unei țări/ legi/ mame/ hârtii	unor țări/legi/ mame/hârtii	țării, legii mamei	țărilor, legilor mamele
	neutru	unui stat□	unor state	statului	statelor
Acuzativ (pe/cu/despre/ pentru cine?/ ce? etc.)	masculin	un pom□	niște pomi	pomul	pomii
	feminin	o țară/ lege/ mamă/ hârtie	niște țări/legi/ mame/hârtii	țara, legea mama	țările, legile mamele
	neutru	un stat□	niște state	statul	statele
Vocativ	masculin	–	–	domnule	domnilor
	feminin	–	–	doamnă	doamnelor
	neutru	–	–	–	–

SCRIERE

27. Identifică, apoi transcrie din textul de bază trei enunțuri care să conțină substantive la cazurile nominativ, genitiv, dativ, acuzativ.
28. Alcătuieste câte două enunțuri, în care substantivele **strămoși, declarație, popoare, stat** să fie cu articol hotărât, la cazul nominativ și la cazul acuzativ.

Model:

(cine?) **Strămoșii** noștri au trecut prin multe bătălii. Am vizionat mai multe filme (despre cine?) despre **strămoșii** neamului meu.

29. Alcătuieste îmbinări de cuvinte, apoi enunțuri, utilizând cuvintele din tabel.

Model:

- a) Exemplu, străbuni → **exemplul străbunilor**
 b) **Exemplul străbunilor** m-a impresionat enorm.
 c) Fiecare **exemplu al străbunilor** este o lecție de viață pentru urmași.

Ce?	istorie	hartă	adoptare	viitor
(al, a, ai, ale) cui?	țară	lume	declarație	cetățeni

30. Lucrați în perechi. Priviți imaginile. Puneți întrebări, apoi răspundeți la ele.

Model:

Ai cui sunt acești cetățeni?
Cetățenii sunt **ai** Republicii Moldova.

31. Examinează tabelul și alcătuieste enunțuri, în baza modelului propus, utilizând substantivele în cazul dativ și verbele la perfectul compus.

Repere:

Verbe	Întrebarea	Substantive
a lăsa	cui?	urmași
a prezenta		cetățeni
a declara		popor
a transmite		generație
a permite		oameni
a da		tineri
a dedica		țară
a propune		parlament

Model:

Strămoșii **au lăsat urmașilor** țara cu toate bogățiile ei.

32. Citește expresiv versurile lui Grigore Vieru și identifică substantivele la cazul vocativ. Indică genul și numărul lor.

a) Pământule, tu, cel de glorie,
 Te caut prin străvechi istorii!
 („Ridică-te”)

b) Frate, rău te-am supărat!
 Dar eu nicio vină n-am,
 Fost-am despărțit de neam!
 („Cântec popular”)

c) Cât îi lumea-n lung și-n lat,
 Om mai pașnic n-am aflat!
 Măi române, măi creștine,
 Că ești pașnic este bine!
 („Măi române”)

e) Mamă,
 Tu ești patria mea!
 („Mamă, tu ești...”)

33. Alcătuieste 3-4 enunțuri cu substantive comune la cazul vocativ.

Lecția 3

Festivalurile – o manifestare a culturii

Muzica adevărată este cea care creează o atmosferă festivă de zile mari.

Maria Bieșu

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

precursor = predecesor
famos = celebru
a declanșa = a stârni
a reuni = a aduna
a considera = a crede
vreodată = cândva

Antonime

a oferi ≠ a cere
a aprecia ≠ a disprețui
împreună ≠ separat
oricând ≠ nicicând
direct ≠ indirect

Familii de cuvinte

festival – festivitate – festiv
muzică – muzician – muzicalitate
participare – participant – a participa
toamnă – toamnătic – autumnal
armonie – armonios – armonică
decor – decorațiune – a decora

Neologisme

a prelua – a lua ceva de la cineva
a iniția – a începe, a pune bazele unei activități
soprană – voce de femeie cu cel mai înalt registru
tenor – voce de bărbat cu cel mai înalt registru
carismă – dar particular conferit oamenilor prin grația divină; har
a inaugura – a deschide solemn activitatea unei instituții, expoziții etc.

Îmbinări de cuvinte și expresii

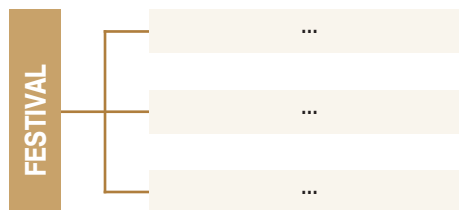
Pe tot mapamondul – în toată lumea; peste tot; pe tot Pământul
De-a lungul anilor – mulți ani la rând
Primadona Operei Naționale – primă solistă a unui teatru de operă sau de operetă

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect diftongul [ea].

Lumea antică, în cinstea zeilor, public european, denumirea festivalului, frumusețea vocii, cântăreață de excepție.

- 1.1. Alcătuieste enunțuri cu două îmbinări de cuvinte, la alegere.

2. Formează un clustering din cuvintele care se asociază cu noțiunea de *festival*. Explică asocierile.

3. Înlocuiește cuvintele evidențiate cu sinonimele lor.

Interpretă **celebră**, **primadonă** a unui teatru, **a inaugura** un eveniment cultural, **a prelua** o tradiție, **a iniția** o festivitate.

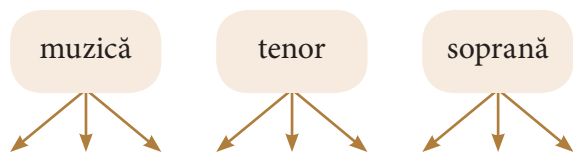
4. Alcătuieste câte un enunț cu fiecare pereche de antonime.

- a) oricând ≠ nicicând
- b) împreună ≠ separat

5. Încadrează în enunțuri o familie de cuvinte, astfel încât să obții un text coerent.

- a) participare – participant – a participa
- b) toamnă – toamnătic – autumnal

6. Alcătuieste îmbinări de cuvinte, apoi enunțuri.

8. Citește actele de comunicare. Utilizează-le, pe parcursul temei, după necesitate.

Acte comunicative

A prezenta evenimente/activități

Primul Festival Internațional de Muzică organizat în țara noastră se numește „Mărțișor”. Prima ediție a Festivalului „Mărțișor” a avut loc în anul 1967. Festivalul „Mărțișor” are loc anual, cu începere de la 1 martie.

Festivalul Internațional de Operă și Balet „Maria Bieșu” a fost inaugurat în anul 1990. Acest eveniment cultural a câștigat prestigiu și recunoaștere la nivel internațional. Artiști de operă și balet cu renume mondial interpretează creații celebre din repertoriul universal.

„Ethno Jazz Festival” este un eveniment muzical ce promovează diversitatea culturilor lumii. Prima ediție a festivalului a avut loc în anul 2001, gazda proiectului fiind formația „Trigon”. La festival participă celebriți din lumea întreagă cu cele mai impresionante compoziții muzicale ethno-jazz, interpretate la cele mai exotice instrumente muzicale.

Festivalul de Muzică Clasică în Aer Liber „DescOperă” are loc anual la Butuceni, într-un amfiteatru natural cu o acustică deosebită. Prima ediție a Festivalului de Muzică Clasică în Aer Liber „DescOperă” a avut loc în 2016. Festivalul promovează muzica clasică și contribuie la incluziunea culturală a societății, îmbină armonios opera cu atmosfera rurală și gastronomia locală.

7. Alcătuieste enunțuri cu ajutorul cuvintelor:

- a) *armonie* (înțelegere, pace);
armonie (muzicalitate, sonoritate).
- b) *compoziție* (exercițiu școlar, compunere);
compoziție (operă muzicală).

9. Exersați dialogurile propuse mai jos.

Dialoguri scurte

- Ce festivaluri se organizează în țara noastră?
- A devenit o tradiție de a organiza variate festivaluri tematice pentru publicul interesat de muzică, dans, port național, bucate tradiționale, obiecte de artizanat etc.
- Ce scop urmăresc aceste festivaluri?
- Cred că de a promova tot ce este frumos în cultura noastră națională pentru un număr cât mai mare de spectatori. Festivalurile muzicale au rolul de a reuni iubitorii de muzică din întreaga lume.
- Sunt pasionat(ă) de muzica clasică. De unde sunt invitații incluși în programul Festivalului de Muzică Clasică în Aer Liber „DescOperă”?
- La festival sunt invitați artiști excepționali din Moldova, România, Ucraina, Italia, Elveția, Germania, Olanda.
- Aș vrea să-mi procur bilet pentru unul dintre spectacole.
- Ți-aș recomanda spectacolul „Istorie de dragoste”. Vei descoperi frumusețea muzicii clasice printre stâncile mărețe ale Orheiului Vechi. Nu rata ocazia să te odihnești în aer liber, ascultând muzică de calitate!
- Cum ai prezenta colegilor tăi o informație despre Festivalul Internațional „Maria Bieșu”?
- Le-aș spune că Festivalul „Maria Bieșu” este o carte de vizită a culturii noastre naționale.
- Ce le-ai mai relata despre acest eveniment?
- Aș menționa că festivalul a câștigat prestigiu și recunoaștere la nivel internațional datorită primadonei Operei Naționale *Maria Bieșu*.

CAPTAREA ATENȚIEI

10. Decodifică cuvintele din tabelul alăturat, pornind de la indiciile de mai jos:

- Arta de a exprima sentimente și idei cu ajutorul sunetelor combinate în chip armonic.
- Persoană care activează în mod creator într-un domeniu al artei.
- Aptitudine deosebită cu care este înzestrat cineva; dar.
- Zeu din Olimp cunoscut ca zeul muzicii, artei plastice.

M	.	.	.	.	Ă
A	.	.	.	.	T
T	.	.	.	.	T
A	.	.	.	.	O

10.1. Include cuvintele decodificate în patru enunțuri dezvoltate.

11. Informează-te cine a fost Apollo din cartea „Legende și miturile Greciei Antice” de N.A. Kun. Prezintă colegilor/colegelor o scurtă informație.

AUDIERE

12. Ascultă fragmentul și spune: cu ce scop se organizează festivalurile de muzică?

ISTORICUL EVOLUȚIEI FESTIVALURILOR DE MUZICĂ

Te-ai întrebat vreodată care au fost primele festivaluri de muzică?

Pentru prima dată, festivalurile au apărut în lumea antică și erau menite pentru a celebra zeitățile. În mileniul al V-lea î.H. egiptenii organizau astfel de festivaluri, acompaniate de muzică și dans. Mai târziu, grecii și romanii au preluat acest lucru de la egipteni.

Cel mai vechi festival de muzică este cel din Grecia antică – Jocurile Pythian, din Delphi, organizate în cinstea lui Apollo – zeul muzicii. Jocurile Pythian sunt precursorul Jocurilor Olimpice.

Un alt festival – *Bayreuth* – din Germania este organizat în anul 1876 de către compozitorul Richard Wagner. Acest festival este considerat unul dintre cele mai prestigioase evenimente de muzică clasică din lume.

Cel mai faimos festival de muzică modernă al secolului al XX-lea, *Woodstock*, cu genericul „Trei zile de pace și muzică”, a fost organizat, timp de două decenii, în apropierea orașului New York.

În Republica Moldova valul festivalurilor a fost declanșat în 1967 de Festivalul Internațional *Mărțișor*, apoi au apărut: *Ethno Jazz*, Festivalul de Muzică Clasică în Aer Liber *DescOPERĂ* ș.a.

În prezent, pe întreg mapamondul se organizează diverse festivaluri muzicale, al căror scop este de a reuni un număr mare de artiști și de a oferi un număr mare de concerte în direct participanților la eveniment.

(Din internet)

13. Răspunde la întrebări în baza textului audiat.

- Care este cel mai vechi festival de muzică?
- Când au apărut primele festivaluri de muzică?
- Ce denumiri de festivaluri ai memorat?
- Care este primul festival internațional din Moldova?

14. Identifică în text și scrie antonimele cuvintelor:

a dispărea, nou, neprestigios, demodat, îndepărtare, trecut, identic.

14.1. Alcătuiește trei enunțuri cu două perechi de antonime, la alegere.

LECTURĂ

15. Citește textul și spune: ce aspirații avea fondatoarea festivalului internațional?

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE OPERĂ ȘI BALET „MARIA BIEȘU”

O soprană de talie internațională, Maria Bieșu a fost mereu așteptată pe cele mai prestigioase scene lirice ale lumii. În acest mod, marea noastră cântăreață și-a asumat și rolul de ambasador cultural al țării, reprezentând cu strălucire pe toate meridianele un popor înzestrat cu un simț muzical aparte și cu o mare deschidere spre frumos.

Talentul de excepție a ajutat-o să cânte de-a lungul anilor tot repertoriul sopranelor de operă, plasând-o în rândul celor mai mari și mai puternice personalități feminine ale teatrului liric european și mondial.

În toamna anului 1990, a fost inaugurat, de către primadona Operei Naționale, Festivalul Internațional de Operă și Balet „Invită Maria Bieșu”. „Am inițiat acest *Festival autumnal al vedetelor de operă și balet* deoarece, cântând alături de colegi din alte țări, cred că putem solidariza oamenii. E știut, prin muzică vibrează aspirațiile lumii spre pace și armonie. Or, acum, mai mult ca oricând, e nevoie de aceasta. Repet un adevăr spus de un om înțelept: *Frumusețea va salva lumea!*”, afirma Maria Bieșu.

La fiecare spectacol, publicul este invitat să aprecieze limbajul muzical și, neapărat, decorul și costumele artiștilor.

În anul 2007, festivalul „Invită Maria Bieșu” nu a avut loc, desfășurându-se în schimb Concursul Internațional „Madama Butterfly”, la care au participat peste 100 de artiști. Concursul a fost organizat cu ocazia împlinirii a 40 de ani de când Maria Bieșu a obținut Premiul I și Cupa de Aur pentru titlul de „Cea mai bună Cio-Cio-san” la Concursul Internațional de Canto „Miura Tamaki”, ediția I, la Tokio, în 1967.

În timp, denumirea festivalului s-a schimbat în Festivalul Internațional de Operă și Balet „Maria Bieșu”.

Astăzi festivalul a devenit unul dintre principalele simboluri culturale ale Republicii Moldova, iar Chișinăul – una dintre capitalele muzicii de operă și balet din Europa.

(Din internet)

CÂNTĂREAȚA ȘI CARIERA SA ARTISTICĂ

Maria Bieșu (1935-2012) – cântăreață de operă, fondatoare a Festivalului Internațional al Vedetelor de Operă și Balet, doctor honoris causa al Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Studii: Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Debutul solistei are loc în 1962 pe scena Teatrului de Operă din Chișinău.

Stagii: în 1965, stagiul la teatrul *La Scala* din Milano, Italia.

Activitate concertistică: Tokio, New York, Moscova, Paris, Sydney, Helsinki, Tbilisi, Leningrad ș.a.

Turnee solistice: în orașele din Cuba, Japonia, Australia, Israel.

Roluri interpretate: „Tosca”, „Boema” (Puccini), „Trubadurul”, „Aida” (Verdi), „Dama de pică”, „Iolanta” (Ceaikovski) ș.a.

Merite și distincții: artistă a poporului din URSS, RSSM, Ordinul Republicii, Ordinul Național *Steaua României* etc.

LEXIC

vedetă – artist/ă care deține rolul principal într-o piesă; persoană care vrea să iasă în evidență

autumnal – осенний

a-și asuma – a-și lua (ceva) asupra sa

a afirma – *sin.*: a declara

a inaugura – открыть

înzestrat – наделённый

a se desfășura – *sin.*: a decurge

a reprezenta – *sin.*: a arăta

16. Recitește fragmentul care arată:

- rolul pe care și l-a asumat cântăreața;
- confesiunile Mariei Bieșu;
- meritele sopranei la Concursul Internațional de Canto „Miura Tamaki”;
- importanța festivalului pentru orașul Chișinău.

17. Completează spațiile libere cu informațiile potrivite din text.

- Maria Bieșu este o soprană (ce fel de?) ... .
- De-a lungul anilor ea a cântat (ce?) ... .
- Festivalul a fost inaugurat (când?) ... .
- Festivalul a fost inițiat (cu ce scop?) ... .
- La Concursul Internațional de Canto „Miura Tamaki” din Tokio, Maria Bieșu obține (ce?) ... .

18. Formulează, în baza textului, patru întrebări care să indice:

- anul inaugurării Festivalului Internațional de Operă și Balet „Maria Bieșu”;
- numărul de participanți la Concursul Internațional „Madama Butterfly”;
- prestația artistei la Concursul Internațional de Canto „Miura Tamaki” din Tokio;
- actualitatea Festivalului Internațional de Operă și Balet „Maria Bieșu”.

18.1. Justifică fiecare sintagmă evidențiată, utilizând informații din text.

- Maria Bieșu – **ambasadoare culturală** a poporului român.
- Maria Bieșu – **figură emblematică** a teatrului liric european și mondial.
- Maria Bieșu – **deținătoarea victorioaselor premii** internaționale.
- Maria Bieșu – **simbol național** al muzicii clasice.

19. Elaborează planul textului, folosind îmbinări de cuvinte. Redă conținutul unui fragment, la alegere.

20. Propune un alt titlu pentru textul dat. Argumentează alegerea în 1-2 enunțuri.

21. Examinează *harta* și rezumă conținutul textului lecturat, respectând succesiunea logică a informațiilor.

22. Citește informația „Cântăreața și cariera sa artistică” și constată:

- informația este necunoscută pentru mine (–);
- informația confirmă ceea ce știam (+) .

23. Lucrați în echipe. Discutați cu colegii/celele și organizați dezbateri, aducând argumente *pro* sau *contra* referitoare la afirmația Mariei Bieșu:

„Un artist de operă, deși aparține lumii întregi, pornește din brațele unui popor pe care nu trebuie să-l uite.”

VORBIRE

24. Explică, în câte un enunț, semnificația sintagmelor. Utilizează și repere.

- a) valul festivalurilor;
- b) de talie internațională;
- c) ambasador cultural;
- d) pe toate meridianele.

Repere:

cred, consider, după părerea mea, în opinia mea.

25. Explică semnificația expresiei „*Frumusețea va salva lumea*”. Argumentează.

26. Improvizează un interviu cu organizatorii ediției din acest an a festivalului pentru a afla mai multe detalii despre eveniment. Utilizează actele comunicative și vocabularul tematic.

Repere: invitați, decor, public, faimos, carte de vizită, soprană, cor, trupă de balet, tenor, soprană.

27. Lucrați în perechi. Citiți situația de comunicare și alcătuiți un dialog din zece replici utilizând reperele și informația de pe afiș.

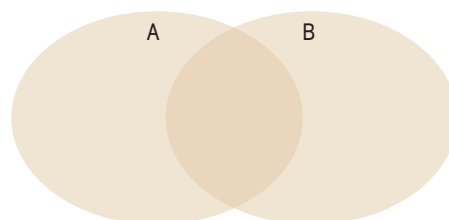
Liviu este un băiat cu dizabilități locomotorii și utilizează un scaun rulant. De mult își dorește să meargă la un spectacol de muzică clasică din cadrul festivalului „Maria Bieșu”. A citit afișul și s-a hotărât să sune la casa de bilete.

Repere:

- a) persoană cu nevoi speciale;
- b) rampă de acces;
- c) zonă specială în sala de concerte;
- d) bilet gratuit/cu preț redus;
- e) bilet gratuit/cu preț redus pentru însoțitor/însoțitoare;
- f) cale de acces spre camera de baie.

28. Privește imaginile. Spune prin ce se aseamănă și prin ce se deosebește activitatea muzicală a acestor interpreți. Completează diagrama Venn.

28.1. Informează-te despre un rol scenic al Mariei Bieșu sau al lui Mihai Munteanu și prezintă colegilor o informație, din 7-8 enunțuri.

29. Redă impresiile despre un spectacol muzical din cadrul unui festival, pe care l-ai văzut recent, în baza organizatorului grafic.

**Denumirea festivalului/
spectacolului**

M-am simțit...

M-a marcat momentul...

M-a sensibilizat...

30. Ascultă o arie interpretată de soprană. Exprimă-ți, în patru enunțuri, opinia în legătură cu una dintre afirmațiile despre Maria Bieșu.

- a) „În ceasornicul lui Dumnezeu locuiește o privighetoare. În fiecare dimineață cântecul ei trezește lumina.” (Grigore Vieru)
- b) „I-a dat Dumnezeu dăruire, o voce catifelată, care nu trebuia șlefuită...” (Mihai Munteanu)

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Declinarea substantivelor proprii. Utilizarea substantivelor proprii în propoziție

Noțiuni generale

Ce este declinarea?	Declinarea este schimbarea formei substantivelor după cazuri.
Ce sunt substantivele proprii?	Substantivele proprii denumesc individualități: nume de persoane, personaje; sărbători, denumiri geografice, nume de instituții/organizații, evenimente istorice, titluri de opere literare, ziare, reviste etc.
Cum se ortografiază substantivele proprii?	Se ortografiază: a) cu majusculă toate componentele numelor proprii ce indică nume de persoane, denumiri geografice, instituții și organizații, sărbători; b) cu majusculă doar primul element al numelor proprii ce indică: opere literare, titluri de ziare și reviste, emisiuni, documente de importanță internațională/națională etc.

Declinarea substantivelor proprii

Cazul	Genul	Subst. proprii	Exemple de utilizare
Nominativ (cine? ce?)	masc.	Ion Chișinău	Acesta este tenorul Mihai Munteanu . Chișinăul este una dintre capitalele muzicii de operă și balet din Europa. Festivalul „ Mărțișor ” are loc anual.
	fem.	Maria, Jenni, Kiti Moldova	Moldova promovează tinerele talente. Maria participă la concurs. Rezervația naturală „ Pădurea Domnească ” este cea mai mare pădure de luncă din Europa .
Genitiv (al, a, ai, ale) cui?	masc.	a lui Ion ale Chișinău lui	Prestația lui Dumitru Mîțu a fost fantastică! Domnul președinte al Uniunii Muzicienilor din Moldova a ținut un discurs la deschiderea festivalului.
	fem.	a Mariei , ai Moldove ei , a lui Jenni, ale lui Kiti	Vocea Mariei Bieșu a fost unică și inegalabilă. Piața Marii Adunări Naționale se află în inima capitalei.
Dativ (cui?)	masc.	lui Ion Chișinău lui	Lui Eugen Doga i s-a acordat onorificul titlu „Om al Mileniului”, fiind înscris în lista celor 200 de personalități ale lumii.
	fem.	Mariei , Moldove ei , lui Jenni, lui Kiti	Colegii de scenă i-au dedicat Mariei Sarabaș un spectacol cu ocazia jubileului ei. Am participat la festivitățile dedicate Zilei Independenței .
Acuzativ (pe/cu/despre/ pentru cine?/ ce? etc.)	masc.	despre Ion despre Chișinău	Vara aceasta am vizitat „ Orheiul Vechi ”. Am avut onoarea să-l întâlnim pe compozitorul Eugen Doga .
	fem.	cu Maria, pentru Moldova, pe Kiti	Pe soprana Maria Bieșu au declarat-o „Cea mai bună Cio-Cio-san” din lume.
Vocativ	masc.	Nistrule	Nistrule , pe apa ta tinerețea nu-mi lua! (Cântec popular)
	fem.	Basarabie	Ridică-te, Basarabie ,/ Trecută prin foc și prin sabie. (Grigore Vieru)

SCRIERE

31. Selectează din text substantive proprii ce indică:

Nume de persoane	Nume de evenimente culturale	Titluri de opere muzicale	Denumiri geografice
...	...	...	...

32. Include în enunțuri substantivul propriu ce indică un nume masculin de persoană. Urmează modelul de mai jos. Consultă îndrumarul de gramatică.

Repere: Dumitru Mîțu, tenor, solist, trupa „Brio Sonores”, voce unică, carismatic, talentat, farmec scenic ș.a.

Model:

- a) Valentina Naforniță a participat la diferite concursuri internaționale de canto academic.
- b) Intrarea în scenă a Valentinei Naforniță a impresionat publicul.
- c) Valentinei Naforniță i s-a conferit titlul onorific de artist al poporului.
- d) Pe Valentina Naforniță o întâlnim anual, la Chișinău, la Gala Generozității.

33. Privește imaginea și scrie un text coerent din 5-6 enunțuri, utilizând substantive proprii la diferite cazuri.

Repere:

- a) Cine este în imagine? Dă-le un nume.
- b) Cum sunt îmbrăcați membrii familiei?
- c) Unde a venit tânăra familie?
- d) Ce dispoziție au toți trei?
- e) Cum crezi, ce mesaj ne sugerează imaginea?

34. Potrivește elementele din cele trei coloane, apoi alcătuiește enunțuri.

Ce?	Ce fel de ?	(al/a/ai/ale) cui?	...
Voce	muzical/ă	Ana Cernicova	...
Stil	scenică/e	Mihai Munteanu	...
Prestație	artistic/ă	Satoshi	...
Roluri	memorabil/e	Maria Bieșu	...
Carieră	deosebit/ă	Ion Suruceanu	...

35. Transcrie în caiet versurile lui Dumitru Matcovschi, plasând în spațiile libere substantivele proprii la cazul vocativ. Indică genul lor.

Repere:

Nistru, Domn, Basarabia, Moldova.

- 1. Cerul tău, _____, e de-albastru,
E de verde frunza ta oricând.
- 2. Ești floare de dor, _____,
Ești lacrima neamului meu.
- 3. _____, tu nu mai ești
Râul casei părintești.
- 4. Dă-ne, _____, ai de unde.
Dă-ne-o mare și un munte!

36. Lucrați în echipe. Informați-vă din internet despre Festivalul Internațional de Muzică Ușoară „Două inimi gemene” și prezentați informația în formă de poster. Respectați rigorile de ortografiere a substantivelor proprii.

Repere:

Echipa I	Echipa a II-a
Ion și Doina - patrioți ai neamului	Din istoria festivalului
Condiții de participare	Nume de laureați
Echipa a III-a	Echipa a IV-a

Lecția 4

Valori culturale românești în lume

Singure valorile culturale justifică
existența și misiunea unui popor.
Mircea Eliade

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

a înșela = a minți
a hărăzi = a destina = a sorti
patimă = pasiune = entuziasm
îngăduitor = înțelegător = bun
îndeletnicire = ocupație = activitate

Antonime

valoare ≠ nonvaloare
străin ≠ autohton

Familii de cuvinte

patimă – a pătimi – împătimit
titlu – a intitula – intitulat
merit – a merita – merituos
inventator – invenție – a inventa

Neologisme

valoare – suma calităților care dau preț unui obiect, unei ființe
patrimoniu – totalitatea bunurilor care aparțin unui stat
ședință – adunare organizată a unui colectiv
savant – om cu cunoștințe vaste și profunde în domeniul științei
calificativ – mențiune cu care se apreciază sârguința cuiva
a inventa – a crea, a realiza ceva nou

Îmbinări de cuvinte și expresii

A ține fruntea sus – a fi demn
A avea patima cărților – a fi pasionat de lectură
Dintre cei mai de seamă – dintre cei mai renumiți, celebri
Patrimoniu imaterial – patrimoniu spiritual
În inima Europei – în centrul Europei
A pune în valoare – aici: a arăta importanța
Nume de referință – nume vestit, cunoscut

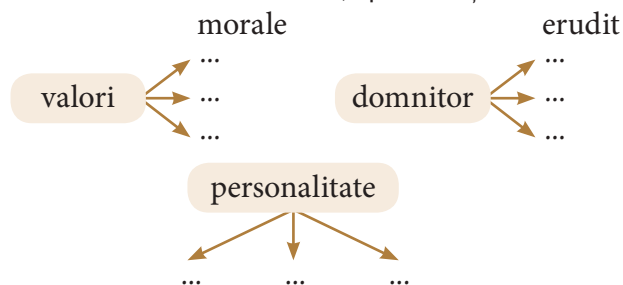
1. Citește îmbinările de cuvinte. Pronunță corect sunetul [c]. Alcătuieste enunțuri cu îmbinările evidențiate.

Valori culturale, **cronică seculară**, **manuscris turcesc**, **activitate scriitoricească**, **binecuvântare părintească**, **calificativ acordat**.

2. Descoperă, în șirul de cuvinte, intrusul. Motivează alegerea.

- a) cronică – cronicar – cronometru – cronograf
- b) inventator – inventar – invenție – a inventa
- c) destin – a destina – a predestina – destinatar
- d) străin – străinătate – straie – înstrăinat

3. Formează îmbinări de cuvinte, apoi enunțuri.

4. Determină sensurile cuvintelor evidențiate în enunțurile propuse.

- a) Tatăl meu mereu se află în **activitate**.
- b) Manualul digital este o **invenție** recentă.
- d) **Pasiunea** pentru lectură a moștenit-o de la părinți.

5. Alcătuieste câte o propoziție dezvoltată cu expresiile:

- a) a ține fruntea sus; b) a avea patima cărților; c) dintre cei mai de seamă.

REȚINE!

Valoare —> proprietate a ceea ce este bun, important.

Valori culturale —> un set de credințe, tradiții, obiceiuri ale unui popor.

Valori morale —> norme de comportament moștenite și transmise de societate cetățenilor.

6. Clasifică cuvintele propuse în baza reperelor. Argumentează-ți opțiunile.

Toleranța, tradiția, respectul, arta, educația, sinceritatea, memoria colectivă, bunătatea, libertatea, familia, patriotismul, onestitatea, lectura, empatia, călătoria, responsabilitatea ș.a.

Valori culturale**Valori morale****7.** Citește actele de comunicare. Utilizează-le, pe parcursul temei, după necesitate.**Acte comunicative****A cere/a exprima opinia**

- Ce părere ai/aveți despre valorile culturale ale neamului nostru incluse în patrimoniul universal?
- Sunt valori culturale materiale și imateriale cu care ne mândrim.
- Care este opinia ta/voastră referitor la *colindatul în ceată bărbătească*, inclus în patrimoniul UNESCO?
- Este o tradiție deosebit de frumoasă, pe care o putem vedea la sărbătorile de Crăciun.
- Cum crezi/credeți, *Mărțișorul*, ca obiect, este o valoare culturală?
- Evident! E o valoare culturală materială, ce ține de tradiția de a confecționa, a dărui și a purta mărțișoare în luna martie.
- Susții/susțineți ideea că Dimitrie Cantemir a fost printre primii promotori ai culturii românești în lume?
- Desigur! *Descrierea Moldovei* este o lucrare științifică cu conținut enciclopedic. Ca o anexă la carte a apărut *Harta Moldovei*, recunoscută pe plan internațional ca fiind opera de referință a tuturor geografilor vremii.

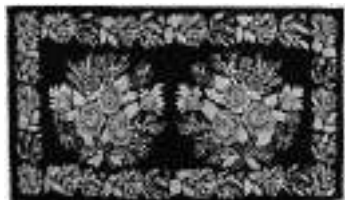
8. Exersați dialogurile propuse mai jos.**Dialoguri scurte**

- Ce crezi despre personalitățile care ne reprezintă valorile culturale în lume?
- Din punctul meu de vedere, acestea sunt niște persoane foarte talentate.
- Cum ne promovează/ne-au promovat ele imaginea țării peste hotare?
- Datorită prestației lor, suntem recunoscuți în lumea întreagă.
- Poți da câteva nume de referință?
- Bineînțeles! Dimitrie Cantemir, Maria Cebotari, Vladimir Curbet, Maria Bieșu, Emil Loteanu, Eugen Doga ș.a.
- Cum considerați, e o datorie să cunoaștem valorile culturale ale neamului nostru?
- Bineînțeles! Aceasta ne ajută să ne definim pe noi înșine, fiind mândri de poporul din care facem parte.
- De ce Eugen Doga este un nume de referință în cultura universală?
- Deoarece două dintre melodiile lui Eugen Doga au fost incluse într-un top al celor mai bune 200 de melodii clasice din toate timpurile.

CAPTAREA ATENȚIEI

9. Citește informația și constată:

- informația este necunoscută pentru mine (?);
- informația confirmă ceea ce știam (+);
- informația diferă de ceea ce știam (-).

10. Scrie, într-un minut, ce cuvinte îți vin în minte când te gândești la noțiunea **valori**.

AUDIERE

11. Ascultă textul și spune unde a învățat Dimitrie Cantemir.

UN DRUM GREU ȘI NECUNOSCUȚ

– Te blagoslovesc, Dimitrie – fiul meu, înainte de a porni în drumul tău greu și necunoscut. Să ții fruntea sus și să nu uiți că Domnul e de partea celor curajoși, înțelepți și îngăduitori. Trăind între străini, vei învăța să-i iubești și mai mult pe ai tăi. Locuind pe alte meleaguri, vei învăța să ții și mai mult la colțul de țară pe care ți l-a hărăzit Dumnezeu. Să înveți graiul dușmanului, ca să-l cunoști mai bine. Să nu ai altă patimă decât cea a cărților.

Așa, într-o zi de toamnă, Dimitrie Cantemir luă drumul Istanbulului. Tânărul, aflându-se la Istanbul, urmează studiile în cea mai Înaltă academie a Orientului – Academia Patriarhiei. Aici

Dimitrie studiază învățăturile clasice – limbile vechi, arta, literatura, dreptul, medicina, geografia, gramatica, fizica, teologia ș.a.

În scurt timp, Dimitrie ajunge să știe, afară de limba română, latina, greaca, turca, araba, slavona, persana, franceza. De asemenea, a reușit să capete acces la bibliotecile și arhivele sultanilor, care erau secrete pentru toată lumea. Citea manuscrise și cronicile turcești, din care a cules diverse date, care i-au fost de folos la scrierea cărții „Istoria creșterii și descreșterii Imperiului Otoman”.

(Fragment adaptat din cartea
În căutarea identității de Nicolae Dabija)

12. Completează pe caiet organizatorul grafic cu informații adecvate, demonstrând înțelegerea textului audiat.

Sfaturile tatălui	Discipline de studiu	Limbi pe care le-a învățat tânărul Dimitrie
...	...	...

13. Identifică în text și scrie sinonimele cuvintelor: *a începe, cale, neînfricat, a izbuti, inamic, inteligenți, diferite, vreme, limbă, plaiuri, a aduna*.

13.1. Alcătuieste trei enunțuri cu unele sinonime identificate, la alegere.

Știi că...?

Republica Moldova a devenit membru UNESCO cu drepturi depline în data de 27 mai 1992. La 5 decembrie 2013 *colindatul în ceată bărbătească*, care se practică în Republica Moldova și în România, a fost inclus în patrimoniul cultural protejat de UNESCO. În lista reprezentativă UNESCO au mai fost incluse *covorul* (scoarța) și *Mărțișorul*, prezentate într-un dosar comun de Moldova, România, Bulgaria și Fyrom (Macedonia). Prin acțiunile sale, UNESCO contribuie la promovarea păcii și securității în lume prin intermediul educației, științei și culturii.

LECTURĂ

14. Citește textul și spune: ce i-au solicitat membrii Academiei din Berlin lui Dimitrie Cantemir?

REGE ÎNTRE FILOZOFI, FILOZOF ÎNTRE REGI

(text adaptat)

14 iulie 1714. La o ședință a Academiei din Berlin urmau să fie aleși câțiva noi membri.

– Propun ca membru de onoare al Academiei noastre să fie ales învățatul Demetrius Cantemir, a deschis ședința filozoful Leibniz.

– Pentru care merite, baron Leibniz?! s-a interesat cineva dintre cei prezenți.

– După părerea mea, la ora actuală Demetrius Cantemir e unul dintre cei mai de seamă învățați din lume. A alcătuit multe și felurite cărți. Între care o istorie a turcilor. A compus cărți de filozofie. E și un tare bun matematician. A inventat un aparat pentru calcule. Turcii îl consideră cel mai mare compozitor al lor.

– Dar parcă turcii au note muzicale?!

– Nu aveau, dar tot Cantemir a născocit un sistem de note pentru ei. Mai cunoaște, domnilor, zece limbi. Scrie în limbile latină, greacă, turcă, rusă, română...

– Și cine e acest Cantemir? E un neamț?

– E un român...

– De unde?

– Din Moldova.

– Pe unde o fi fiind această țară? Întrebă un savant.

– Pe undeva prin Asia Mică, dacă nu mă înșel... încercă să presupună altul.

– Ba nu, domnilor, în Europa, în chiar inima ei.

– Acest Demetrius Cantemir a fost domn în țara lui. Se ocupă cu scrisul și cu alte îndeletniciri demne de un cărturar.

– Propun să fie pus la vot numele lui...

– Cu o condiție: dacă e ales, să-l rugăm să ne scrie o carte despre țara lui, Moldova, a adăugat cineva.

Toți academicienii au votat unanim pentru Demetrius Cantemir.

Peste câțiva ani cartea despre Moldova a și fost scrisă. Ea se intitula „Descrierea Moldovei”.

Academia din Berlin, care l-a ales pe Demetrius Cantemir membru de onoare al ei, l-a numit în diploma pe care i-a trimis-o „...rege între filozofi și filozof între regi...” – calificativ pe care fostul domn al Moldovei l-a purtat cu mândrie toată viața.

(Din cartea *În căutarea identității* de Nicolae Dabija)

SCRIITORUL
ȘI CREAȚIA SA

**Dimitrie
Cantemir**

(1673-1723) –

scriitor, enciclopedist, etnograf, geograf, filozof, istoric, lingvist, muzicolog.

Carierea politică

A fost domnitor al Moldovei de două ori (martie – aprilie 1693 și 1710 – 1711).

Autor de cronici

A preluat și a continuat activitatea predecesorilor săi Grigore Ureche, Varlaam, Dosoftei, Miron Costin, Nicolae Milescu-Spătaru și a altor cărturari de vază ai țării.

Activitatea științifică

Pentru renumitele sale opere științifice este valorificat de comunitatea academică europeană.

Lucrări de mare valoare

Descrierea Moldovei, Istoria creșterii și descreșterii Imperiului Otoman, Divanul, Istoria ieroglifică, Sistema religiei mahomedane, Hronicul vechimii a româno-moldo-vlahilor etc.

Aprecieri și atitudini

Membru titular al Academiei din Berlin.

LEXIC

a vota – a alege prin vot pe cineva

unanim – единогласно

a propune – a recomanda pe cineva pentru un post

a intitula – a da un titlu unei cărți, a numi

a născoci – изобретать

a presupune – a crede ceva, a bănuși ceva

îndeletnicire – *sin.*: activitate

valoare – ценность

15. Citește și selectează enunțurile ce indică:

- a) propunerea filozofului Leibniz;
- b) invenția lui Demetrius Cantemir;
- c) limbile vorbite de Demetrius Cantemir;
- d) așezarea geografică a Moldovei;
- e) decizia academicienilor;
- f) inscripția în diploma fostului domn al Moldovei.

16. Recitește textul și decide dacă afirmațiile de mai jos sunt adevărate sau false.

- a) **A F** La o ședință a Academiei din Viena urmau să fie aleși câțiva noi membri.
- b) **A F** Cantemir e unul dintre cei mai de seamă învățați din lume.
- c) **A F** Turcii îl consideră cel mai mare compozitor român.
- d) **A F** Acest domn se ocupă cu scrisul și cu alte îndeletniciri demne de un cărturar.
- e) **A F** Peste câțiva ani cartea a și fost scrisă, ea se intitula „Descrierea țării”.
- f) **A F** „Rege între filozofi și filozof între regi” – calificativ pe care l-a purtat cu mândrie toată viața.

17. Recitiți textul pe roluri, respectând semnele de punctuație.

18. Formulează întrebări pe baza textului, respectând succesiunea logică a textului. Propune-le colegilor să răspundă la întrebări.

Cine?

Ce?

Câte?

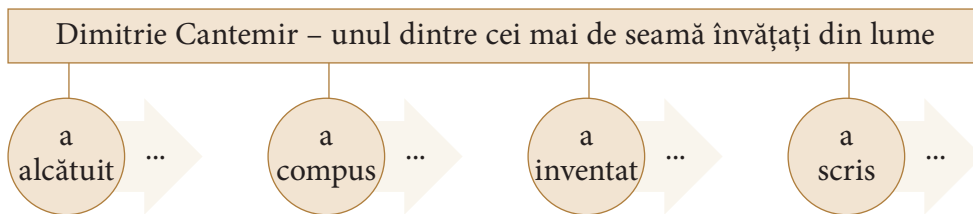
Unde?

Când?

Cum?

De ce?

19. Completează, în caiet, o schemă similară celei de mai jos cu informații din text. Relatează despre realizările cărturarului, utilizând informația din schemă. Utilizează și cuvinte din vocabularul tematic.

20. Alege unul dintre proverbele ce se potrivesc cu mesajul textului. Argumentează-ți opțiunea.

- a) Cine învață, merge înainte, cine nu – dă înapoi.
- b) Ai carte, ai parte.
- c) Omul învățat poartă întotdeauna averea cu dânsul.
- d) Omul învățat are stea în frunte.

21. Lucrați în perechi. Continuați dialogul cu 8-9 replici, utilizând informații de la rubrica *Autorul și creația sa*.

– Ce părere ai despre Dimitrie Cantemir?

– În opinia mea, Dimitrie Cantemir este un nume de referință pentru țara noastră.

VORBIRE

22. Recunoaște fiecare personalitate pe baza replicilor și relatează, în 3-4 enunțuri, despre aportul său în patrimoniul cultural universal.

- *Eu nu creez păsări, ci zboruri!*
C. Brâncuși
- *Eu nu mi-am pierdut timpul. Am muncit.* M. Eliade
- *În lumea muzicii eu sunt cinci într-unul: compozitor, dirijor, violonist, pianist și profesor.* G. Enescu
- *Dumnezeul geniului m-a sorbit din popor cum soarele soarbe un nor de aur din marea de amar.* M. Eminescu

23. Privește imaginile. Informează-te din surse diverse despre aceste obiective culturale, incluse în patrimoniul UNESCO. Prezintă, într-un text din 7-8 enunțuri, o informație despre un obiectiv cultural (la alegere). Utilizează și cuvinte din vocabularul tematic.

Repere:

- a) țara, orașul;
- b) specificul fiecărui obiectiv;
- c) valoarea culturală.

Biserica Boiana

Complexul Kiev –
Lavra Pecerska

Mănăstirea Voroneț

Mănăstirea Novodevicie

24. Lucrați în echipe. Elaborați un miniproiect cu titlul „Exemple demne de urmat!”.

Etape de lucru:

- a) alegeți o personalitate;
- b) informați-vă care este contribuția personalității selectate la dezvoltarea patrimoniului cultural al lumii;
- c) elaborați un plan de lucru;
- d) realizați o prezentare în una dintre platformele online Canva, Genialy ș.a.;
- e) prezentați produsul realizat.

Râșcani

Râbnița

Glodeni

Ștefan Vodă

Cahul

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Cazuri frecvente de utilizare a substantivelor comune cu articol nehotărât și cu articol hotărât

Substantivele comune se utilizează cu articol nehotărât:		
1.	când sunt întâlnite prima dată în text;	Aici este o cetate . Cetatea este foarte veche. Bunica țese un covor . Covorul este colorat. Am citit niște poezii . Mesajul poeziilor mă emoționează.
Substantivele însoțite de alte părți de vorbire cu rol determinant se utilizează fără articol nehotărât:		
1.	când se află după un adjectiv pronominal nehotărât: <i>mult/ă, mulți, multe, puțin/ă, puțini/e, fiecare, orice</i> ș.a.;	Pictorul a depus mult efort . Au trecut mulți ani . Avem multe tradiții . Ai puțin timp ? Am puține cărți noi. Fiecare țară are valorile sale naționale.
2.	alături de adjectivele pronominale <i>cât?, câți?, câte?</i> ;	Cât timp a domnit Alexandru cel Bun? Câți interpreți de muzică populară cunoști? Câte sărbători naționale avem?
3.	când adjectivul pronominal <i>această, acest</i> este în fața substantivului;	Această tradiție este foarte veche. Acest festival național este organizat anual. Această biserică este de lemn. Acest concurs i-a adus popularitate.
4.	când este însoțit de prepozițiile <i>în, pe, la, de la, din, lângă</i> ș.a.;	În oraș a apărut o sculptură modernă. Pe raft am o statuie. Azi merg la spectacol . Mă întorc de la teatru . Din cărți culegem cunoștințe. Lângă scuar este un havuz.
5.	când este însoțit de un numeral cardinal, ordinal, colectiv;	Tabloul are un preț de 150 de lei . Citesc al doilea volum . La concert au evoluat artiști de pe ambele maluri ale Prutului.
6.	când este însoțit de verbele: <i>a avea, a fi, a vrea, a dori</i> .	Eu am o ie nouă. Tu ești un pictor talentat. Vreau niște măști-soare deosebite. Doresc un dicționar de neologisme.
Substantivele comune se utilizează cu articol hotărât:		
1.	atunci când acestea au rol de subiect;	Biblioteca este un patrimoniu spiritual. Poetul a scris poezii patriotice. Muzeul este un edificiu cultural.
2.	când se întâlnesc a doua oară în text;	Am privit un film cu desene animate. Filmul se numește <i>Maria Mirabela</i> . Am o ie. Ia este albă cu flori violete.
3.	când sunt însoțite de substantive proprii;	Teatrul Mihai Eminescu este în centrul Chișinăului. Aleea Clasicilor se află în Grădina Publică Ștefan cel Mare și Sfânt . Bulevardul Grigore Vieru a fost recent renovat.
4.	când sunt însoțite de adjective pronominale demonstrative care stau după substantiv;	Spectacolul acesta este interesant. Melodia aceasta este celebră. Urătorii aceștia sunt din nordul Moldovei. Catrințele acestea sunt țesute de străbunica mea.
5.	când sunt însoțite de adjective pronominale posesive;	Patria mea este Republica Moldova. Cine este actorul tău preferat? Picturile tale sunt extrem de frumoase.
6.	când sunt însoțite de adjective nehotărâte: <i>tot, toți, toată/e</i> ;	Ea va învăța tot textul? Toți elevii vor depune flori la bustul poetului. Toate tradițiile vin din moși-strămoși.

7.	când sunt însoțite de un numeral ordinal (în post poziție), colectiv;	Ședința va avea loc în sala a doua . Legendele sunt incluse în ediția a doua a cărții. Amândoi studenții vor participa la concurs. Amândouă surorile sunt talentate.
8.	a) când stau alături de verbe la modul imperativ; b) alături de verbe ca: <i>a plăcea, a prefera, a dura;</i>	a) Lecturează balada populară <i>Miorița!</i> Citiți operele scriitorilor români! b) Îți place muzica populară? Preferi filmele istorice? Te doare sufletul? Mă doare trădarea.
9.	frecvent, când sunt însoțite de prepoziția <i>cu</i> în acuzativ;	Am fost în excursie cu autocarul. Vom avea o întâlnire cu surorile Osoianu.
10.	când substantivul este element de comparație.	Băiatul este înalt ca stejarul. Are obraji roșii ca bujorul. Are fața palidă ca lămâia. Blana e albă ca neaua.

25. Identifică, apoi transcrie din textul de bază trei enunțuri care să conțină substantive feminine, masculine sau neutre cu articole nehotărâte sau hotărâte.

26. Alcătuieste pe baza imaginilor enunțuri dezvoltate, utilizând substantive cu articol hotărât însoțite de verbe la modul imperativ. Consultă îndrumarul de gramatică.

Căpriana

a) a vizita

Hâncu

b) a povesti

Curchi

c) a admira

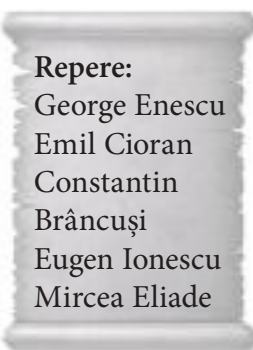
Jașca

c) a asculta

27. Alcătuieste enunțuri, urmând modelul.

Model: Aceasta este **o biserică** veche. **Biserica aceasta** se află în orașul Căușeni.

- a) Aceasta este **o cetate** veche.   c) Acestea sunt **niște monumente** istorice.
 b) Acesta este **un obiectiv** turistic.   d) Aceștia sunt **niște meșteri** populari.

Repere:

George Enescu
 Emil Cioran
 Constantin
 Brâncuși
 Eugen Ionescu
 Mircea Eliade

28. Rescrie enunțurile, utilizând substantivele dintre paranteze la forma potrivită, iar în spațiile punctate înscrie substantivele proprii cerute de context.

(Cultură) română este cunoscută în lume grație distinșilor pictori, scriitori, muzicieni, cercetători români. Printre ei, (renumit) dramaturg ..., unul dintre (fondator) teatrului absurdului; ... – savant și filozof în (istorie) credințelor; ... – scriitor și filozof român, cu opere literare scrise în (limbă) franceză; ... – (pionier) sculpturii abstracte moderne; (compozitor) ... care a făcut cunoscut întregii lumi ce este (muzică) și (folclor) românesc.

29. Scrie începutul frazelor, utilizând reperele propuse.

Model: **În cronici** a fost scrisă istoria neamului.

- a) ... au participat savanți din lumea întregă.
 b) ... este indicat autorul cărții.
 c) ... se află călimara și pana cronicarului.
 d) ... l-a uimit ospitalitatea poporului nostru.

Repere:

- a) în, pe, la, lângă;
 b) copertă, străin, simpozion, manuscris.

RECAPITULARE

1. Clasifică cuvintele după subiectele lecțiilor din unitate:

Patrimoniu, soprană, cronică, suveran, vatră, tenor, tezaur, valoare, identitate, oportunitate, savant, autumnal, autohton, doină, vedetă, stat, neam, declarație, suferință, luptă, veșnicie, elogiu, decor, patimă, grai, independență.

I. Ziua Limbii Române
II. Ziua Independenței
III. Festivalurile – o manifestare a culturii
IV. Valori culturale românești în lume

1.1. Alcătuește câte un enunț cu 2-3 cuvinte din fiecare temă.

2. Scrie pentru fiecare dintre cuvintele propuse câte:

un sinonim

băștinaș
vatră
a îndura
a declanșa
a reuni
vreodată
patimă
a înșela

un antonim

identic
veșnic
a permite
a adopta
a oferi
a aprecia
valoare
autohton

2.1. Alcătuește câte două enunțuri, utilizând cuvinte din fiecare coloană.

3. Formează îmbinări de cuvinte. Include trei îmbinări de cuvinte în trei enunțuri.

a intona (ce?) ...

a declara (ce?) ...

a merita (ce?) ...

a arbora (ce?) ...

a declanșa (ce?) ...

a inventa (ce?) ...

a adopta (ce?) ...

a aprecia (ce?) ...

a promova (ce?) ...

4. Completează enunțurile cu informații din textele lecturate în cadrul unității.

a) Sărbătoarea *Limba noastră* s-a născut...

b) Drumul spre independență a fost anevoios, dar și cu multe realizări...

c) Pentru prima dată, festivalurile au apărut în lumea antică și erau menite...

d) Festivalul Internațional de Operă și Balet „Invită Maria Bieșu” a fost inaugurat...

e) La Istanbul, Dimitrie Cantemir studiază învățăturile clasice – ...

f) Academia din Berlin l-a ales pe Dimitrie Cantemir...

5. Notează în caiet câte două acte comunicative prin intermediul cărora:

îți exprimi
admirația

prezinți
evenimente

solicite/oferi
informații

ceri/îți exprimi
opinia

...

...

...

...

6. Alcătuieste enunțuri dezvoltate cu expresiile:

- a) a transmite din generație în generație;   c) a ține fruntea sus;
 b) a avea patima cărților;   d) a pune în valoare.

7. Completează tabelul cu substantive (câte cinci pentru fiecare coloană):

animate	inanimate	comune	proprii
...	...	...	...

7.1. Alege cinci substantive și alcătuieste un text coerent. Intitulează textul.

8. Selectează câte trei substantive proprii întâlnite pe parcursul unității tematice *Adolescentul și Patria*, clasificându-le astfel:

nume de persoane

denumiri geografice

titluri de opere literare

evenimente culturale

...

...

...

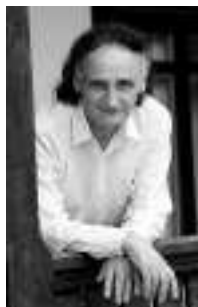
...

8.1. Alcătuieste câte un enunț cu un substantiv propriu din fiecare șir de cuvinte. Pune substantivele la diferite cazuri.

9. Recunoaște personalitățile din imagini și relatează, în șase enunțuri, despre activitatea uneia dintre ele.

Repere:

- a) numele, prenumele;
 b) domeniul de activitate;
 c) cariera artistică/politică;
 d) opere de valoare;
 e) merite și distincții;
 f) impresii personale.

10. Imaginează-ți că ești în rolul unui ghid. Alege un obiectiv cultural din Ucraina, Bulgaria, Rusia sau România, inclus în patrimoniul UNESCO, și prezintă-l în 7-8 enunțuri.

11. Lucrați în perechi. Continuați dialogul cu 8-9 replici, utilizând informații din cadrul unității.

– Ce subiect din unitatea *Adolescentul și Patria* ți-a plăcut cel mai mult? De ce?

– ...

12. Lucrați în echipe. Elaborați un poster cu titlul „Patria mea e Republica Moldova!”.

Echipă I: Așezarea geografică a țării	Echipă a III-a: Nume notorii
Echipa a II-a: Sărbători naționale	Echipa a IV-a: Patrimoniul cultural al țării

EVALUARE SUMATIVĂ

Citește fragmentul de text și realizează sarcinile propuse.

LIMBA STRĂMOȘEASCĂ E O MUZICĂ

Domnul Paul Gânju avea aptitudini deosebite pentru cultivarea limbii, manifestându-și cu orice prilej vocația cuvântului rostit clar, frumos și corect, adică în spiritul normelor literare. În timpul pauzelor umbla mereu printre noi și trăgea cu urechea la felul nostru de a vorbi, de a ne exprima, iar în sala de meditație, o dată pe săptămână, anunța cu un aer solemn „ora limbii române”. Câte și mai câte n-am aflat noi de la bunul și eruditul nostru pedagog!

– Iubiți vocalele! ne îndemna domnul profesor. Trebuie să vă spun că limba română, ca de altfel italiana și alte limbi de origine latină, se caracterizează prin sonoritatea vocalelor. În limpezimea de cristal a vocalelor constă tot farmecul

limbii vorbite la nivel literar. Nu le înăbușiți, nu le înghițiți, nu le înlocuiți!

Ne învăța să facem exerciții de frământare a limbii pentru a putea rosti clar, curgător, cuvinte livrești, lungi. Mai răsfoia din când în când caietele noastre, observa unele omisiuni de litere sau semne ortografice și nu întârzia să ne atragă atenția:

– Nu vă grăbiți când scrieți pe curat. Puneți toate semnele la locul lor. Observații făcute cu tact și cu folos, iar uneori cu înclinare spre glumă. Domnul Gânju voia să ne implice în studierea aprofundată a limbii române, în pătrunderea neasemuitelor frumuseți ale literaturii române.

– Limba strămoșească e o muzică! exclama el, repetând spusa marelui Eminescu.

(După Valentin Mândăcanu)

Nr.	Itemi	Puncte
1.	Completează enunțurile în baza textului. a) În pauze... b) Farmecul limbii... c) Profesorul voia...	3
2.	Scrie din text pentru cuvintele date câte: un sinonim: ocazie = a rosti = un antonim: nedeslușit ≠ scurt ≠	4
3.	Formulează patru întrebări pentru elevii domnului Gânju, în baza textului. <i>Ce...? Când...? Cum...? Cum credeți...?</i>	4
4.	Caracterizează-l, în trei enunțuri argumentate, pe domnul profesor în numele elevilor.	3
5.	Completează spațiile punctate cu substantive potrivite contextului (<i>focul, încercări, limbă, neam, Carte, sfințenie</i>). <i>Trăiască frumoasa și cumintea ... română! Fie în veci păstrată cu ... această scumpă ... a unui ... călit la ... atâtor ... de pierzanie.</i> (Ion Luca Caragiale)	6
6.	Scrie, în baza posterului, un anunț adresat elevilor din clasele liceale în numele membrilor Consiliului elevilor din Liceul Teoretic „Mihail Sadoveanu” referitor la evenimentul indicat. * Respectă rigorile de ortografiere a substantivelor proprii și de aranjare a textului în pagină.	5

7.	Explică, în trei enunțuri, sensul expresiei „Limba strămoșească e o muzică”.	3
	Corectitudinea exprimării	5
	Total puncte:	33

Barem de corectare

Notă. Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.

Greșelile se subliniază în text și se bifează pe margine.

Itemi	Răspuns corect	Specificări	Punctaj
1.	Se consideră corecte variantele adecvate.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț completat corect.	0-3
2.	Se consideră corecte variantele adecvate.	Se acordă câte un punct pentru fiecare cuvânt identificat corect.	0-4
3.	Se acceptă întrebările directe, corespunzătoare sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare întrebare adecvată care respectă sarcina.	0-4
4.	Se acceptă o compoziție corespunzătoare sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.	0-3
5.	Se consideră corecte variantele adecvate.	Se acordă câte un punct pentru fiecare cuvânt plasat corect.	0-6
6.	Se acceptă un anunț care respectă condiția.	Se acordă 5 puncte: câte un punct pentru respectarea structurii anunțului (formula de adresare, evenimentul, timpul și locul desfășurării, formula de încheiere); un punct pentru amplasarea corectă a textului în pagină.	0-5
7.	Se acceptă o compoziție corespunzătoare sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.	0-3
	Se acordă 5 puncte pentru corectitudinea exprimării în întreaga lucrare. Notă. Dacă elevul a realizat 50% din volumul indicat, i se acordă, respectiv, 50% din punctajul prevăzut pentru corectitudine.		0-5

Total: 33 de puncte

Puncte	5	4	3	2	1
Numărul de greșeli ortografice și de punctuație	0-3	4-7	8-11	12-15	16-19

Barem de convertire a punctelor în note

Puncte	0-1	2-3	4-5	6-7	8-13	14-18	19-23	24-29	30-31	32-33
Nota	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

PRODUSE ȘCOLARE

Unitatea tematică:	ADOLESCENTUL/ADOLESCENTA ȘI PATRIA
Denumirea proiectului:	ODĂ LIMBII ROMÂNE
Scopul proiectului:	Valorificarea competențelor de comunicare bazate pe cooperare; extinderea cunoștințelor despre creația literară a poetului Alexei Mateevici; utilizarea competențelor digitale în elaborarea proiectului.
Produsul:	Revistă digitală
Forma de activitate:	În echipe
Timp de lucru:	Două săptămâni
Forma de prezentare:	Scris și oral
Activități:	Realizarea revistei. Prezentarea și evaluarea produsului.

Sarcini de lucru:

1. Formați patru echipe.
2. Consultați diverse surse, informându-vă despre poetul Alexei Mateevici.
3. Lecturați individual poezia „Limba noastră”.
4. Alegeți un titlu potrivit pentru revistă și o imagine-simbol pentru copertă. Scrieți cuprinsul.
5. Redactați o revistă, structurând logic și coerent informația din tabel în patru pagini.

Pași pentru realizarea și prezentarea proiectului:

1. Stabiliți un calendar al parcurgerii etapelor proiectului.
2. Urmăriți realizarea fiecărei etape a proiectului: a) cumulați ideile găsite individual; b) selectați-le pe cele mai relevante; c) creați e-revista.
3. Prezentați e-revista, răspundeți la întrebările profesorului, ale colegilor.

<p>Echipa nr. 1, pagina 1 Mateevici – suflet din sufletul neamului meu <i>Gânduri despre poet</i> Locul de baștină, studiile Preocupări literare Activități pedagogice Discursul lui Alexei Mateevici rostit la Primul Congres al Învățătorilor din Basarabia</p>	<p>Echipa nr. 2, pagina 2 Limba noastră – cântare Limbii Române <i>Gânduri despre poezie</i> Limba – tezaurul spiritual al unui popor „Limba noastră” – peste 100 de ani de nemurire Ideile care se desprind din textul poeziei Mesajul textului liric „Limba noastră”</p>
<p>Echipa nr. 3, pagina 3 Imnul Republicii Moldova – vers și melodie <i>Gânduri despre patrie</i> Legea cu privire la Imnul de Stat al Republicii Moldova Textul, notele Imnului de Stat Regulamentul privind intonarea Imnului Poezii din creația altor autori care au scris despre limba română</p>	<p>Echipa nr. 4, pagina 4 Numele Alexei Mateevici între ieri și azi <i>Gânduri despre nemurirea poetului</i> Casa-muzeu „Alexei Mateevici” din Zaim Teatrul „Alexei Mateevici” din Chișinău Colegiul „Alexei Mateevici” din Chișinău Strada Alexei Mateevici din Chișinău</p>

Unitatea II

ADOLESCENTUL/ ADOLESCENTA ȘI VALORILE SALE

La sfârșitul unității de învățare vei putea:

- să identifici informații globale și detaliate din mesaje audiovizuale și interacțiuni verbale;
- să formulezi întrebări de concretizare în baza unui mesaj/a textului audiat sau lecturat;
- să formulezi independent răspunsuri dezvoltate, exprimând opinii, atitudini;
- să citești conștient texte din variate surse și suporturi;
- să reproduci mesaje citite sau audiate;
- să participi la conversații pe diferite teme;
- să caracterizezi persoane/personaje, exprimând atitudinea proprie;
- să redactezi texte în bază de repere.

Lecția 1

Cum să comunicăm eficient

Comunicarea adevărată este un schimb de idei, ceea ce înseamnă o discuție între doi oameni în care amândoi fac schimb de idei.

Burt Goldman

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

păreră = opinie
oportun = adecvat
abilitate = talent
esențial = important
a (se) asigura = a (se) încredința
a (se) strădui = a încerca
a transmite = a comunica
atrăgător = atractiv = plăcut
a recepționa = a primi = a prelua

Antonime

a recepționa ≠ a emite
abilitate ≠ stângăcie
atrăgător ≠ respingător
esențial ≠ secundar

Familii de cuvinte

comunicare – a comunica – comunicabil
atrăgător – a atrage – atras
oportun – oportunitate – oportunist
a (se) asigura – asigurat – asigurare
a recepționa – recepționat – recepție

Neologisme

a asigura – a garanta
abilitate – pricepere
esențial – principal
oportun – la momentul potrivit

Îmbinări de cuvinte și expresii

Schimb de idei – o discuție între doi oameni
A atribui sensuri – a da sens cuvintelor
Feedback pozitiv – acțiune de răspuns pozitiv la o altă acțiune
A purta un dialog – a dialoga
A ține cont de... – a avea în vedere...

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect diftongii [oa], [ei], [ia].

Cheia succesului, ceilalți oameni, persoană atrăgătoare, schimb de idei, roagă interlocutorul.

- 1.1. Alcătuieste enunțuri cu aceste îmbinări de cuvinte.

2. Identifică sensul cuvintelor și al expresiilor evidențiate.

- a) Am avut **un schimb de idei** interesante. Dialogul este **o discuție** între două sau mai multe persoane.
- b) El **atribuie sens cuvintelor** prin felul în care le rostește. Ea are abilitatea de **a da sens cuvintelor**.
- c) Invitații la emisiune **au purtat un dialog** interesant. Colegii **au dialogat** eficient.

3. Alcătuieste îmbinări de cuvinte după model, apoi enunțuri.

A comunica (cui?) vouă
...
...

A răspunde (cui?) lui
...
...

4. Încadrează în enunțuri familia de cuvinte: *comunicare*, *a comunica*, *comunicabil*, *comunicativ*.

5. Alcătuieste enunțuri cu ajutorul cuvintelor de la rubrica **Neologisme**.

Model:

Vreau să-i vorbesc despre **abilitatea** de a comunica eficient. Elena a demonstrat multă **pricepere**.

6. Citește enunțurile. Înlocuiește cuvintele evidențiate cu sinonimele acestora.

- a) Eu **mă străduiesc** să pronunț cuvintele clar.   c) Vorbitorul **a comunicat** clar informația.
 b) **Părerile** lor este foarte importantă.   d) Mesajul transmis este **esențial**.

7. Citește actele comunicative. Utilizează-le, pe parcursul temei, după necesitate.

Acte comunicative

A cere confirmarea înțelegerii

- Ai/Ați înțeles totul?
- Da, am înțeles./Da, da./Sigur./ Fără îndoială.

- Înțelegi/Înțelegeți ce spun?
- Evident./Bineînțeles./Da!/Totul mi-e clar!

- Ai/ați înțeles?
- Cu certitudine.

- Să înțeleg că totul e clar?
- Nu! Repetă, te rog./Repetăți, vă rog.

- Îmi pare rău, dar se aude prost.
- Am înțeles. Repet...

- Spune/Spuneți încă o dată, te rog/vă rog.
- Acum e clar?

- Nu știu ce înseamnă acest cuvânt.
- Îți explic imediat!

- Pronunță, te rog, pe silabe!
- In-ter-lo-cu-to-rul.

- Ce părere ai despre aceste reguli de comunicare?
- Sunt practice/utile/eficiente.

A compara informații

- Ce au comun aceste informații?
- Ambele te ajută să comunici eficient.

- Cum sunt aceste reguli în comparație cu...
- Aceste reguli, în comparație cu celelalte...

8. Exersați dialogurile propuse mai jos.

Dialoguri scurte

- Înțelegi tot ce spune?
- Îmi pare rău, dar nu înțeleg.
- Are un limbaj complicat?
- Da, destul de complicat.

- Puteți să repetați, vă rog?
- Desigur! Ce nu ați înțeles?
- Nu știu ce înseamnă „abilitate”.
- „Abilitate” înseamnă „pricepere”, „talent”.

- Care sfaturi ți se par mai utile?
- Toate sfaturile sunt foarte utile.
- Cheia succesului constă în faptul să știi să comunici eficient?
- Cred că da! E una dintre condiții.

- Ce părere ai despre regulile de comunicare cu ceilalți?
- Aceste reguli sunt esențiale pentru a comunica eficient.
- Pe ce se bazează o comunicare eficientă?
- Pe ascultare, înțelegerea mesajului și feedback.

- Mi-a plăcut prezentarea lui Octavian.
- Dar mie mi-a plăcut mai mult prezentarea Sofiei.
- Prin ce anume?
- Ea a expus informația într-un limbaj accesibil.

- Îți place să comunici ceva sau să asculți pe alții?
- Îmi place să ascult interlocutorul, atunci când spune lucruri noi, care îmi trezesc interesul.

CAPTAREA ATENȚIEI

9. Citește afirmațiile, apoi rezolvă sarcinile propuse.

Să vorbim cuvinte! Să cuvântăm. Să spargem gheața. Să dialogăm. (...) Să schimbăm cuvinte. Să ne spunem gândurile. Să ieșim din tăcere. Cuvântul e de aur. Cuvintele pansează răni. Cuvintele deschid uși. Ajung la suflet. Creează poduri. Fac minuni. Cuvintele salvează vieți. Sunt miraculoase. Să vorbim frumos. Politicos.

Matei Vișniec, „Omul este totuși cea mai sublimă creatură din Univers”

De cele mai multe ori, mama vorbea fără cuvinte. În privirea ei tăcută era atâta energie pozitivă, dragoste, duioșie și durere, reproș uneori, pe care nu le-ar fi încăput niciun univers, pentru că ea, mama, e la fel de cosmică și infinită... E un camerton al vieții fiecăruia.

Eugen Doga

- Alege, apoi spune: cu mesajul cărei afirmații rezonezi? De ce?
- Autorul afirmă: *cuvintele pansează răni, deschid uși, creează poduri*. Prezintă două argumente *pro* sau *contra*.
- Explică cum înțelegi enunțul: *Mama vorbea fără cuvinte*.
- Prezintă succint un exemplu atunci când cuvintele au salvat o viață.

AUDIERE

10. Ascultă textul și notează cuvintele necunoscute.

Mi-a luat mult timp să înțeleg de unde venea. Micul prinț, care îmi puna o sumedenie de întrebări, părea să nu le audă niciodată pe ale mele. Adevărul mi s-a dezvăluit, încetul cu încetul, mai degrabă din cuvinte rostite întâmplător. De pildă, când îmi zări avionul, mă întrebă:

- Ce este obiectul acesta?
- Nu e un obiect. E ceva ce zboară. E un avion. Avionul meu.
- Și am fost mândru să-i spun că știam să zbor. Atunci el strigă:
- Cum? Ai căzut din cer?
- Da, am spus cu modestie.

11. Identifică în text și numește sinonimele cuvintelor propuse: *multe, de pildă, comic, a exclama, a vedea, demn*.

12. Completează enunțurile pe baza textului audiat.

- Micul prinț îmi puna... de întrebări.
- Am fost... să-i spun că știam să zbor.
- Încetul cu încetul, am dezvăluit...
- L-am întrebat dacă vine de pe altă...

- A, ce amuzant...
- Am întrezărit imediat o luminiță în misterul apariției lui și l-am întrebat brusc:
- Tu vii, așadar, de pe altă planetă?
- Dar el nu-mi răspunse.

(Antoine de Saint-Exupéry, *Micul prinț*)

13. Răspunde la întrebări.

- Cine puna o sumedenie de întrebări?
- De ce micul prinț nu răspundea la întrebările adresate lui?
- Cum crezi, comunicarea dintre micul prinț și aviator este eficientă? Argumentează.

14. Fă rezumatul fragmentului de text audiat, în 3-4 enunțuri.

LECTURĂ

15. Citește regulile de comunicare eficientă și spune care este absolut nouă pentru tine.

REGULI ESENȚIALE PENTRU O COMUNICARE EFICIENTĂ

Comunicarea este fundamentul întregii vieți sociale. În fiecare zi noi interacționăm cu alți oameni. A ști să comunici eficient înseamnă să ai cheia succesului în orice domeniu de activitate.

Comunicarea eficientă se bazează pe ascultare, înțelegere și feedback.

Ascultând, este indicat să fim atenți la ceea ce **ni se spune**, la cuvinte, la limbajul corpului și la tonul vocii. Prin atribuirea de sensuri la ceea ce am auzit, noi dăm semne că **am înțeles** cele ce **ni se spun**. Iar **feedback** pozitiv va apărea atunci când mesajul transmis a fost recepționat corect.

Pentru **a-ți îmbunătăți** abilitățile de comunicare eficientă și a purta un dialog deschis și constructiv, e bine să ții cont de câteva reguli esențiale de comunicare.

A comunica eficient înseamnă:

a înțelege ce se spune

1. Ascultă persoana care vorbește.
2. Roagă să ți se repete dacă nu ai înțeles ceva.
3. Asigură-te că ai înțeles exact ceea ce **vrea să-ți spună** interlocutorul/interlocutoarea.
4. Nu lăsa ca alte lucruri să-ți distragă atenția de la conversație!
5. Pune întrebări pentru a înțelege mai bine despre ce este vorba.
6. Fii atent la comunicarea nonverbală.
7. **Ia notițe** atunci când este cazul.

a te face înțeles

1. Asigură-te că interlocutorul tău/interlocutoarea ta aude și înțelege ceea ce spui.
2. Adaptează-te, dacă e cazul.
3. Transmite informația într-un limbaj accesibil.
4. Străduiește-te să ai un discurs cât mai atrăgător.
5. Prezintă argumente care să influențeze persoana ce te ascultă.
6. Utilizează imagini sau glume atunci când este oportun.
7. Repetă ceea ce consideri mai important.

Cere-i feedback! Testează atenția interlocutorului prin **a-i pune** întrebări propriu-zise: „Tu ce crezi?”, „Ce părere ai despre cele comunicate?” ș.a.

(Din internet)

LEXIC

a interacționa – взаимодействовать
domeniu – sferă de activitate

a recepționa – *sin.*: a primi

abilitate – способность

interlocutor – persoană care participă la o discuție

a se adapta – a face să se potrivească

atrăgător – care place

a influența – влиять

glumă – *sin.*: anecdotă

oportun – *sin.*: adecvat

- 16.** Continuă fiecare enunț cu informații potrivite din text.
- Comunicarea este fundamentul întregii...
  - A comunica eficient înseamnă a înțelege...
  - Pune întrebări pentru a înțelege mai bine...
  - Expune informația într-un limbaj...
  - Străduiește-te să ai un discurs...
  - Repetă ceea ce consideri...
- 17.** Citește enunțurile. Identifică și spune dacă mesajul acestora corespunde cu informația din text.
- Pune întrebări pentru a înțelege mai bine informația.
  - Nu utiliza imagini atunci când prezinți ceva.
  - Cheia succesului depinde de faptul dacă știi să comunici eficient.
  - Comunicarea nonverbală nu are mare importanță.
- 18.** Înlocuiește cuvintele evidențiate cu sinonimele acestora din text.
- Ascultă atent pe cel care vorbește pentru **a sesiza** mesajul corect.
  - Interlocutorul meu are **talentul** de a comunica interesant o informație.
  - Slide-show-ul prezentat a fost foarte **atractiv**.
  - A comunica eficient înseamnă a transmite mesajul într-un limbaj **potrivit**.
- 19.** Alcătuieste câte un enunț cu fiecare pereche de verbe.
- A asculta – a auzi; a purta – a se comporta;
a ține – a reține; a lua – a prelua;
a citi – a reciti; a transmite – a retransmite.
- 20.** Selectează din text câte două reguli de comunicare eficientă. Argumentează alegerea.
- reguli pe care le practici frecvent;
  - reguli pe care le vei practica în viitor.
- 21.** Lucrați în perechi. Citiți întrebările, apoi răspundeți la ele, utilizând informații din text.
- Care e cheia succesului în orice domeniu de activitate?
  - Ce înseamnă a comunica eficient?
  - De ce trebuie să punem întrebări în timpul unei conversații?
  - De ce este indicat să facem notițe în timpul unei prezentări?
  - Prin ce am putea influența decizia interlocutorului?
  - Ce nu trebuie să facem în timpul unui dialog?
- 22.** Formulează întrebări referitoare la text, utilizând reperele propuse. Solicită colegilor să răspundă la ele.
- Transmite (*cum?*); precizează (*ce?*); cere (*cui?*); roagă (*pe cine?*); adresează întrebări (*cui?*).
- 23.** Privește imaginile tematice din cadrul acestei lecții. Ce reguli de comunicare eficientă respectă sau nu respectă persoanele? Utilizează proverbele de mai jos în scopul prezentării unor argumente.
- Cine nu ascultă, nu pricepe.
  - Cine nu ascultă, nu învață.
  - Un om inteligent aude un cuvânt și înțelege două.
  - Celui care înțelege ușor nu-i trebuie decât jumătate de cuvânt.

VORBIRE

24. Pentru a avea o comunicare eficientă, tehnica celor 7 C îți oferă câteva sfaturi. Dezvoltă fiecare sfat în 1-2 enunțuri.

Comunică clar!

Fii concret(ă)!

Fii concis(ă)!

Comunică corect!

Fii coerent(ă)!

Fii complet(ă)!

Fii curtenitor!

24.1. Compară informația *Reguli esențiale pentru o comunicare eficientă* și sfaturile de mai sus. Raportează sfaturile citite la regulile despre care ați discutat la lecție. Ce ai constatat?

25. Citește informația.

Fiecare persoană trebuie să aibă abilități de bază și aptitudini tehnice pentru a putea fi angajată la serviciu. **A avea abilități de bază** presupune că persoana poate construi relații interpersonale, are abilități de comunicare, este motivată și poate lucra în echipă.

24.1. Expune-ți opinia, în 3-4 enunțuri, referitoare la importanța faptului ca un viitor angajat/o viitoare angajată să manifeste abilități de comunicare la locul de muncă.

26. Citește informația.

Serviciul de traducere web *Google translate* răspunde zilnic la circa 100 de miliarde de solicitări din partea utilizatorilor. Trei replici cel mai des traduse, care facilitează comunicarea dintre diverse persoane, sunt: – Ce faci?/Cum ești?; – Mulțumesc!; –Te iubesc!

26.1. Spune care sunt cele mai frecvente 3-5 replici pe care le traduci tu, prin intermediul acestui serviciu, în scopul comunicării cu alte persoane, vorbitoare de alte limbi. Argumentează.

27. Regulile de vorbire ale lui Platon ne îndeamnă:

Să vorbim **ceea ce** trebuie,
să vorbim **cât** trebuie,
să vorbim **în fața cui** trebuie
și să vorbim **când** trebuie.

27.1. Lucrați în echipe. Scrieți o relatare, din 6-7 enunțuri, în care să punctați cât de eficientă ar fi comunicarea noastră cu ceilalți, dacă am ține cont și de aceste reguli.

28. Lucrați în perechi. Priviți imaginea, apoi construiți un dialog despre comunicare din 6-7 replici, în baza reperelor propuse.

29. Citește afirmațiile propuse. Raportează mesajul fiecăreia la una dintre regulile de comunicare eficientă cu ceilalți. Argumentează-ți opțiunea.

- a) „Două monologuri nu fac un dialog.” (Jeff Daly)
- b) „A ști să ascuți este o artă.” (Epictet)
- c) „Nu spune puțin în multe cuvinte, ci mult în vorbe puține.” (Pitagora)
- d) „Cei mai de succes oameni pe care i-am cunoscut sunt cei care ascultă mai mult decât vorbesc.” (Bernard Baruch)
- e) „Scrie pentru a fi înțeles, vorbește pentru a fi ascultat, citește pentru a crește.” (Lawrence Clark Powell)

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Utilizarea pronumelor personale la cazul dativ cu verbe la timpul prezent Poziția pronumelor personale neaccentuate față de verb

Noțiuni generale

Care sunt întrebările cazului dativ?	Întrebarea cazului dativ este: Cui?
Ce parte de vorbire înlocuiesc pronumele personale la cazul dativ?	Pronumele personale propriu-zise înlocuiesc un substantiv. De exemplu: Datorită Cătălinei am reușit. Datorită ei am reușit.
Ce e specific pentru pronumele personale la cazul dativ?	Pronumele personale la cazul dativ au forme accentuate și forme neaccentuate. De exemplu: – Ți -am adus o carte. – Mie? – Da, ție! Vreau să- ți aduc o carte utilă.
Care este poziția pronumelor personale la cazul dativ față de verb?	Pronumele personale în dativ pot sta atât înaintea verbului, cât și după verb: a) pronume personal în dativ + verb la modul indicativ; De exemplu: Ea îți pregătește comunicarea. b) verbe la imperativ + pronume personal în dativ. De exemplu: Spune-mi: e bine așa? Nu-mi spune nimic! Răspunde-i, ea așteaptă! Nu-i răspunde!
În ce situații se mai folosesc pronume personale la cazul dativ?	Pronumele personale în dativ se folosesc în expresii de tipul: Îmi pare rău...; Îmi pare bine...; Mi-e dor...; Mi-e sete...
Ce verbe solicită pronume personale la cazul dativ?	Verbe care cer pronume personale la cazul dativ: a explica, a da, a cumpăra, a demonstra, a plăcea, a spune, a zice, a răspunde, a aduce, a povesti, a pregăti, a mulțumi, a dărui, a zâmbi, a citi, a vorbi, a trebui ș.a.

Formele pronumelor personale la cazul dativ

Cazul nominativ	eu	tu	el, ea	noi	voi	ei, ele
Cazul dativ, forme accentuate	<i>mie</i>	<i>ție</i>	<i>lui, ei</i>	<i>nouă</i>	<i>vouă</i>	<i>lor</i>
Cazul dativ, forme neaccentuate	<i>îmi, mi, mi-, -mi</i>	<i>îți, ți, ți-, -ți</i>	<i>îi, i, i-, -i</i>	<i>ne, -ne, ne-, ni, ni-</i>	<i>vă, vă-, -vă, v-, vi, vi-</i>	<i>le, le-, -le, li, li-</i>

Exemple de utilizare a pronumelor personale la cazul dativ

Îmi pare rău că nu ne-am înțeles. **Nu-mi** mai vorbi cu așa ton! **Mi-aș** dori să avem un dialog.

Ți se pregătește o surpriză. Adu-**ți** aminte ce ai spus! Ai înțeles ce vrea să-**ți** spună?

Fă o pauză, apoi răspunde-**i!** Trebuie să-**i** vorbești liniștit. **I-ar** plăcea să comunice mai mult.

Nouă ne place să comunicăm. Adresează-**ne** întrebări! **Ni-l** prezinți pe interlocutorul tău?

Adaptați-**vă** mesajul la interlocutor! Vreau să **vă** povestesc totul cum a fost. **V-ar** plăcea să comunicați cu ea.

Li se demonstrează că au greșit. Repetă-**le** tot ceea ce e important! E necesar să **le** povestești totul.

SCRIERE

30. Transcrie din textul de bază enunțurile care conțin pronume la cazul dativ.

31. Citește enunțurile. Pune întrebarea *cui?* și identifică pronumele personale la cazul dativ.

a) Unor oameni le lipsește imaginația.	d) Nu este bine ca cineva să-ți distragă atenția de la conversație.
b) Ei repetau ceea ce li s-a spus.	e) Vouă vi s-a răspuns imediat la întrebări.
c) Pentru a te face înțeles, trebuie să le explici clar ideile.	f) Răspunde-i interlocutorului la toate întrebările.

32. Răspunde la întrebări cu enunțuri dezvoltate.

a) Ți-ai pregătit discursul?	d) Când li s-a spus adevărul?
b) Care sfaturi ți se par cele mai utile?	e) Ai decis să-i spui despre plecarea ta?
c) Mă întrebi dacă îmi place să vorbesc în public?	f) De ce nu vă răspunde la mesaj?
	g) Sunteți atenți la ceea ce vi se spune?

33. Scrie în spațiile libere pronumele personale la cazul dativ adecvate contextului.

a) Dacă... vei pregăti bine discursul, vei fi ascultat.	e) Toamna... e dor de primăvară.
b) ...dai voie în casă și el se suie pe masă.	f) Copiilor... este dor de părinți.
c) Ce... nu-ți place, altuia nu-i face.	
d) Când... merge bine, toți sunt cu mine.	

(îi, ție, ne, le, îmi, îți)

34. Scrie replicile lipsă.

- Îți place mai mult să asculți sau să vorbești?
- ...
- Te asiguri că ai înțeles ce a vrut să-ți spună interlocutorul?
- ...
- Îți faci notițe atunci când asculți o prezentare?
- ...

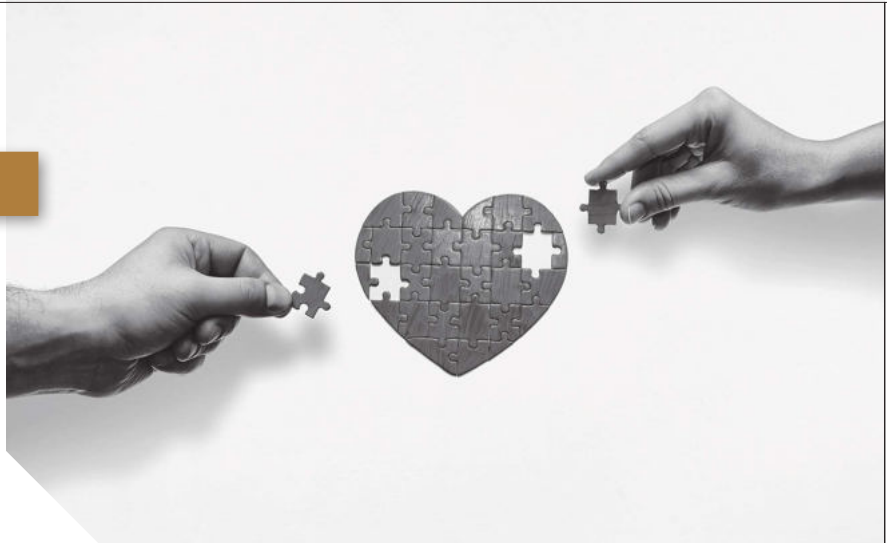
35. Redactează un text, din 6-8 enunțuri, în care să ilustrezi acțiunile potrivite pentru a avea un dialog eficient.

Ascultă-l pe interlocutor!	Străduiește-te să-l înțelegi!
Dialog eficient	
Întreabă!	Răspunde-i!

Lecția 2

Tot ce e frumos începe din dragoste

Viața fără dragoste e ca un copac
fără flori sau fără roade.
Khalil Gibran

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

uluit = uimit
tulburat = agitat
istețime = inteligență
grație = drăgălășenie, finețe
încântătoare = fermecătoare
a se îngrijora = a se neliniști
desăvârșit = perfect

Antonime

prosperitate ≠ mizerie
admirație ≠ dispreț
grație ≠ dizgrație
desăvârșit ≠ imperfect
tulburat ≠ calm

Familii de cuvinte

isteț – istețime
înțelept – înțelepciune
a transforma – transformat – transformare
dragoste – a se îndrăgosti – îndrăgostit
prosperitate – prosper – a prospera
admirație – a admira – admirator
a încânta – încântat – încântător
a schimba – a preschimba – preschimb

Îmbinări de cuvinte și expresii

A iubi ca pe ochii din cap – a iubi nespun de mult
A avea darul de a iubi – a avea însușirea de a iubi
A rămâne mut de admirație – a fi uimit
A se îndrăgosti nebunește – a se îndrăgosti foarte mult
A nu cunoaște margini – foarte mare, fără pereche
A fi frumoasă ca o zi însorită – a fi foarte frumoasă

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect diftongii: [ei], [oa], [ea].
Frumusețea prințesei, foarte modestă, prințesă încântătoare, fiica mea, această greșală, prințul Viteaz, darul reginei, prinț amabil, tineri sârguincioși.
1.1. Încadrează în enunțuri două îmbinări de cuvinte, la alegere.
2. Identifică sensurile cuvintelor evidențiate în enunțurile propuse.
  - a) **Grație** zânei Darnica, prințesa era fermecătoare. **Grația** prințesei atrăgea atenția prinților.
  - b) Mama **veghea** nopțile lângă copilul bolnav. Eu voi **veghea** asupra prințesei.
  - c) Prințul Viteaz o privea cu admirație, pentru că era **încântătoare**. Acest om era **fermecător** prin felul său de a vorbi.
  - d) Colega mea era atât de **uimită**, încât nu a putut răspunde. Sora ei este **uluită** de vestea pe care a primit-o.
3. Încadrează în enunțuri familia de cuvinte: *dragoste, a se îndrăgosti, îndrăgostit, drag.*
4. Alcătuieste enunțuri cu expresiile de alături după model:
Prințesa era frumoasă ca o zi însorită.
Dragostea părinților nu cunoaște margini.
5. Alcătuieste enunțuri cu fiecare sens al verbelor:
a cânta – a încânta; a schimba – a preschimba; a face – a preface; a liniști – a (se) neliniști; a cunoaște – a recunoaște.

6. Continuă enunțurile:

a) Și dacă dragoste nu e, nimic nu e,/ Nici soare nu-i...	d) Dincolo de dragostea față de cei aproape sufletului...
b) Iubirea față de părinți este de a...	e) O mamă este ființa spre care alergi atunci când...
c) Părinții își iubesc copiii necondiționat...	f) Respectul este o formă de...

7. Lucrați în perechi. Situație de comunicare. Textul pe care îl veți citi astăzi este despre o prințesă. Citiți, apoi selectați cuvintele și îmbinările de cuvinte propuse pentru a alcătui, din 6-8 enunțuri, portretul fizic și moral al personajului principal. După lectura textului veți compara cele două portrete.

Înțelepciune, frumusețe, zâne, a veghea, talent, grație, prefăcut, admirație, prosperitate, dragoste, margine, dar, păr de aur, a încânta, a fi frumoasă, deplin, rege, atotștiutoare, desăvârșită, bunătate, a iubi, talentată, regină, ochi senini, modestă, calm, uluit, perfect, a schimba, a domni, brațe împodobite, a se îngrijora.

8. Citește actele de comunicare.

Utilizează-le, pe parcursul temei, după necesitate.

Acte comunicative
A descrie un personaj/o persoană

- Cum era prințesa?
- Prințesa Încântătoarea era bună, modestă, înțeleaptă, istețată, frumoasă, gingașă și talentată.

- Ce calități îi lipseau prințesei?
- Prințesa nu avea darul de a iubi.

- Descrie, te rog, cum era prințesa când a apărut în fața prințului Viteaz.
- Încântătoarea era frumoasă ca o zi însoțită.

- De ce se spune că prințesa era modestă?
- Pentru faptul că ea le-a mulțumit tuturor prinților care au venit să o vadă, deși nu a ales pe niciunul de soț.

- De ce regele l-a pus pe fiu rege în locul său?
- Pentru că tatăl a văzut că Viteaz, fiul său, are toate calitățile pentru a fi un rege bun.

9. Exersați dialogurile propuse mai jos.

Dialoguri scurte

- Cum ți-ai imaginat-o pe prințesă, după ce ai citit basmul?
- Eu am văzut o fată deosebit de frumoasă. Era îmbrăcată, desigur, într-o rochie de voal, albă. Pe spate îi cădea părul de aur, lung până la glezne. Avea ochi albaștri mai senini decât azurul cerului. La gât purta perle și safire, iar brațele îi erau împodobite cu brățări.

- Descrie-l pe prințul Viteaz.
- Prințul era unicul fiu al unui rege puternic. Era un tânăr frumos, glumeț, amabil, isteț și foarte curajos. Datorită vitejiei sale, a fost numit Viteazul. S-a îndrăgostit de prințesă doar la vederea portretului ei. Dar după ce a cunoscut-o, a auzit cum vorbește și cum cântă, dragostea lui față de prințesă nu mai avea margini.

- Ce calități trebuie să aibă un rege/un domnitor?
- Acesta trebuie să-și iubească țara și pe oamenii pe care îi conduce. El trebuie să fie un om înțelept, să știe cum să discute cu vecinii, să poată asigura pacea în țară și bunăstare pentru oameni.

CAPTAREA ATENȚIEI

10. Căutați pe YouTube și ascultați melodiile „Pentru cei îndrăgostiți”, versuri: Dumitru Matcovschi, muzică: Anatol Rudei și „Unde dragoste nu e, nimic nu e”, compus de Gheorghe Gheorghiu.

10.1. Completați tabelul în urma audierii melodiilor.

Asemănări	Deosebiri	Sentimente transmise
...	...	...

AUDIERE

11. Ascultă fragmente din scrisoarea lui John Steinbeck către fiul său, apoi rezolvă sarcinile propuse.

New York
10 noiembrie 1958

Dragă Thom,

Am primit scrisoarea ta de dimineață. O să-ți răspund din punctul meu de vedere și, desigur, Elaine îți va răspunde din punctul ei de vedere.

În primul rând, dacă ești îndrăgostit – și acesta este un lucru bun –, cel mai bun care i se poate întâmpla cuiva, nu lăsa pe nimeni să nu o ia în serios.

În al doilea rând, există mai multe tipuri de iubire. Tipul egoist, răutăcios, avar, egocentric, care folosește iubirea ca să-și dea sieși importanță. Acesta este tipul urât și dăunător. Celălalt e o izbucnire a tot ceea ce este bun în tine – tandrețea, cumpătarea și respectul care presupune recunoașterea unei alte persoane ca fiind unică și valoroasă.

Primul tip de iubire te poate îmbolnăvi, umili și slăbi, iar al doilea poate declanșa în tine putere, curaj și bunătate și chiar o înțelepciune pe care nu știai că o ai. (...)

Abia așteptăm să o întâlnim pe Susan. E binevenită. Dar Elaine va fi cea care se va ocupa cu aranjamentele întâlnirii, pentru că e aria ei de expertiză și e nerăbdătoare. Și ea știe ce-i aia dragostea și te va ajuta poate mai mult decât pot eu.

Și nu-ți fie teamă de suferință. Dacă trebuie să se întâmple, se va întâmpla – cel mai important lucru e să nu te grăbești. Pentru că ceea ce este bun, nu trebuie să se întâmple cu repeziciune.

Cu dragoste,
Tata

(Din internet)

12. Notează cuvintele necunoscute. Consultă dicționarul român-rus.

13. Formulează întrebări de clarificare, în caz de necesitate.

14. Identifică în text sinonimele cuvintelor: *pozitiv, feluri, forță, stimă, iubire, scumpă, durere*.

15. Citește fiecare afirmație. Dacă este adevărată, spune litera A. Dacă afirmația este falsă, spune litera F.

- A F Pe mama lui Thom o chema Elaine.
- A F Tata i-a scris feciorului că există un singur fel de iubire.
- A F Faptul că ești îndrăgostit este un lucru bun.
- A F Tandrețea, cumpătarea și respectul vorbesc despre recunoașterea unei alte persoane ca fiind unică și valoroasă.
- A F Părinții așteaptă să facă cunoștință cu Susan, prietena lui Thom.

LECTURĂ

16. Citește basmul și spune: ce talente avea prințesa?

PRINȚESA FLUTURE

Basm

Au fost odată un rege și o regină, care stăpâneau două țări, cele mai mari și mai frumoase de pe pământ; acest rege și această regină erau atât de buni și atât de iubiți de poporul lor, încât trăiau cu toții în fericire și prosperitate. Pentru ca fericirea lor să fie deplină, regina a născut o fetiță, care le-a avut ca nașe pe cele șapte zâne ale regatului. **Una** dintre zâne, numită Darnica, era totodată și nașa reginei, pe care o iubea nespuse de mult. De aceea i-a făcut prințesei un dar plăcut: i-a dat o frumusețe fermecătoare. Cea de-a doua zână a înzestrat-o cu o înțelepciune neasemuită; a treia cu bunătate; a patra cu istețime pătrunzătoare pentru darul minunat al vorbirii; cea de-a cincea a înzestrat-o cu talent în toate artele; a șasea – cu modestie, iar a șaptea – cu gingășie.

Au numit-o prințesa Încântătoarea. Încântătoarea avea 15 ani și era de o frumusețe ce-ți lua ochii. Avea toate talentele: cânta ca o privighetoare, dansa ca o zână, cânta la toate instrumentele, în plus, era atotștiutoare. Regele și regina, care nu aveau alți copii, o iubeau ca pe ochii din cap. După un timp, au vrut să o mărite. (...)

Toți regii tineri și prinții, încântați de atâta farmec și talent, au sosit la curtea tatălui prințesei. La vederea prințesei Încântătoarea, ei rămâneau muți de admirație și **fiecare** dintre ei se îndrăgostea nebunește de ea. Încântătoarea, care era foarte modestă, le mulțumi tuturor acestor prinți cu grație, dar nu a ales pe **niciunul** de soț.

– Fiica mea, va trebui, până la urmă, să te măriți, știi asta?

– Da, tată, răspunse Încântătoarea, știu; însă nu-mi place **niciunul** dintre acești prinți frumoși, care au venit aici anume să mă vadă.

– De ce, fata mea?

– Nu știi, tată, s-ar părea că nu am darul de-a îndrăgi vreun bărbat.

Regele se îndepărtă foarte gânditor; s-a dus s-o găsească pe zâna Darnica și i-a povestit totul. Zâna s-a îngrijorat.

– Mărite rege, a spus ea, la nașterea fiicei tale, eu și

surorile mele i-am dat toate însușirile care s-o facă desăvârșită, dar am uitat să-i dăm darul de-a iubi.

– Nu poți îndrepta această greșală? a strigat regele. Oh, ți-aș fi recunoscător.

– Pot îndrepta această greșală, dar cu o condiție.

– Care?

– Timp de un an, prințesa Încântătoarea să fie preschimbată în fluture, simbolul sufletului. Primești? Regele era uimit. Zâna i-a zâmbit cu bunătate.

– Acceptă, i-a spus; fii liniștit; eu voi veghea asupra finei mele. **Altceva** nu pot face pentru ea.

Regele a plecat tulburat.

Zâna Darnica s-a urcat într-o caleașcă făurită din aur și azur și a ajuns la palat înaintea regelui; cu o lovitură de baghetă, ea a transformat-o pe prințesă într-un fluture atât de frumos, că nicicând nu va mai fi **unul** asemănător.

Încântătoarea și-a păstrat toată puterea de gândire de dinainte; și sub această nouă formă s-a înălțat în văzduh, apoi a coborât și s-a așezat

pe un trandafir. În acest timp regina, disperată, a fost mângâiată de zâna cea bună. Însă prințul Viteaz a rămas neîmpăcat.

El era unicul fiu al unui rege puternic; era frumos, amabil, glumeț, isteț și atât de curajos, încât l-au poreclit Viteazul datorită vitejiei sale. El s-a îndrăgostit de prințesă numai la vederea portretului ei, iar de când a și cunoscut-o, a auzit-o vorbind, cântând, a văzut-o dansând, dragostea lui nu mai cunoștea margini; n-o vedea decât pe ea, n-o auzea decât pe ea, nu se gândea decât la ea.

După un an, prințesa preschimbata în fluture a ajuns la palatul tatălui lui Viteaz. Încântătoarea l-a recunoscut pe prinț și începuse deja să-l iubească. Prințul i-a poruncit unui paj din suită să prindă fluturele. Pajul a început să alerge după fluture. Prințesei i-a fost teamă la început, apoi a simțit o milă adâncă pentru Viteaz. Cum ea îl îndrăgise, s-a lăsat prinsă de pajul care i-a adus-o prințului.

– Adu-mi o bucată de catifea roșie, vreau să înfig acest frumos fluture în catifea. Va fi grozav de frumos în colecția mea!

Pajul se întoarse cu o pernă frumoasă de catifea roșie. Prințul a apucat fluturele cu o mână,

iar cu cealaltă i-a înfipt acul în corp. În clipa aceea, Încântătoarea a simțit în venele ei mici un frig de gheață, și apoi nu a mai simțit nimic. Corpul i s-a lungit, aripile i-au dispărut și ea s-a arătat înaintea prințului uluit, așa cum era înainte de preschimbare, frumoasă ca o zi însorită. Era îmbrăcată într-o rochie de voal alb, căptușită cu albastru; părul de aur cădea până la picioarele-i micuțe; avea în cosițe o coroaniță de „nu-mă-uita”; ochii ei, mai senini decât azurul cerului, aveau o strălucire astrală; gâtul alb și gingaș era înconjurat cu un șirag de perle și safire, iar brațele erau împodobite cu brățări. Prințul a căzut la picioarele ei, împins de iubire, iar cei din suita sa, muți de admirație, au alergat să anunțe regele despre această minune.

Prințul s-a căsătorit, chiar în seara aceea, cu frumoasa prințesă; serbările au ținut mai mult de o lună de zile. Regele, văzând calitățile fiului său și simțindu-se bătrân, l-a pus rege în locul său. Regele Viteaz și regina Încântătoarea a domnit timp îndelungat, trăind fericiți și în bună înțelegere.

(După Iulia Hasdeu)

LEXIC

prosperitate – *sin.*: bunăstare

deplin – *sin.*: complet

înțelepciune – мудрость

istețime – *sin.*: pricepere

încântător – care încântă

a înzestra – наделить

atotștiutoare – всезнающая

curte – *aici*: palat

admirație – sentiment de încântare

grație – *sin.*: delicatețe

soț – *sin.*: bărbat

a (se) mărita – a (se) căsători

a (se) îngrijora – *ant.*: a se liniști

desăvârșit – ajuns la perfecțiune

preschimbare – *sin.*: modificat

a veghea – *aici*: a fi atent la ceva

tulburat – *sin.*: emoționat

a (se) transforma – a (-și) schimba înfățișarea

marginie – capăt al unei suprafețe

a înfige – проколоть, проткнуть

uluit – *sin.*: surprins

azur – culoare albastru-deschis

astral – астральный

a domni – a conduce o țară

17. Citește/transcrie din text:

a) enunțul ce argumentează prenumele prințesei;

b) câte un enunț ce indică:

– motivul sosirii prinților la palat;

– motivul îngrijorării regelui;

– motivul transformării prințesei în fluture;

c) enunțul care arată revenirea prințesei la aspectul ei de altădată.

- 18.** Citește fiecare afirmație. Constată dacă redă corect sau nu informația din text.
- Zâna Darnica îi făcu prințesei un dar plăcut: îi dădu o istețime pătrunzătoare.
  - Încântătoarea era de o frumusețe ce-ți lua ochii.
  - S-ar părea că nu am darul de-a îndrăgi vreun bărbat.
  - Prințesa trebuia să fie preschimbată în pasăre, simbolul sufletului.
  - Viteaz era unicul fiu al unui rege puternic.
  - Regele, văzând calitățile fiului său, l-a pus rege în locul lui.

- 19.** Recunoaște personajele din text după secvențele propuse. Argumentează.
- „dădu naștere unei fetei”;
  - „îi făcu prințesei un dar plăcut”;
  - „era de o frumusețe ce-ți lua ochii”;
  - „va trebui, până la urmă, să te măriți”;
  - „era glumeț, isteț și curajos”;
  - „vreau să înfig acest frumos fluture”;
  - „l-a pus rege în locul său”;
  - „domniră timp îndelungat”.
- 20.** Răspunde la întrebări pe baza textului citit.
- Câte nașe a avut prințesa Încântătoarea?
  - Cum era Încântătoarea?
  - Ce greșală dorea regele să fie corectată?
  - Cât timp prințesa trebuia să fie preschimbată în fluture?
  - Cu ce este comparată frumusețea prințesei?
  - De ce prințul a poruncit să fie prins fluturile?
- 21.** Caracterizează-o pe prințesa fluture conform reperelor:
- ce sugerează prenumele prințesei;
  - talentele prințesei;
  - elemente de portret și vestimentație;
  - imaginea alăturată;
  - opinia naratorului despre prințesă;
  - părerea proprie.

- 22.** Completează organizatorul grafic cu informații din text. Redă conținutul basmului în baza reperelor scrise.

Daruri de la zâne	Frumusețe fermecătoare; înțelepciune neasemuită; minte pătrunzătoare; talent în toate: a..., ..., ..., ...
Acțiunile prințesei	Le-a mulțumit prinților, dar... .
Preschimbarea prințesei	Prințesa a fost preschimbată în fluture de... .
Prințul Viteaz	Era unicul fiu al unui rege puternic; era frumos; era curajos; s-a îndrăgostit...; a devenit trist după... .
„Călătoria” prințesei	După un an, prințesa a ajuns la palatul...; fluturile deosebit de frumoase...; prințul a hotărât să păstreze fluturile în...; de îndată ce i-a înfipt acul în corp, fluturile s-a transformat...
Portretul unei ființe desăvârșite	Prințesa era frumoasă...; părul de aur îi cădea...; ochii erau mai...; gâtul alb și gingaș...; brațele îi erau...

VORBIRE

- 23.** Redă, în 5-6 enunțuri, povestea de dragoste dintre prințul Viteaz și prințesa Încântătoarea.
- 24.** Lucrați în echipe. Găsiți pe YouTube și ascultați varianta audio a basmului *Prințesa fluture*. Identificați 3-4 diferențe dintre textul audiat și cel citit din manual. Prezentați-le.
- 25.** Lucrați în echipe. Informați-vă și prezentați succint viața și activitatea literară a scriitoarei Iulia Hasdeu.

S-a născut la...

A învățat în Franța, la...

A scris la vârsta de 7 ani...

Primul roman pentru adolescenți...

Culegerile de poezii scrise de Iulia Hasdeu...

Era pasionată de muzică și...

25.1. Privește portretul Iuliei Hasdeu. Spune ce asemănări găsești între autoare și personajul creat – prințesa Fluture.

Portretul Iuliei Hasdeu

- 26.** Lucrați în perechi. Citiți afirmația. Discutați, apoi continuați lista cu încă 3-4 feluri de dragoste. Argumentați-vă opțiunea.

Există mai multe feluri de iubire: de carte, de cântec, de meserie, de Dumnezeu; și toate izvorăsc din iubire pentru femeie, din teama de-a nu pierde dragostea ei. (*Grigore Vieru*)

- 27.** Privește imaginile. Despre ce fel de dragoste se poate vorbi? Argumentează.

28. Citește afirmațiile-definiții. Creează, la alegere, 1-2 definiții proprii, după model, pentru termenii:

dragoste, prietenie, respect, iubire, grijă, pace, familie, viitor.

„**Dragostea** este încredere.” (James Joyce)

„**Cuvântul** este umbra faptei.” (Democrit)

„**Dragostea** este cea mai sănătoasă boală.” (Euripide)

„**Egalitatea** este sufletul prieteniei.” (Aristotel)

„**Dragostea** este sentimentul cel mai măreț.” (A.S. Makarenko)

„**Dragostea** înseamnă să stai treaz toată noaptea cu un copil bolnav.” (David Frost)

29. Lucrați în perechi. Completați tabelul cu informația solicitată. Argumentați prin ce v-au captivat aceste creații.

Filme de dragoste	Poezii de dragoste	Cântece de dragoste
...	...	...
...	...	...

30. Lucrați în perechi. Citiți curiozitățile despre dragoste. Alegeți una dintre ele și dialogați în baza mesajului acesteia.

- Dragostea ne poate face mai sociabili/mai sociabile.
- Dragostea ne poate face mai buni/mai bune.
- Iubirea poate fi un obstacol în calea succesului.
- Durerea fizică poate fi ameliorată dacă îmbrățișezi persoana iubită.
- Simțul umorului și dragostea sunt o combinație excelentă.
- Există circa 3 milioane de întâlniri în lume, care au drept scop găsirea dragostei.

31. Citește informațiile. Care dintre ele te-a impresionat? Argumentează în 2-3 enunțuri.

a) Mihai Eminescu și Veronica Micle au creat cea mai frumoasă poveste de iubire din literatura română. Poeziile scrise și dedicate reciproc, inclusiv cele 93 de scrisori, adresate de poet iubitei sale, stau mărturie unei mari iubiri.

b) Taj Mahal este un monument în orașul Agra, India. A fost construit de împăratul Shah Jahan drept mausoleu pentru soția sa, Mumtaz Mahal. Acest monument a fost descris ca fiind „dragostea unui împărat incrustată în piatră”.

c) Mama este un simbol și una din marile teme în creația lui Grigore Vieru. Poetul a scris zeci de poezii dedicate mamei, ce denotă grijă, respect și o mare dragoste față de ființa care i-a dat viață.

31.1. Alcătuieste un text coerent, din 6-7 enunțuri, cu titlul:
Am realizat acest lucru din dragoste.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Pronumele nehotărât. Utilizarea pronumelui în propoziții

Noțiuni generale

Ce indică pronumele nehotărât?	Pronumele nehotărât indică obiectul fără a furniza o informație precisă despre acesta.
Câte feluri de pronume nehotărâte sunt?	După structură, pronumele nehotărâte sunt de două feluri: – pronume simple (<i>unul, una, altul, alta, atât, atâta, atâția</i>); – pronume compuse (<i>fiecare, fiecare, oricare, oricine, orice, oricât, orișicare, orișicine, orișice, orișicât, oarecare, oarecine, careva, câtva, câtăva, câțiva, câteva, ceva, vreunul, vreuna, cineva, altcineva, altcuiva</i>).
Ce fel de pronume se disting după capacitatea de a-și schimba forma după gen, număr, caz?	Se disting pronume nehotărâte: – variabile (<i>unul, una, altul, alta, vreunul, vreuna, cutare, tot, toată, mult, multă, puțin, puțină, atât, atâta, oricare, oricine, câtva, câteva</i>) etc.; – invariabile (<i>cineva, altcineva, careva, ceva, altceva, orice, orișice, fiecă</i>).
Utilizarea pronumelor nehotărâte	Din punctul de vedere al utilizării lor, pronumele nehotărâte pot fi împărțite în următoarele clase: – pronume utilizate cu valoare exclusiv pronominală : <i>cineva, oricine, altcineva, altceva</i> . Exemple: Cineva i-a trimis un bilețel de dragoste. Altcineva a făcut proiectul, nu el. Oricine poate reuși, dacă muncește mult. Altceva a înțeles prietena mea din mesajul primit. – pronume utilizate atât cu valoare pronominală, cât și cu valoare adjectivală : <i>unul, altul, vreunul, atât, câtva, ceva, fiecare, cutare, oricare, orișicare, orice, orișice, oricât</i> . Exemple: Unul dintre ei s-a îndrăgostit nebunește de prietesa. Fiecare se îndrăgostește o dată în viață. Fiecare persoană se îndrăgostește o dată în viață. Oricare poate rezolva problemele cu care se confruntă. Altul nu ar fi reușit la fel ca tine. – pronume utilizate cu valoare exclusiv adjectivală : <i>fiece, oarecare</i> . Exemple: Oarecare tânăr ar fi procedat la fel. Fiece persoană speră să întâlnească dragostea vieții sale.

Notă! Pronumele nehotărât, când **însoțește un substantiv**, acordându-se în gen, număr și caz cu acesta, devine adjectiv pronominal nehotărât cu funcție sintactică de atribut adjectival.

Exemple:

Fiecare carte citită ne oferă lecții de viață. **Orișice** cuvânt trebuie însoțit de fapte.

Oricare persoană are demnitate umană. **Fiece** zână a înzestrat-o pe prietesa cu un talent.

SCRIERE

32. Citește textul. Completează spațiile libere cu pronume nehotărâte potrivite.

La nașterea fetei au venit cele șapte zâne. ...i-a făcut prințesei câte un dar plăcut. Dar nica i-a dat o frumusețe fermecătoare. ...a înzestrat-o cu înțelepciune, iar... cu bunătate. ...a înzestrat-o cu istețime, iar... cu talent în toate artele. A șasea a înzestrat-o cu modestie, iar... cu gingășie.

(una, fiecare, careva, alta)

33. Citește, apoi alcătuește enunțuri asemănătoare.

- a) Eu am două prietene. **Una** e mama și **alta** e prietena mea cea mai bună.
- b) El are doi frați. Pe **unul** îl ajută când are nevoie, iar de la **altul** cere el ajutor. Și într-un caz, și în **altul** e vorba de respect și de dragoste.
- c) **Unii** se iubesc doar pe sine, iar **alții** uită de persoana proprie.

34. Alege pronumele nehotărât adecvat contextului, apoi scrie proverbele în caiet. Memorează 2-3 proverbe, la alegere.

- a) *Unul/unii* vorbesc ce știu, *altul/alții* nu știu ce vorbesc.
- b) *Altuia/altceva* îi dă povață, dar pe sine nu se-nvață.
- c) *Fiecărui/altul* i se pare că copilul său e cel mai frumos.
- d) *Altceva/fiecare* pentru sine – croitor de pâine.
- e) *Alții/unul* ducea o piatră de moară, *altul/unii* – o sită și amândoi oftau din greu.

38. Formulează întrebări cu ajutorul pronumelor nehotărâte.

Model: Noi învățăm acest cântec. **Cineva** învață acest cântec?

- a) Adrian nu a venit la timp la concurs.
.....?
- b) Felicia are nevoie de susținerea lor.
.....?

35. Citește replicile. Completează spațiile libere cu pronume nehotărâte potrivite.

- Ți-a plăcut basmul scris de Iulia Hasdeu?
- Nu, mi-a plăcut mai mult...
- Ești îndrăgostit de această fată?
- Nu! Sunt îndrăgostit de...
- Discuți cu... despre sentimentele tale?
- ...are necesitatea de a discuta aceste lucruri.
- Te pasionează muzica sau literatura?
- ...e pasionat de ceva anume.

(altul, oricine, alta, cineva)

36. Răspunde la întrebări după model.

Model: – Ai multe cărți pe masă?
– Am **multe**.

- a) Ați citit multe cărți?
- b) Voi aveți puține teme de făcut?
- c) Sunt câteva eleve care știu poezia?
- d) Știe fiecare ce are de făcut?

37. Completează enunțurile cu pronume nehotărâte conform modelului.

Model: **Mulți** văd, **puțini** pricep.

- a) **Multe** dorești, însă... faci.
- b) **Una** este să dai și... este să primești.
- c) **Toți** au spus că vor ajuta, dar au ajutat...
- d) **Unii** se plâng că nu reușesc, iar... reușesc totul.
- e) **Unul** aruncă o piatră în apă și... nu o pot scoate.
- f) **Fiecare** poate învăța o limbă nouă, dar nu... dorește.

- c) Sergiu este îndrăgostit.
.....?
- d) Ei sunt dezamăgiți de prieteni.
.....?
- e) Irina comunică eficient cu colegii.
.....?

Lecția 3

Decizia îmi aparține

Toate hotărârile importante trebuie să le iei singur, fără influența altora.

Titu Maiorescu

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

a pica = a cădea
a plesni = a crăpa = a se rupe
a chema = a striga = a țipa
durere = întristare = tristețe
decizie = hotărâre = fermitate
a aparține = a depinde = a ține
decis = hotărât = categoric

Antonime

decis ≠ indecis
a pica ≠ a ridica
a chema = a alunga
a deznădăjdui ≠ a spera

Familii de cuvinte

oboseală – a obosi – obosit
a chema – chemat – chemare
a dispera – disperat – disperare
a decide – decis – decizie – decizional

Neologisme

decizie – hotărâre, fermitate
a pica – a coborî în picaj (despre avioane)
disperare – deznădejde

Îmbinări de cuvinte și expresii

A secera grâul – a recolta grâul
A rămâne nemișcat – a sta pe loc
A o păți – a avea neplăceri
Luptă sfâșietoare – luptă suflătoare
ce produce o mare durere
Suflare dușmănoasă a crivățului –
suflare puternică a vântului
A striga cu deznădejde – a cere ajutor
prin țipete

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect sunetele [j], [ș].

Sfârșitul lui august, la doi pași, a pași încet, luptă sfâșietoare, jet puternic, a jeli tare.

1.1. Alcătuieste enunțuri cu 2-3 îmbinări de cuvinte, la alegere.

2. Identifică sensurile cuvintelor evidențiate în enunțurile propuse.

a) **Decizia** luată a fost foarte necesară.

A mers spre scopul său cu **hotărâre**.

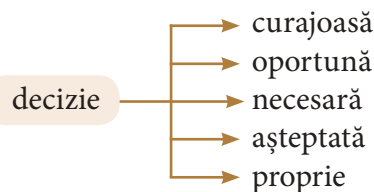
b) Puiul cel mare era **deznădăjduit**.

Puiul **spera** să vadă și el cetăți și orașe.

c) Puiul **a picat** cu aripa frântă.

Avionul a coborât în **picaj**.

3. Alcătuieste enunțuri cu îmbinările de cuvinte propuse:

4. Alcătuieste enunțuri cu ajutorul familiei de cuvinte:
a decide – decis – decizie.

5. Scrie în spațiile libere expresiile sau îmbinările de cuvinte potrivite contextului.

a) ... a făcut-o să ia o decizie.

b) Omul ... lângă copac.

c) Anul acesta fermierii ... devreme.

d) Pasărea căzută în plasă cerea ajutor ...

6. Citește expresiile. Alcătuieste trei enunțuri cu unele dintre ele, la alegere.

Model: Eu **îmi asum această decizie**, deși este una dificilă.

A lua o decizie
A respecta o decizie
A anunța o decizie

A aproba o decizie
A-și asuma o decizie
A-i aparține o decizie

7. Citește actele de comunicare. Utilizează-le, pe parcursul temei, după necesitate.

Acte comunicative

A se informa asupra deciziei/

A exprima decizia

- Ai decis de sine stătător?
- Da, decizia îmi aparține!
- Deci pleci/plecați?
- Am decis să plec./Plecăm înainte de sărbători.
- A hotărât să plece?
- Da! El/ea pleacă peste o săptămână.
- Ai hotărât să-l ajuți pe colegul tău?
- Am hotărât! El are nevoie de ajutor.
- Ai/ați luat o hotărâre în această problemă?
- Încă nu! Analizăm plusurile și minusurile.

A exprima atitudini/sentimente

- Alpinistul israelian a decis să salveze viața unui coleg.
- Ce decizie curajoasă!
- Ai decis ce vei face după absolvirea clasei a IX-a?
- Nu e ușor să iei o decizie! Mai am puțin timp și sper să iau o decizie corectă.
- Ce părere ai despre decizia prepeliței de a pleca cu puii sănătoși spre sud?
- Cred că e o decizie grea, dar necesară!
- Ai luat o decizie neașteptată!
- Știu, dar îmi asum și consecințele!
- Ce te ajută să iei o decizie corectă?
- Gândesc rațional, dar mă bazez și pe experiența acumulată.

8. Exersați dialogurile propuse mai jos.

Dialoguri scurte

- Ce stil decizional manifesti în luarea unei decizii?
- De obicei, practic stilul decizional intuitiv.
- Când eviți să iei o decizie?
- Atunci când am de luat o decizie complicată.
- Care e opinia ta față de decizia alpinistului israelian de a salva viața unui om?
- Îl admir pentru decizia luată!
- Dar era atât de aproape de a-și atinge visul de a cuceri Everestul!
- E adevărat, dar el a decis să rămână Om!
- Știi că sculptorul Constantin Brâncuși a decis să parcurgă drumul până la Paris pe jos?
- Nu! Dar de ce a luat o asemenea decizie?
- S-a supărat pe consiliul care nu i-a aprobat o lucrare făcută de el, astfel neprimind jumătate din banii promiși.
- Și, neavând bani pentru un bilet de tren, a pornit pe jos spre Paris?
- Desigur, fiindcă Brâncuși era un om cu un caracter puternic!
- Ce decizie neașteptată!
- Așa este, căci nu-mi place să fiu influențat(ă) în luarea unei decizii.
- Îți asumi consecințele?
- Indiscutabil! Sunt conștient(ă) că alegerea mea mă va afecta într-un fel sau altul.

CAPTAREA ATENȚIEI

9. Citește informația. Cum crezi, ce l-a motivat pe acest om să ia decizia de a traversa înot fiecare dintre cele șapte strâmtoari? Expune-ți opinia referitor la faptul cât de mult și-a riscat viața Ion Lazarenco Tiron.

Născut în Republica Moldova, Ion Lazarenco Tiron a fost desemnat, în 2018, cel mai bun înotător din lume în ape deschise. Titlul i-a fost acordat de către Asociația Mondială a Înotului, cu sediul în California, pe baza voturilor primite de pe mapamond.

Ion Lazarenco Tiron a descris câteva întâmplări prin care a trecut în timp ce a traversat câteva strâmtoari înot. Iată una dintre ele: „Am înotat la câțiva centimetri de un rechin și am scăpat cu viață. Era noapte, beznă totală, pe cap aveam lanterna, care îmi arăta pe unde să ies spre mal. La început, am crezut că mi s-a părut. Colegul meu de pe caiac considera că sunt delfini. Dar am realizat că este rechin. Era așa de mare, încât, dacă mă aplecam mai mult, aproape că îl atingeam”.

AUDIERE

10. Ascultă textul și notează cuvintele necunoscute. Identifică, apoi spune ce a decis să facă alpinistul israelian.

Un alpinist israelian în vârstă de 24 de ani, Nadav Ben-Yehuda, care se afla la 300 de metri de vârful Everestului, a renunțat la visul său de a cuceri cel mai înalt vârf al planetei pentru a salva viața unui alpinist turc.

Ben-Yehuda a relatat incidentul astfel:

„Când l-am văzut, l-am recunoscut. Era Aydin Irmak din Turcia, pe care l-am întâlnit în

tabără. Era inconștient, nu avea mănuși, oxigen, crampoane, iar casca îi fusese smulsă. Am decis cel puțin să încerc să-l salvez.”

„Coborârea a durat 9 ore. A fost foarte dificil să-l car. Din când în când, își revenea puțin. Am continuat să coborâm foarte încet, dar, la un moment dat, masca mea de oxigen s-a rupt. A devenit evident că era imposibil să continuăm. Am cerut oxigen de la alpiniștii pe care i-am întâlnit pe traseu și unii dintre ei ne-au ajutat.”

„Ajungând în tabără, am fost duși cu elicopterul la Kathmandu și am fost spitalizați. Toată lumea avea degerături.

A trebuit să iau o decizie – să fiu cel mai tânăr israelian care urcă pe Everest sau să încerc să îl salvez pe un om aflat la nevoie.”

(Din internet)

11. Completează spațiile libere în baza textului audiat.

- a) Alpinistul israelian avea vârsta de... .
- b) Nadav se afla la... de vârful Everestului.
- c) Alpinistul inconștient era din... .
- d) Alpinistul turc nu avea..., ..., ..., ... – lucruri necesare fără de care nu putea merge mai departe.

12. Ascultă repetat textul și răspunde la întrebări.

- a) Care era visul alpinistului israelian?
b) Pe cine a decis să-l salveze?

- c) Câte ore a durat coborârea?
d) Cine i-a dat lui Nadav oxigen?

13. Identifică în text antonimele cuvintelor propuse. Alcătuește enunțuri cu două perechi de antonime.

Jos, moarte, conștient, urcare, ușor, repede, posibil, bătrân.

LECTURĂ

14. Citește textul în gând, apoi spune: ce a făcut-o pe prepeliță să-și lase puiul rănit?

PUIUL

(text adaptat)

Sandi, să ascuți pe mămica!

1. Într-o primăvară, o prepeliță aproape moartă de oboseală – că venea de departe, tocmai din Africa – s-a lăsat din zbor într-un lan verde de grâu, la marginea unei păduri.

După trei săptămâni i-au ieșit niște pui drăguți, dar mici, îmbrăcați cu puf galben ca puii de găină, și au început să umble prin grâu după mâncare.

2. Odată, prin iunie, când au venit țărani să secere grâul, cel mai mare dintre pui n-a alergat repede la chemarea mamei, și cum nu știa să zboare, haț! l-a prins un flăcău sub căciulă, dar a avut noroc de un țăran bătrân, care s-a rugat pentru el:

– Lasă-l jos, mă Marine, că e păcat de el, moare. Nu-l vezi că de-abia e cât luleaua?!

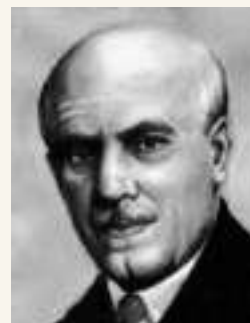
Când s-a văzut eliberat, a fugit speriat la prepeliță să-i spună ce-a pățit. Ea l-a luat, l-a mângâiat și i-a spus:

– **Vezi dacă nu mă ascuți? Când ai să te faci mare, ai să faci cum ai să vrei tu, dar acum, că ești mic, să nu ieși niciodată din vorba mea, că poți să pățești și mai rău.**

3. Și așa trăiau acolo, liniștiți și fericiți. Se hrăneau cu boabe de grâu. Ziua, când era căldura mare, stăteau la umbră în pădure; după-amiaza, ieșeau cu toții pe miriște; iar în nopțile răcoase se adunau grămadă sub aripile ocrotitoare ale prepeliței. Cu ajutorul mamei lor, au început să zboare. Lecțiile de zbor se făceau dimineața

SCRIITORUL ȘI CREAȚIA SA

Ioan Alexandru Brătescu-Voinești
(1868-1946) – prozator român, faimos pentru povestirile sale, scrise inițial pentru copiii lui.

Activitate profesională: a lucrat în calitate de judecător, apoi de avocat; a colaborat cu mai multe reviste literare.

Debutul literar: volumul de proză *Nuvele și schițe*.

Schițe, nuvele, povestiri, eseuri: *În lumea dreptății, Întuneric și lumină, Rătăcire, Firimituri, Cu undița, Din pragul apusului, Originea neamului românesc și a limbii noastre* ș.a.

Proză pentru copii: *Puiul, Bietul Tric, Privighetoarea, Niculăiță Minciună*.

Merite, aprecieri: membru al Academiei Române, Premiul Național pentru Proză.

spre răsăritul soarelui și seara în amurg, căci ziua era primejdios din pricina uliilor.

Și mama lor le spunea că-i învață să zboare pentru o călătorie lungă, pe care trebuiau s-o facă în curând, când va trece vara. „Și o să zburăm pe sus de tot, zile și nopți, și o să vedem dedesubtul nostru orașe mari și râuri, și marea.”

4. Pe la sfârșitul lui august, pe când puii se jucau frumos în miriște pe lângă prepeliță, au auzit o căruță venind. Au ridicat toți în sus capetele cu ochișorii ca niște mărgelile negre și ascultau.

– Eu o să zbor; voi să rămâneți nemișcați; care zboară, e pierdut. Ați înțeles?

Puii au clipit din ochi c-au înțeles și au rămas așteptând în tăcere.

Se auzea fâșăitul unui câine care alerga prin miriște.

– Nu vă mișcați, le șoptește prepelița și se strecoară binișor mai departe. Câinele pășește încet după ea.

După câteva clipe, prepelița zboară aproape de pământ, la doi pași de la botul câinelui, care o urmărește; vânătorul se îndepărtează strigând: „Înapoi! Înapoi!”

5. În vremea asta puiul cel mai mare, în loc să stea nemișcat ca frații lui, după cum le poruncise mama lor, zboară; vânătorul îi aude pârâitul zborului, se întoarce și trage. Era cam departe. O singură alică l-a ajuns la aripă. N-a picat, a putut zbura până în pădure; dar acolo, din cauza mișcării aripii, osul – la început numai plesnit – s-a crăpat de tot, și puiul a căzut cu o aripă moartă. Ceilalți pui nu s-au mișcat din locul unde-i lăsa-se prepelița.

6. Ascultau în tăcere. Din când în când se auzeau pocnete de pușcă și glasul vânătorului strigând „Apporte!”. Încet-încet, pocnetele și strigătele s-au stins, iar când s-a înnoptat și răsărea luna, au auzit glasul mamei lor, chemându-i de două ori: „Pitpalac! pitpalac!”

Repede au zburat câte unul, câte doi înspre ea și au găsit-o. Ea i-a numărat: lipsea unul.

– Unde e nenea?

– Nu știm, a zburat.

Atunci prepelița, disperată, a început să strige tare, mai tare, ascultând din toate părțile. Din pădure i-a răspuns un glas stins: „Piu! piu!”...

Când l-a găsit, când i-a văzut aripa ruptă, a înțeles că era pierdut; dar și-a ascuns durerea, ca să nu-l lase fără speranță...

7. De-atunci au început zile triste pentru bietul pui; iar noaptea, când ceilalți pui adormeau sub aripa mamei, el o întreba cu spaimă:

– Mamă, nu e așa că o să mă fac bine? Nu e așa c-o să merg și eu să-mi arăți cetăți mari și râuri, și marea?

– Da, mamă, răspundea prepelița, silindu-se să nu plângă.

Și așa a trecut vara.

În locul zilelor mari și frumoase au venit zile scurte și posomorâte, a început să cadă bruma și să se rărească frunzele copacilor.

8. În inima bieteii prepelițe era o luptă sfâșietoare. Ar fi vrut să se rupă în două: jumătate să plece cu puii sănătoși, care sufereau de frigul toamnei, iar jumătate să rămână cu puiul schilod, care se agăța de ea cu disperare. Suflarea dușmănoasă a crivățului a hotărât-o. Decât să-i moară toți puii, mai bine numai unul – și fără să se uite înapoi, ca să nu-i slăbească decizia, a zburat cu puii sănătoși, pe când cel rănit striga cu deznădejde:

– Nu mă lăsați! Nu mă lăsați!

A încercat să se târască după ei, dar n-a putut și a rămas în loc, urmărindu-i cu ochii până au dispărut în zare.

Peste trei zile, toată împrejurimea era îmbrăcată în haina albă și rece a iernii. După o ninsoare cu viscol, a urmat un senin ca sticla, aducând cu el un ger aprig.

La marginea pădurii, un pui de prepeliță, cu aripa ruptă, stătea zgribulit de frig...

(Ioan Al. Brătescu-Voinești)

LEXIC

prepeliță – перепелка

oboseală – stare de slăbiciune generală

lan – *aici*: suprafață de teren agricol semănată cu cereale

a secera – ПОЖИНАТЬ

chemare – ВЫЗОВ

flăcău – tânăr neînsurat

lulea – obiect cu care se fumează

speriat – cuprins de frică

a păți – a i se întâmpla cuiva ceva neplăcut

boabe de grâu – зерна пшеницы

miriște – жнивье

amurg – *sin.*: înserare

uliu – ястреб

nemișcat – care nu se mișcă

a se strecura – a trece fără zgomot

a pica – *sin.*: a cădea

a plesni – *sin.*: a crăpa

a se stinge – *aici*: a nu se mai auzi

disperat – fără speranță

durere – suferință fizică

biet – vrednic de milă

spaimă – *sin.*: groază

a se sili – *aici*: a se forța

posomorât – *aici*: cer acoperit cu nori

brumă – cristale fine de zăpadă

schilod – *aici*: cu o aripă ruptă

crivăț – vânt puternic și rece

decizie – hotărâre luată pentru o problemă

împrejurime – loc din apropiere

aprig – лютый

zgribulit – сжавшийся

15. Recitește enunțurile care descriu:

a) venirea țăranilor la secerat grâul;

b) cum aveau loc lecțiile de zbor;

c) ce vor vedea păsările când vor zbura spre sud;

d) cât de aproape de câine a zburat prepelița;

e) cum a zburat puiul cel mare spre pădure;

f) venirea toamnei.

16. Recitiți dialogul dintre prepeliță și puiul rănit.

– Mamă, nu e așa că o să mă fac bine?

– Da, mamă, răspundea prepelița, silindu-se să nu plângă.

16.1. Ce sentimente aveți citind acest dialog?

17. Citește fragmentele care exprimă dragostea prepeliței față de puii săi.

18. Identifică în text și citește enunțurile care conțin expresiile:

a se rupe
în două

a striga cu
deznădejde

a rămâne
nemișcat

19. Selectează din text:

- a) trei acțiuni ale prepeliței ce demonstrează grija pentru puii săi;
- b) trei îmbinări de cuvinte care arată că evenimentele au loc în diverse anotimpuri;
- c) trei expresii/îmbinări de cuvinte care redau suferința prepeliței.

20. Alcătuieste enunțuri cu îmbinările de cuvinte/expresiile propuse.

Fără (de) margini
Marginea unei păduri
La margine de lume
A ține marginea

Răsăritul soarelui
Plantă răsărită
Copil mai răsărit
Răsăritul și Apusul

21. Stabilește nuanțele de sens ale cuvintelor, apoi alcătuieste enunțuri cu fiecare dintre ele:

chemare (strigăt) – **chemare** (aptitudine); **cap** (parte a corpului) – **cap** (minte);
a pica (a coborî în pica) – **a pica** (a se așterne); **obiect pierdut** – **om pierdut**.

22. Continuă fiecare enunț cu câte o informație potrivită din text.

- a) Puișorii au început să umble...
- b) Când ai să te faci mare...
- c) În nopțile răcoroase puii se adunau...
- d) Voi să rămâneți nemișcați...

23. Lucrați în echipe. Completați tabelul pe baza informației selectate din text.

<i>Locul desfășurării acțiunii</i>	<i>Timpul</i>	<i>Personaje</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Rezultatul acțiunilor</i>
Lan verde de grâu ...	Primăvara ...	Prepelița ...	S-a lăsat din zbor ...	Pentru a scoate pui ...

23.1. Redați conținutul textului având drept reper informația înscrisă în tabel.

24. Transcrie din text câte un enunț ce indică:

- cauza problemei apărute legată de puiul cel mare;
- consecințele comportamentului puiului cel mare;
- motivul deciziei prepeliței.

25. Răspunde la întrebări, utilizând informații din text.

- a) Unde s-a oprit prepelița?
- b) Care pui de prepeliță a fost prins?
- c) Ce sfat i-a dat mama?
- d) Când aveau loc lecțiile de zbor?
- e) Ce a pățit puiul cel mare?
- f) Ce decizie grea a luat prepelița?

26. Recitește fragmentul de text evidențiat. Povestește o întâmplare din propria experiență, când asemenea sfaturi s-au dovedit a fi binevenite.

27. Redă un moment din povestire care te-a impresionat cel mai mult. Argumentează.

28. Identifică, în rubrica „Scriitorul și creația sa”, apoi spune grație căror texte scriitorul Ioan Alexandru Brătescu-Voinești a devenit faimos.

VORBIRE

29. Caracterizează prepelița, în 4-5 enunțuri argumentate, exprimându-ți atitudinea față de aceasta.

30. Lucrați în perechi. Identificați legătura dintre mottoul povestirii și fragmentul evidențiat în text. Argumentați.

Repere:

- îndemnul adresat copilului/puiului de a-și asculta mama;
- prepelița este înzestrată cu însușiri omenești, ca o adevărată mamă.

31. Redactează rezumatul povestirii, în 8-9 enunțuri.

32. Situație de comunicare. Ai o dilemă și nu știi care decizie e cea mai potrivită. Fă predicții, oferind răspunsuri la întrebările din Pătratul lui Descartes – metodă simplă prin care vei lua o decizie corectă. Expune unui coleg/unei colege decizia la care ai ajuns.

Ce va fi, dacă asta se va întâmpla?	Ce va fi, dacă asta nu se va întâmpla?
Ce nu va fi, dacă asta se va întâmpla?	Ce nu va fi, dacă asta nu se va întâmpla?

36. Citește informația din tabel. Tu ce fel de decizii iei mai frecvent? Argumentează.

Decizie negativă, de întuneric	Decizia „Da”, de lumină	Decizie care vine din experiența ta
Face viața un deșert, „nimic nu înflorește”, totul devine o frustrare.	Viața devine o bucurie, o încântare și te simți fericit(ă).	Aceasta este decizia supremă. Observă, privește, așteaptă să vină o nouă zi, apoi ia o decizie.

36.1. Relatează despre una dintre deciziile tale. Cum ai luat-o și cum te-ai simțit? Folosește informația propusă.

37. Aveți de luat o decizie în cadrul clasei. Amintiți-vă că o decizie poate fi eficientă dacă: este înțeleasă de toți colegii; nu se opune nimeni aprobării acesteia; va ajuta colectivul vostru să se apropie de obiectivul propus.

Relatați un caz despre luarea unei decizii eficiente de grup.

33. Situație de comunicare. Lucrați în echipe. Odată cu venirea toamnei, prepelița a luat hotărârea de a pleca cu puii sănătoși. Prezentați două argumente pro sau contra cu referire la decizia prepeliței.

33.1. Imaginează-ți că ești în locul prepeliței. Ce decizie ai fi luat tu? Argumentează.

34. Lucrați în perechi. Alcătuiți un alt final al acestei povestiri. Expuneți-l, în 3-4 enunțuri.

35. Citește explicația noțiunilor evidențiate. Descrie succint o situație atunci când trebuia să iei o decizie, dar aveai o dilemă. Cum ai rezolvat dilema?

Decizie – hotărâre luată în urma examinării unei probleme, a unei situații, pentru atingerea unui scop.

Dilemă – raționament cu două soluții, dintre care trebuie aleasă una, deși ambele duc la aceeași concluzie.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Numeralul distributiv și numeralul adverbial Valorile morfologice ale numeralului

Noțiuni generale

Ce exprimă numeralul distributiv?	Numeralul distributiv exprimă repartizarea obiectelor în grupuri egale.
Ce structură au numerele distributive?	Numerele distributive au următoarea structură: <i>câte</i> + numeral cardinal propriu-zis: <i>câte unul</i> , <i>câte doi</i> , <i>câte trei</i> , <i>câte patru</i> , <i>câte cinci</i> etc.
Care este specificul numeralelor distributive formate cu <i>unu</i> și <i>doi</i> ?	Numerele distributive formate cu <i>unu</i> și <i>doi</i> au forme distincte de gen: <i>câte unul</i> – <i>câte una</i> ; <i>câte doi</i> – <i>câte două</i> . Celelalte numere distributive sunt invariabile.
Ce arată numeralul adverbial?	Numeralul adverbial arată de câte ori se repetă o acțiune sau în ce raport numeric se află o calitate (cantitate) a unui obiect față de aceeași calitate (cantitate) a altui obiect: De exemplu: M-am gândit de o mie de ori până am luat o decizie. Problema aceasta este de două ori mai complicată decât precedenta.
Care e structura numeralelor adverbiale?	Structura numeralelor adverbiale: – pentru 1, numeralul corespunzător este <i>o dată</i> ; – de la 2 în sus: <i>de</i> + numeral cardinal propriu-zis (<i>de</i> + 2) + <i>ori</i> : <i>de două ori</i> , <i>de trei ori</i> , <i>de zece ori</i> , <i>de o sută de ori</i> , <i>de o mie de ori</i> etc. Numeralul adverbial este invariabil.
Valorile morfologice ale numeralului distributiv	a) valoare substantivală: Câte doi intrau în bibliotecă. b) valoare adjectivală: Au venit câte trei copii din fiecare clasă. c) valoare adverbială: Mergeau câte trei .
Valorile morfologice ale numeralului adverbial	Numeralul adverbial se folosește cu valoare adverbială, determinând: a) un verb: Am citit cartea de două ori . b) un adjectiv: Este de două ori mai necesară. c) un adverb: Este de trei ori mai bine.

SCRIERE

- 38.** Citește versurile, apoi identifică și numește numerele distributive.
- Câte doi, câte doi,/ Hai la hora noastră,
Hai, băieți, să facem roată,/ Neamul să trăiască! (Folclor)
  - E iarnă... Zilele trec, iată.../ Trec câte două-trei odată. (Vasile Romanciuc)
  - Câte una, câte două/ gălbesc a toamnă nouă/ frunzele. (Dumitru Matcovschi)

- 39.** Continuă enunțurile:
- De două ori...
  - De douăsprezece ori...
  - De zece de ori...
  - De sute de ori...

Model: De două ori pe zi se plimba prin parcul din apropiere.

- 40.** Completează spațiile libere cu numerale distributive sau adverbiale și îți vei aminti „rețeta” de memorare a unei poezii.

Robert memorează o poezie. El citește... în întregime poezia. Apoi citește... pe strofe, mai întâi... strofă, după aceea... și în cele din urmă... . În concluzie: după fiecare strofă învâțată mai adaugă... strofă. Astfel, memorează prima strofă, apoi a doua împreună cu prima și tot așa, până o memorează în întregime.

Repere: câte trei, o dată, câte o, de două ori, câte două.

- 41.** Înlocuiește cifrele cu numerale adverbiale.

Model: A luat aceeași decizie de (2).

A luat aceeași decizie **de două ori**.

- Am fost la Marea Adunare Națională numai (1).
  - Piesa aceasta de teatru a fost prezentată de (5) în cadrul festivalului.
  - Avem lecții de limba română de (4) pe săptămână.
  - Melodia „Dragostea din tei” a fost cerută la bis de (7).
  - De (2) în viață am luat decizii greșite, pe care le-am regretat mult.
- 42.** Lucrați în echipe. Alegeți câte o afirmație. Spuneți, mesajul acesteia vă va ajuta să luați o decizie corectă? Argumentați.

„Uneori cea mai mică decizie îți poate schimba viața pentru totdeauna.” Keri Russell

„Nu luați niciodată o decizie negativă în vremurile întunecate. Nu luați niciodată cele mai importante decizii atunci când vă simțiți prost.”

Robert H. Schuller

„Când luați decizia corectă, nu contează cu adevărat ce cred alții.”

Caroline Kennedy

„Luați decizii din inimă și folosiți-vă capul pentru a le face să funcționeze.”

Sir Girard

„Indecizia și întârzierile sunt părinții eșecului.”

George Canning

- 43.** Citește proverbele. Completează spațiile libere cu numerale adverbiale potrivite contextului.

- ...măsoară și o dată taie.
- Mai bine să întrebi..., decât să rătăcești o dată.
- Cine ia pe datorie, plătește... .
- Ce e bine făcut, e făcut... .
- Înțeleptul învârte... limba în gură, înainte de a vorbi.

- 44.** Privește imaginea. Selectează cuvintele potrivite și scrie, în opt enunțuri, un eseu cu titlul: *Cum iau o decizie corectă?* Respectă cerințele față de tipul compoziției (introducere, cuprins, formularea concluziilor).

Model:

Există decizii simple sau greu de luat. Pe unele le iau repede, pe altele nu.

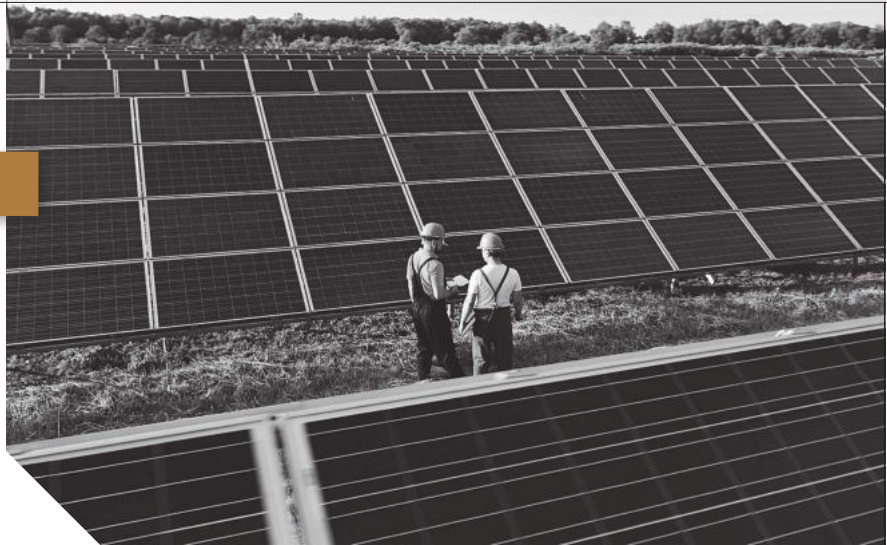
Pentru a lua o decizie corectă, mai întâi **identific problema** sau dilema pe care o am. Apoi **creez** o listă de **soluții**, din care voi alege pe cele mai bune. Urmează **evaluarea soluțiilor** în baza argumentelor *pro* și *contra*. Notez **decizia**, dar analizez de două-trei ori și posibilele **consecințe** legate de alegerea făcută. Încerc să proiectez în plan mental cum va influența aceasta viața mea.

În concluzie, dacă urmez pașii necesari, am toate șansele să iau o decizie corectă.

Lecția 4

Profesiile viitorului

Nu contează ce meserie ai,
contează să fii cel mai bun.
Abraham Lincoln

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

meserie = profesie
a regenera = a (se) reface
vital = esențial = decisiv
a facilita = a ușura = a favoriza
cerere = solicitare = rugămintă
epuizare = consumare = sfârșire

Antonime

viitor ≠ trecut
a oferi ≠ a cere
a câștiga ≠ a pierde

Familii de cuvinte

vital – viață
față – interfață
nou – noutate
profesie – a profesia – profesionist
a face – făcut – afacere
a oferi – oferire – oferit
utilizator – a utiliza – utilizare
a ține – a întreține – întreținere
a gestiona – gestionare – gestionat

Sintagme

eră digitală
resurse umane
aplicații mobile
programator de calculatoare
dezvoltator de aplicații mobile
energii regenerabile

Împrumuturi lexicale

smartphone
designer
tester
site, web

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect sunetele [d], [t], [n].

Viitori medici, eră digitală, următorii ani, companii profitabile, lumea internetului, telefoane mobile, energii regenerabile.

1.1. Alcătuieste enunțuri cu unele îmbinări de cuvinte.

2. Identifică sensurile cuvintelor evidențiate în enunțurile propuse.

a) Site-ul companiei noastre are o **interfață** atractivă. Expresia **fetei** sale arăta bucurie.

b) **A face** bine este datoria fiecăruia. **Afacerea** lui e în plină dezvoltare.

c) În fiecare an apar **aplicații web** noi. Domnișoara purta o rochie cu **aplicații**.

d) Avocat cibernetic este o profesie nouă în domeniul **dreptului**. Unghiul **drept** este format de două drepte perpendiculare.

3. Încadrează în enunțuri familia de cuvinte: *profesie, a profesia, profesionist*.

4. Alcătuieste enunțuri cu două perechi de antonime, după model:

Avocatul **a pierdut** procesul de judecată.

Sportiva **a câștigat** meciul de tenis.

5. Scrie în spațiile libere cuvinte potrivite contextului de la rubrica *Împrumuturi lexicale*.

a) O companie de tehnologii informaționale angajează...

b) Am văzut pe... editurii că aveți cărți noi pentru adolescenți.

c) Ce marcă are... tău?

d) Profesia de... a devenit tot mai căutată în ultimii ani.

6. Scrie denumirile de profesii la genul feminin:

analist

avocat

dezvoltator

expert

programator

designer

animator

proiectant

tester

7. Citește numele proprii și selectează pentru fiecare dintre ele meseria pe care a profesat-o personalitatea. Prezintă 1-2 personalități în trei enunțuri argumentate.

I. Dumitru Caraciobanu, Grigore Vieru, Neli Cameneva, Eugen Doga, Emil Loteanu, Ion Dumeniuc, Dumitru Peicev, Pașa Parfeni, Ion Druță, Igor Vieru, Anastasia Nichita.

II. Cântăreț, actor, regizor, scriitor, pictor, lingvist, actriță, compozitor, luptătoare, poet.

8. Citește actele comunicative. Utilizează-le, pe parcursul temei, după necesitate.
Acte comunicative
A exprima o opinie

- Cum crezi, care ar fi profesiile viitorului?
- Cred că profesiile viitorului țin de tehnologiile informaționale, energiile regenerabile și nanotehnologii.
- În opinia ta, profesiile care ne întrețin viața vor dispărea?
- Sunt sigur(ă) că profesiile de învățător/învățătoare, șofer/șoferiță, bucătar/bucătăreasă, avocat/avocată etc. nu vor dispărea niciodată.
- În ce domeniu dorești să lucrezi?
- Vreau să lucrez în domeniul IT.
- Pleci la colegiu după absolvirea gimnaziului?
- Încă nu am decis.
- Care sunt responsabilitățile unui designer web?
- Designerul web se ocupă de crearea și optimizarea unui site.
- Ți-ar plăcea să fii avocat/avocată în domeniul ciberneticii?
- Nu pot să-ți spun. Cunosc prea puțin acest domeniu.
- Care ar fi avantajele în alegerea unei viitoare profesii în domeniul producție media?
- Sunt multe avantaje, dintre care cerere mare pe piața muncii și lucrul la distanță.

9. Exersează dialogurile propuse mai jos.
Dialoguri scurte

- Sunteți sigur(ă) că vor apărea profesii noi?
- Evident! Odată cu dezvoltarea tehnologiilor au apărut și vor mai apărea profesii noi.
- Care ar fi acestea?
- Cred că cele din domeniul energiilor alternative, managementul deșeurilor.
- Dorești să lucrezi în domeniul tehnologiilor informaționale?
- Bineînțeles. Acesta este viitorul!
- Cu ce anume ai vrea să te ocupi?
- Mi-ar plăcea să fiu programator/programatoare sau designer grafic.
- Ce profesii au părinții tăi?
- Tata e contabil-șef, iar mama e profesoară de informatică.
- Dar tu ce vrei să devii?
- Eu aș vrea să devin avocat/avocată.
- Îți vei continua studiile la liceu?
- Deocamdată, nu am luat o decizie finală. Tu ce planuri de viitor ai?
- Mă gândesc să-mi continui studiile la Centrul de Excelență în Informatică.

CAPTAREA ATENȚIEI

10. Identifică în careul alăturat denumiri de profesii. Numește trei profesii ale viitorului, apoi încadrează-le în enunțuri.
11. Citește afirmațiile despre muncă. Ești de acord cu mesajul acestora? Argumentează cu pro sau contra.
- „Fără muncă, nu poate exista o viață pură și veselă.” (A.P. Cehov)
  - „Un om care nu muncește nu știe să prețuiască munca altuia.” (Alexandru Vlahuță)

a	c	b	t	s	c	t	n	m	a	b
v	t	d	e	s	i	g	n	e	r	r
o	o	r	s	o	f	e	r	d	o	u
c	r	s	t	e	n	o	r	i	s	t
a	r	v	e	d	b	p	n	c	u	a
t	t	i	r	f	g	h	t	u	d	r
p	r	o	g	r	a	m	a	t	o	r
x	c	a	n	i	m	a	t	o	r	l

- „Cred în noroc. Cu cât muncesc mai mult, cu atât am mai mult noroc.” (Thomas Jefferson)
- „Alege-ți o meserie pe care să o iubești și nu vei lucra o zi în viața ta.” (Confucius)

AUDIERE

12. Ascultă textul și notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în dicționarul român-rus.

– Cât timp dedici zilnic lecturii? Ce vă place să citiți?

– Mărturisesc că nu știu și nici nu mă uit la ceas, când citesc. Nu țin nici contabilitatea cărților, nici pe cea a orelor dedicate lor și cred că asta se explică prin faptul că plăcerile adevărate nu le numeri și nu le măsoari. Desigur, cititul nu e numai plăcere pentru mine, e și meserie, dar am norocul ca până și cititul de meserie să fie o plăcere.

Citesc când am timp, când am chef, când am nevoie. Citesc poezie sau eseu, memorii și jurnale, cărți de știință. (...)

– Dacă nu ați scrie, cum altfel v-ați elibera de „chemarea muzelor”?

13. Răspunde la întrebări în baza fragmentului audiat.

- Cât timp dedici lecturii
Ioana Pârvulescu?
- Ce citește scriitoarea?
- Ce reprezintă cititul în afară de plăcere pentru scriitoarea Ioana Pârvulescu?
- Ce profesii i-ar fi plăcut să aibă?

15. Redă prin cuvinte proprii mesajul textului audiat.

– Mi-ar fi plăcut să am talent de pictor sau de muzician. Mi-ar fi plăcut deopotrivă să am un atelier luminos, într-un pod de casă și să-l umplu cu pânze pe care apoi să le dăruiesc prietenilor. Mi-ar fi plăcut să am voce să cânt, mi-ar fi plăcut să cânt minunat la pian. După cum vedeți, și eu, și vecinii mei suntem mai norocoși că muzele m-au îndreptat spre arta scrisului.

(Fragment dintr-un interviu realizat de Loredana Tudor cu Ioana Pârvulescu)

14. Ascultă, apoi completează dialogul cu informații din text.

L.T.: – Ce vă place să citiți?

I.P.: – Citesc poezie...

L.T.: – Dacă nu ați scrie, ce v-ar fi plăcut să faceți?

I.P.: – Mi-ar fi plăcut să...

LECTURĂ

16. Citește textul și numește profesiile viitorului.

CARE SUNT PROFESIILE VIITORULUI?

Când vorbim de viitor, ne gândim, în primul rând, la noutate. Totuși, profesiile care ne întrețin viața nu vor dispărea niciodată. Cu siguranță că vom avea și în viitor medici, bucătari, profesori și multe alte meserii.

Suntem în mijlocul erei digitale și cererea pentru anumite locuri de muncă este în plină expansiune. Sunt profesii care vor marca viitorul în următorii ani.

Analist Big Data – specialist care se ocupă de analiza și gestionarea datelor unei anumite companii. Această persoană se concentrează pe activitatea a trei aspecte vitale, cum ar fi: resursele umane, vânzările și publicitatea.

O profesie nouă în domeniul dreptului: **avocat cibernetic**. Este vorba de avocați specializați care sfătuiesc companiile cu privire la toate aspectele legate de afacerile ce se desfășoară online.

Dezvoltator de aplicații mobile – e specializarea care oferă o garanție reală pentru viitor. Tot ce ține de smartphone-uri este în plină dezvoltare, deoarece în fiecare zi apar noi aplicații

pentru telefoane mobile, iar multe companii utilizează diverse aplicații pentru a le facilita activitatea.

Expert în jocuri video – și sectorul jocurilor video este în plină dezvoltare, cerând profiluri diferite: de la programatori de calculatoare, designeri grafici, animatori, experți în dezvoltarea de strategii până la testerii de jocuri video.

Proiectant de site-uri – una dintre profesiile cu cel mai mare viitor în următorii ani. Designerul este persoana responsabilă de crearea și de optimizarea site-ului, de dezvoltarea unei interfețe cât mai atractive și cât mai practice pentru utilizator.

A fi specialist în **energiile regenerabile**, de asemenea, este o profesie de mare viitor. Acest tip de energii câștigă teren față de energiile de care ne folosim în prezent pentru a evita epuizarea resurselor naturale.

Pe tine la ce meserie te duce gândul când rostești cuvântul „viitor”?

(Din internet)

LEXIC

a întreține – *aici*: a susține viața

cerere – *sin.*: solicitare

expansiune – extindere a sferei de influență

a gestiona – a administra, a controla

a marca – *fig.*: указывать

vital – *sin.*: important

a sfătui – советовать

afacere – activitate, ocupație

a oferi – *aici*: давать

aplicație – приложение

a facilita – облегчать, способствовать

ascensiune – рост

animator – creator de desene animate

interfață – интерфейс

utilizator – cel care utilizează

regenerabil – регенерированный

teren – loc, *aici*: domeniul

a câștiga (teren) – a progresa într-o acțiune

epuizare – *sin.*: consumare, sfârșire

17. Completează enunțurile, utilizând informații din text.

a) O analistă Big Data se ocupă de...

b) Un designer web e responsabil de...

c) Expertă în jocuri video creează...

d) Avocatul cibernetic sfătuiește...

18. Identifică în text sinonime pentru cuvintele: *meserie, esențial, a favoriza, solicitare, sfârșire*.
19. Citește fiecare afirmație. Spune dacă este adevărată sau falsă. Argumentează.
- A F Profesiile care ne întrețin viața nu vor dispărea niciodată.
- A F Sunt profesii care vor marca viitorul în următorii ani.
- A F Multe companii nu utilizează diverse aplicații.
- A F Designerul web este persoana responsabilă de publicitate.

20. Lucrați în perechi. Alcătuiți întrebări în baza textului, apoi oferiți răspunsuri la ele.

Repere: Ce profesii...? Cu ce...? Cum este...? Ce fac...? De ce...? Ce profiluri...? Care este una...? Cine este responsabil...? Ce trebuie să...?

21. Spune: ce locuri de muncă nu vor dispărea niciodată? Prezintă argumente scurte.

21.1. Citește verbele-îndemn: *Filmează! Programează! Machetează!* Numește profesiile care presupun aceste tipuri de activitate.

22. Privește imaginea alăturată. Spune ce legătură este între mesajul din imagine și textul „Care sunt profesiile viitorului”.

VORBIRE

23. Încadrează într-un text coerent, din 7-8 enunțuri, sintagmele extrase din text:

eră digitală;
resurse umane;
aplicații mobile;

programator de calculatoare;
dezvoltatoare de aplicații mobile;
energii regenerabile.

24. Selectează, din lista propusă, cinci abilități pe care le consideri cele mai importante în obținerea unei profesii de viitor. Dezvoltă mesajul fiecăreia în 1-2 enunțuri.

A fi mereu adaptabil la schimbare
A fi capabil să găsești noi oportunități
A avea cunoștințe tehnice
A folosi tehnologia în mod util
A avea abilități de rezolvare a problemelor

A asculta activ
A învăța independent
A avea capacitatea de colaborare virtuală
A avea abilități comunicative
A demonstra abilități culturale

Model: A învăța independent.

De regulă, la facultate ți se indică doar direcția, dar mai departe tu ești responsabil de ceea ce vrei să devii. Cred că în domeniul IT trebuie să ai dorința de a învăța de sine stătător.

25. Tânărul din imagine și-a făcut planuri de viitor. Știe ce vrea să facă și unde vrea să ajungă. Care sunt planurile tale pentru următorii 5-7 ani?

26. Examinează organizatorul grafic cu cele mai căutate joburi, din diverse domenii, conform unor prognoze pentru următorii 10-15 ani. În ce domeniu te vezi activând? Argumentează în 3-4 enunțuri.

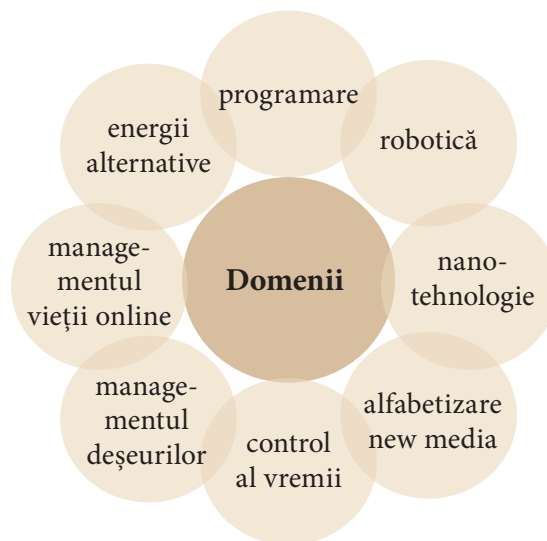
27. Citește proverbele. Alege unul dintre ele care s-ar potrivi drept motto al lecției. Argumentează alegerea.

- Orice fel de meserie, nu e rău omul să știe.
- Cine are o meserie, are o moșie.
- Meseria este brățară de aur.
- Toate meseriile sunt folositoare.
- Cine nu știe să vorbească bine despre meseria lui n-o cunoaște.
- Nu este meserie atât de neînsemnată care să nu-și hrănească meseriașul.

28. Privește imaginea. Acești tineri au ales ce vor să devină. Dar tu? Răspunde la întrebarea din finalul textului citit.

29. Situație de comunicare. Lucrați în perechi.

Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării pregătește în domeniul producției media specialiști ca: producător/producătoare TV, regizor/regizoare de sunet, designer grafic, editor/editoare de imagine, scenarist/scenaristă, colorist/coloristă. Vedeți ce urmează să învățați și care ar fi avantajele în alegerea unei potențiale profesii. Discutați împreună cu colegul/collega. Care dintre specialitățile enumerate v-a atras atenția? Prin ce anume? Argumentați.

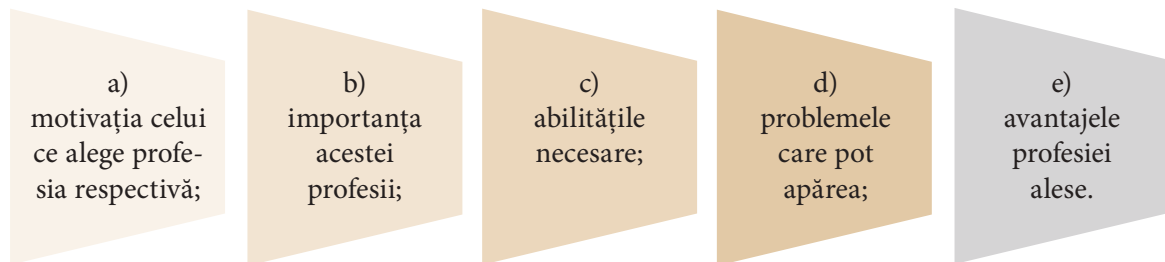
Ce vei învăța:

- Gândire și scriere creativă
- Bazele producției de sunet
- Genuri și formate video
- Podcasting
- Designer interactiv
- Inginerie audio
- Psihologia jocurilor
- Bazele designului

Avantaje:

- diplomă în New Media;
- cerere mare pe piața muncii;
- vei putea lucra la distanță;
- vei avea mentori din străinătate;
- te poți angaja la serviciu chiar în timpul studiilor.

30. Situație de comunicare. Lucrați în echipe. Discutați despre una dintre profesiile viitorului, în baza reperelor:

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Adjectivele pronominale

Noțiuni generale

Câte tipuri de adjective sunt?	Sunt două tipuri de adjective: – propriu-zise – Sora mea are o profesie <i>interesantă</i> . El este un om <i>bun</i> . – pronominale – <i>Această</i> profesie este pentru mine.
Ce determină adjectivele pronominale?	Adjectivele pronominale însoțesc și determină un substantiv.
Adjective pronominale posesive	Meseria ta este solicitată pe piața muncii. Cartea mea preferată este <i>Micul prinț</i> . Cadourile noastre au ajuns prea târziu. Decizia voastră este acceptată. Jobul său este în sectorul privat?
Adjective pronominale demonstrative	Această profesie este preferată de către tineri. Aceste studente învață la Medicină. Îi cunosc pe elevii aceștia .
Adjective pronominale de întărire	Omul însuși este vinovat de cele întâmplate. Însăși Gabriela a recunoscut că a greșit. Copiii înșiși au dorit să ajute.
Adjective pronominale interogativ-relative	Ce profesie dorești să îmbrățișezi? Ce carte ai pe masă? Câți absolvenți au mers la Tehnologii Informaționale? Vreau să știu câte manuale aveți. Care elev n-a adus proiectul?
Adjective pronominale nehotărâte	Pe un coleg l-am anunțat eu, pe alt coleg – tu. Unele reviste apar lunar, altele mai rar. Orice copil își iubește părinții. Toate companiile caută specialiști bine pregătiți. Fiecare adolescent poate lua decizii corecte. O elevă a participat la concurs, iar altă elevă nu a dorit să participe.
Adjective pronominale negative	Nicio clipă nu m-am gândit să fiu actriță. Niciun om nu trebuie să fie înjosit. Nicio colegă nu și-a terminat proiectul. Nicio țară nu e mai scumpă ca a ta.
Adjective participiale	E un job dorit de mulți tineri. Ai găsit obiectul pierdut ?
Adjective gerunziale	Am văzut un copil râzând . Ea privea frunza căzândă .

SCRIERE

31. Alcătuiește întrebări în baza textului citit, utilizând adjective pronominale interogativ-relative.

Ce...?

Câți...?

Câte...?

Care...?

Pe care...?

Cine...?

32. Identifică și numește adjectivele pronominale negative.

- a) Nicio meserie nu este atât de neînsemnată încât să nu-și hrănească meseriașul.
- b) Nu pot să-i dau sfaturi legate de alegerea profesiei niciunui coleg.
- c) Nu și-a ales încă nicio profesie, deoarece mai are timp.
- d) Dintre cei trei, niciun fecior nu i-a urmat calea profesională.

33. Completează enunțurile cu adjective potrivite contextului:

- a) Profesia de designer este...
- b) Lucrul... la timp este valoros.
- c) Când s-a apropiat, a văzut lemnele...
- d) Proiectul... a fost înalt apreciat de către finanțatori.
- e) Noi priveam frunzele... cum se așterneau ca un covor multicolor.

(terminat, fumegând, finalizat, căzând, solicitat)

34. Citește enunțurile și alege varianta corectă a adjectivelor pronominale de întărire.

- a) Scriitorul *însăși/însuși* a fost prezent la întâlnirea cu cititorii.
- b) Colega *însuși/însăși* a decis să continue studiile la liceu.
- c) M-am sfătuit cu mama *însăși/însuși*.
- d) Elevii *înșiși/însele* au ales traseul excursiei.
- e) Cu Maria *însuși/însăși* am vorbit despre proiect.

35. Scrie în spațiile libere adjectivele pronominale demonstrative adecvate conținutului.

- a) Profesia... este solicitată pe piața muncii.
- b) ...studenți învață la Tehnologii Informaționale.
- c) ...fată este cel mai bun designer din companie.
- d) Meseriile... nu vor dispărea niciodată.
- e) ...om i-am arătat unde se află librăria.

(acestea, aceasta, acestui, această, acești)

36. Scrie denumirile de profesii la genul feminin, apoi alcătuiește 4-5 enunțuri cu unele dintre ele: agricultor, actor, educator, chelner, contabil, farmacist, programator, avocat, brutar, electrician, profesor, secretar-referent, judecător, arhitect, recepționar.

37. Scrie câte cinci activități de bază pe care le fac persoanele în aceste profesii. Utilizează și diverse adjective pronominale.

vânzătoare	medic	designer
_____	_____	_____
_____	_____	_____
	profesor	scenaristă
_____	_____	_____
_____	_____	_____

38. Încadrează adjectivele pronominale nehotărâte într-un text coerent cu tema: *Colegi și aspirații profesionale.*

Un, alt, unele, alta, orice, fiecare, toți, toată, multe.

Model: **Toți** colegii mei aspiră spre o profesie care să-i avantajeze. **Un** coleg dorește să fie expert în jocuri video. **Alt** coleg se orientează spre domeniul energiilor regenerabile. **Unele** colege se văd medici, iar **alte** colege se visează specialiste în producția media. Eu cred că **orice** profesie e importantă dacă îți place.

RECAPITULARE

1. Notează în caiet 8-10 cuvinte noi pe care le-ai memorizat din unitatea tematică studiată. Alcătuieste câte un enunț cu trei cuvinte, la alegere.

Unitatea 2: Adolescentul
și valorile sale

Decizie, ..., ..., ..., ..., ..., ...,
..., ..., ..., ...

2. Completează spațiile rezervate conform cerințelor.

Un sinonim	Un antonim	Un cuvânt din familia lexicală	O îmbinare de cuvinte/expresie
opinie =	viitor ≠	oboseală –	o discuție între doi oameni –
talent =	a oferi ≠	chemare –	a purta un dialog –
a primi =	abilitate ≠	îndrăgostit –	a da sens cuvintelor –
agitat =	atrăgător ≠	admirație –	a iubi nespus de mult –
desăvârșit =	esențial ≠	a încânta –	a fi uimit –
istețime=	admirație ≠	comunicabil –	a se îndrăgosti foarte mult –
decizie =	grație ≠	oportunitate –	a recolta grâul –
durere =	decis ≠	recepționat –	a sta pe loc –
meserie =	a chema ≠	profesie –	a cere ajutor prin țipete –
cerere =	a spera ≠	utilizator –	a avea în vedere –

- 2.1. Alcătuieste câte două enunțuri în care să utilizezi corect cuvinte/îmbinări de cuvinte/expresii din fiecare coloană.

3. Înlocuiește cuvintele subliniate cu sinonimele lor, potrivite contextului.

Plină de întristare, prepelița a hotărât că este important să încearcă să-și salveze ceilalți pui.

4. Alege varianta corectă.

Meserie înseamnă: a) solicitare; b) profesie; c) talent.

Comunicare înseamnă: a) oportunitate; b) asigurare; c) informație.

Decizie înseamnă: a) hotărâre; b) disperare; c) dorință.

Încântător înseamnă: a) admirator; b) prosper; c) fermecător.

5. Notează în caiet câte două acte comunicative prin intermediul cărora poți:

exprima o opinie/o decizie

descrie o persoană/un personaj

exprima atitudini/sentimente

confirma înțelegerea unui mesaj

compara informații

6. Alcătuieste câte un enunț cu fiecare cuvânt evidențiat.

ascultător (substantiv) – **ascultător** (adjectiv)

grație (substantiv) – **grație** (prepoziție)

- 7.** Completează enunțurile cu informații din textele lecturate în cadrul unității.
- a) Comunicarea eficientă se bazează...   c) Pe tine la ce meserie...
 b) În inima bieteii prepelițe...   d) S-ar părea că nu am darul...
- 8.** Scrie câte două avantaje și două dezavantaje de care ar trebui să ținem cont la alegerea fiecărei profesii. Prezintă argumentele tale în fața colegilor.
- programator   scenarist   avocat   designer   medic
- 9.** Notează, pe foi, 4-5 mesaje cu „Reguli esențiale pentru o comunicare eficientă”. Afișează-le pe un panou.

Model: Ascultă persoana care vorbește!

- 10.** Copiază versurile în caiet.
- Exprimă-ți acordul sau dezacordul cu afirmația autoarei, utilizând conectori pragmatici.
- ...Ai gingășie infinită,
 În jur privești cu ochi de floare
 Și doar cu tine se înalță
 Și-apune-n orice zi un soare.
- Femeie, Emilia Plugaru*
- 11.** Lucrați în echipe. Dragostea dintotdeauna a inspirat oamenii. Realizați, în 4-6 enunțuri, o prezentare despre manifestarea dragostei față de persoana iubită, față de mamă, față de copii, față de patrie.
- 12.** Alcătuieste enunțuri cu expresiile propuse:
 Îmi pare rău...; b) Îți pare bine...; c) Vă este dor...; d) Mi-e sete...
- 13.** Privește imaginea. Scrie un eseu structurat, din 6-8 enunțuri, cu titlul *Nu contează ce meserie ai...*

- 14.** Imaginează-ți că ești redactor la o revistă pentru adolescenți. Scrie un text informativ, din 7-8 enunțuri, despre regulile de comunicare eficientă și utilitatea aplicării acestora. Încadrează cuvinte de la exercițiul 2, pag. 80 și cel puțin trei adjective pronominale.
- 15.** Exprimă-ți gândurile cu privire la unitatea tematică „Adolescentul și valorile sale”.
- Am învățat   Știu cum   Mi-a plăcut   Mă pot orienta*
- ...   .

EVALUARE SUMATIVĂ

Citește textul. Rezolvă cerințele propuse.

16 SFATURI DE LA TATĂ PENTRU FIICĂ: FII CA TINE!

Ai 16 ani și ești mare.

(...) Poate că la legatul repede al cuvintelor și al șireturilor îmi semeni mai mult, iar la înțelegerea lucrurilor semeni mai mult cu mama ta, însă tu ești tu și sfatul meu este să rămâi ca tine.

Să nu lași pe nimeni să te dezbată de la ceea ce vrei să faci.

Folosește-ți mintea ca și cum ai folosi ața dentară: în fiecare zi, fără întreruperi. Și efectul va fi același, de durată.

Mai trebuie să știi că ceea ce simți nu se neglijează și nici nu se negociază. Înainte de a-i asculta pe părinți – singurii care te iubim cu toată

căldura, fără să-ți cerem ceva în schimb –, să-ți ascuți inima.

Nimeni nu te poate opri să-ți dorești ceva și, mai ales, nimeni nu te poate opri să faci ceea ce-ți dorești cel mai mult.

Iar lucrul cel mai mare pe care îl putem face pentru tine este să fim noi sănătoși și fericiți, cu încrederea că putem fi un exemplu.

Vrem atât de puține lucruri de la tine!

Ești minunată. Îți rămâne să devii realizată. Iar asta te va face fericită!

(Text din volumul *Bine* de Igor Guzun)

Nr.	Itemi	Puncte
1.	Completează enunțurile în baza textului. a) Înainte de a-i asculta pe părinți... b) Tatăl o sfătuiește pe fiică... c) Părinții sunt...	3
2.	Identifică în text și scrie pentru cuvintele date câte: un sinonim: îndemn = model = un antonim: mult ≠ a urî ≠	4
3.	Scrie câte un enunț cu fiecare cuvânt: a folosi (1), a se folosi (2).	2
4.	Formulează trei întrebări în baza textului, adresate fiicei. <i>Ce...? Care...? Cum crezi...?</i>	3
5.	Caracterizează-l pe tatăl, în trei enunțuri argumentate.	3
6.	Formulează două concluzii în baza textului citit.	2
7.	Subliniază pronumele personale la cazul dativ (<i>cui?</i>), adecvate contextului. Atenție: nu se admit corectări. Te iubim cu toată căldura, fără (<i>să-i cerem/să-ți cerem</i>) ceva în schimb. (<i>Îi rămâne/vă rămâne</i>) să finalizeze proiectul pe care l-a prezentat. Cred că (<i>își dorește/ne doresc</i>) să plece cât mai repede în vacanță. (<i>Dăruiește-i/dăruiește-ne</i>) această carte, pentru că vrea s-o citească. (<i>Ne explică/le explică</i>) imediat, atunci când nu înțelegem ceva.	5
8.	Continuă dialogul cu șase replici complete. Utilizează 1-2 adjective pronominale. Respectă tema.	

	Nu folosi replici de tipul: <i>Bună ziua! La revedere!</i> – Matei, viitoarea ta profesie e solicitată pe piața muncii? –	8
	Scris lizibil/Corectitudinea exprimării	5
	Total:	35

Barem de corectare

Notă: Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.
Greșelile se subliniază în text și se bifează pe margine.

Itemi	Răspuns corect	Specificări	Punctaj			
1.	Se consideră corecte variantele adecvate.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț completat corect.	0-3			
2.	Se consideră corecte variantele adecvate.	Se acordă câte un punct pentru fiecare cuvânt identificat corect.	0-4			
3.	Se consideră corecte enunțurile adecvate sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.	0-2			
4.	Se acceptă întrebările directe, corespunzătoare sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare întrebare adecvată care respectă sarcina.	0-3			
5.	Se acceptă o compoziție corespunzătoare sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.	0-3			
6.	Se admit concluzii potrivite sarcinii, fie într-un enunț, fie în două.	Se acordă câte un punct pentru fiecare concluzie adecvată.	0-2			
7.	Se consideră corecte variantele adecvate contextului.	Se acordă câte un punct pentru fiecare alegere corectă. Notă. Nu se admit corectări!	0-5			
8.	Se acceptă un dialog adecvat începutului dat și temei.	Se acordă câte un punct pentru fiecare replică completă , adecvată cerinței. Notă. Nu se acordă puncte pentru replicile care conțin doar un cuvânt (de tipul: <i>Da. Nu. Desigur. Bine. Mulțumesc</i> etc.). Se acordă două puncte pentru utilizarea adjectivelor pronominale.	0-8			
Se acordă 5 puncte pentru corectitudinea exprimării în întreaga lucrare, cu excepția itemului 7. Notă. Dacă elevul a realizat 50% din volumul indicat, i se acordă, respectiv, 50% din punctajul prevăzut pentru corectitudine.			0-5			
Total: 35 de puncte						
Puncte	5	4	3	2	1	
Numărul de greșeli ortografice și de punctuație	0-3	4-7	8-11	12-15	16-19	

Barem de convertire a punctelor în note

Puncte	0-1	2-3	4-5	6-7	8-13	14-18	19-25	26-31	32-33	34-35
Nota	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

PRODUSE ȘCOLARE

Unitatea tematică:	ADOLESCENTUL/ADOLESCENTA ȘI VALORILE SALE
Denumirea proiectului:	DĂ MAI DEPARTE
Scopul proiectului:	Valorificarea și dezvoltarea competențelor de comunicare; manifestarea interesului pentru o ascultare activă în cadrul unor interacțiuni verbale și a responsabilității pentru practicarea limbii române în situații reale de comunicare; dezvoltarea unei atitudini pozitive și implicarea activă în acțiuni ce promovează valorile general-umane.
Produsul:	Jurnal
Forma de activitate:	Individuală
Timp de lucru:	Două luni
Forma de prezentare:	Scris și oral
Activități:	Realizarea și prezentarea proiectului; evaluarea proiectelor prezentate.

Sarcini de lucru:

1. Citește cartea sau privește filmul cu același nume: „Dă mai departe” de Catherine Ryan Hyde.
2. Aderă la ideea lui Trevor – puștiul de numai 12 ani, idee care are drept scop să schimbe lumea, să o facă mai bună. Trevor a calculat că, de la o singură persoană care face trei lucruri importante pentru trei oameni diferiți, numărul persoanelor care vor beneficia de ajutor va crește cu o viteză incredibilă în progresie geometrică. Ajutorul/serviciul se răsplătește **dând mai departe ajutorul** celor care au nevoie de el.
  - 2.1. Tehnica: Agenda cu notițe paralele
Selectează, din cartea citită, un pasaj care are o semnificație aparte pentru tine, scrie-l în coloana din partea stângă, iar în coloana din partea dreaptă comentează cum a fost redat acest fragment/această imagine în secvența de film. Consemnează ce te-a impresionat mai mult: cartea sau filmul.
3. Notează în jurnal tot ce ține de acest proiect.
4. Gândește-te la trei persoane pentru care vei face trei lucruri importante (poți ajuta cu timpul tău sau cu o anumită sumă de bani, poți găzdui pe cineva sau poți oferi niște haine, poți îngriji de cineva bolnav sau poți face teme de acasă cu cineva care are nevoie etc., etc.).
5. Pune în aplicare modul în care ai decis să acorzi ajutor celor trei persoane.
6. Notează în jurnal obstacolele sau lucrurile pozitive întâlnite pe parcurs.
7. Relatează, în 8-10 enunțuri, pe baza notițelor făcute în jurnal, experiența pe care ai obținut-o participând la acest proiect. Răspunde la întrebările adresate. Concluzionează ce ai învățat din implicarea în acest proiect.

Unitatea III

ADOLESCENTUL/ ADOLESCENTA ȘI SOCIETATEA

La sfârșitul unității de învățare vei putea:

- să extragi din text informații de detaliu;
- să formulezi întrebări de concretizare în baza unui mesaj/text audiat sau lecturat;
- să citești conștient texte din variate surse și suporturi;
- să reproducți mesaje citite sau audiate;
- să participați la conversații pe diferite teme;
- să relatezi evenimente, fapte, activități pe diverse teme;
- să redactați texte în bază de repere.

Lecția 1

Cum să învățăm eficient

A învăța cum să înveți este cea mai mare deprindere din viață.
Proverb

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

noțiune = idee
eficient = productiv = folositor
a memora = a învăța = a studia
complicat = dificil = greu
 silențios = liniștit = tăcut
a evita = a preveni = a înlătura
a practica = a utiliza = a aplica

Antonime

dificil ≠ ușor
eficient ≠ ineficient
conștient ≠ inconștient
a memora ≠ a uita
complicat ≠ simplu
târziu ≠ devreme

Familii de cuvinte

a nota – notiță – notat
a evita – evitare – evitat
a veni – a reveni – revenire
a memora – memorare – memorat
a practica – practicare – practicat
conștient – a conștientiza – inconștient

Neologisme

a evita – a ocoli, a se feri de...
eficient – eficace, practic
dificil – greu, anevoios
umanist – de domeniul culturii clasice

Îmbinări și expresii

Regulă de aur – regulă foarte importantă
A avea nevoie de... – a-i fi necesar ceva...
A face notițe – a nota informații scurte
A învăța pe de rost – a învăța un text pentru a-l putea reda din memorie

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect sunetele [d], [t], [n].

Învățare conștientă, a înțelege bine, poezii memorate, diferite culori, **noțiuni importante**, segmente mici, **cuvinte dificile**, a avea nevoie, înainte vreme, timp de învățare.

1.1. Alcătuiește enunțuri cu îmbinările evidențiate.

2. Identifică sensurile cuvintelor evidențiate în enunțurile propuse.

a) Mihaela **a repetat** poezia de câteva ori până a memorizat-o.

Actorii **au repetat** spectacolul pe parcursul unei luni de zile.

b) **Tema pentru acasă** este destul de dificilă.

Tema povestirii Puiul, de I. A. Brătescu-Voinești, este naivitatea, curiozitatea și neastâmpărul copilăriei.

c) Persoanele dornice de a cunoaște **fac notițe**, audiind un podcast.

În ziar **au apărut notițe** referitoare la concursul republican la istorie.

d) Geografia este **disciplina de studiu** preferată de mulți elevi.

Disciplină înseamnă totalitatea regulilor de comportare, obligatorii pentru membrii unei colectivități.

3. Încadrează în enunțuri cuvintele: *a nota, notiță, notat, a veni, a reveni*.

4. Alcătuiește enunțuri cu ajutorul cuvintelor de la rubrica **Antonime**.

Model:

Pentru astăzi avem de învățat un text **dificil**. Eu am învățat **ușor** poezia.

5. Continuă șirul, răspunzând la întrebări.

- a) Eu învăț (*cum?*) conștient, ...
- b) El notează (*ce?*) idei, ...
- c) Ca să învăț eficient, am nevoie de (*de ce?*) liniște, ...

6. Citește actele de comunicare. Utilizează-le, pe parcursul temei, după necesitate.

Acte comunicative
A solicita/a oferi informații

- Ce faci ca să memorezi mai bine cele învățate?
- Folosesc scheme, tabele, fișe.
- Care e cea mai eficientă metodă de învățare, în opinia ta?
- Eu fac notițe, pe foi cu lipici, care conțin informația principală ce trebuie memorizată.
- Folosești carduri de memorie?
- Da, le folosesc la memorarea vocabularului nou.
- Îți place să înveți poezii?
- Da! Nu! Desigur!
- Cum memorizezi poeziile?
- Ușor/greu.
- Asculți muzică atunci când îți faci temele de acasă?
- Nu!/Da, prefer să învăț ascultând muzică liniștită și plăcută.
- Spune-mi, de ce ai nevoie?
- Ajuta-mă să fac un design original pentru acest poster.
- Îți place să te înregistrezi relatând/povestind tema învățată?
- Da! Nu! Ba da! Uneori! Practic această metodă atunci când am de făcut o prezentare.
- Până la ce oră înveți, de obicei?
- De regulă, îmi fac temele până la ora 22.00./ Mă străduiesc să nu învăț noaptea târziu.
- Ai nevoie de anumite condiții pentru a putea învăța eficient?
- Desigur! Mă alimentez sănătos și mă hidratez corespunzător. Am grijă de spațiul meu de învățare.

- d) Pentru memorare ea folosește (*ce?*) ...,
- e) Noi învățăm eficient (*pentru ce?*) ...,
- f) Tu înveți cel mai eficient (*unde?*) la bibliotecă ...,

7. Exersați dialogurile propuse mai jos.

Dialoguri scurte

- Îți place să înveți?
- Desigur! Îmi place să aflu permanent ceva nou!
- Ce metode de învățare eficientă practici?
- Eu prefer să subliniez cu carioci noțiunile și ideile principale.
- Memorizezi ușor poeziile?
- Da! Eu folosesc metoda inițialelor.
- Îmi explici și mie cum să memorizez mai ușor un text?
- Cu multă plăcere!
- Cum înveți tema la geografie, de exemplu?
- Citesc informația de cel puțin două ori.
- Și asta e tot?
- Nu! Fac o pauză, apoi redau/povestesc informația unei persoane. Este o metodă de învățare foarte eficientă!
- De câte ori citești/repeți o temă?
- Depinde de faptul cât e de complicată informația.
- Citești toată tema dintr-odată?
- Nu! Eu împart informația în segmente mici.
- Cum memorezi noțiunile noi?
- Fac notițe pe foi cu lipici, le pun la vedere și le citesc până memorizez informația.
- Folosești și carduri de memorie?
- Bineînțeles! Sunt utile!

CAPTAREA ATENȚIEI

8. Lecturează și alege două versuri care îți pot servi drept motto în viață. Prezintă 2-3 argumente.

ÎNVAȚĂ DE LA TOATE
(din lirica norvegiană)

Învață de la flăcări ce-avem de ars în noi,
Învață de la ape să nu dai înapoi,

Învață de la umbră să taci și să veghezi,
Învață de la stâncă tu neclintit să crezi,

Învață de la vulturi când umerii ți-s grei
Și du-te la furnică să vezi povara ei.

Învață de la păsări să fii mereu în zbor,
Învață de la toate că totu-i trecător.

AUDIERE

9. Ascultă textul, apoi spune ce sens are verbul „a citi” pentru fiecare personaj.

TOT MAI ÎNVEȚI, MAICĂ?

(fragment adaptat)

– Da nu ți-am spus că am terminat demult, că sunt licențiat? Sunt chiar profesor. Altfel din ce ți-aș plăti chiria?

– O fi, o fi, dacă zici dumneata.

Și i-am arătat bătrânei atâtea acte, încât s-a convins.

Dar apoi, iar nu m-a lăsat în pace:

– Grea meserie și profesoratul ăsta dacă trebuie să citești mereu. Copiii citesc, dumneata citești!

Într-o zi însă, mi-a spus o vorbă memorabilă:

– Tot mai înveți, maică?

– Cum asta?

– Păi dacă zici că ai terminat, ce tot înveți mereu? Nu ți-ajunge atâta școală? Școală primară, liceu, universitate, ți s-o fi acrit și dumitale. Acum mai pune-te și dumneata pe trai, c-a trecut vremea învățaturii.

– Dar eu nu învăț, cocoană, eu citesc.

– Ei, citești! Dacă citești nu înveți?

(George Calinescu)

10. Identifică în text și scrie sinonimele cuvintelor: *a lectura, a finaliza, profesie, a studia, persoană, citire, învățare.*

10.1. Alcătuiește două enunțuri cu sinonimele identificate.

11. Răspunde la întrebări pe baza celor audiate:

- Cu cine discută autorul textului?
- Ce studii a făcut George?
- Ce meserie are George Călinescu?
- Ce sfat îi dă bătrâna profesorului?

12. Descoperă asemănările și deosebirile dintre textul audiat și imagine.

LECTURĂ

13. Citește sfaturile oferite mai jos și spune care dintre acestea este cel mai ușor de aplicat.

 GHID PRACTIC PENTRU
EFICIENTIZAREA ÎNVĂȚĂRII

„Omul învățat poartă întotdeauna averea cu el.”

Proverb

1. Învățarea conștientă este superioară învățării mecanice. Una dintre „regulile de aur”: învață numai ceea ce ai înțeles bine.
2. Organizează-ți atât spațiul de lucru, cât și timpul de învățare.
3. Începe cu pregătirea temelor care sunt mai complicate.
4. Pentru evitarea oboselii în pregătirea lecțiilor alternează o disciplină exactă cu una umanistă sau artistică.
5. Pune telefonul în regim silențios pentru a te concentra și a avea o învățare eficientă.
6. Ascultă muzică, deoarece îmbunătățește memoria și stimulează creierul.
7. Hidratează-te! – aceasta **te ajută** să memorezi mai ușor informația.
8. Consumă nuci, fructe de pădure, broccoli – produse care **te vor ajuta** să te concentrezi și să memorezi mai bine informația.
9. Dormi 7-8 ore pe zi!
10. Aplică principiul: Învață! – Fă o pauză! – Învață!
11. Reține: timpul optim de învățare pe parcursul unei zile este între orele 8.00 – 13.00 și, respectiv, 16.30 – 21.30.
12. Împarte ceea ce ai de învățat în segmente mici, apoi **citește-le**.
13. Folosește scheme, tabele, fișe cu informații, pentru a memoriza mai bine cele învățate.
14. Subliniază, cu diferite culori, informații-cheie dintr-un paragraf.
15. Fă-ți notițe și **lipește-le** pe frigider, dulap sau în alte spații, ca **să revii la ele**.
16. Elaborează carduri de memorie, pe care **le poți** folosi la memorarea unor date, noțiuni, cuvinte, subiecte de gramatică etc.
17. Pune întrebări legate de materialul învățat și **răspunde la ele**.
18. Învață tema, apoi **repet-o** de câteva ori, într-o perioadă anumită de timp.
19. Redă cu voce tare cele învățate.
20. Înregistrează informația, astfel poți **să o asculti** de câte ori dorești.
21. Explică cuiva ceea ce ai învățat, astfel vei memoriza mult mai bine.
22. Pentru a învăța un text pe de rost, ai nevoie de 3-8 repetiții.
23. Înainte de culcare, citește sau repetă o temă mai dificilă. Aceasta **te va ajuta** să aprofundezi învățarea, egală cu câteva repetiții.

(Din internet)

LEXIC

eficient – care produce un anumit efect

conștient – сознательный

a evita – избегать

silențios – care nu produce zgomot

a îmbunătăți – улучшать

a alterna – чередовать

a se concentra – a fi preocupat de ceva

a aplica – a pune ceva în practică

pauză – *sin.*: recreație

a accelera – *sin.*: a grăbi, a urgenta

noțiune – понятие

a reda – *sin.*: a reproduce, a prezenta

14. Identifică, apoi citește sfaturile în care ai remarcat cuvinte noi. Găsește-le sensul în Dicționarul român-rus.
15. Recitește sfatul pe care îl consideri cel mai important în activitatea ta de învățare.
16. Recitește sfaturile care conțin:

Denumiri de materiale utile
în procesul de învățare

Numerale

17. Identifică în text și încadrează în enunțuri expresiile:

regulă de aur

a avea nevoie de...

a face notițe

a învăța pe de rost

18. Continuă enunțurile pe baza sfaturilor de la pagina 89.
- Ascultând sau citind tema, îmi fac notițe, pentru că...
  - Prefer să-mi organizez spațiul de lucru, chiar dacă...
  - De regulă, redau cele învățate unei prietene/unui prieten, fiindcă...
  - Eu împart ceea ce am de învățat în fragmente mici, deoarece...

19. Completează tabelul pe baza informațiilor de la pagina precedentă.

Tehnici de învățare eficientă

Tehnici de învățare pe care le practic	Tehnici de învățare despre care am aflat	Alte tehnici de învățare eficientă pe care le propun colegilor
...	...	...

20. Citește proverbele. Care dintre ele are un corespondent în *Ghidul de învățare eficientă*? Argumentează alegerea făcută.

- Învăță de mititel și-ți va fi mai ușurel.
- Nu înveți pentru școală, ci pentru viață.
- Cine știe carte are parte.
- Repetarea este mama învățării.

21. Răspunde la întrebări cu ajutorul textului.

- Care este una dintre „regulile de aur” pentru învățarea eficientă?
- Ce teme este indicat să pregătești mai întâi?
- Ce materiale e bine să folosești pentru a memora mai repede cele învățate?
- Cum poți însuși mai ușor o temă dificilă?
- De câte ori trebuie să repeți un text/o poezie pentru a-l/a o învăța?
- Ce teme e bine să repeți înainte de culcare?
- Care regulă de învățare eficientă este ilustrată în imaginea de alături?

VORBIRE

22. Alcătuieste întrebări pe baza afirmațiilor de mai jos. Propune colegilor să răspundă la ele.

- a) Alternarea disciplinelor în pregătirea lecțiilor are un efect pozitiv.
- b) Crearea unui spațiu de lucru pentru învățarea eficientă are un rol foarte important.
- c) Pe parcursul lecției eu fac notițe în caietul de lucru.
- d) Pentru a învăța mai ușor, eu împart textul în segmente.
- e) „Regula de aur”, stabilită de mine, este învățarea prin repetare.
- f) De obicei, citesc tema cu voce tare.
- g) Prefer să pun întrebări asupra celor învățate și tot eu să răspund la ele.
- h) Elaborez carduri de memorie, pe care le folosesc la memorarea cuvintelor noi.

23. Prezintă câte 2-3 sugestii pentru aplicarea în practică a unor sfaturi. Utilizează și acte comunicative învățate.

Sfaturi	Sugestii
Învăță! – Fă o pauză! – Învăță!	Învăță doar ceea ce ai înțeles. După fiecare 40-50 de minute de învățare, ...
Hidratează-te!	...

24. Lucrați în echipe. Alcătuiți o prezentare, din 9-10 enunțuri, pe baza unei situații de comunicare propuse. Utilizați vocabularul tematic.

Sunteți invitați la o discuție despre învățarea eficientă. Sunt discipline de studiu mai ușoare și mai dificile. La care vă pregătiți mai întâi temele? De ce? Prezentați cele discutate celorlalte echipe.	Selectați din <i>Ghidul practic pentru eficientizarea învățării</i> patru tehnici de învățare pe care le propuneți colegilor din celelalte echipe să le practice. Prezentați argumente convingătoare.
---	---

25. Situație de comunicare. Informează-te din internet și explică, în 9-10 enunțuri, colegului/colegei cum poate învăța eficient pe baza metodei Cornell (cum să luăm notițe). Utilizează și acte comunicative.

Repere:

1. Rubrică utilizată pentru notițele făcute în timpul lecției/orei de curs.
2. Rubrică pentru a scrie cuvintele-cheie sau ideile principale, atunci când recitești notițele luate la lecție sau tema din manual.
3. Spațiu rezervat pentru a nota concluziile/ un rezumat al lecției sau temei.

1. Notițe	2. Idei principale, întrebări
3. Rezumat	

26. Lucrați în echipe. Timp de lucru: 2-3 minute pentru fiecare echipă. Organizați dezbateri, aducând argumente pro sau contra sfatului propus: *Explică cuiva ceea ce ai învățat, astfel vei memoriza mult mai bine informația.*

27. Recitește mottoul temei. Dezvoltă, în 4-5 enunțuri, mesajul proverbului.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Utilizarea pronumelor personale la cazul acuzativ cu verbe la timpul prezent, la diverse moduri. Poziția pronumelor personale neaccentuate față de verb

Care sunt întrebările cazului acuzativ?	Întrebările cazului acuzativ sunt: <i>pe cine?, ce?, cu cine?, cu ce?, despre cine?, despre ce?</i> etc.
Ce parte de vorbire înlocuiesc pronumele personale propriu-zise?	Pronumele personale propriu-zise înlocuiesc un substantiv. De exemplu: Părinții o întâlnesc pe Ana . = Părinții o întâlnesc pe ea .
Ce e specific pentru pronumele personale la cazul acuzativ?	Pronumele personale la cazul acuzativ au forme accentuate și forme neaccentuate. De exemplu: Pe el îl așteaptă o surpriză. Îl așteaptă o surpriză.
Care este poziția pronumelor personale la cazul acuzativ față de verb?	Pronumele personale în acuzativ pot sta atât înaintea verbului, cât și după verb: – pronume personal în acuzativ + verb la indicativ De exemplu: Pe noi ne așteaptă colegii la liceu. Ne așteaptă colegii la liceu. – pronume personal în acuzativ + verbe la imperativ De exemplu: Așteptați-ne , vă rog! Așteptați-l , vă rog!

Exemple de utilizare a pronumelor personale la cazul acuzativ cu verbe la timpul prezent

Numărul	Cazul nominativ	Cazul acuzativ		Exemple de utilizare
		forme		
		accentuate	neaccentuate	
singular	eu	(pe) mine	mă, -mă, m-	Dinu mă înregistrează, atunci când recită poezii. Trebuie să mă ajuți. Așteaptă- mă , că vin imediat!
	tu	(pe) tine	te, -te, te-	Pe tine te caută un coleg de școală. Încerc să te ajung din urmă. Te -aș invita la un concert, dacă dorești.
	el, ea	(pe) el (pe) ea	îl, -l o, -o	Pe el îl înțeleg foarte bine. Întâmpină- l , te rog. Pot să- l rog să ne ajute. L -aș vizita, căci are nevoie de susținere! Pe ea o salut cu mult drag! Vreau s-o ajut la elaborarea proiectului! Eu aș reuși s-o întâmpina la gară.
plural	noi	(pe) noi	ne, -ne, ne-	Pe noi ne interesează acest lucru. Reușim să ne informăm la timp. Întâmpinați- ne la Gara de Nord! Ne -ar întreba dacă ar avea nevoie de ajutor.
	voi	(pe) voi	vă, -vă, v-	Pe voi vă invit la un podcast interesant. Vă rog, explicați-mi, cum faceți notițe. E necesar să vă ascultăm! V -aș asculta cu mare interes!
	ei, ele	(pe) ei (pe) ele	îi, -i, i- le, -le, le-	Pe ei îi trimitem la conferința orașenească. E necesar să- i atragem în această activitate. I -aș învăța această metodă de lucru eficientă. Le rog pe ele să ia notițe.

SCRIERE

28. Transcrie, din informația de bază, enunțurile care conțin pronume personale la cazul acuzativ.

29. Completează enunțurile cu pronume personale, la cazul acuzativ, adecvate contextului.

a) Pe ... așteaptă colegii. b) Pentru ... muncesc zilnic. c) ... cunosc încă din liceu. d) ... inviți la concert și pe părinți? e) Astăzi, ... întâlnesc pe prietenii mei. f) Cartea pe care o cauți este la ... g) ... inviți și pe ea la muzeu? h) Despre... nu v-a întrebat nimic? i) Cu ... pot rezolva orice problemă.

31. Transformă propozițiile.

Model: Mă ajutați? → Ajutați-mă!

- a) O întrebați pe ea?
- b) Îi așteptați?
- c) Le căutați?
- d) Ne ascultați?

30. Răspunde la întrebări, utilizând pronume personale accentuate și neaccentuate.

Model: Cu cine discuți? → Discut cu ei.

- a) Cumperi dicționarul **pentru voi**?
- b) Înveți poezia **pentru tine**?
- d) **De la cine** ai aceste fișe?
- e) **Vă** interesează lucruri noi?
- f) Folosești **metode** noi de învățare?
- g) **Pe voi vă** cheamă la liceu?
- h) **Pentru cine** ai înregistrat tema?

Ajută **colegul!** → Ajută-l!

- a) Întrebați **elevii!**
- b) Invitați **prietenul!**
- c) Cheamă **colega!**
- d) Notați **informația!**

32. Continuă dialogurile, utilizând și pronume personale la cazul acuzativ cu verbe la modul conjunctiv sau condițional prezent.

- Salut, Gabriela! **Vreau să te rog** ceva!
- Bună, Maria! Despre ce este vorba?
- **Poți să mă asculți** cum redau tema învățată?
- Desigur! Cu mare plăcere! ...

- Bună! Ce bine că **vă întâlnesc!**
- Salut! Și noi suntem bucuroase!
- Aș vrea să lucrăm împreună la proiect.
- Super! Tu cum **l-ai vedea?** Ce idei ai? ...

33. Proiect de grup. Citiți recomandările pentru o învățare eficientă, extrase din cartea „Tehnici de învățare” de Georgiana Gereă, și realizați sarcinile propuse. Elaborați o prezentare power-point pe baza reperelor. Prezentați oral produsul elaborat. Expuneți-va opinia referitoare la prezentările colegilor. Utilizați și pronume personale la cazul acuzativ cu verbe la timpul prezent.

- Dă un scop învățării.
- Folosește un reper vizual când citești.
- Procesează informația pe care o citești.
- Începe cu ceea ce este mai greu.
- Străduiește-te să înțelegi ceea ce memorezi.
- Construiește imagini memorabile.
- Învață împreună cu alte persoane.
- Testează-ți competențele periodic.

Repere:

- un titlu, un motto;
- 5-6 recomandări al căror mesaj va fi dezvoltat în 2-3 enunțuri fiecare;
- ilustrarea mesajului recomandărilor pentru o învățare eficientă;
- trei recomandări pe care echipa le consideră cele mai utile, prezentând argumente.

Lecția 2

Mesaje scrise: cererea personală

*Cititul îl face pe om deplin,
vorbirea îl face prompt,
iar scrierea îl face exact.*
Francis Bacon

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

a aproba = a accepta
a solicita = a cere
nenorocire = necaz
a muia = a uda = a umezi
deplin = complet = perfect

Antonime

exact ≠ greșit
a aproba ≠ a refuza
clar ≠ confuz ≠ vag
voluntar ≠ involuntar
a (se) urca ≠ a (se) coborî

Familii de cuvinte

a scrie – scrisoare – scriitor
a crea – creație – creator
a (se) uni – unire – uniune
a solicita – solicitare – solicitant
a semna – semnătură – subsemnat/ă
a comunica – comunicare – comunicat

Neologisme

prompt – care acționează repede și la timp
a interveni – a lua parte la ceva, a intra în acțiune
a elibera – a preda, a emite un act, document
a anexa – a alătura, a alipi, a adăuga (la ceva)
a menționa – a indica în mod special ceva
autoritate – putere politică sau administrativă într-un stat

Îmbinări de cuvinte și expresii

A face o cerere – a scrie/a redacta o cerere
A exprima o dorință – a exprima o dorință
A aproba o cerere – a semna o cerere
A face voluntariat – a activa în folosul altor persoane sau al societății

1. Citește îmbinările de cuvinte. Pronunță corect sunetele [b], [p], [m], [n]. Alcătuieste enunțuri cu îmbinările de cuvinte evidențiate.

A aproba o cerere, **conținut deplin**, a subsemna un text, comunicat de presă, a acționa prompt, **mesaj complet**, a elibera un act, a emite un ordin, **exprimare concisă**.

2. Formează îmbinări de cuvinte, apoi enunțuri.

Model:

Cererea întocmită conține multe greșeli.

a) a întocmi		întocmită
b) a redacta	o cerere; cererea	...
c) a depune		...
a) a expedia		expediat
b) a șterge	un mesaj; mesajul	...
c) a transmite		...

3. Identifică sensurile cuvintelor evidențiate în enunțurile propuse.

- a) Bunicul se bucură **de autoritate** printre semenii lui. Actul a fost semnat **de autoritatea** locală.
- b) **Cererea** a fost scrisă în data de 10 iunie. **Cererea** în căsătorie a fost gândită până în cele mai mici detalii.
- c) Am ascultat un **comunicat** de presă. Mesajul **comunicat** era fals.

4. Alcătuieste câte o propoziție dezvoltată cu expresiile:

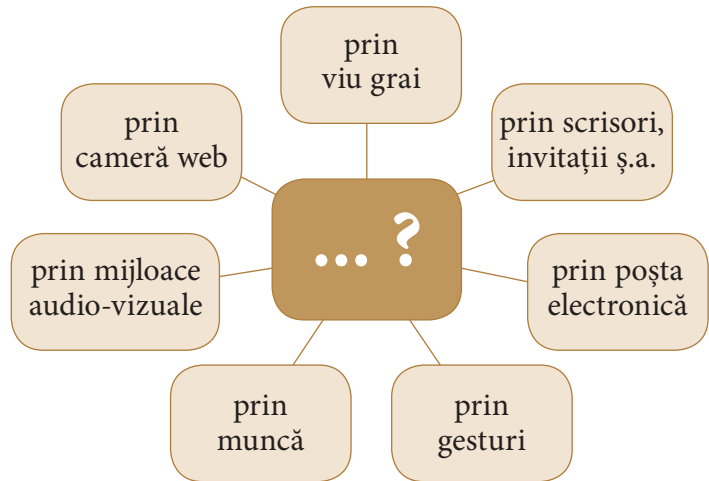
- a) a aproba o cerere; b) a face voluntariat; c) a exprima o dorință.

CAPTAREA ATENȚIEI

8. Examinează *Harta conceptuală*:

- găsește cuvântul-cheie pentru explicațiile din casete;
- consultă dicționarul explicativ al limbii române și scrie semnificația acestui cuvânt;
- alcătuieste familia lexicală a acestui cuvânt;
- include într-un text coerent cuvintele din familia lexicală;
- citește-le colegilor produsul pe care l-ai realizat în ultima sarcină.

AUDIERE

9. Ascultă poezia și spune ce trebuie să facă furnica pentru a fi admisă în uniunea de creație. De ce?

O FURNICĂ POETĂ

În timp ce scriu,
Pe tocul meu
Se urcă o furnică.
Știe și știu
Că n-are de ce
Să-i fie frică.
Nici s-o alung,
Nici s-o omor
Nu-mi stă în fire.
O singură nenorocire:
Fără s-o observ, din greșeală,

S-o moi cu penița în cerneală
Și să devină singura furnică albastră
De pe planeta noastră.
Ba, dacă bea din cerneală un pic,
Nu se mai poate face nimic:
Devine singura furnică poetă
De pe planetă.
Și atunci, trebuie să facă cerere
sau reclamație
Să fie primită (de greiere!)
În uniunea de creație.

(Ana Blandiana)

10. Numește personajele poeziei.

11. Alege din șirul de cuvinte doar cuvintele care ar caracteriza cel mai bine pe furnică. Argumentează-ți opțiunea.
Veselă, insistentă, curajoasă, modestă, responsabilă, hotărâtă, creativă, timidă, curioasă, fricoasă, obosită, încăpățanată.

12. Identifică în text și scrie sinonimele cuvintelor: *teamă, unică, necaz, eroare, a vedea, strop, solicitare, invenție*.

12.1. Alcătuieste două enunțuri cu două sinonime identificate.

13. Răspunde la întrebări:

- Când autoarea poeziei a observat mica furnică?
- Ce s-ar putea întâmpla cu furnica din spusele autoarei?
- Din care motiv furnica ar putea deveni poetă?
- De ce ar trebui să facă o cerere către uniunea de creație?
- Spune prin ce te-a impresionat această poezie.

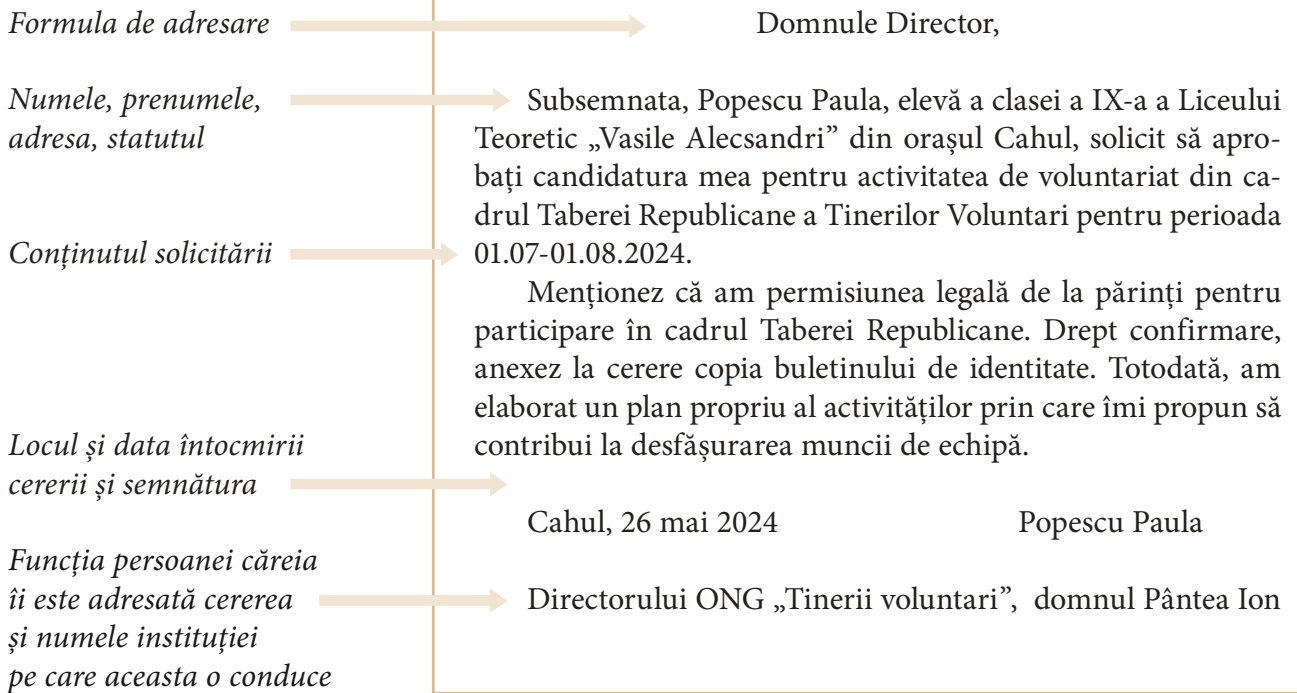
LECTURĂ

14. Citește informația și enumeră componentele unei cereri.

Cererea este un document oficial, prin care o persoană sau un grup de persoane exprimă o solicitare, o rugămintă sau o dorință adresată unor autorități pentru a interveni în rezolvarea unei situații sau pentru a elibera un act.

Componentele cererii:

LEXIC

a solicita – a cere ceva, a se adresa cu o cerere
a întocmi – *sin.:* a alcătui, a elabora
 statut – статус
conținut – содержание
 a anexa – *sin.:* a atașa
 a preciza – a exprima în mod precis, exact

funcție – должность
 a contribui – a lua parte
subsemnat/ă – нижеподписавшийся/аяся
majorat – vârstă la care persoana devine responsabilă de acțiunile sale în fața legii

15. Recitește cererea și răspunde la întrebări.

- a) Unde se scrie formula de adresare?
- b) Ce date include despre sine persoana care scrie cererea?
- c) În care parte a unei cereri se conține solicitarea?
- d) Unde se scrie denumirea instituției/ organizației, funcția și numele, prenumele persoanei care o conduce?

VORBIRE

16. Alcătuieste două enunțuri cu verbele:

- a) **a aproba**   b) **a proba**

17. Găsește în text pentru cuvintele date câte un:

sinonim: a atașa, termen, a preciza, personal;

antonim: comun, bătrâni, odihnă, infirmare.

17.1. Alcătuieste câte un enunț cu două sinonime și o pereche de antonime, la alegere.

18. Decide, apoi spune care afirmație este adevărată și care este falsă.

- a) A F Cererea trebuie redactată pe o foaie de hârtie formatul A4, cu formulări simple, clare și exacte.
- b) A F Textul cererii nu necesită o anumită așezare în pagină.
- c) A F Rigorile de redactare a unei cereri nu sunt obligatorii.
- d) A F În redactarea unei cereri este necesară respectarea clișeeilor: *Subsemnata/ul, ..., domiciliat/ă în..., vă rog .../ vă aduc la cunoștință următoarele.*

19. Enumeră patru cerințe cu privire la așezarea corectă în pagină a textului cererii.

Model:

Textul unei cereri necesită o aranjare corectă în pagină...

1

2

3

4

20. Alege una dintre variantele propuse și întocmește o cerere, respectând rigorile de redactare ale acesteia:

- a) după absolvirea gimnaziului vrei să-ți continui studiile la un centru de excelență din țară;
- b) după absolvirea gimnaziului soliciți să te angajezi în câmpul muncii;
- c) după absolvirea gimnaziului vei depune o cerere de înmatriculare la liceu.

21. Analizează imaginea alăturată și redactează o cerere în numele Monicăi, în baza situației.

Monica se adresează printr-o cerere directorului liceului, în care îi solicită permisiunea de a fi eliberată de la ore pentru perioada 15-25 mai, motivând că va participa la un concurs de dans pentru persoanele în scaune rulante.

22. Lucrați în perechi. Examinați legenda și întocmiți o cerere conform structurii acesteia.

LEGENDĂ

Sunteți un grup de elevi responsabili, activi și faceți parte din Consiliul elevilor. La o ședință de lucru a Consiliului ați decis să vă înscrieți în proiectul de caritate, „Dăruim din inimă”, care are loc sub egida primăriei din localitate.

Redactați, în acest scop, o cerere către viceprimarul localității. În cerere veți menționa că veți organiza un târg de caritate în instituția în care învățați, iar banii vor fi donați unei case de copii.

23. Lucrați în echipe și realizați câte o sarcină din cele propuse, aplicând metoda cubului, apoi prezentați în fața clasei produsul realizat.

1. Descrieți/prezentați structura unei cereri.
2. Comparați elementele unei cereri cu elementele unui bilețel.
3. Asociați cuvântul *cerere* cu alte cuvinte: *căsătorie, pretenție, ofertă, solicitare*. Ce sensuri noi ați descoperit?

4. Analizați motivele întocmirii unei cereri: *se cere ceva, se solicită ceva, se dorește ceva, se roagă ceva.*
5. Aplicați/scrieți o cerere adresată dirigintei/dirigintei-lui de clasă, respectând toate componentele ei.
6. Argumentați necesitatea redactării corecte a acestui text funcțional.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Adverbul. Gradele de comparație. Adverbe compuse

Noțiuni generale

Ce este adverbul?	Adverbul este o parte de vorbire neflexibilă, ce determină sensul unui verb (vine azi), al unui adjectiv (puțin timid) ori al altui adverb (prea rău).
Ce tipuri de adverbe există?	Adverbele pot fi: a) de loc (<i>unde?</i>); b) de timp (<i>când?</i>); c) de mod (<i>cum?</i>).
Cum se împart adverbele după structură?	După structură, adverbele se împart în: a) simple: <i>azi, ieri, mereu, așa, cum, când, destul, încet, părintește</i> ș.a.; b) compuse: <i>azi-dimineață, oriunde, orișicând, de abia, până unde</i> ș.a.
Care sunt gradele de comparație ale adverbelor și ce exprimă ele?	Gradele de comparație ale adverbelor sunt: a) pozitiv – exprimă modul, locul sau timpul în care se desfășoară acțiunea verbului fără a fi comparată cu alta; b) comparativ – exprimă modul, locul sau timpul în care se desfășoară acțiunea verbului în comparație cu altă acțiune; c) superlativ – arată măsura cea mai înaltă de desfășurare a acțiunii verbului.

Gradele de comparație ale adverbelor

Gradele de comparație		Elemente conectorie	Exemple de utilizare în propoziție
pozitiv		–	Timpul trece repede .
comparativ	<i>de superioritate</i>	mai	Ieri am mers mai repede în drum spre cetate.
	<i>de egalitate</i>	tot așa de la fel de	Anul acesta sărbătoarea a fost tot așa de interesantă . Anul viitor sărbătoarea va fi la fel de interesantă .
	<i>de inferioritate</i>	mai puțin	Anul trecut sărbătoarea a fost mai puțin interesantă.
superlativ	<i>absolut</i>	foarte, extrem de, nemaipomenit de	Mircea Eliade citea extrem de mult . Sculptura <i>Coloana infinitului</i> este foarte înaltă .
	<i>relativ</i>	cel, cea, cei, cele (mai)	Acest ghid povestește cel mai bine despre Orheiul Vechi. Aceste picturi sunt cele mai scumpe .

Adverbe compuse

Ortografia adverbelor	Exemple de adverbe	Exemple de utilizare a adverbelor compuse în propoziție
Adverbe care se scriu într-un singur cuvânt	<i>deasupra, deplin, întruna, bunăoară, deseori, nicicând, niciodată, așadar, oricum, cândva</i> etc.	E timpul să merg acasă . Întruna descopăr ceva nou. Deseori ascult melodiile lui. Nicicând nu voi părăsi țara. Așadar , promiți că vei citi?
Adverbe care se scriu cu cratimă	<i>astă-seară, ieri-noapte, după-amiază, după-masă, dintr-odată, încet-încet</i> etc.	Ieri-noapte a nins ușor. Va veni după-amiază . Dintr-odată a început să plouă. Încet-încet , m-am furișat printre oameni.
Adverbe care se scriu într-un cuvânt atunci când pot fi înlocuite cu alte adverbe	<i>odată (cândva), altădată (odinioară), numai (doar), întruna (mereu), oricând (totdeauna), demult (cândva), devreme (degrabă), dincotro (de unde), deloc (nicidecum)</i> .	Odată , năvăliseră turcii în țară. La Țâpova s-a păstrat atmosfera satului medieval de altădată . Numai mie mi-a plăcut spectacolul. Oricând recitesc opera marelui Eminescu. Demult , în codrii Moldovei trăiau zimbri. A povestit mai devreme legenda Mănăstirii Putna.
Adverbe care se scriu separat, iar cuvintele componente își păstrează independența și sensul	<i>o dată (calendaristică), altă dată (în altă împrejurare), bine înțeles (bine pătruns), de fel (de origine), de vreme (despre vreme), de mult (de mult timp), de loc (originar), de grabă (din cauza grabei)</i> .	Voi scrie cererea altă dată . Textul este bine înțeles . Ai omis o dată din luna martie. El era de loc din Brașov. Pe acest om îl cunosc de mult timp. A trecut de atunci un amar de vreme . Părintii lui, de fel , sunt de prin părțile Drochiei. De grabă , a uitat să stingă lumina.

SCRIERE

24. Grupează adverbele în tabelul de mai jos:

așa, departe, atunci, acolo, alene, abia, târziu, cândva, uneori, niciodată, deseori, mereu, azi.

Adverbe		
de loc	de timp	de mod
...	...	...

24.1. Încadrează în enunțuri câte două adverbe din fiecare coloană.

25. Subliniază adverbele din proverbele de mai jos.

- Ce se învață ușor, se uită ușor.
- Cine știe carte departe ajunge.
- Învață repede din greșelile altora.

25.1. Găsește pentru adverbele subliniate antonimele lor. Alcătuiește cu perechile de antonime enunțuri.

26. Scrie antonimele adverbilor. Consultă dicționarul.

Recent, nesigur, eficient, dedesubt, destul, lesne, anterior, lent, agale, domol, rareori.

26.1. Alcătuiește trei enunțuri dezvoltate cu trei perechi de adverbe.

27. Consultă tabelul *Gradele de comparație ale adverbilor*, apoi alcătuiește enunțuri cu adverbe la toate gradele de comparație în baza imaginii.

Repere: își petrec timpul interesant, sunt prietenoși, le place mult, sunt activi, sunt curioși, studiază mult, se pregătesc serios de lecții, analizează atent ș.a.

- 28.** Transcrie enunțurile, selectând forma potrivită a adverbelor.
- ...că vom merge împreună în excursie. (*bineînțeles/bine înțeles*)
  - Nu mi-a plăcut... toamna ploioasă. (*nicio dată/nici o dată*)
  - Am cumpărat haine... (*de altfel/de alt fel*).
  - Trăiau... pe aceste meleaguri un împărat și o împărăteasă. (*odată/o dată*)
  - Am citit textul doar... (*odată/o dată*).
  - ...vreau să depun cerere. (*numai/nu mai*)

- 29.** Examinează tabelul și alcătuiește enunțuri, utilizând adverbele propuse.

Repere: repede, mai, atent, cel mai, interesant, la fel de, frumos, nemaipomenit de.

Model: Eliza citește foarte **expresiv** textul.

Substantiv propriu	Verb	Adverb	Substantiv comun
Eliza	a conduce	Cum?	tablou
...	a citi		informație
...	a traduce		automobil
...	a povesti		text
...	a picta		film

- 30.** Lucrați în perechi. Completați dialogul cu adverbele potrivite. Utilizați acte comunicative învățate.

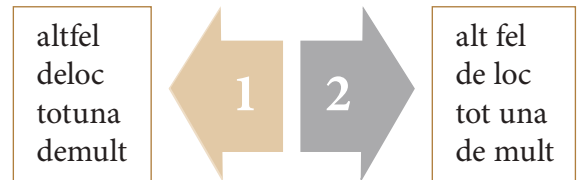
Repere: a pleca, ieri, a permite, mai devreme, temă, mâine, bineînțeles, de la ore, a promite, a semna, a recupera.

- Când ai depus cererea?
– ...
– Ce i-ai solicitat domnului director?
– ...
– Ți-a semnat cererea imediat?
– ...

- 31.** Rescrie enunțurile, înlocuind adjectivul cu adverbul.

Model: Are o voce *calmă*. →
Întotdeauna vorbește *calm*.

- Are un zâmbet *molipsitor*.
  - Are o privire *atentă*.
  - Are o pronunție *corectă*.
  - Are un mers *grăbit*.
  - Are un scris *lizibil*.
- 32.** Include perechile de adverbe în enunțuri separate, raportate la tema „Mesaje scrise: cererea”.

- 33.** Scrie începutul frazelor de mai jos, utilizând câte un adverb care se scrie cu cratimă.

- ...vom avea o întâlnire la bibliotecă.
- ...de după nori a răsărit soarele.
- ...am văzut o ploaie de stele.
- ...s-au aprins felinarele mai târziu.
- ...sunt benefice plimbările zilnice.

- 34.** Citește situația de comunicare descrisă și întocmește o cerere în numele lui Dan Dimitriu, elev în clasa a IX-a la un liceu din capitală. Utilizează acte comunicative învățate.

LEGENDĂ

Faci parte din lotul olimpic la matematică și vei lipsi de la ore timp de 10 zile. E necesar să ceri permisiunea direcției liceului. Promiți să recuperezi temele și să le prezinți în forma solicitată de profesori.

34.1. Lucrați în echipe, formate din câte 4 persoane. Verificați cererile a doi colegi de echipă întocmite după legenda din exercițiul nr. 34. Faceți notițe pe o foaie detașabilă, ținând cont de următoarele aspecte:

- respectarea structurii cererii;
- aranjarea corectă în pagină;
- claritatea și corectitudinea exprimării.

Prezentați oral rezultatele verificării.

Lecția 3

Istории de succes

*Succesul este al luptătorilor,
nu al visătorilor.*
Victor Eftimiu

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

succes = reușită = izbândă = triumf
canto = cânt = cântare
oră = lecție
vocație = înclinație = chemare
a reuși = a izbuti = a izbândi
firește = bineînțeles = desigur
țintă = obiectiv = scop = țel

Antonime

succes ≠ eșec
a reuși ≠ a eșua
înainte ≠ înapoi
realizat ≠ nerealizat

Familii de cuvinte

cutezanță – cutezător – a cuteza
a (se) mulțumi – mulțumit – nemulțumit
a înfrunța – înfruntare – a se confrunța
perseverență – perseverent – a persevera

Neologisme

a se opune – a se împotrivi
predestinare – existența unui destin
a se afirma – a se manifesta în chip deosebit

Îmbinări de cuvinte și expresii

Culmea succesului – apogeu
În fond – în realitate, de fapt
A nu-i veni să creadă – exprimă mirarea față de un lucru de necrezut
Muzică ușoară – muzică cu caracter distractiv, adesea în ritmuri de dans
A da înapoi – a se retrage, a ceda într-o acțiune
Între timp – în intervalul scurs de la o întâmplare la alta
A depăși rătăcirile – a trece peste greșeli
A ajunge departe – a obține succese

1. Citește corect îmbinările de cuvinte. Alcătuiește enunțuri cu trei dintre ele, la alegere.

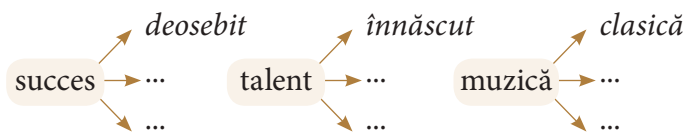
Voce inconfundabilă, a merge înainte, zi curentă, ajuns pe culmi, a ajunge departe, a atinge succesul, forțe proprii, trepte ale succesului, istorie de succes.

2. Formează adjective de la substantivele propuse.

perseverență →	inteligentă →	curaj →
punctualitate →	talent →	sârguință →
încredere →	agerime →	ambiție →
capacitate →	hărnicie →	ingeniozitate →

- 2.1. Alege trei adjective și alcătuiește câte un enunț cu fiecare dintre ele.

3. Formează îmbinări de cuvinte, apoi trei enunțuri.

4. Identifică sensurile cuvintelor evidențiate în enunțurile propuse.

- a) Valentina Naforniță a ales să cânte **operă**.
Poemul „Lucașăru” este cea mai cunoscută **operă** scrisă de Mihai Eminescu.
- b) Sportivul le-a **mulțumit** supporterilor pentru susținere.
Cel ce vrea să dobândească succes, nu **se mulțumește** cu victoria zilei curente.

5. Alcătuiește îmbinări de cuvinte cu două perechi de antonime, apoi încadrează-le în enunțuri.

6. Încadrează în enunțuri îmbinările de cuvinte: *culmea succesului*, *a da înapoi*, *a ajunge departe*.

7. Citește expresiile/sintagmele. Utilizează în enunțuri trei dintre ele, la alegere.

Model: Atunci când merg la liceu sau la o competiție, mama îmi **urează succes**.

A avea succes
A ura succes
A se bucura de succes
A absolvi cu succes

A ajunge la succes
A dobândi succes
A merge spre succes
A rata un succes

8. Citește actele de comunicare. Utilizează-le, pe parcursul temei, după necesitate.

Acte comunicative

A prezenta istorii de succes

- Valentina Naforniță este un nume cunoscut de tine?
- Da, știu că este o cântăreață de operă cunoscută atât la noi, cât și în alte țări.
- Cunoști oameni de succes din țara noastră?
- Luptătoarea Anastasia Nichita, care a fost desemnată cea mai bună sportivă a anului, ar fi un exemplu.
- Vreau să-ți vorbesc despre istoria de succes a sportivului paralimpic Ștefan Roșca.
- Te ascult cu plăcere, sunt sigur că are o istorie interesantă și captivantă.
- M-a impresionat povestea de succes a lui Ion Lazarenco Tiron.
- Am citit și eu despre realizările acestui om cu o voință extrem de puternică.

A cita personalități

- Ce aflăm despre succes de la Victor Eftimiu?
- Victor Eftimiu ne învață că: „Succesul este al luptătorilor, nu al visătorilor”.
- Care citat despre succes îți place cel mai mult?
- Îmi place extrem de mult citatul lui Winston Churchill: „Succesul înseamnă a fi în stare să mergi din eșec în eșec, fără să-ți pierzi entuziasmul”.
- Eu aș vrea să-l citez pe Grigore Vieru, care spunea despre munca sa: „Limpezesc de o mie de ori cuvântul până când zăresc în el mărgăritarul”.

9. Exersați dialogurile propuse mai jos.

Dialoguri scurte

- Ce înseamnă pentru tine succesul?
- Pentru mine, succesul este un rezultat bun așteptat, în urma unei activități.
- De câte ori ai avut ocazia să simți bucuria succesului?
- S-a întâmplat de mai multe ori. Particip la diverse activități, în care obțin rezultate bune.
- Cum crezi, în ce domeniu profesional putem obține succes?
- Cred că în orice domeniu se poate atinge succesul.
- Ce ar trebui să facem ca să ajungem la succes?
- Să înțelegem că succesul este alcătuit din dorință, dedicare și multă muncă.
- Cum se scrie o istorie de succes?
- Cred că astfel de istorii încep de la pasiunile omului.
- Dar cât de lungă este calea spre succes?
- Evident că fiecare om își croiește propriul traseu spre culmile succesului.
- Cred că cel mai bine a definit conceptul de succes Pele, care a spus: „Succesul nu este accidental. E multă muncă, perseverență, studiu, sacrificiu și dragostea pentru ceea ce faci sau înveți să faci”.
- Dar mie îmi place afirmația scriitorului american Zig Ziglar: „Nu există ascensor care să te ducă la succes, trebuie să folosești scările”.

CAPTAREA ATENȚIEI

10. Descifrează mesajul ascuns și vei descoperi o definiție a conceptului SUCCES.

Succesul este suma a unor eforturi mici repetate de zi de zi.

10.1. Explică definiția descoperită. Propune o variantă proprie pentru a defini cuvântul *succes*.

11. Continuă fraza.

Nu există succes

AUDIERE

12. Ascultă textul, apoi notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în dicționarul român-rus sau în DEX.

Firește, la început de cale, talentul are nevoie de încurajare și protecție.

Predestinarea e doar un început. Ea ne arată marea, dar nu ne învață și cum să înotăm. Noi înșine trebuie să avem curajul de a ne arunca în valuri!

Nerealizate rămân, în fond, persoanele care trăiesc fără niciun ideal, fără nicio țintă. Aceste persoane, după cum zicea Seneca, trec prin viață ca niște fire de paie pe un râu: nu ele se mișcă, ci curentul le poartă.

Omul în care mocnește scânteia talentului nu se lasă purtat de curent. El luptă, se opune, caută și, principalul, știe că adevărata vocație este, întâi de toate, vocația pentru muncă în genere și abia apoi – vocația pentru un domeniu concret al activității de creație.

Majoritatea oamenilor talentați își intuiesc vocația și merg în întâmpinarea ei cu siguranță.

„Cel chemat să realizeze lucruri mari, afirma Schopenhauer, simte aceasta în chip tainic și, de tânăr, își orientează activitatea spre acel domeniu.”

Important e să-ți găsești vocația și să trăiești pentru ea. Contează nu ceea ce crede altul despre tine, ci atitudinea pe care o ai tu însuși față de talentul tău.

Ca să te afirmi, trebuie să cutezi, să mergi înainte, mereu înainte, depășind răătăcirile, mizeria, nedreptatea și, în primul rând, propriile tale slăbiciuni... Și, principala – să nu te oprești, să nu dai înapoi, să nu te mulțumești cu victoria zilei curente. Talentul înseamnă, în primul rând, perseverență!

(*Vocația*, din cartea *Cu gândul la tine* de Aurelian Silvestru)

13. Identifică în text și scrie sinonimele cuvintelor: *drum*, *îmbărbătare*, *scop*, *a se împotrivi*, *înclinație*, *încredere*, *a declara*, *a valora*, *a se manifesta*, *a îndrăzni*, *greșeală*, *prezență*, *insistență*.

13.1. Alcătuiește enunțuri cu două sinonime identificate, la alegere.

14. Explică sensul expresiilor/îmbinărilor de cuvinte din text:

- a) a se arunca în valuri;   b) a se lăsa purtat de curent;
c) a da înapoi;   d) depășind răătăcirile;   e) victoria zilei curente.

14.1. Alcătuiește, cu trei îmbinări de cuvinte, câte un enunț.

15. Răspunde la întrebări pe baza celor audiate.

- a) De ce are nevoie talentul la început de cale?   c) Ce contează cel mai mult în viață?
b) Cu ce compară Seneca o persoană fără ideal?   d) Care acțiuni ne pot apropia de succes?

16. Rezumă, în două enunțuri, ideea centrală a textului audiat.

LECTURĂ

17. Citește textul și spune care a fost cea mai mare reușită a cântăreței.

VOCEA DE OSCAR A VALENTINEI NAFORNIȚĂ

Valentina Naforniță e soprana care a făcut ca numele său și al țării noastre să fie auzit în întreaga lume prin vocea sa inconfundabilă. Dar care a fost drumul ei spre succes?

Valentina Naforniță cochetează cu muzica de la patru anișori. Când era mică, visul ei era să cânte muzică pop. La colegiu însă i s-a spus că nu există o astfel de secțiune. Avea de ales între dirijat coral, operă sau canto popular. Valentina a ales opera.

După absolvirea colegiului, merge la studii la București. Între timp, participă la mai multe concursuri de muzică clasică. „După primul concurs s-a apropiat de mine domnul Meyer de la Opera de Stat din Viena și mi-a zis: – Valentina, vreau foarte mult să vii la Viena, să dai o audiție.”

La audieri vocea ei divină l-a cucerit definitiv pe directorul teatrului, așa că într-o lună era deja angajată în calitate de solistă la Opera de Stat din Viena. „În scurt timp, au venit cu propunerea să rămân pe patru ani cu salariu.”

A urmat victoria la Concursul Mondial de Canto din Cardiff, unde a reușit să înfrunte bătălia cu cei peste 600 de candidați, câștigând marele premiu „Singer of the World 2011”, precum și premiul de popularitate al publicului. După acest concurs Valentina Naforniță a devenit celebră în toată lumea. „La început a fost o audiție la București. Abia după două luni am primit un telefon din Anglia. Nu-mi venea să cred, eram fericită, urma să cânt alături de cele mai bune voci ale lumii.”

Drumul către succes al Valentinei Naforniță a fost pavat cu multă muncă. Și acum, deși ajunsă pe culmi, muncește ore întregi, în fiecare zi. „E necesar să antrenezi vocea zilnic, ca să-ți menții tonusul muscular.”

Povestea Valentinei Naforniță ne învață că oricine poate ajunge de la Cuhnești... până la Viena, dacă dorește. „E ușor să reușești. Secrete nu-s. Pur și simplu, să muncești și să crezi în forțele proprii. Ai un dar de undeva, dar dacă nu-l vei dezvolta și nu vei lucra... nu vei izbuti prea multe. Doar dacă muncești mult, ajungi departe.”

Valentina Naforniță a reușit și ascensiunea ei continuă.

(Adaptare după site-ul PRO TV Chișinău)

CÂNTĂREAȚA ȘI CARIERA SĂ ARTISTICĂ

Valentina Naforniță

(n. 10 iunie 1987)

Cântăreață de operă
din Republica Moldova

Studii: Colegiul de Muzică Ștefan Neaga din Chișinău; Universitatea Națională de Muzică din București.

Carieră: solistă la Opera Națională din București, la Opera de Stat din Viena, la Teatro alla Scala din Milano, la Opera din Lyon și la Opera de Stat din Berlin.

Realizări: câștigătoare a ediției din 2011 a Concursului BBC Cardiff Singer of the World la mai multe categorii și multe alte premii.

Alte activități: patron al CCF Moldova, organizație care ajută copiii în nevoie din țară.

Distincții: Ordinul „Gloria Muncii”; Ordinul Republicii.

LEXIC

soprană – voce feminină foarte înaltă
inconfundabil – bine individualizat
 a cocheta – *aici*: a manifesta interes
colaborare – *sin.*: conlucrare, cooperare
divin – *sin.*: ceresc, dumnezeiesc
 a angaja – a lua pe cineva la lucru
salariu – *sin.*: leafă

a înfrunța – *aici*: a învinge
scop – *sin.*: obiectiv, țintă
a urma – *aici*: a trebui, care decurge sau rezultă dintr-o acțiune anterioară
culme – *sin.*: vârf
a reuși – a avea succes
 ascensiune – *aici*: avansare, evoluție

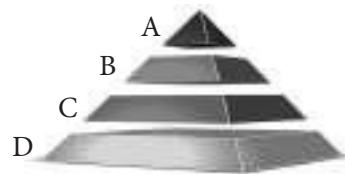
- 18.** Recitește fragmentul care indică:
- cum e vocea cântăreței;
  - visul din copilărie;
  - alegerea pe care a făcut-o la colegiu;
  - propunerea domnului Meyer;
  - relatarea despre concurs;
  - concluzia textului.
- 19.** Completează spațiile libere cu informații potrivite din text.
- Valentina Naforniță are o voce (*ce fel de?*), ... cu care (*ce a făcut?*) ... . b) De mică a îndrăgît (*ce?*) ... . c) La colegiu a fost nevoită să aleagă (*între ce?*) ..., deoarece i s-a spus (*ce?*) ... . d) La unul dintre concursuri a discutat (*cu cine?*), ... care i-a propus (*ce?*) ... . e) A devenit celebră în toată lumea (*când?*) ... . f) Cântăreața continuă să muncească zilnic, (*de ce?*) ... . g) Omul poate ajunge la succes (*când?*) ... .
- 19.1.** Redă conținutul textului, utilizând enunțurile completate.

- 20.** Răspunde la întrebări, utilizând informații din text.
- De la ce vârstă Valentina a început să cânte?
  - Ce fel de muzică dorea să interpreteze?
  - Unde și-a făcut studiile Valentina Naforniță?
  - Ce s-a întâmplat după primul concurs?
  - De ce continuă să muncească?
  - Care e secretul succesului cântăreței?

- 21.** Formulează trei întrebări pe care ai vrea să i le adresezi sopranei Valentina Naforniță la o eventuală întâlnire.

Model: Ce vă doriți din punct de vedere profesional pentru următorii zece ani?

- 22.** Completează în caiet piramida personalității cu informații despre Valentina Naforniță.
- Numele, prenumele.
  - Două însușiri fizice și două însușiri morale.
  - Trei acțiuni care au ajutat-o să ajungă la succes.
  - Un enunț ce redă atitudinea ta referitoare la personalitate.

- 23.** Lucrați în perechi! Improvizați un dialog din șase replici, în care să utilizați informația din text.

Repere: – Cine...? – Ce...?
 – Unde ...? – Cum crezi, ...?

- 24.** Analizează organizatorul grafic. Scrie, în 3-4 enunțuri, ce ar putea povesti despre Valentina Naforniță una dintre persoanele indicate.

un coleg
de breaslă

părinții ei

un amator de
muzică clasică

domnul
Meyer

un membru
al juriului

un profesor
de la colegiu

un profesor de la
liceul din Cuhnești

- 25.** Identifică în rubrica *Cântăreața și cariera sa artistică*, apoi spune ce activitate mai are Valentina Naforniță în afara celei de cântăreață. Informează-te și descrie, în 3-4 enunțuri, ce acțiuni implică această preocupare.

VORBIRE

26. Ce nume de personalități îți vin în minte când te gândești la sintagma *istorii de succes*? Întocmește o listă din cinci personalități și prezintă-o colegilor.

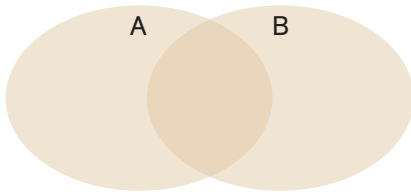

27. Lucrați în perechi! Întreabă-ți colegul/colega de bancă:

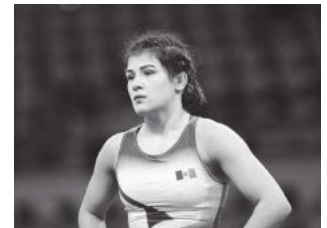
- Despre ce personalitate de succes a auzit/a citit?
- Cu ce mare personalitate de succes ar vrea să se întâlnească și să discute?
- Care ar fi prima întrebare pe care i-ar adresa-o?
- Ce i-ar ura la despărțire?

27.1. Prezintă în fața clasei ce ai aflat de la colegul tău/colega ta.

28. Privește imaginile. Informează-te și spune prin ce se aseamănă și prin ce se deosebesc persoanele din imagini. Completează diagrama Venn.

A. Sportivul paralimpic Ștefan Roșca

B. Luptătoarea Anastasia Nichita

29. Lucrați în echipe! Citiți informația, apoi dezbateti și prezentați concluziile la care ați ajuns.

a) Explicați cum a contribuit mama cercetătorului la succesul copilului său.

Se spune că într-o zi tânărul Thomas Edison a venit acasă de la școală și i-a dat mamei sale o scrisoare din partea profesorului. Fără niciun motiv aparent, mama sa dintr-odată a început să plângă și apoi a citit fiului scrisoarea cu voce tare: „Fiul dumneavoastră este un geniu. Această școală este prea mică pentru el și nu există profesori care să-l poată învăța ceva. Vă rugăm să-l

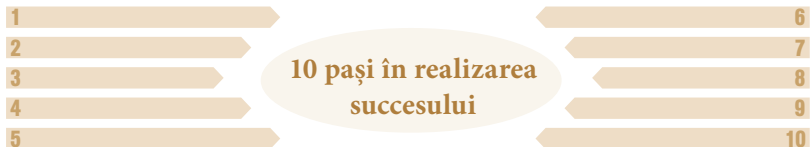
învățați voi înșivă”. De fapt, în răvaș era scris: „Fiul dumneavoastră este retardat. Noi nu îl mai putem învăța la un loc cu ceilalți elevi. Prin urmare, vă recomandăm să-l învățați de sine stătător acasă”. Peste ani, inventatorul a scris în jurnalul său: „Thomas Alva Edison, datorită mamei sale eroine, a devenit unul dintre cei mai mari genii ai epocii sale”.

b) Întocmiți o listă cu fraze motivaționale cu care am putea să-i încurajăm pe cei dragi în realizarea scopurilor.

Model: Fă ce poți, dar, dacă ai eșuat, începe din nou mâine!

Dacă ai oboșit, odihnește-te, dar nu renunța!

30. Lucrați în perechi! Elaborați un poster prin care să prezentați 10 pași în realizarea unui succes.

31. Alege 3-4 stări pe care crezi că le provoacă realizarea unui succes. Motivează-ți alegerile.

bucurie	curiozitate	frică	nerăbdare	speranță	nervozitate
jenă	dorință	libertate	tulburare	încredere	entuziasm
oboseală	relaxare	pasiune	uimire	satisfacție	recunoștință

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Diateza activă. Utilizarea verbului în propoziție

Noțiuni generale

Ce este diateza verbului?	Diateza este categoria gramaticală a verbului care are rolul de a prezenta situația descrisă din diferite perspective.
Câte diateze prezintă verbul?	Verbul are trei diateze : – diateza activă (descrie situația din punctul de vedere al subiectului): Columb a descoperit America. – diateza pasivă (descrie situația din punctul de vedere al obiectului): America a fost descoperită de Columb. – diateza reflexivă (descrie situația din perspectivă dinamică, a acțiunii): În anul 1492 se descoperă America.
Cum se conjugă verbele regulate la diateza activă la modul indicativ, timpul prezent?	Verbele regulate la modul indicativ prezent, se conjugă în funcție de conjugarea lor. Conjugarea I (sufixul de infinitiv -a): – fără sufix, de exemplu: <i>a cânta</i> (cânt $\emptyset$, cânt $\mathbf{i}$, cântă, cântă m , cânta ți , cântă); – cu sufixul -ez , de exemplu: <i>a ceda</i> (ced $\emptyset$, ced $\mathbf{ez}$, ced $\mathbf{ezi}$, ced $\mathbf{ează}$, cedă m , ceda ți , ced $\mathbf{ează}$). Conjugarea a II-a (sufixul de infinitiv -ea): – de exemplu: <i>a apărea</i> (apar $\emptyset$, apar $\mathbf{i}$, apar $\mathbf{e}$, apă rem , apă reți , apar $\emptyset$). Conjugarea a III-a (sufixul de infinitiv -e): de exemplu: <i>a crede</i> (cred $\emptyset$, crezi, crede, cred em , crede ți , cred $\emptyset$). Conjugarea a IV-a (sufixe de infinitiv -i, -î): – fără sufix, de exemplu: <i>a simți</i> (simt $\emptyset$, simt $\mathbf{i}$, simte, simt im , simt iți , simt $\emptyset$); <i>a oferi</i> (ofer $\emptyset$, ofer $\mathbf{i}$, oferă, ofer im , ofer iți , oferă); <i>a cobori</i> (cobor $\emptyset$, cobor $\mathbf{i}$, coboară, cobor ăm , cobor âți , coboară); – cu sufixul -esc , de exemplu: <i>a citi</i> (cite sc , cite ești , cite ște , cit im , cit iți , cite sc); <i>a hotărî</i> (hotără șc , hotără ști , hotără ște , hotără m , hotără ți , hotără șc). Atenție! În timpul conjugării la timpul prezent, în rădăcina unor verbe au loc alternanțe: – alternanțe vocalice : ă-e-a (învă ț , înve ți , înva ță); e-ea (cert, ceartă); o-oa (dor, doare); â-i (vâ nd , vinzi) etc.; – alternanțe consonantice : t-ț (ascult, ascult i); d-z (vă d , vezi); s-ș (ies, ieși) etc.

Conjugarea verbelor neregulate la modul indicativ, timpul prezent

Unele verbe, la modul indicativ, timpul prezent, se conjugă conform următoarelor modele:

Verbul la infinitiv			Modelul de conjugare	
a tăia	a zgâria	a peria	Eu tai, zgârii, perii	Noi tăiem, zgâriem, periem
a învia	a încuia	a descuia	Tu tai, zgârii, perii	Voi tăiați, zgâriați, periați
a încheia	a întârzia	a împraștia	El, ea taie, zgârie, perie	Ei, ele taie, zgârie, perie
a obține	a ține	a rămâne	Eu pun, vin, țin	Noi punem, venim, ținem
a spune	a reține	a veni	Tu pui, vii, ții	Voi puneți, veniți, țineți
a pune	a propune	a deveni	El, ea pune, vine, ține	Ei, ele pun, vin, țin
a da	a intra	a ști	Eu aflu, umplu, știu	Noi aflăm, umplem, știm
a afla	a umple	a scrie	Tu afli, umpli, știi	Voi aflați, umpleți, știți
a răsufila	a umbla	a descrie	El, ea află, umple, știe	Ei, ele află, umplu, știu

32. Selectează din textul despre Valentina Naforniță și scrie în tabel verbele la diateza activă.

Indicativ prezent	Conjunctiv prezent	Imperfect	Perfectul compus	Timpul viitor
-------------------	--------------------	-----------	------------------	---------------

33. Privește „Ciclul succesului”. Scrie cinci sfaturi, utilizând verbe la modul conjunctiv. Urmează modelul.

Model: Dacă vrei să ai succes, în primul rând, trebuie să încerci să faci primul pas.

34. Ordonează cuvintele în propoziții și vei obține proverbe despre succes.

- succes, îndrăzneala, Un, justifică, frumos.
- întotdeauna, un copil, Succesul, al, a fost, curajului.
- succesului, este, Perseverența, mama.
- însoțește, precum, Invidia, lumina, succesul, însoțește, umbra.

34.1. Comentează, în 3-4 enunțuri, unul dintre proverbe.

35. Pune verbele dintre paranteze la modul indicativ, timpul prezent și la modul conjunctiv, timpul prezent, și vei obține câteva reguli pentru a avea succes.

Un om ajunge la succes dacă:	Dacă vrea să aibă succes, omul trebuie:
<p>Model: (a avea) are un scop bine determinat;</p> <ul style="list-style-type: none"> – (a îndrăzni) să facă primul pas; – (a acționa) aici și acum; – (a întreprinde) acțiuni necesare; – (a crea) relații pașnice; – (a crede) în forțele proprii; – (a învăța) de la profesori și din eșecuri; – (a munci) constant din greu; – (a vizualiza) realizarea scopurilor. 	<p>Model: (a avea) să aibă un scop bine determinat;</p> <ul style="list-style-type: none"> – (a îndrăzni) să facă primul pas; – (a acționa) aici și acum; – (a întreprinde) acțiuni necesare; – (a crea) relații pașnice; – (a crede) în propria persoană; – (a învăța) de la profesori și din eșecuri; – (a munci) constant din greu; – (a vizualiza) realizarea scopurilor.

35.1. Transcrie enunțurile de mai sus, punând verbele la: perfectul compus, imperfect, viitor, condițional prezent, imperativ.

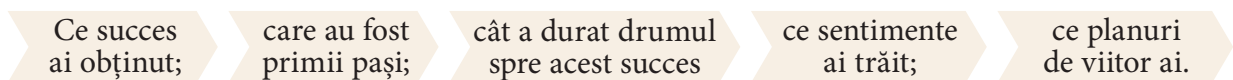
Model: El a obținut succes, fiindcă **a crezut** în forțele proprii. El ar fi obținut succes, dacă **credea** în forțele proprii. El va obține succes doar când **va crede** în forțele proprii. Dacă **ai crede** în forțele proprii, ai obține succes. **Crede** în forțele proprii și vei avea succes!

36. Realizează cu unul dintre membrii familiei un interviu din 4-5 replici, în care să discutați despre drumul pe care l-a parcurs spre succes.

Model: – Tată, care **a fost** cel mai mare succes pe care l-ai realizat până în prezent?
– Dragul meu/draga mea, **am reușit să fac** multe lucruri, de care **sunt** mândru.

37. Informează-te și prezintă, în opt enunțuri, o personalitate care are o frumoasă istorie de succes. Utilizează și verbe la diateza activă.

38. Ai avut recent un succes. Scrie, în 7-8 enunțuri, pe o pagină de jurnal o relatare în care să povestești despre această realizare. Respectă reperele propuse.

Lecția 4

Moda și bunul-gust

Simplitatea este cheia eleganței.
Coco Chanel

Henri Matisse
„La blouse roumaine”

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

cinste = onoare
haină = îmbrăcăminte
material = țesătură
nume = reputație
deprindere = obișnuință
prosop = ștergar

Antonime

a coase ≠ a descoase
prima ≠ ultima
apreciat ≠ disprețuit
natural ≠ artificial
autentic ≠ fals

Familii de cuvinte

stil – stilat – stilist
a ține – ținut – ținută
a coase – cusătoare – cusut
a broda – broderie – brodat
a croșeta – croșetare – croșetat
a denumi – denumire – denumit

Împrumuturi lexicale

fashion – modă
look – înfățișare, aspect, imagine
designer – aici: creator de modă
brand – marcă de produs a unei firme renumite
little black dress – rochie mică neagră
blazer – jachetă bărbătească din stofă (cu buzunare aplicate)
denim – material textil din care se confecționează jeansi, fuste, cămăși

Îmbinări de cuvinte și expresii

A face furori – aici: a avea mare succes
A-și căli caracterul – a-și face un caracter mai puternic
A fi reprezentativ – a fi specific

1. Citește corect îmbinările de cuvinte. Alcătuieste enunțuri cu îmbinările evidențiate.

Designer celebru, **ie brodată**, top-model recunoscut, **prosop autentic**, **brand de îmbrăcăminte**, nivel mondial, colecție de poșete, **look impecabil**.

2. Completează enunțurile, utilizând cuvinte de la rubrica *Sinonime*.
  - a) Valentina Vidrașcu se bucură de ... bună în lumea modei.
  - b) O... de calitate trebuie confecționată dintr-o ... de calitate.
  - c) Este în vogă să ai o ... brodată în garderobă.
  - d) În zilele noastre, doar în Casa Mare poți vedea ... pe perete.
  - e) Tricoul din bumbac este o piesă cu ... bună a stilului casual.
  - f) Moda este o ... colectivă.
3. Înlocuiește cuvintele evidențiate cu antonimele lor.
  - a) Tinerilor le place să **vândă** haine la modă.
  - b) Unii designeri sunt **disprețuiți** în lumea modei.
  - c) Fabrica de Confecții „Ionel” utilizează doar stoffe **artificiale**.
  - d) Alexandrina a **descusut** o rochie nouă.
  - e) Trebuie să-mi reînnoiesc garderoba cu rochii **false**.

4. Alcătuieste enunțuri cu trei cuvinte de la rubrica *Împrumuturi lexicale*.

5. Citește enunțurile. Explică sensul îmbinărilor de cuvinte evidențiate.

- a) Fiecare brand are **ceva caracteristic** în colecțiile sale.
- b) Coco Chanel **și-a călit caracterul** de mică.
- c) Ultima colecție de rochii a Alinei Bradu **a făcut furori**.
- d) Fiecare Casă Mare poate fi considerată un mic **muzeu de meșteșuguri**.

6. Citește actele de comunicare. Utilizează-le, pe parcursul temei, după necesitate.

Acte comunicative

A exprima opinia/atitudinea

- Cum a fost la prezentarea de modă?
- A fost extraordinar! Am admirat manechinele./Mi-a plăcut, dar nu am rămas încântat/încântată de ținutele prezentate.
- Cum a fost să defilezi pe podium?
- A fost minunat!/Am avut niște emoții pe care nu le-am mai trăit vreodată!
- Am fost la o defilare a colecției masculine a designerului Cătălin Botezatu.
- Ce impresii ai?
- Eu îl admir pe acest designer. Am cele mai bune impresii!
- Ce părere ai despre creatorii de modă din Moldova?
- Am o părere foarte bună, pentru că ei utilizează materie primă de calitate.
- Oricine poate deveni designer de haine?
- Cred că doar oamenii foarte creativi au șansa să devină creatori de succes.

A caracteriza persoane

- Cum trebuie să arate un designer de îmbrăcăminte sau de încălțăminte?
- Trebuie să arate așa de parcă ar fi la o prezentare de modă./Nu contează exteriorul unui om talentat.
- De ce abilități are nevoie un top-model?
- Un top-model trebuie să fie o persoană carismatică, fotogenică și ambițioasă.

7. Exersați dialogurile propuse mai jos.

Dialoguri scurte

- Ce creatori/creatoare de modă din Moldova cunoști?
- Îți cunosc pe Valentina Vidrașcu, Olga Blanc, Alina Bradu, Vitalie Burlacu.
- Crezi că un designer de modă trebuie neapărat să aibă studii în domeniul modei?
- Nu, căci talentul nu îl primești studiind, doar îl cultivi.
- Dacă ai fi creator de modă, de unde te-ai inspira?
- M-aș inspira din locurile în care trăiesc. Dar tu?
- Eu m-aș inspira din folclorul moldovenesc, din ornamentele de pe costumele naționale.
- Ce este deosebit în aceste ornamente?
- Este deosebit faptul că fiecare linie, desen simbolizează ceva.
- Numele Valentina Vidrașcu îți spune ceva?
- Cunosc că este o creatoare de modă, în special de bluze (ii) și ii-rochii.
- Ai văzut vreo piesă vestimentară creată de ea?
- Mama are în garderoba sa o ie creată de această doamnă. E superbă!
- În Moldova avem agenții de manechine?
- Desigur. Avem nu doar agenții, ci și școli de modă. Una a deschis-o chiar Valentina Vidrașcu.
- Recent a deschis-o?
- Nu. În anul 1997.
- Ai știut că ia românească este sursă de inspirație pentru marii creatori de modă din lume?
- Prima dată aud, dar mă mândresc cu asta! Cine sunt marii creatori?
- Yves Saint Laurent, Tom Ford, Dolce&Gabbana, Carolina Herrera, Emilio Pucci ș.a.

CAPTAREA ATENȚIEI

8. Scrieți pe un bilețel ce înseamnă pentru voi *moda*. Puneți toate bilețelele într-o cutie, apoi extrageți câte unul și discutați mesajul notat.

9. Examinează imaginile. Identifică și prezintă elementele comune din costumele naționale ale diferitor etnii.

AUDIERE

10. Ascultă textul, apoi notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în dicționarul român-rus.

COCO CHANEL – LECȚII DE STIL ȘI ELEGANȚĂ

„Luxul trebuie să fie confortabil, altfel nu e lux.” Degeaba cumperi o rochie foarte scumpă, dacă aceasta te va împiedica să te simți în largul tău atunci când o porți. Croiala hainelor, dar și stilul lor trebuie să fie pe placul tău; nu orice este nou și scump este și funcțional! Coco Chanel este primul designer care a promovat portul pantalonilor în rândul femeilor și i-a introdus și în colecțiile sale, oferindu-le femeilor unul dintre cele mai importante daruri: libertatea de mișcare. Tot în acest scop funcțional a fost creată și poșeta matlasată cu lanț pe umăr, pentru ca posesoarele sale să aibă mâinile libere.

„Simplitatea este cheia eleganței.” Una dintre cele mai prețioase moșteniri de la cel mai revoluționar designer al lumii moderne, Coco Chanel, este *little black dress*. Orice femeie trebuie să aibă în garderoba ei o rochie simplă

neagră, care poate fi purtată la orice oră din zi, în orice zi a săptămânii, fără probleme. În funcție de accesoriile pe care le asortezi, vei crea ținuta ideală pentru orice eveniment!

„Moda se schimbă, dar stilul rămâne.” Creațiile lui Coco Chanel sunt atemporale: jacheta universală, poșeta matlasată, sticlucă și parfumul Chanel nr. 5, lookul masculin etc. Designerul susține că mai presus de modă, care se schimbă, e conturarea unui stil personal. Acesta îți garantează o înfățișare impecabilă la orice vârstă și o semnătură de succes a unei femei.

(Sursă: Wikipedia)

11. Completează tabelul după audierea repetată a textului.

Denumirea pieselor vestimentare promovate	Beneficiile purtării acestor piese
...	...

12. Răspunde la întrebări pe baza celor audiate:

- Cine este Coco Chanel?
- Ce daruri le-a oferit Coco Chanel femeilor?
- Care este una dintre cele mai prețioase moșteniri de la designerul Coco Chanel?
- Este ceva mai presus de moda care se schimbă?

LECTURĂ

13. Citește textul și spune ce înseamnă ia pentru Valentina Vidrașcu.

VALENTINA VIDRAȘCU – UN DESIGNER ETNO

S-a născut în Republica Moldova, într-o familie numeroasă. A avut o copilărie modestă, care însă i-a călit caracterul, i-a semănat în suflet dragostea pentru frumos. Casa lor arăta ca un adevărat muzeu național, având toate attributele unei case de gospodari – cu prosoape, cu multe broderii, lucruri croșetate, aranjate și păstrate cu grijă.

Întotdeauna a fascinat-o lumea modei, i-a plăcut să se îmbrace frumos, să arate bine. Avea deprinderi bune de acasă: știa să coasă, să brodeze, să croșeteze. Prima rochie și-a desenat-o în clasa a șasea, croindu-și-o cu ajutorul unei vecine. Recunoaște cu mândrie că este autodidactă și că a învățat în permanență, inclusiv din propriile greșeli și eșecuri.

În anul 1997 își deschide prima agenție de manechine din Moldova.

În anul 2001 primește invitația de a merge la un festival de modă din România, acolo și-a lansat prima colecție, intitulată inspirat „Deo Sole”. Colecția număra 36 de ținute, având trei grupe de haine. Din primul grup făceau parte iile; în cel de-al doilea grup erau haine exact așa cum le purtau dacii: din lână de casă presată, cu accesorii și elemente din folclor, căciuli ciobănești și traiste; cel de-al treilea grup îl alcătuiau hainele din prosop, deci totul numai din materiale naturale. Colecția a fost înalt apreciată, făcând furori.

În 2005 a urmat cea de-a doua colecție, numită „Hora”, apreciată la fel de mult.

De când s-a lansat în lumea modei, a realizat zeci de colecții, cu denumiri mai mult decât inspirate: „La Blouse Roumaine”, „Drăgaica”, „Toamna florilor”, „Ileana Cosânzeana de lux”, „Maria Tănase”, „Regina Maria”. Reprezentativ pentru colecțiile sale a fost și va rămâne costumul național autentic cu stilizări și utilizarea materialelor naturale în producerea acestora.

Cea mai dragă piesă, prezentă în toate colecțiile sale, e ia. Fiecare ie a Valentinei poartă un nume, pentru că este creată pentru un tip aparte de femeie: „Floare-de-colt”, „Zeița florilor”, „Floare albastră”, „Câmp de flori”, „Rochie de Bucovina”, „Ie de oraș”, „Ie de palat” etc. Astăzi, colecția sa numără circa 500 de modele de ii, creatoarea considerând drept capodoperă a sa modelul de ie „Regina Maria”.

Visul ei e ca și împlinit. Brandul iilor Valentinei Vidrașcu a ajuns să fie recunoscut la nivel mondial, le cumpără femei din Europa și America, ea dorindu-și ca toate conaționalele noastre să aibă în garderobă măcar câte o ie, pe care să o poarte cu mândrie și demnitate.

(Sursă: Wikipedia)

LEXIC

prosop – bucată dreptunghiulară de țesătură ornamentată care servește ca podoabă în casele țărănești

autodidact – persoană care s-a instruit singură

eșec – *sin.*: insucces

inspirat – вдохновенный

ie – bluză națională românească pentru femei

traistă – obiect în formă de sac, confecționat dintr-o țesătură, adesea ornamentat

stilizare – prelucrare prin utilizarea elementelor esențiale a unui motiv de artă populară într-o creație personală

conațional – persoană care, în raport cu altă persoană, face parte din aceeași națiune.

14. Alcătuieste două enunțuri, în care cuvântul *piesă* să aibă sensuri diferite.

15. Găsește în text pentru cuvintele date câte un:

sinonim: *a încânta, a crea, mereu, obișnuințe, denumit;*

antonim: *ultima, a se dezbrăca, a vinde, artificial, succes.*

15.1. Alcătuieste câte un enunț cu un sinonim și o pereche de antonime, la alegere.

16. Citește enunțul care indică:

- patru denumiri de colecții ale Valentinei Vidrașcu;
- capodopera designerului Valentina Vidrașcu;
- dorința Valentinei Vidrașcu.

19. Redă conținutul textului pe baza reperelor propuse.

Copilăria, ocupația, colecțiile, recunoașterea mondială.

20. Fiecare ie a Valentinei Vidrașcu poartă un nume. Vezi imaginile de mai jos și propune denumiri pentru aceste ii. Argumentează.

21. Răspunde, în numele Valentinei Vidrașcu, la următoarele întrebări.

- De ce ai ales moda drept carieră?
- Prin ce v-ai cucerit ia românească?
- De ce doriți ca fiecare conațională să poarte ie?

22. Exprimă-ți impresiile față de creațiile Valentinei Vidrașcu, utilizând acte comunicative tematice.

23. Redactează rezumatul textului în cinci enunțuri.

17. Completează enunțurile folosind informații potrivite din text.

- a) Casa lor...
- b) A fascinat-o...
- c) Recunoaște cu mândrie...
- d) În anul 1997...
- e) În anul 2001...
- f) Prima colecție...
- g) A doua colecție...
- h) Alte denumiri de colecții...
- i) Cea mai dragă piesă...
- î) Brandul iilor...

18. Formulează întrebări pe baza textului, utilizând formulele:

Cine...? Unde...? Când...? Pentru cine...?
Pentru ce...? Cum...? De ce...?

VORBIRE

- 24.** Există multe stiluri vestimentare, ca de exemplu: clasic, sport, elegant, casual, romantic, streetwear etc. Examinează imaginile și numește obiectele vestimentare ale fiecărei persoane. Ce stil preferi tu? De ce?

- 25.** Descrie, în 5-6 enunțuri, o piesă vestimentară preferată de tine. Motivează-ți alegerea. Urmărește aspectele:
comoditate; calitate; conformitate cu tendințele modei actuale; anotimpul în care se poartă.
- 26.** Cei mai mari creatori de modă afirmă că articolele enumerate, atât pentru femei, cât și pentru bărbați, nu se demodează niciodată. Ești de acord? Ce piese vestimentare dintre acestea ai în garderoba ta?
Cămăși albe, jeanși clasici, pantaloni negri, paltoane nude, poșete elegante, genți de piele, pulovere călduroase, jachete de piele, articole din denim, tricouri, blazere elegante.
- 27.** Lucrați în perechi. Construiți un dialog, din 8-9 replici complete, cu vânzătorul/vânzătoarea, în baza situației:
Ai venit la magazin să îți cumperi haine și încălțăminte pentru un eveniment important din viața ta. Solicită informația necesară pentru a putea procura ceea ce îți dorești.
- 28.** Amintește-ți de o piesă vestimentară preferată cândva, care stă acum uitată. Alcătuiește, în 5 enunțuri, monologul acesteia.
Poți începe astfel:
Sunt un palton. Cu doi ani în urmă eram la modă. Chiar eram haina ta preferată, dar acum...

29. În aceste imagini este celebrul creator de modă, Cătălin Botezatu, care l-a avut ca profesor pe Gianni Versace. Informează-te suplimentar și povestește despre Cătălin, în 5-6 enunțuri, răspunzând la întrebarea: Haina ne poate vorbi despre vârsta persoanei, clasa socială, ocupația profesională și statutul acesteia? Argumentează.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Modul nepersonal: supinul

Noțiuni generale

Ce este supinul?	Supinul este forma nepredicativă a verbului care, ca și infinitivul, denumește acțiunea în mod general, abstract.				
Structura supinului	Prepozițiile <i>de, după, la, pentru, pe + participiu</i>	Conjugarea verbului	Modul infinitiv	Modul participiu	Modul supin
		-a	a purta	purtat	de purtat
		-ea	a vedea	văzut	de văzut
		-e	a scrie a coase	scris cusut	pentru scris de cusut
		-i, -î	a croi a hotărî	croit hotărât	de croit de hotărât
Exemple de utilizare a supinului	<p>Supinul se folosește în următoarele construcții:</p> <p>substantiv + supin: Bunica și-a cumpărat mașină de cusut.</p> <p>adverb + supin: Am avut foarte mult de scris.</p> <p>verb + supin: Ion are de rezolvat o problemă.</p> <p>cu verb repetat: De ascultat, am ascultat, dar de înțeles, n-am înțeles.</p> <p>locuțiuni adverbiale: A început să plouă pe neașteptate.</p> <p>N.B.!</p> <p>Supinul cu prepoziția de poate primi prefixul ne-:</p> <p>a vedea – de nevăzut, a auzi – de neauzit;</p> <p>a uita – de neuitat, a înțelege – de neînțeles.</p> <p>De exemplu: Insuccesul este, câteodată, de neînțeles. Am avut o experiență de neuitat. El s-a făcut de nevăzut în spațiul public. Vocea sa era de neauzit din cauza zgomotului din stradă.</p>				

SCRIERE

30. Completează enunțurile cu formele verbale propuse.

- a) Este ... că a face modă e simplu.
- b) Multe ... pentru a obține ceva în viață.
- c) Orice este ... , dar, deseori, finalul bucură.
- d) Toți ... ceva pentru cariera noastră.
- e) Uneori, o ... este ca cel mai bun prieten.

(sunt de făcut, avem de făcut, greu de început, carte de citit, ușor de spus)

31. Alege forma corectă a verbului la supin.

- a) I-am spus că are *descriș/de scris* un eseu.
- b) A fost greu *de format/deformat* trupa de teatru a școlii.
- c) Dulapul este un loc bun *deținut/de ținut* pantofii.

32. Ordonează cuvintele în propoziții.

- a) de, cărți, la, de citit, am luat, bibliotecă.
- b) că, talentați, este, de crezut, apreciați, nu, mulți, sunt, designeri, greu.
- c) la spălat, Alexandrina, s-a dus, la, hainele, curățătorie, să ducă.

33. Alcătuieste propoziții cu îmbinările de cuvinte propuse.

- mașină de cusut   a veni după cules
- a merge la colindat   a primi pentru scris

34. Desfășoară gândul în trei enunțuri. Utilizează și verbe la supin.

Haina îl face pe om sau, poate, omul face haina...

35. Lucrați în echipe. Citiți proverbele. Explicați, în 2-3 enunțuri, unul dintre ele.

- a) Starea omului după haine se cunoaște.
- b) Cine n-a purtat haine vechi, nu se bucură de cele noi.
- c) Despre gusturi nu se discută.
- d) Haina cea mai bună e modestia.

36. Citește sfaturile. Exprimă-ți argumentat părerea.

Sfaturi de bun-gust pentru femei

Este indicat ca femeia să aibă în garderobă:

- încălțăminte stilată și comodă;
- palton simplu, dar elegant;
- poșetă modernă;
- pantaloni care ascund imperfecțiunile;
- o rochie neagră, care e mereu la modă.

Sfaturi de bun-gust pentru bărbați

Este indicat ca bărbatul să aibă în garderobă:

- pantofi negri clasici;
- costum clasic, de culoare închisă;
- cravată și batistă de buzunar;
- cămașă de culoare albă;
- blazer, albastru sau gri, cu doi nasturi.

37. Cântăreața britanică Adele, acordând un interviu pentru o revistă celebră, a fost îmbrăcată într-o ie din colecția lui Tom Ford. Examinează imaginea și descrie ia purtată de cântăreață în 2-3 enunțuri. Exprimă-ți părerea într-un enunț.

37.1. Informează-te suplimentar și spune ce vedete internaționale preferă iile românești.

38. Scrie, în zece enunțuri, un eseu cu titlul: „Moda nu dictează, dar propune”, respectând structura:

- introducere;
- cuprins;
- încheiere/concluzii.

RECAPITULARE

1. Formează îmbinări de cuvinte. Alcătuieste 2-3 enunțuri cu unele dintre ele.

a memora (ce?) ...   a înfrunta (ce?) ...   a evita (ce?) ...
a crea (ce?) ...   a coase (ce?) ...   a solicita (ce?) ...

2. Alege cuvântul potrivit contextului.

- a) Omul îmbrăcat cu gust este *stilist/stilat*.
- b) Lângă mine stă o doamnă cu *ținut/ținută* îngrijit(ă).
- c) Vitalie Burlacu este *un creator/o creație* de accesorii din piele.
- d) *Evit/evitat* să pierd timpul în zadar.
- e) *Broderia/brodatul* rochiei era realizat(ă) foarte fin.

3. Identifică sensul neologismelor. Alcătuieste 2-3 enunțuri cu unele dintre ele.

prompt	practic
predestinare	a se manifesta în chip deosebit
eficient	care acționează repede și la timp
a se afirma	existența unui destin
a anexa	de domeniul culturii clasice
umanist	a alătura, a alipi, a adăuga (la ceva)

4. Alcătuieste câte un enunț cu fiecare expresie/îmbinare de cuvinte referitoare la subiectele studiate în cadrul unității.

A face o cerere   → „Mesaje scrise: cererea personală”
Culmea succesului   → „Istории de succes”
A face furori   → „Moda și bunul-gust”
A face notițe   → „Cum să învățăm eficient”

5. Notează în caiet câte două acte comunicative prin intermediul cărora:

soliciteți și oferi
informații;

ceri aprobarea
și o oferi;

citezi
personalități;

îți exprimi
opinia.

6. În baza textelor studiate, răspunde la întrebări.

- a) Care este una dintre „regulile de aur” pentru învățarea eficientă?
- b) Ce teme e bine să repeți înainte de culcare?
- c) Ce este cererea?
- d) Care este rolul unei cereri?
- e) Cine este Valentina Naforniță?
- f) Unde și-a făcut studiile Valentina Naforniță?
- g) Cine este Valentina Vidrașcu?
- h) Care este piesa prezentă în toate colecțiile Valentinei Vidrașcu?

7. Răspunde la întrebări, utilizând pronume personale accentuate și neaccentuate.

- a) **Ne inviți pe noi** la concertul Valentinei Naforniță?
- b) **Pe ea o roagă** să depună cerere?
- c) **Pentru cine** completezi cererea?
- d) Tu ai reușit s-**o vezi pe** Valentina Vidrașcu?
- e) Să **ii rog pe ei** să facă notițe?

8. Lucrați în perechi. În baza imaginii alcătuiți cinci enunțuri, utilizând adverbele: *mereu, interesant, de abia, încet-încet, oricând, totdeauna, anterior.*

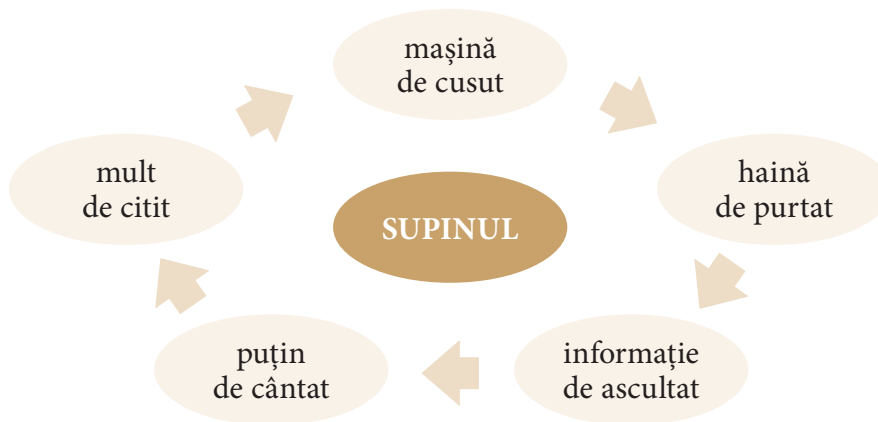
9. Pune verbele dintre paranteze la modul indicativ, timpul prezent.

- a) „Fiecare vis la care tu (*a renunța*) e o bucățică din viitorul tău care (*a înceta*) să existe.” (Steve Jobs)
- b) „Lumea (*a face*) loc persoanei care (*a ști*) exact unde (*a merge*).” (Ralph Waldo Emerson)
- c) „Un succes care nu (*a avea*) urmări nu (*a însemna*) nimic.” (Voltaire)

9.1. Lucrați în echipe. Argumentați fiecare citat, completând graficul T.

Argumente pro	Argumente contra

10. Alcătuieste enunțuri cu fiecare îmbinare de cuvinte.

11. Lucrați în perechi. Continuați dialogul cu 8-9 replici, utilizând informații din cadrul unității.

- În cadrul unității am vorbit despre învățarea eficientă, oameni de succes, cum să scriem o cerere. Ce te-a captivat mai mult?
- .....

EVALUARE SUMATIVĂ

Citește fragmentul și realizează sarcinile propuse.

ROADELE MUNCII OMENEȘTI

Săptămâni sfârșite în lecturi pentru examene, singur. Nu voiam să întâlnesc pe nimeni și nu lasam pe nimeni să mă vadă. După fiecare pagină înțeleasă, mă surprindeam dorind alte pagini, alte cărți, alte urcușuri. Mi-am făgăduit să ajung un erou în etică; de ce să nu ajung și un erou în știință? De ce să nu creez din mine o capodoperă? De ce să nu fac din viața mea spirituală oglinda veacului meu? Îmi vor trebui cinci, zece sau cincizeci de ani... După care îmi voi spune: „M-am creat din nou, prin muncă aspră, iar în sufletul și creierul meu s-au adunat toate roadele muncii omenești”.

Lucram tot mai îndârjit. Mă deșteptam în zori și, pe lungi fâșii de hârtie, însemnam tot ce trebuia să cunosc. Fâșiile ajungeau din zi în zi mai numeroase. Nu disperam. I-am studiat pe

Euclid și Platon. L-am citit pe Plutarh. Eu trebuia să ajung la țintă, fără glorie, fără daruri.

Îmi descoperisem lacune: matematicile, greaca, ebraica, slava, sanscrita. Mi-am întocmit un program și mi-l împlineam zi de zi. După zece zile, m-am convins că nu pot învăța două limbi în același timp, singur. Trebuia să aleg. Nu aveam curajul să mă despart de niciuna. Spre seară am închis cartea și am scris în *Jurnal*: „Mă las deocamdată de limbile orientale. Nu e o înfrângere, ci o experiență. Reîncep limba greacă”.

Dimineața m-am deșteptat, m-am spălat și m-am așezat la masa de lucru.

Priveam toamna prin fereastră...

(Fragment adaptat din *Romanul adolescentului miop* de Mircea Eliade)

Nr.	Itemi	Puncte
1.	Selectează din text enunțurile ce indică: a) timpul petrecut asupra lecturii; b) lacunele descoperite; c) inscripția din jurnal; d) anotimpul când are loc acțiunea.	4
2.	Scrie din text pentru cuvintele date câte: un sinonim: a alcătui = a se trezi = un antonim: victorie ≠ frică ≠	4
3.	Alcătuiește două enunțuri în care cuvântul <i>masă</i> să aibă sensuri diferite. <i>masă</i> (mobilă); <i>masă</i> (partea zilei care urmează după prânz).	2
4.	Formulează patru întrebări pentru autorul textului. <i>Cum...? Ce...? Când...? De ce...?</i>	4
5.	Formulează două concluzii în baza textului citit.	2
6.	Pune cuvântul <i>erou</i> la numărul plural și rescrie enunțul, realizând modificările necesare. <i>Mi-am făgăduit să ajung erou în etică.</i>	3
7.	Selectează din text: <i>un adverb; un numeral.</i>	2
7.1.	Alcătuiește câte un enunț cu cuvintele identificate în text (itemul 7).	2

8.	Exprimă-ți opinia, în trei enunțuri, asupra finalului textului: <i>Priveam toamna prin fereastră...</i>	3
9.	Explică, în trei enunțuri, care afirmație s-ar potrivi mai bine la conținutul fragmentului. a) <i>În momentele de decizie se formează destinul tău.</i> Tony Robbins b) <i>Succesul este suma unor eforturi mici, repetate zi de zi.</i> Robert Collier	3
	Corectitudinea exprimării	5
	Total puncte:	34

Barem de corectare

Notă: Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.

Greșelile se subliniază în text și se bifează pe margine.

Item	Răspuns corect	Specificări	Punctaj
1.	Se consideră corecte variantele adecvate.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț completat corect.	0-4
2.	Se consideră corecte variantele adecvate.	Se acordă câte un punct pentru fiecare cuvânt identificat corect.	0-4
3.	Se consideră corecte enunțurile logice, adecvate sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.	0-2
4.	Se acceptă întrebările directe, corespunzătoare sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare întrebare adecvată care respectă sarcina.	0-4
5.	Se acceptă concluzii logice incluse fie într-un enunț, fie în două.	Se acordă câte un punct pentru fiecare concluzie adecvată.	0-2
6.	Se consideră corecte formele modificate la numărul plural.	Se acordă câte un punct pentru fiecare modificare realizată corect. Notă. Nu se admit corectări.	0-3
7	Se consideră corecte variantele adecvate.	Se acordă câte un punct pentru fiecare cuvânt identificat corect.	0-2
7.1	Se consideră corecte enunțurile logice, adecvate sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.	0-2
8.	Se acceptă o compoziție corespunzătoare sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.	0-3
9.	Se acceptă o compoziție corespunzătoare sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.	0-3
Se acordă 5 puncte pentru corectitudinea exprimării în întreaga lucrare. Notă. Dacă elevul a realizat 50% din volumul indicat, i se acordă, respectiv, 50% din punctajul prevăzut pentru corectitudine.			0-5

Total: 34 de puncte

Puncte	5	4	3	2	1
Numărul de greșeli ortografice și de punctuație	0-3	4-7	8-11	12-15	16-19

Barem de convertire a punctelor în note

Puncte	0-1	2-3	4-5	6-7	8-13	14-18	19-24	25-30	31-32	33-34
Nota	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

PRODUSE ȘCOLARE

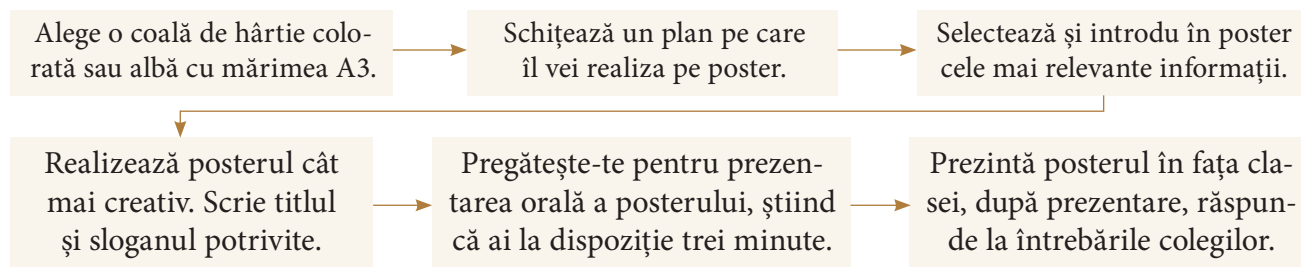
Unitatea tematică:	ADOLESCENTUL/ADOLESCENTA ȘI SOCIETATEA
Denumirea proiectului:	DRUMUL MEU SPRE SUCCES
Scopul proiectului:	Consolidarea cunoștințelor cu privire la modul de învățare, de dezvoltare personală în scopul realizării succesului. Exersarea vocabularului tematic și a fenomenelor gramaticale.
Produsul:	Poster
Forma de activitate:	Individual
Timp de lucru:	Două săptămâni
Forma de prezentare:	Scris și oral
Activități:	Realizarea și prezentarea proiectului.

Sarcini de lucru:

- Fă o listă cu toate realizările tale de până acum.
- Prezintă câteva dintre succese, menționând drumul pe care l-ai parcurs în realizarea fiecăruia.
- Pentru fiecare succes descrie etapele prin care ai trecut, persoanele care ți-au fost alături și te-au susținut.
- Realizează un poster în care să înscrii toată informația relevantă.
- Alege un titlu și un slogan potrivite pentru posterul tău. Utilizează imagini sugestive, fotografii din arhiva personală.

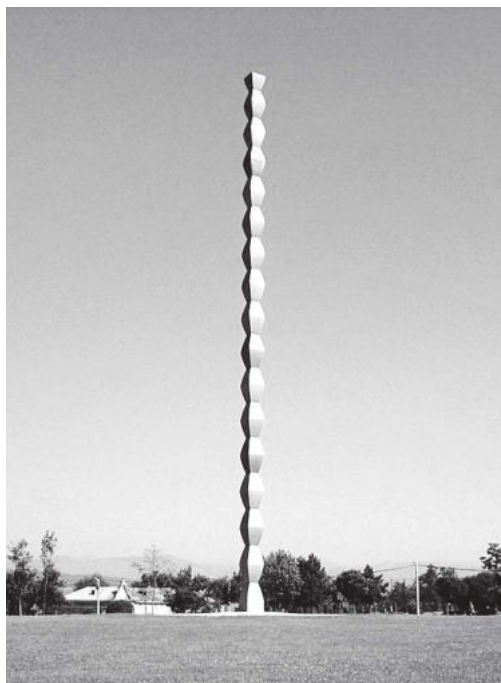
Pași pentru realizarea și prezentarea proiectului:

Sfaturi pentru prezentare:

Exersează prezentarea! În ziua prezentării proiectului, trebuie:

- să te încadrezi în timpul alocat de trei minute;
- să valorifici informațiile scrise, dar să oferi și alte explicații;
- să prezinți imaginile, fotografiile care apar și să oferi precizări despre acestea;
- să ai un limbaj clar, fluent, corect, adecvat, nici prea familiar, nici prea complicat;
- să răspunzi la întrebările colegilor pentru a lămurii neclaritățile.

Unitatea IV

ADOLESCENTUL/ ADOLESCENTA ȘI CULTURA

La sfârșitul unității de învățare vei putea:

- să formulezi întrebări de concretizare în baza mesajului/textului audiat/lecturat;
- să reproduci mesaje citite sau audiate;
- să caracterizezi persoane/personaje, exprimând atitudinea proprie;
- să participi la conversații pe diverse teme;
- să formulezi independent răspunsuri dezvoltate, exprimând opinii, atitudini;
- să redactezi texte în bază de repere;
- să fii responsabil pentru calitatea redactării textelor elaborate.

Lecția 1

Nume notorii din literatura română

Dați-i lui Eminescu ceea ce
i se cuvine: neuitarea.
Ștefan Radu Mușat

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

cer – boltă
singur – unic
a citi – a lectura
a dăru – a da – a oferi
a descoperi – a găsi – a inventa
admirație – stimă – prețuire
luminos – strălucitor – senin
a mări – a spori – a crește
zilnic – obișnuit – cotidian
a încerca – a verifica – a proba

Antonime

a mări ≠ a micșora
a răsări ≠ a asfinți
lumină ≠ întuneric
unic ≠ multiplu
mereu ≠ niciodată
admirație ≠ dispreț
celebru ≠ necunoscut

Familii de cuvinte

stea – stelar – înstelat
a admira – admirabil – admirație
a dăru – dăruire – dăruit
a lumina – lumină – luminos
planetă – planetar – planetariu
a cuvânta – cuvântare – cuvântător
a demonstra – demonstrare – demonstrat

Îmbinări de cuvinte și expresii

Zi de zi – zilnic
Zi și noapte – tot timpul
Ziua de azi – prezentul
Seară de seară – în fiecare seară
A da nume – a numi
A dăru – a aduce claritate
în mintea omenească

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect sunetele [d], [t], [n].
A descoperi planete, hărți stelare, **cer senin**, literatura română, **fenomenul Eminescu**, a citi cu admirație, **a demonstra talent**.
1.1. Alcătuieste enunțuri cu îmbinările evidențiate.
2. Identifică sensul cuvintelor evidențiate în enunțurile propuse.
a) **Admirabile** poezii a scris Mihai Eminescu.
b) Poezia lui Nichita Stănescu trezește **admirație**.
c) Grigore Vieru este **unic** prin creația sa în literatura română.
d) **Cuvântarea** lui Mircea Cărtărescu a surprins publicul.
e) Elevii au fost încântați **să lectureze** manuscrisele **celebrului** poet.
f) Steaua lui Mihai Eminescu **nu va asfinți** niciodată.
3. Încadrează în enunțuri cuvintele: *unic, cer, a inventa, a oferi*.
4. Alcătuieste trei enunțuri cu trei perechi de **antonime**.
Model:
Întunericul nopții a dispărut în **lumina** zilei.
5. Alcătuieste câte un enunț cu fiecare **expresie**.
6. Găsește intrusul în fiecare serie:
a) a oferi, a da, a cere, a propune, a plăti;
b) zilnic, zi de zi, uneori, cotidian, zi și noapte;
c) senin, strălucitor, întunecat, luminos;
d) excepțional, unic, multiplu, incomparabil.

- 7.** Citește actele de comunicare. Utilizează-le, pe parcursul temei, după necesitate.

Acte comunicative

A identifica informații

- Cunoști poeți din literatura română renumiți peste hotarele țării?
- Da, cunosc./Nu, dar aș vrea să cunosc.
- Ai putea asocia un poet cu o stea de pe cer?
- Bună idee!/Aș putea, dacă poetul a lăsat ceva omenirii./Poeții sunt adevărate stele, care crează pe pământ.
- Te interesează informații din viața scriitorilor?
- Mai mult mă interesează opera lor.
- Ai putea numi o planetă în cinstea unui poet sau scriitor?
- Da, excelentă idee!/Desigur, apreciez această idee!
- Ce ți-ar plăcea să cunoști din creația scriitorilor români?
- Mi-ar plăcea să citesc lucrări necunoscute de mine./Aș vrea să aflu curiozități din viața lor.

A prezenta exemple

- Spune-mi câteva nume de scriitori notorii din literatura română!
- Cu plăcere! Mihai Eminescu, Ion Creangă, Grigore Vieru, Nicolae Dabija, Mircea Eliade.
- Despre Mihai Eminescu, Grigore Vieru s-a spus totul?
- Sunt sigur/ă că nu!/Aș vrea să cred că da, dar nu sunt sigur/ă./Nu cred că a mai rămas ceva necunoscut!
- Numește câteva titluri de poezii din creația poetului.
- „Revedere”, „Ce te legeni, codrule...”, „Somno-roase păsărele”, „Fiind băiet, păduri cutreieram...”
- Când eram mic/ă, bunica mi-a citit o poveste, „Făt-Frumos din lacrimă”. Știi cine e autorul?
- Nu, dar aș vrea să știu.
- Mihai Eminescu!

- 8.** Exersați dialogurile propuse mai jos.

Dialoguri scurte

- Cunoști ceva despre Mihai Eminescu?
- Desigur! Cunosc!
- Știi de ce e numit „Luceafărul poeziei românești”?
- Pentru că a scris celebrul poem „Luceafărul”.
- Interesant, a avut Mihai Eminescu prieteni printre scriitorii, poeții timpului?
- Bineînțeles că a avut! Ion Creangă i-a fost cel mai bun prieten.
- Ce rol a jucat poezia lui Mihai Eminescu în creația lui Nicolae Dabija?
- Un rol foarte important. Îl numea pe Mihai Eminescu „Voievodul cuvintelor”.
- Original!
- Și mai zicea că „un popor care îl are pe Eminescu nu poate fi sărac”.
- Îl putem numi pe Mihai Eminescu un fenomen?
- Desigur! Mihai Eminescu, într-adevăr, este un fenomen în cultura română!
- Crezi că se va mai naște un asemenea talent?
- Se zice că un geniu se naște o dată la o sută de ani...
- Dacă ai descoperi o planetă, cum ai numi-o?
- Aș numi-o Mihai Eminescu.
- De ce?
- Pentru că Mihai Eminescu este Luceafărul Literaturii Române!
- Ai vrea să citești poemul „Luceafărul” scris de Mihai Eminescu?
- L-am citit deja.
- L-ai citit în limba română?
- Da, doar că împreună cu părinții, care m-au ajutat să înțeleg conținutul acestuia.

CAPTAREA ATENȚIEI

9. De-a lungul timpului, poeziile lui Mihai Eminescu au inspirat mulți artiști să creeze melodii deosebite. Citește lista cântecelor scrise pe versurile poetului. Cum crezi: care dintre ele fac parte din genul de muzică ușoară și care sunt române? Caută pe YouTube și ascultă o melodie, la alegere. Ce sentimente ți-a trezit?

„De-aș avea”, „Sara pe deal”
 „Atât de fragedă...”
 „Și dacă ramuri bat în geam”

„O, mamă...”, „La steaua”
 „Ce te legeni, codrule”
 „Pe lângă plopii fără soț”

AUDIERE

10. Ascultă textul, apoi notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în dicționarul român-rus.

„Muzica întotdeauna mă predispune spre o visare creatoare. Dar compozițiile lui Chopin m-au transformat cu desăvârșire. Credeam la un moment dat că plutesc în sferile divine ale nemuririi dumnezeiești. Era ceva care subjugă sufletul, îndemnându-l să armonizeze întreaga mea ființă. Numai pianul tău, minunatele tale degete albe, dădeau această realizare. (...) Regret amarnic că n-am învățat muzica, căci din copilărie mama, care avea un glas fermecător, întrecându-se cu tata, care cânta ca un adevărat artist din flaut, descoperise în mine o ureche remarcabilă de muzician. Ascultând «Nocturnele», m-am convins că Chopin ar fi scris poezii tot atât de geniale ca aceste compoziții. Nu poți fi mare compozitor, dacă nu posezi amândouă însușirile.”

(Fragment dintr-o scrisoare a lui Mihai Eminescu către Veronica Micle)

Frédéric Chopin

11. Răspunde la întrebări pe baza celor audiate.
- Ale cui compoziții l-au transformat pe poet?
  - Ce lucrări ale lui Chopin prefera să asculte poetul?
  - Ce sentimente avea Mihai Eminescu ascultând „Nocturnele”?
  - Ce regret a avut poetul?
  - La ce instrument cânta tatăl poetului?
12. Ascultă din nou primul enunț și spune: spre ce te predispune muzica pe tine?
13. Identifică în text și scrie: a) sinonimele cuvintelor; b) antonimele cuvintelor propuse.

a) a zbura, viață, splendid, cântec, voce

b) fals, niciodată, respingător, moarte, distrugător

13.1. Alcătuiește 2-3 enunțuri cu unele sinonime identificate.

14. Redă prin cuvinte proprii mesajul textului audiat.

15. Ascultă din nou ultimul enunț din text. Ești de acord cu afirmația lui Mihai Eminescu? Argumentează cu pro sau contra.

LECTURĂ

16. Lecturează textul și spune de unde răsare steaua Eminescu.

EMINESCU, CEL CONTEMPORAN CU NOI

(fragment adaptat)

Cu invidie citesc în presă informațiile despre astronomii care descoperă planete și le dau acestora numele lor.

Cu admirație citesc comunicatele despre astronomii ce descoperă stele sau comete și le împrumută numele iubitelor lor.

Și **mă apucă** regretul că nu m-am făcut astronom.

Aș fi arat zi și noapte cosmosul cu lentilele măritoare ale telescoapelor, aș fi cernut cerul porțiune cu porțiune până aș fi dat de acea planetă nedescoperită de nimeni.

Și i-aș fi zis: *Planeta Eminescu*.

Planetă care ar fi trecută pe hărțile stelare ca planetă ce ar răsări, zi de zi și seară de seară, pe bolțile tuturor popoarelor lumii.

Dar așa, **mă aplec** resemnat zilnic să descopăr iară și iară, răsărind strălucitoare dintre cuvinte, steaua Eminescu.

Eminescu **s-a identificat** cu steaua cea mai luminoasă de pe cer – Luceafărul.

Luceafărul din cer ne dăruiește mereu din lumina lui, stea care, cu cât mai multă lumină dăruiește, cu atât aceasta sporește și mai mult. (...)

Despre Eminescu **s-au scris** sute de cărți.

Despre Eminescu **s-a spus** totul.

Despre Eminescu **nu s-a spus** nimic.

Unii zic că Eminescu e mare. Pe când el e unic. Câte ceva e tentat să vadă în fenomenul Eminescu un incident al literaturii noastre. Adică o întâmplare. Dar o literatură care îl are pe un Hasdeu, pe un Creangă sau Kogălniceanu, nu putea să nu-l aibă și pe un Eminescu. (...)

Mihai Eminescu a demonstrat că pot fi scrise și în limba română capodopere. (...)

Din cartea *Pe urmele lui Orfeu* de Nicolae Dabija

SCRIITORUL ȘI CREAȚIA SA

Mihai Eminescu (1850-1889) –
poet, prozator, jurnalist

Surse de inspirație: folclorul, creația lui Shakespeare, filosofia lui Schopenhauer.

Teme și motive ale creației: timpul, cosmicul, istoria, natura, dragostea.

Titluri de poezii: *Luceafărul*, *Scrisorile*, *Dorința*, *Lacul*, *Floare albastră*, *Revedere*, *De ce nu-mi vii...*, *Pe lângă plopii fără soț*, *Doina* etc.

Lucrări în proză: *Cezara*, *Sărmanul Dionis*, *Făt-Frumos din lacrimă*, *La aniversară*, *Geniu pustiu* etc.

Publicistică: articole politice, sociologice, dar și literare, teatrale etc.

Traduceri: Immanuel Kant, *Critica rațiunii pure* (fragmente); traduceri din proză literară; traduceri filosofice, istorice și științifice.

LEXIC

invidie – завистьcomunicat – *sin.*: buletin de știri**a împrumuta** – *aici*: a da un nume**regret** – *sin.*: părere de răua ara – *aici*: a cerceta, a explora

lentilă – объектив

a cerne – *aici*: a căuta insistent

porțiune – parte dintr-un tot

hartă stelară – hartă care reprezintă constelațiile

a răsări – a apărea pe cer**boltă** – *sin.*: cer**a (se) apleca** – *aici*: a fi preocupat de ceva resemnat – care se împacă cu o situație grea**a (se) identifica** – a deveni același cu...a spori – *sin.*: a crește, a se măritentat – *sin.*: искушённый**capodoperă** – operă artistică de valoare excepțională**17.** Alcătuieste câte un enunț cu fiecare dintre cuvintele propuse.

a răsări

boltă

a (se) apleca

a (se) identifica

capodoperă

18. Selectează sinonime potrivite pentru sensul din text al cuvintelor evidențiate.

- **Strălucitor:** intens, luminos, grandios, minunat.
- **Unic:** neîntrecut, singur, necomparabil, extraordinar.
- **A descoperi:** a ghici, a dezvălui, a găsi, a inventa.

19. Alcătuieste câte un enunț cu perechile de antonime propuse.

Totul

Nimic

Luminos

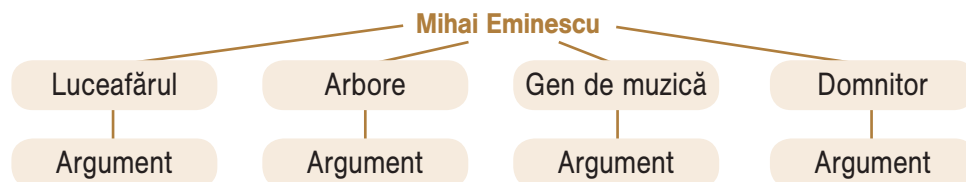
Întunecat

20. Completează enunțurile, folosind informații potrivite din text.

a) Citesc...	e) Luceafărul din cer...
b) Regret că...	f) Despre Eminescu...
c) Aș fi dat de...	g) Unii zic că...
d) I-aș fi zis...	h) Mihai Eminescu a demonstrat...

21. Recitește enunțurile care conțin cuvintele: *stea, lumină, unic*. Ce sens au aceste cuvinte în context?**22.** Răspunde la întrebări cu ajutorul textului.

a) Ce regretă autorul textului?	d) Cu ce s-a identificat Mihai Eminescu?
b) Ce ar fi întreprins Nicolae Dabija pentru a descoperi o planetă nouă?	e) Ce s-a spus și s-a scris despre Mihai Eminescu?
c) Unde autorul descoperă zilnic steaua Eminescu?	f) Cum este Mihai Eminescu?
	g) Ce a demonstrat marele poet?

19.1. Redă conținutul textului în baza întrebărilor.**23.** Propune un alt titlu pentru text. Justifică-ți alegerea.**24.** Asociază-l pe Mihai Eminescu cu unul dintre reperele propuse. Argumentează-ți opțiunea.

VORBIRE

- 25.** Răspunde la întrebări pe baza informației din rubrica „Scriitorul și creația sa”.
- În ce perioadă a trăit poetul?
  - Care au fost sursele de inspirație și temele creației?
  - Numește câteva titluri de poezii și proză.
  - Ce părere ai despre faptul că Mihai Eminescu a făcut și traduceri?

25.1. Formulează cinci întrebări pe care ai vrea să le adresezi poetului.

- 26.** Redactează rezumatul textului „Eminescu, cel contemporan cu noi”, în cinci enunțuri.
- 27.** Lucrați în echipe. Citiți aforismele lui Mihai Eminescu. Care v-a plăcut mai mult și de ce?

- „E în zadar să vorbești celui care nu vrea să asculte.”
- „Am înțeles că un om poate avea totul neavând nimic și nimic având totul.”
- „Elementul moral și estetic al culturii își are izvorul său principal în literatura națională.”
- „Munca unui om se poate plăti, caracterul, cultura lui, nicicând.”

27.1. Alcătuiți întrebări pe baza aforismelor citite. Propuneți colegilor din altă echipă să răspundă la ele.

27.2. Dezvoltați, în 2-3 enunțuri, mesajul unui aforism.

- 28.** Completează tabelul în caiet, utilizând reperele propuse. Prezintă un scriitor, la alegere.

Scriitori notorii	Opere cunoscute	Alte informații relevante
Ion Creangă		
Mihai Eminescu		
Iulia Hasdeu		
Mircea Eliade		
Grigore Vieru		

- 29.** Lucrați în perechi. Construiți un dialog din 8-9 replici dezvoltate, în baza situației: Mihai Eminescu a fost pasionat de înot, fotbal, istorie și științe. Discutați cu un coleg/o colegă de clasă despre aceste pasiuni.

- 30.** Pe parcursul anilor, Mihai Eminescu a fost numit „Luceafărul culturii române”, „Făuritorul limbii literare”, „Poetul nepereche”, „Poet național și universal”, „Scriitor total al literaturii române”. Cum crezi, care apreciere e cea mai reușită? De ce? Argumentează.

- 31.** Citește afirmația. Spune despre ce personalitate din literatura universală ai putea afirma la fel. Argumentează.

Grigore Vieru zicea: „Pentru mine, Eminescu a fost o sursă continuă de inspirație, o comoară... O viață întregă l-am tot citit pe Eminescu, avându-l ca pe un înger păzitor, ca o rază de soare, ca o boltă cerească înstelată cu Luceafărul literaturii române...”

- 32.** Numele poetului nostru național îl poartă gimnazii, licee, teatre, străzi etc. Sunt emise medalii și monede cu chipul marelui poet. Informează-te, apoi realizează o prezentare din 6-8 enunțuri cu tema: *Omajiu lui Mihai Eminescu – 150 de ani de la naștere*.

Reper: „Cămășile”; învățător; cel mai lung poem de dragoste din lume; profesor universitar; „Amintiri din copilărie”; scriitor; „Oă” (în metru antic); jurnalist; 12 ani; abecedarul „Albinuța”; Catedra de istorie a religiilor de la Universitatea din Chicago îi poartă numele; „Domnișoara Ursuză”; romancier; „Mi-e dor de tine, mamă”; „Luceafărul”; profesor de istorie a religiilor; studii la Sorbona; „Romanul adolescentului miop”; cântece; poet.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Diateza reflexivă. Utilizarea verbelor reflexive cu pronume reflexiv la cazul acuzativ

Noțiuni generale

Ce arată diateza reflexivă?	Diateza reflexivă arată că acțiunea este făcută de subiectul gramatical și se răsfrânge asupra acestuia.
Ce indică verbele reflexive însoțite de pronume reflexive la cazul acuzativ?	O acțiune făcută și suferită de subiect: Eu mă întorc acasă. Ei se duc astăzi la spectacol. O acțiune făcută reciproc: Prietenii se ajută când e cazul. Ei se uitau împreună la fotografii.
Exemple de verbe reflexive care cer pronume reflexive la cazul acuzativ	A se supăra, a se bucura, a se apleca, a se identifica, a se sătura, a se ruga, a se spăla, a se certa, a se scălda, a se juca, a se uita, a se lăuda, a se afla, a se vedea, a se naște, a se teme, a se duce, a se înscrie, a se înțelege, a se pierde, a se odihni, a se mândri, a se îmbolnăvi, a se simți, a se gândi, a se hotărî.
Cum se conjugă verbele la diateza reflexivă?	La diateza reflexivă, verbele se conjugă ca și la diateza activă, cu deosebirea că acestea sunt însoțite întotdeauna de pronume reflexive la acuzativ sau la dativ.

Compară!

Diateza	Prezent	Conjunctiv prezent	Condițional prezent	Viitorul I	Perfectul compus	Imperfectul
activă a spăla	eu spăl	să spăl	aș spăla	voi spăla	am spălat	spălam
reflexivă a se spăla	eu mă spăl	să mă spăl	m-aș spăla	mă voi spăla	m-am spălat	mă spălam

Conjugarea verbelor reflexive cu pronume reflexiv la cazul acuzativ

Pers.	Infinitivul	Indicativ prezent	Conjunctiv prezent	Condițional prezent	Viitorul I	Perfectul compus	Imperfectul
Eu Tu El, ea Noi Voi Ei, ele	a se uita	mă uit te uiți se uită ne uităm vă uitați se uită	să mă uit să te uiți să se uite să ne uităm să vă uitați să se uite	m-aș uita te-ai uita s-ar uita ne-am uita v-ați uita s-ar uita	mă voi uita te vei uita se va uita ne vom uita vă veți uita se vor uita	m-am uitat te-ai uitat s-a uitat ne-am uitat v-ați uitat s-au uitat	mă uitam te uitai se uita ne uitam vă uitați se uitau
Eu Noi	a se vedea	mă văd ne vedem	să mă văd să ne vedem	m-aș vedea ne-am vedea	mă voi vedea ne vom vedea	m-am văzut ne-am văzut	mă vedeam ne vedeam
Eu Noi	a se duce	mă duc ne ducem	să mă duc să ne ducem	m-aș duce ne-am duce	mă voi duce ne vom duce	m-am dus ne-am dus	mă duceam ne duceam
Eu Noi	a se simți	mă simt ne simțim	să mă simt să ne simțim	m-aș simți ne-am simți	mă voi simți ne vom simți	m-am simțit ne-am simțit	mă simțeam ne simțeam

SCRIERE

33. Continuă enunțurile.

- a) Dar așa, **mă aplec** resemnat zilnic...
- b) Eminescu **s-a identificat** cu steaua...
- c) Părinții **se vor hotărî** cu greu...
- d) Tânărul Mihai **se afla** la Viena...
- e) Elevii au reușit **să se înscrie**...
- f) Colegii **s-ar fi bucurat** reciproc...

34. Construiește cu fiecare verb câte un enunț.

A uita – a se uita   A naște – a se naște

A bucura – a se bucura

35. Alcătuieste enunțuri dezvoltate după model. Citește enunțurile obținute.

Model: Ei **se duc** deseori la Cinematograful „Patria”.

a) Ei...	a se duce (cinematograf)
b) Eu și Ana...	a se bucura (ea)
c) Băieții...	a se mândri (prieteni) noștri
d) Tu...	a se juca (copiii)
e) Eu...	a se lăuda (tema de acasă)
f) Noi...	a se uita (la fotografii)

36. Scrie verbele date la modul conjunctiv prezent. Construiește cu fiecare formă verbală câte un enunț.

Model: Eu (a se vedea) → eu să mă văd
Astăzi eu trebuie **să mă văd** cu colegul.

a) El (a se spăla)	d) Noi (a se întoarce)
b) Ei (a se gândi)	e) Ea (a se simți)
c) Tu (a se teme)	f) Voi (a se ruga)

37. Scrie verbele dintre paranteze la timpul trecut, perfectul compus (ce a făcut?).

- a) Mihai Eminescu niciodată, până atunci, nu (*a se ocupa*) de traduceri din limba sanscrită.
- b) Colegii (*a se grăbi*) să ajungă la timp.
- c) Luceafărul (*a se ridica*) sus, în înaltul cerului.

38. Scrie verbele dintre paranteze la timpul viitor (ce va face?).

- a) La primăvară (*a se lansa*) un nou proiect. Datorită acestuia, fiecare locuitor al Chișinăului (*a se mândri*) că trăiește anume aici.
- b) Mihai nu s-a gândit vreodată că (*a se înscrie*) la această facultate. E sigur că părinții (*a se mândri*) de el.

39. Scrie verbele dintre paranteze la modul condițional prezent (ce aș face?) și completează spațiile libere.

Model: Dacă noi *ne-am bucura* de succesul ei, ea *s-ar bucura* de succesul nostru.

- a) Dacă eu (*a se supăra*) pe..., ea (*a se supăra*) pe...
- b) Dacă ele (*a se duce*) la..., el (*a se duce*) la...
- c) Dacă voi (*a se înțelege*) cu..., noi (*a se înțelege*) cu...
- d) Dacă tu (*a se teme*) de..., ei (*a se teme*) de...

40. Reconstituie proverbele.

a) Cine se aseamănă,	a) ei se împacă.
b) Ei se ceartă,	b) așa vine.
c) Când doi se ceartă,	c) se adună.
d) Cum se duce,	d) al treilea câștigă.

40.1. Scrie, în opt enunțuri, o istorioară care ar avea drept titlu unul dintre proverbe. Utilizează și verbe reflexive cu pronume reflexive la cazul acuzativ.

41. Improvizați un dialog din 8-9 replici, în baza situației descrise mai jos, utilizând și verbe reflexive. *Ai aflat mai multe informații din viața și opera lui Mihai Eminescu. Prietenul tău/prietena ta te roagă să îi relatezi informații care te-au captivat.*

42. Informează-te și prezintă, în opt enunțuri, activitatea literară a unui scriitor din literatura română. Utilizează și verbe reflexive cu pronume la cazul acuzativ.

Repere:

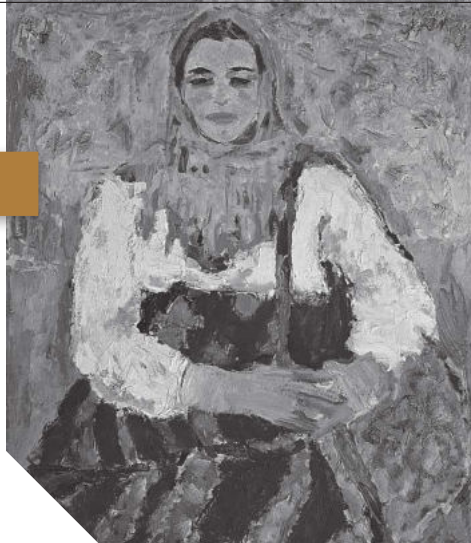
Ion Creangă
Iulia Hasdeu
Mircea Eliade

Grigore Vieru
Nicolae Dabija
Nichita Stănescu

Lecția 2

Nume reprezentative în arta plastică românească

Sentimentul colorează, nu pensula.
Nicolae Grigorescu

Mihail Grecu,
„Fata din
Valea Cosminului”

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

tablou = pictură = desen
mare = celebru = renumit
învățăcel = elev = discipol
generos = darnic = mărinimos
a povesti = a relata = a istorisi
vopsea = culoare = nuanță
vocație = aptitudine = har

Antonime

prietenie ≠ dușmănie
glumeț ≠ serios
prezent ≠ absent
a începe ≠ a înceta
a prețui ≠ a disprețui

Familii de cuvinte

artă – artist – artistic
a picta – pictor – pictură
a glumi – glumă – glumeț
a valora – valoare – valoros
etern – eternitate

Neologisme

excepție – abatere de la o normă generală
manieră – fel de a se purta în societate
citat – fragment dintr-o lucrare scrisă
reprodus întocmai

Îmbinări de cuvinte și expresii

A face excepție – a se deosebi
Părinte spiritual – îndrumător, călăuzitor
A trece în eternitate – a se trece din viață
A pune în valoare – aici: a arăta importanța

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect sunetul [t], [n].
Stejari mari, fenomen natural, trecere în eternitate, tot felul de ajutoare, **mari artiști**, **artă plastică**, istoria lumii, **prietenia lor**, societatea vremii.

1.1. Alcătuieste enunțuri cu îmbinările evidențiate.

2. Identifică sensurile cuvintelor evidențiate în enunțurile propuse.
  - a) Radu Albot este **maestru** în sport.
Maestrul Mihail Grecu a influențat multe destine artistice.
  - b) **Tabloul** pictorului Andrei Sârbu este excepțional de frumos.
Automobilele moderne au un **tablou de bord** performant.
  - c) Constantin Brâncuși este un **fenomen** în sculptură.
Cel mai plăcut **fenomen** al naturii este ploaia.

3. Alcătuieste îmbinări de cuvinte cu două perechi de antonime, apoi încadrează-le în enunțuri.

4. Alcătuieste enunțuri cu fiecare dintre sinonimele propuse: **celebru** – **renumit**; **vocație** – **aptitudine**; **învățăcel** – **discipol**.

Model:

Tabloul Elenei a fost clasat pe locul întâi.
Această **pictură** este o capodoperă.

Igor Vieru,
„Autoportret”

5. Privește imaginea. Încadrează în enunțuri familia lexicală a cuvântului **a picta**.

6. Înlocuiește cuvintele evidențiate cu antonimele acestora.

Opera lui Pablo Picasso este **absentă** în muzeele din Spania.

Mihail Grecu era foarte **serios** cu prietenii săi.

Nu întotdeauna societatea a **disprețuit** personalitățile artistice.

Mihai Ungureanu a **încetat** să picteze ia moldovenească.

7. Citește actele de comunicare. Utilizează-le, pe parcursul temei, după necesitate.

Acte comunicative
A identifica informații

- Un viitor pictor are nevoie de un învățător?
- Desigur, toți avem nevoie de un maestru./ Oamenii talentați au un mare atu: talentul.
- Cum crezi, cât ar putea dura o prietenie între două mari talente?
- Cred că toată viața, pentru că au aceleași interese./Nu cred că mult. Concurența ar strica orice prietenie.
- Cunoști operele pictorilor autohtoni?
- Nu, dar mi-ar plăcea să știu mai multe despre această artă.
- Un pictor poate avea ca pasiune muzica?
- De regulă, oamenii de artă au mai multe pasiuni.
- Ce ai vrea să știi despre pictorii Mihail Grecu și Andrei Sârbu?
- Aș vrea să cunosc tot!/Aș vrea să văd picturile lor./Am alte pasiuni.

A exprima impresii

- Ce impresie ai despre artele plastice din Republica Moldova?
- Am o impresie foarte bună!
- Te-a surprins expoziția de artă contemporană?
- Evident! Am rămas încântat(ă)!
- Te-ai înscris la noul club de pictură și desen?
- Da, săptămâna trecută.
- Ce părere ai?
- Îmi place foarte mult! Am întâlnit tineri cu care avem o pasiune comună.
- Chiar văd cât ești de fascinat(ă)!

8. Exersați dialogurile propuse mai jos.

Dialoguri scurte

- Ai fost vreodată la o expoziție de pictură?
- Din păcate, nu am fost niciodată./Da, desigur, am fost!
- Ai vrea să mergem împreună?
- Evident! Sunt foarte curios/curioasă să văd.
- Când ai vizitat Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși”?
- L-am vizitat de curând.
- Ce lucrări au fost expuse?
- Au fost expuse lucrările cunoscuților pictori Mihail Grecu, Andrei Sârbu și Igor Vieru.
- Ce pictură ți-a plăcut?
- Am rămas impresionat/impresionată de lucrarea lui Mihail Grecu „Luna la Butuceni”.
- Ce e caracteristic pentru picturile lui Andrei Sârbu?
- Am citit undeva că era pasionat de culoarea galbenă.
- Mai exact, de lumina soarelui, de culoarea galbenă a gutuilor.
- De aceea a fost numit „copilul soarelui”.
- Mihail Grecu știa citate întregi din „Faust”!
- Iar pictorul Andrei Sârbu era pasionat de muzica rock și jazz-rock.
- Curios lucru!
- Da! Oamenii talentați au pasiuni interesante.
- Ești pasionat de pictură?
- Da, desigur, îmi place pictura.
- Ce pictezi?
- De obicei, pictez peisaje.

CAPTAREA ATENȚIEI

9. Citește afirmațiile. Exprimă-ți părerea în raport cu mesajul acestora, aducând argumente pro sau contra.

„Picturile sunt fotografii făcute cu ochiul pictorului.” (Aurelio Caminati)

„Fiecare pictor bun pictează ceea ce este.” (Jackson Pollock)

„Fiecare tablou este o călătorie într-un loc sacru.” (Giotto di Bondone)

AUDIERE

10. Ascultă curiozitățile, apoi notează cuvintele necunoscute.

Identifică sensul acestora în dicționarul român-rus.

Frida Kahlo a pictat 143 de tablouri, dintre care 55 de autoportrete. Ea a introdus în pictură un element deosebit – maimuța – care, în mitologia mexicană, simbolizează dorința.

Se spune că **Leonardo da Vinci** a pictat buzele Mona Lisei timp de 12 ani. Celebrul zâmbet al Giocondei a fost analizat și de diverși cercetători. Analizele cercetătorilor au ajuns la concluzia că, după expresia feței, Mona Lisa ar fi fost în proporție de 83% fericită, 9% dezgustată, 6% temătoare și 2% furioasă.

De-a lungul vieții sale, **Salvador Dalí** a creat aproximativ 1.500 de tablouri, litografiile și ilustrații pentru cărți, decoruri și costume de teatru, desene, zeci de sculpturi și multe alte proiecte, inclusiv un film scurt de animație pentru Disney.

Pictorul basarabean **Teodor Buzu**, stabilit în Cehia, a zugrăvit multe biserici și altare, a ilustrat numeroase cărți, iar vernisajele lui au fost vizitate de regele Mihai I al României și de regina Ana, de președintele ceh și de multe alte personalități. Unul dintre tablourile sale a ajuns la Papa Francisc, la Palatul din Vatican.

11. Formulează 2-3 întrebări pentru a verifica dacă ai înțeles cele audiate.

12. Răspunde la întrebări în baza celor audiate.

- Ce simbolizează, în mitologia mexicană, maimuța?
- Cât timp i-a fost necesar lui da Vinci să-i picteze buzele Giocondei?
- Ce legătură are Salvador Dalí cu Disney?
- Prin ce s-a remarcat pictorul Teodor Buzu?

13. Identifică în text și scrie sinonimele cuvintelor: *lucrare, fricos, vestit, scump, diferit, a picta, numeros*.

13.1. Alcătuieste enunțuri cu 3 sinonime.

14. Ascultă din nou curiozitățile. Redă prin cuvinte proprii mesajul unui alineat, la alegere.

15. Audiază din nou informația despre Teodor Buzu. Ce părere ai? Comentează în trei enunțuri. Te poate ajuta și imaginea de mai sus despre care este vorba în text.

Teodor Buzu, „Madona”

16. Răspunde, argumentat, la întrebarea:

Ce s-ar fi întâmplat dacă...

- ...Frida Kahlo nu picta autoportrete, dar portrete?
- ...Leonardo da Vinci nu picta niciodată lucrarea *Mona Lisa*?
- ...Salvador Dalí nu era pictor?
- ...Teodor Buzu era stabilit în Republica Moldova?

LECTURĂ

17. Citește textul și spune ce i-a unit pe acești doi pictori.

MAESTRUL ȘI ÎNVĂȚĂCELUL

Nu-i întotdeauna adevărat că „la umbra marilor stejari” nu crește nimic, iar exemplul lui Andrei Sârbu face excepție – format în preajma marelui Mihail Grecu, fără a-i fi preluat maniera de a picta.

Maestrul Mihail Grecu a fost pentru Andrei Sârbu și părinte spiritual, și profesor, și prieten. Acești doi artiști au însemnat ceva unul pentru celălalt. Andrei îl asemena pe maestrul Grecu cu un fenomen natural, o furtună, o livadă în floare. Prietenia lor a durat până la trecerea fiecăruia în eternitate.

Prietenia lor a început în momentul când Mihail Grecu i-a văzut lucrările lui Andrei Sârbu.

Vizitele lui Andrei în atelierul maestrului erau săptămânale. Maestrul se obișnuise cu el. Mihail Grecu era glumeț. Discuțiile între el și Andrei erau diferite, începând de la ce se întâmpla în societatea vremii și până la subiecte literare, despre „Faust” de Goethe. Maestrul chiar știa citate din „Faust” pe de rost. Îi plăcea să-l provoace pe Andrei să povestească despre ceea ce știa că îi face plăcere: cel mai mare festival rock din istoria lumii, ce a avut loc peste ocean, la Woodstock, la care Andrei a avut marea șansă să fie prezent.

Lui Andrei îi plăcea mult muzica. Era pasionat de muzica pop, rock, jazz-rock, hippy, happening. Îi asculta pe Jimi Hendrix, Janis Joplin, Eric Clapton, Carlos Santana.

Mihail Grecu era generos cu Andrei! Îi oferea vopsele, pensule, cărți, albume, tot felul de ajutoare...

Totuși, cadoul cel mai de preț a fost prietenia lor. Faptul că acești doi mari artiști s-au pus în valoare unul pe altul e un semn că s-au prețuit și respectat.

Pe 17 septembrie 1981, maestrul Mihail Grecu scria pe un tablou un autograf discipolului său: „Lui, dragului, înțeleptului Andrei Sârbu...”

(Din cartea *Atelierul din strada Patrice* de Antonina Sârbu)

AUTORUL ȘI CREAȚIA SA

Mihail Grecu
(1916-1998) – pictor

Debutul: anul 1944, lucrarea „Maternitate”.

Merite: a fondat modernismul plastic basarabean, a contribuit la formarea școlii naționale de pictură.

Inovații: colorist pasionat, căutător de armonii inedite, inovații tehnologice: colajul, coloranți fluorescenți, efecte „metalice”.

Lucrări: *Ospitalitate, Bărcile, Copilăria, Recruții, Zi de toamnă, Cina în câmp, Moara veche, Fetele din Ceadâr-Lunga, Dimitrie Cantemir, Cetatea Albă* etc.

Andrei Sârbu
(1950-2000) – pictor

Debutul: 1968, lucrarea „Mușcata din casa părintească”.

Merite: dezvoltarea artei moderne din Republica Moldova.

Inovații: a contribuit la înnoirea limbajului plastic din spațiul basarabean, a fost promotor al accentelor moderniste în pictură.

Lucrări și cicluri: *Proiecție, Reflexe, Arheologie, Dimineața, Metaforme, Gutui, Gutuie în noapte, Galbenă gutuie, Floarea-soarelui, Prăsadă, Fructe, Nicolae Milescu Spătarul, Fructe în oglindă, Ceramică* etc.

LEXIC

excepție – исключение

preajmă – *sin.*: alături

a prelua – *aici*: a copia

spiritual – sufletesc

săptămânal – care are loc o dată pe săptămână

glumeț – *sin.*: vesel

a provoca – бросать вызов

pasionat – *sin.*: entuziasmat, inimos

generos – *sin.*: darnic, mărinimos

a prețui – a recunoaște importanța sau meritul
cuiva sau a ceva

discipol – *sin.*: elev, învățăcel

înțelept – care este înzestrat cu înțelepciune;
gânditor, filosof

18. Recitește enunțurile care conțin cuvinte noi. Utilizează aceste cuvinte în alte enunțuri.

19. Identifică în text:

- câte un sinonim pentru cuvintele: *a relata, darnic, stil, amicitie*;
- câte un antonim pentru cuvintele: *mici, a se disprețui, a sfârși, serios*.

20. Completează enunțurile, selectând informații potrivite din text.

- Lui Andrei Sârbu îi plăcea...
- Maestrul știa citate...
- Prietenia lor a început...
- Prietenia lor a durat...
- Cadoul cel mai de preț a fost...
- Andrei Sârbu îl asemena pe Mihail Grecu...

21. Citește afirmația. Dacă este adevărată, numește/notează litera A. Dacă afirmația este falsă, numește/notează litera F.

- Discuțiile dintre Mihail Grecu și Andrei Sârbu erau diverse. **A F**
- Andrei Sârbu a preluat maniera de a picta de la maestrul Mihail Grecu. **A F**
- Andrei Sârbu știa citate pe de rost din „Faust”. **A F**
- Maestrul Mihail Grecu era pasionat de muzică rock. **A F**
- Mihail Grecu era generos cu Andrei Sârbu. **A F**
- Andrei Sârbu era pasionat doar de muzică pop. **A F**
- Prietenia dintre ei a durat o viață. **A F**

22. Răspunde la întrebări cu ajutorul textului.

- În preajma cui s-a format Andrei Sârbu ca pictor?
- Ce a însemnat Mihail Grecu pentru Andrei Sârbu?
- Cu ce îl asemena Andrei Sârbu pe maestrul Grecu? Cum crezi, de ce?
- Cât de des venea Andrei Sârbu în atelierul maestrului?
- Despre ce discutau acești doi mari prieteni?
- Ce pasiune avea Andrei Sârbu?
- Cum era atitudinea lui Mihail Grecu față de Andrei Sârbu?
- Ce cadou și-au oferit unul altuia acești doi mari pictori?

22.1. Redă conținutul textului în baza întrebărilor.

23. Elaborează planul textului, folosind îmbinări de cuvinte. Redă conținutul unui fragment, la alegere.

24. Pictorul Andrei Sârbu era pasionat și de muzică. Cum crezi, muzica era unica lui sursă de inspirație? Argumentează.

25. Caracterizează, în patru enunțuri, un personaj care te-a impresionat. Argumentează.

26. Recitește ultimul enunț din text. Ce mesaj transmite acest autograf?

27. Exprimă-ți, în trei enunțuri, impresia pe care ți-a produs-o lectura textului.

28. Scrie o felicitare adresată lui Mihail Grecu, cu ocazia zilei de naștere, în numele lui Andrei Sârbu. Respectă rigorile de aranjare a textului în pagină.

VORBIRE

29. Completează tabelul. Redă conținutul textului în baza celor scrise.

Repere	Mihail Grecu	Andrei Sârbu
Roluri		
Pasiuni		
Cadou de preț		

30. Privește lucrarea lui Mihail Grecu și răspunde la următoarele întrebări:

„Fetele din Ceadâr-Lunga”, M. Grecu

Ce vezi?

Ce auzi?

Ce simți?

31. Lucrați în perechi. Realizați un interviu, din 9-10 replici, în baza situației de comunicare: ați convenit să aveți o întâlnire cu Mihail Grecu, în atelierul dumnealui. Acolo este și Andrei Sârbu. Discutați despre vocația de pictor. Utilizați și vocabularul tematic.

Mihail Grecu în atelier

32. Citește afirmația. Raportează mesajul acesteia la tabloul alăturat.

„Andrei Sârbu a fost copilul soarelui. Nimeni n-a mai scos atâta soare dintr-o singură gutuie... Nimeni n-a iubit atât de mult Lumina... Nimeni n-a iubit atât de mult Culoarea...”

Andrei Mudrea

33. Lucrați în echipe. Citiți afirmația și caracterizați maestrul, pornind de la reperele propuse.

Mihail Grecu – un talent viguros, pentru că, prin creația sa, era un promotor al tradițiilor populare. El a fost un model pentru mai multe generații de pictori. Atelierul acestuia era o adevărată școală pentru cei mai talentați artiști basarabeni.

„Fruce și floarea-soarelui”, A. Sârbu

34. Compară acești doi mari pictori, Mihail Grecu și Andrei Sârbu, menționând asemănările și deosebirile dintre ei.

- Numiți cuvintele care îl caracterizează, direct sau indirect.
- Argumentați fiecare trăsătură.
- Exprimați-vă opinia personală față de această personalitate.

35. Accesează imaginile color pe Google. Examinează picturile, apoi descrie-le în plan comparativ, în 6-8 enunțuri.

Din colecția: „Mândră, maci și spice de grâu”, Mihai Ungureanu

„Mărțișor”, Igor Vieru

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Diateza reflexivă. Utilizarea verbelor cu pronume reflexive la cazul dativ

Noțiuni generale

Ce indică verbele reflexive la dativ?	Acțiunea se produce în interesul personal al subiectului. Eu îmi lustruiesc pantofii.
	O acțiune făcută reciproc: Prietenii își împărtășesc impresiile.
Exemple de verbe reflexive care cer pronume reflexive la cazul dativ	a-și imagina, a-și lua, a-și uita, a-și accepta, a-și asuma, a-și lăuda, a-și spăla, a-și bucura, a-și curăța, a-și păstra, a-și vedea, a-și întoarce, a-și propune, a-și aduce, a-și zice, a-și spune, a-și aminti, a-și închipui, a-și împărtăși, a-și reveni, a-și însuși, a-și croi, a-și întâlni, a-și pregăti, a-și construi
Cum se conjugă verbele la diateza reflexivă?	La diateza reflexivă verbele se conjugă ca și la diateza activă, cu deosebirea că acestea sunt însoțite întotdeauna de pronume reflexive la dativ sau acuzativ.

Conjugarea verbelor reflexive cu pronume reflexive la cazul dativ

Pers.	Infinitivul	Indicativ prezent	Conjunctiv prezent	Condițional prezent	Viitorul I	Perfectul compus	Imperfectul
Eu Tu El, ea Noi Voi Ei, ele	a-și lua	îmi iau îți iei își ia ne luăm vă luați își iau	să-mi iau să-ți iei să-și ia să ne luăm să vă luați să-și ia	mi-aș lua ți-ai lua și-ar lua ne-am lua v-ați lua și-ar lua	îmi voi lua îți vei lua își va lua ne vom lua vă veți lua își vor lua	mi-am luat ți-ai luat și-a luat ne-am luat v-ați luat și-au luat	îmi luam îți luai își lua ne luam vă luați își luau
Eu Noi	a-și vedea	îmi văd ne vedem	să-mi văd să ne vedem	mi-aș vedea ne-am vedea	îmi voi vedea ne vom vedea	mi-am văzut ne-am văzut	îmi vedeam ne vedeam
Eu Noi	a-și aduce	îmi aduc ne aducem	să-mi aduc să ne aducem	mi-aș aduce ne-am aduce	îmi voi aduce ne vom aduce	mi-am adus ne-am adus	îmi aduceam ne aduceam
Eu Noi	a-și reveni	îmi revin ne revenim	să-mi revin să ne revenim	mi-aș reveni ne-am reveni	îmi voi reveni ne vom reveni	mi-am revenit ne-am revenit	îmi reveneam ne reveneam

SCRIERE

- 36.** Scrie verbele dintre paranteze la timpul trecut, perfectul compus.
- Acești doi prieteni (*a-și oferi*) ajutorul reciproc.
  - Andrei Sârbu (*a-și asuma*) rolul de discipol.
  - Mihai Ungureanu (*a-și bucura*) fanii cu noile sale picturi originale.
  - Când priveam tabloul *Zi de toamnă* de Mihail Greco (*a-și închipui*) că sunt în satul natal.
  - (*a-și imagina*) că discuțiile dintre cei doi mari pictori erau foarte lungi.
  - Oamenii echilibrați (*a-și păstra*) totdeauna calmul.

- 37.** Scrie câte un enunț cu fiecare sens al verbelor propuse.

a spune – a-și spune

a bucura – a-și bucura

a curăța – a-și curăța

- 38.** Rescrie verbele subliniate, punându-le la timpul trecut, imperfect.
- Doamnele **și-au amintit** că expoziția va avea loc mai devreme.
  - Maestrul **și-a croit** singur drumul spre succes.
  - Tu **ți-ai revenit** și te-ai întors în atelier.
  - Noi **ne-am imaginat** altfel muzeul *Luvru*.

- 39.** Scrie verbele la condițional prezent, apoi continuă enunțurile conform modelului:

Model: Eu **mi-aș întâmpina** părinții la aeroport, dar nu voi fi în oraș.

- Eu (*a-și lua*) concediu în luna august, ...
- Tu (*a-și cumpăra*) o carte, ...
- Dan (*a-și face*) temele, ...
- Noi (*a-și pregăti*) expoziția, însă...
- David și Ana (*a-și aminti*) de proiect...
- Ei (*a-și însuși*) temele dacă...

- 40.** Scrie verbele reflexive cu pronume la cazul dativ, la timpurile indicate.

Modul indicativ, timpul prezent:

- Maestrul (*a-și imagina*) cum va arăta atelierul după reparație.
- Picturile lui Mihai Ungureanu (*a-și bucura*) ochii.
- Pictorul (*a-și croi*) drumul spre eternitate, muncind în atelier zile și nopți la rând.

Modul conjunctiv, timpul prezent:

- Am intrat în atelierul pictoriței și mă străduiam (*a-și aminti*) unde am mai văzut-o.
- Operele de artă trebuie (*a-și păstra*) valoarea.
- Mirela vrea (*a-și realiza*) visul cel mare: să picteze portrete.

- 41.** Improvizează un dialog imaginar, din șase replici, dintre doi pictori, despre rolul picturii în viața noastră. Utilizează verbe reflexive cu pronume reflexive la cazul dativ.

- 42.** Prezintă o pictoriță din Republica Moldova, în 7-8 enunțuri, utilizând și verbe reflexive cu pronume reflexive la dativ.

Repere: nume, prenume; surse de inspirație; titluri de lucrări; concluzie.

Model: Cezara Kolesnik este o pictoriță pasionată de culoare și copilărie. Sursa ei de inspirație este „copilul din interior”. Cezara **își propune** să experimenteze cu pigmenți galbeni, albaștri și cu tehnici mixte, care sunt mai puțin cunoscute.

Trăind departe de țara sa, pictorița **își imaginează** meleagurile natale pe care le pictează cu mult dor. Seriile de picturi: *Vis cu dragonul*, *Amintiri despre mare*, *Portrete de copii*, sunt pline de culori intense, proaspete și îndrăznețe.

Lecția 3

Teatrul – lecții de viață

Lumea însăși este un teatru imens.
Emil Botta

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

destin = soartă
profund = adânc
matur = adult
erou = personaj
uman = omenesc
umoristic = vesel
actor = artist
emoție = sensibilitate
schiță = lucrare
important = remarcabil

Antonime

tragedie ≠ comedie
minciună ≠ adevăr
îmbătrânire ≠ întinerire
real ≠ ireal
actual ≠ învechit
uman ≠ inuman
fin ≠ vulgar

Familii de cuvinte

a crea – creație – creator
a decupa – decupare – decupat
a juca – joc – jucat
a cunoaște – cunoaștere – cunoscător
dramă – dramaturg – dramaturgie

Îmbinări de cuvinte și expresii

Epocă de înflorire – perioadă în dezvoltarea istoriei care se deosebește de celelalte prin prosperare
Gândire filosofică – gândire care exprimă înțelepciune
Din toate timpurile – mereu, întotdeauna
Oglinda vieții – imagine care arată realitatea vieții, a evenimentelor ce au loc
A purta numele – a avea un nume

1. Citește corect îmbinările de cuvinte. Alcătuiește enunțuri cu îmbinările evidențiate.

Tragedie antică, comedie grecească, **epocă de înflorire**, gândire filosofică, **dramaturg talentat**, creatorul comedilor, probleme sociale, **poziție în societate**.

2. Identifică sensurile cuvintelor evidențiate în enunțurile propuse.
  - a) **Piesa** vestimentară preferată din garderoba mea este o rochie roșie.
  - b) Am citit cu plăcere **piesa** lui Ion Luca Caragiale.
  - c) **Piese**le componente ale unui automobil sunt extrem de numeroase.
3. Completează enunțurile cu unele perechi de antonime.
  - a) Pe scena teatrului... și... se îmbină.
  - b) Nu există subiect, pentru o piesă de teatru, nici..., nici...
  - c) O actriță poate fi atât..., cât și...
  - d) Cele două măști, simbolul teatrului, reprezintă... și...

4. Alcătuiește enunțuri utilizând o familie de cuvinte.

Model:

- a) Lumea o poți **cunoaște** prin teatru.
  - b) **Cunoașterea** realității este importantă.
  - c) Era unul dintre cei mai adânci **cunoscători** ai limbii și literaturii noastre.
5. Completează enunțurile, utilizând îmbinări de cuvinte și expresii.
    - a) Nu cred că doar filosofii au...
    - b) ...a artelor a avut loc în timpul Renașterii.
    - c) Eu... strămoșilor mei.
    - d) Frumosul a existat...

- 6.** Citește actele de comunicare. Utilizează-le, pe parcursul temei, după necesitate.

Acte comunicative

A identifica informații /sentimente

- Îți place să mergi la teatru?
- Da, îmi place foarte mult!/Îmi place, dar nu atât de mult.
- Ce sentimente ai trăit la ultimul spectacol pe care l-ai privit?
- Am trăit toate sentimentele personajului principal!/Am rămas încântat/ă!
- Ai vreun actor sau o/vreo actriță de teatru pe care îl/o admiri?
- Desigur. Îl apreciez pe tânărul actor Vitali Pavliucov, actor al Teatrului „Anton Cehov”./Am toată admirația pentru actrița Daniela Burlaca, actriță a Teatrului „Geneza Art”.

A exprima opinia

- Crezi că eroii lui Cehov sunt originali?
- Da, cred că sunt destul de originali pentru secolul în care „au trăit”./Nu mi se par originali, mi se par obișnuiți.
- Ce poți spune despre piesa lui Anton Cehov „Unchiul Vanea”?
- Apreciez în mod deosebit această piesă.
- Ce părere ai despre dramaturgia scriitorului Ion Druță?
- În opinia mea, este unul dintre cei mai mari dramaturgi ai timpurilor noastre.
- Ce impresie ai despre teatrele din Republica Moldova?
- Din punctul meu de vedere, avem multe teatre pe care merită să le vizităm, actori pe care trebuie să îi cunoaștem.
- Ești de acord că piesele dramaturgului Ion Luca Caragiale sunt actuale și astăzi?
- Desigur! Eroii lui trăiesc și azi printre noi.

- 7.** Exersați dialogurile propuse mai jos.

Dialoguri scurte

- Cât de des mergi la teatru?
- Din păcate, nu destul de des, dar merg.
- Ce te împiedică să mergi mai des?
- Uneori lipsa de timp, altelei dau prioritate altor ocupații.
- Cine te-a invitat la teatru?
- Alexandrina m-a invitat.
- Ce te-a impresionat în spectacolul „Tata”?
- M-a impresionat jocul actorilor.
- Mi-a plăcut și mie. E o piesă de nota 10.
- De ce ar trebui să mergem la teatru?
- Pentru că acesta e un loc special, magic, iar emoțiile actorilor sunt vii, le vezi în realitate.
- Eu zic că teatrul este oglinda lumii.
- De ce crezi așa?
- Pentru că pe scenă vedem realitatea de după ușa teatrului.
- Da, realitatea pe care vreau foarte mult s-o cunosc.
- Cum crezi, e greu să fii actor/actriță?
- Cred că e greu din punct de vedere emoțional. Trebuie să plângi atunci când ești fericit și trebuie să râzi atunci când ești nenorocit.
- Știi că în Chișinău avem un teatru care ființează de mai mult de 100 de ani?
- Despre ce teatru e vorba?
- Despre Teatrul Național „Mihai Eminescu”, înființat în anul 1920.
- Nu știam că avem un teatru atât de vechi!
- Probabil, nu există om instruit care nu a auzit numele lui Shakespeare.
- Desigur, este celebrul autor de piese de teatru.
- Ce piesă îți place cel mai mult?
- Îmi place foarte mult tragedia „Hamlet”.
- Eu prefer comediile. Îmi place piesa „Îmblânzirea scorpiei”.

CAPTAREA ATENȚIEI

8. Privește imaginile. Asociază unul dintre obiectele de mai jos cu termenul *teatru*. Argumentează alegerea.

AUDIERE

9. Ascultă textul, apoi notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în dicționarul român-rus.

Despre Nelly Cozaru poți să vorbești mult, chiar foarte mult, dar sunt niște lucruri care o caracterizează și o fac să fie unică și irepetabilă.

Este explozivă, are un caracter vulcanic și știe să te contamineze de această energie.

Are un gust inconfundabil și atunci când lucrezi cu Nelly Cozaru, înțelegi că nimic în scenă nu e întâmplător, totul contează.

Lucrează foarte mult, până la epuizare, cât am fost studentă, niciodată nu m-a menajat, am lucrat mult, până obțineam rezultatul dorit.

Și lista poate continua, dar un mare „Mulțumesc” trebuie să îi spun pentru faptul că m-a încurajat să fac regie, a crezut că pot să fac asta.

Fiecare idee i-a plăcut și a încercat să mă susțină prin tot ce a putut, dar cel mai mare succes al meu a fost atunci când profesoara de actorie joacă în spectacolul tău (...). Pentru prima dată am făcut schimb de roluri, eu regizor, ea actor... În facultate era invers.

Am avut multe să învăț de la ea, în primul rând, pasiunea cu care lucrează, perseverența și dorința nebună de a face totul perfect.

(Olesea Sveclă, despre Nelly Cozaru.

Fragment din cartea *Rebeliunea Nelly Cozaru*)

10. Răspunde la întrebări în baza celor audiate.

- Cine este Nelly Cozaru?
- Cum este actrița Nelly Cozaru?
- Ce înțelegi atunci când lucrezi cu ea?

- Pentru ce îi mulțumește discipola?
- Care a fost cel mai mare succes al autoarei?
- Ce a învățat studenta de la profesoara ei?

11. Demonstrează, cu 2-3 argumente, că Nelly Cozaru i-a influențat viața actriței și regizoarei Olesea Sveclă.

Nelly Cozaru

(28.07.1962) –

actriță, regizoare

Experiență profesională: fondatorul și directorul Teatrului Studio Master Class; șefa Catedrei „Arta actorului”; lector universitar; actriță.

Roluri în teatru: Janet (*Horia*, I. Druță), Katerina (*Cadavrul viu*, L. Tolstoi), Daisy (*Rinocerii*, E. Ionesco), Mașa (*Pescărușul*, A. Cehov), Safta (*Chirița*, V. Alecsandri) etc.

Roluri în filme: *Buburuza* (Moldova), *Sunt eu oare vinovată?* (Rusia), *Absurdistan* (Germania), *Nunta în Basarabia* (România) etc.

Montări în calitate de regizoare: *Medeea*, *Cumetrele*, *Maria Tănase*, *Aș muri, moartea nu-mi vine*, *Jurnalul Annei Frank*, *Dragă doamnă profesoară* etc.

LECTURĂ

12. Citește textul și spune ce este teatrul.

VIAȚA E UN TEATRU

Teatrul este, în egală măsură, literatură și viață. Începând cu anticele tragedii grecești și culminând cu cele mai moderne spectacole, teatrul a urmărit să aducă în scenă vieți, destine, drame umane, vicii ori istorii memorabile de dragoste. Nu în zadar, încă în timpul Renașterii, epoca de înflorire a științei, a artelor și a gândirii filosofice, celebrul autor de piese de teatru William Shakespeare spunea: „Viața e un teatru, iar noi suntem actorii”.

De fapt, teatrul a fost, din toate timpurile, o oglindă a vieții. Piesele jucate pe scenă ne ajută să ne privim, ca spectatori, pe noi înșine. Cum se vede, din scenă, conflictul dintre părinți și copii, și minciună, în tragedia „Hamlet”? Cât de profundă poate fi o iubire, mai ales atunci când este interzisă? De la Shakespeare până la noi, lumea e plină de îndrăgostiți ca Romeo și Julieta.

Un dramaturg talentat este și un bun cunoscător al vieții, un fin observator al caracterelor umane. El recunoaște tipul uman în gesturi, privire, intonație și, din toate acestea, își creează personajele.

Eroii lui Cehov, unul dintre marii dramaturgi, sunt atât de autentici! Pesimistul, îndrăgostitul, femeia matură care își acceptă greu îmbătrânirea, zgârcitul, intelectualul degradat, urmăriți în acțiunea care se desfășoară pe scenă, sunt aidoma celor de lângă noi, sunt decupați din via-

ța reală. Pe scena Teatrului Național Dramatic „Anton Cehov” din Chișinău, poți vedea piesa „Unchiul Vanea”, scrisă de marele dramaturg rus.

Teatrul Național „Satiricus” poartă numele dramaturgului Ion Luca Caragiale, creatorul comediei „O scrisoare pierdută”, „De-ale carnavalului”, dar și a numeroase schițe cu caracter umoristic. În piesele sale, Caragiale ilustrează probleme sociale ale timpului său, dar care au rămas la fel de actuale. Rădem și ne întristăm, în același timp, recunoscând în personajele lui Caragiale oameni din jurul nostru. Aceleași vicii, chiar dacă ne despart mai mult de 100 de ani!

Teatrul este, într-adevăr, o oglindă a lumii în care trăim. De exemplu, despre o alegere între iubire și poziția în societate vei afla din piesa „Steaua fără nume”, de Mihail Sebastian, jucată la Teatrul Național „Mihai Eminescu”. La Teatrul Republican „Luceafărul” poți descoperi piesa lui Dumitru Matcovschi „Tata”. „Un spectacol care poate fi descris printr-un singur cuvânt: EMOTIE! Omul și faptele lui sunt cuvintele-cheie ale acestui spectacol inedit. Ah da, aici este vorba despre oameni, nu despre personaje!

Fă-ți un obicei din a merge la teatru! Datorită teatrului, vei vedea și vei înțelege mult mai bine lumea din jurul tău.

(Viorica Oleinic, profesoară)

LEXIC

a culmina – *aici*: a ajunge la apogeu
viciu – *sin.*: defect, patimă
piesă – *aici*: operă dramatică
jucat – *aici*: care a fost reprezentat
autentic – *sin.*: adevărat, veritabil
a accepta – a fi de acord cu...

degradat – decăzut moral sau social
a se desfășura – a avea loc
aidoma – *sin.*: la fel, ca și
decupat – tăiat dintr-un tot
a ilustra – *aici*: a arăta
inedit – *sin.*: nou, original

13. Identifică în text:

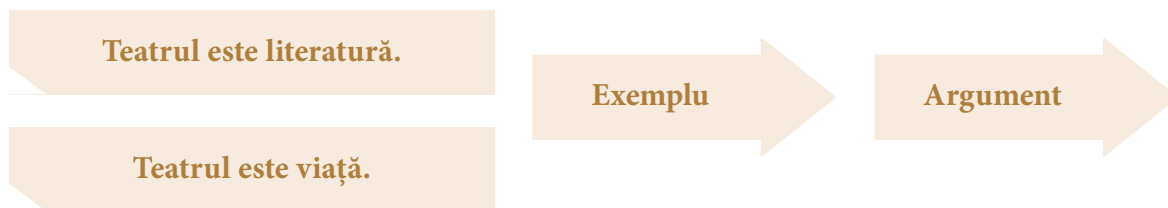
- a) câte un sinonim pentru cuvintele: *soartă, asemenea, important, a exista, a arăta*.
 b) câte un antonim pentru cuvintele: *învechit, necunoscut, minor, a plânge, virtute*.

14. Completează enunțurile cu fragmente din text.

- a) Teatrul este...
 b) Piesele jucate pe scenă...
 c) Eroii lui A. Cehov...
 d) Teatrul Național „Satiricus”...
 e) La Teatrul Național „Mihai Eminescu”...
 f) La Teatrul „Luceafărul”...

15. Construieste enunțuri, corelând adecvat cuvintele din coloana A cu cele din coloanele B, C și D. Scrie enunțurile obținute.

A	B	C	D
Teatrul a urmărit	în scenă	să aducă	istorii memorabile
Piesele jucate	ne ajută să ne privim	pe scenă	pe noi înșine
Un dramaturg talentat	un fin observator	al caracterelor umane	este un bun cunoscător al vieții
Pe scena Teatrului „A. Cehov”	personajele marelui dramaturg	poți întâlni	pesimistul, zgârcitul, degradatul etc.
I.L. Caragiale	problemele sociale	ale vremii în care a trăit	ilustrează în piesele sale
Datorită teatrului	lumea din jurul tău	vei vedea și vei înțelege	mult mai bine decât îți imaginezi

16. Recitește din text enunțurile interogative. Răspunde la ele argumentat.**17.** Recitește primul enunț din text. Exemplifică și argumentează.**18.** Răspunde la întrebări cu ajutorul textului:

- a) Ce urmărește să aducă în scenă teatrul?
 b) Ce afirmă W. Shakespeare despre teatru?
 c) La ce ne ajută piesele de teatru?
 d) Cine este un dramaturg talentat?
 e) Cine sunt eroii lui A. Cehov?
 f) Despre ce vorbesc piesele lui I.L. Caragiale?
 g) Despre ce putem afla privind spectacolul „Steaua fără nume” de M. Sebastian?
 h) Prin ce cuvânt este descrisă piesa „Tata” de D. Matcovschi?
 i) Care este îndemnul autoarei textului?

19. Elaborează planul textului, folosind îmbinări de cuvinte. Redă conținutul unui fragment, la alegere.**20.** Propune un alt titlu pentru textul dat. Argumentează alegerea în 1-2 enunțuri.

VORBIRE

- 21.** Explică cum înțelegi semnificația expresiei *spectacole de performance*. Exemplifică.
- 22.** Extrage informații din text despre teatre, piese, autori, eroi și redă conținutul acestuia în baza informației scrise.

Numele autorului	Denumirea spectacolului	Unde se joacă spectacolul	Ce ai aflat despre piesă/eroi
...	...	...	...

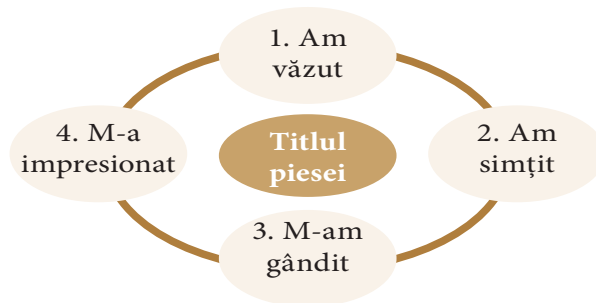
- 23.** Lucrați în perechi. Discutați despre sensul aforismului: „Viața e un teatru, iar noi suntem actorii”. Prezentați concluziile voastre.
- 24.** Citește îndemnul. Formulează, oral, unul asemănător.
- La Teatru se întâmplă o magie care mă face să îmi doresc să mai revin. Teatrul este o formă de educație, el modelează discursul public. Mergeți la Teatru, nu-l evitați, căci acolo vă așteaptă libertatea în gândire și exprimare!*

- 25.** Lucrați în perechi. Completați spațiile libere dintr-un eventual interviu cu un actor/o actriță.
- ..... ?
  - Succesul unui actor depinde nu doar de el, ci de întreaga echipă a teatrului unde activează.
  - Cum arată sufletul unui actor/unei actrițe?
  - .....
  - Ce simțiți pe scenă, în fața a sute de spectatori?
  - .....?
  - Formula succesului e în toate: talent, carismă, muncă etc.

- 28.** Lucrați în perechi. Priviți imaginea și discutați în baza acesteia despre:
- personaje;
  - unde se desfășoară acțiunea;
  - ce v-a plăcut (dacă ați privit spectacolul);
  - dacă ați vrea să-l priviți, de ce;
  - ce piese scrise de marele dramaturg rus ați mai privit.

- 26.** Lucrați în echipe. Citiți aforismele. Alegeți unul dintre ele, apoi realizați sarcinile de lucru propuse.
- „Teatrul este instanța supremă în rezolvarea problemelor de viață.” (A. Herzen)
- „Piesa de teatru nu trebuie privită ca un tablou, ci trăită.” (T. Kantor)
- „Teatrul este o artă pentru a reflecta.” (K. Stanislavski)
- „Teatrul nu este oglindă, este sticlă.” (V. Maiakovski)
- a) Identificați cuvântul-cheie.
  - b) Interpretați sensul citatului.
  - c) Argumentați cu *pro* sau *contra*.

- 27.** Redă impresiile despre un spectacol pe care l-ai văzut recent, în baza organizatorului grafic.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Prepoziția. Clasificarea prepozițiilor

Noțiuni generale

Ce este prepoziția?	Prepoziția este o parte de vorbire auxiliară care exprimă raportul sintactic de <i>subordonare</i> dintre cuvinte în cadrul propoziției. Prepoziția este un instrument gramatical ce implică prezența a doi termeni, unul fiind un termen regent, iar celălalt subordonatul său: <i>o livadă de nuci, teatrul de lângă parc, a se întâlni cu părinții, a ieși din clasă</i> etc.
Clasificarea prepozițiilor	<p>După structură, prepozițiile se clasifică în:</p> <p>a) prepoziții simple, alcătuite dintr-un singur element: <i>cu, la, de, după, în, prin, contra, conform, către, spre, sub, până, pe, pentru, datorită, mulțumită, grație, înaintea, înăuntrul, împrejurul, împotriva</i> etc.;</p> <p>b) prepoziții compuse, alcătuite din două prepoziții simple: <i>deasupra, despre, dinspre, dintre, înspre, printre, de către, fără de, de pe, de după, de la, de lângă, de peste, pe sub, până la, până spre</i> etc.</p> <p>După regimul cazual se disting prepoziții:</p> <p>a) cu regim de acuzativ: <i>lângă tine, despre actori, în teatru, la asfințit, după spectacol, cu prietenii, despre personaje, fără ei</i> etc.;</p> <p>b) cu regim de genitiv: <i>înaintea grădinii, asupra lui, contra lor, deasupra pământului, împrejurul casei, împotriva mea</i> etc.;</p> <p>c) cu regim de dativ: <i>datorită mamei, mulțumită prietenilor, grație norocului, conform orarului, potrivit oamenilor</i>.</p>
Exemple de utilizare	<p>El a obținut Marele Premiu la Festivalul de Teatru de la Sibiu.</p> <p>Lecțiile de azi s-au desfășurat conform orarului.</p> <p>Printre spectatori se vedea un actor celebru.</p> <p>Toți copiii s-au așezat înaintea noastră.</p> <p>Printre nori se zărea o rază de soare.</p> <p>Îți pun la dispoziție douăzeci de bilete.</p>

SCRIERE

29. Citește 5-6 enunțuri din text care conțin prepoziții. Numește tipul lor.

30. Descoperă în careul alăturat prepoziții. Scrie-le. Alcătuiește enunțuri cu ele. Utilizează și vocabularul tematic.

i	r	a	s	u	p	r	a
n	r	s	d	e	r	h	s
s	p	p	e	o	i	c	a
p	c	p	r	i	n	m	m
r	i	r	k	l	m	l	a
e	e	a	y	s	u	b	n
c	o	n	t	r	a	m	i

31. Completează enunțurile cu prepoziții potrivite contextului.

- Spectacolul a culminat... un final neașteptat... scenaristului.
- Dumitru Caraciobanu a jucat... filmul „Omul merge... soare”.
- Petru Baracci remarca... tristețe și nostalgie că îi este dor... scenă.
- Ion Luca Caragiale a fost director... teatru... talentului său... dramaturg.
- Un grup... actori, ... frunte... Petru Vutcărau, a format un teatru.

(cu, pe, de, datorită, înaintea, în, după)

32. Alege corect prepoziția.

- Colegii mei merg la/în teatru.
- Alexei este la/în spectacol.
- David își face studiile la/în actorie.
- Alexandrina are bilete la/în teatru.

33. Completează spațiile libere cu prepoziții potrivite la cazurile genitiv sau dativ. Alcătuieste enunțuri. Utilizează și vocabularul tematic.

a) ... orarului	• deasupra
b) ... scenei	• conform
c) ... actorilor	• grație
d) ... pădurii	• împotriva

34. Examinează afișul. Scrie, în cinci enunțuri dezvoltate, ce informații ai aflat. Atenție la utilizarea prepozițiilor.

35. Scrie, în numele lui Daniel/Danielei, o felicitare adresată actorului Anatol Durbală cu ocazia obținerii titlului onorific de artist al poporului. Respectă rigorile de aranjare a textului în pagină. Utilizează și prepoziții.

36. Citește lista cu argumente care te-ar face să mergi la teatru. Completează lista. Argumentează.

1. este magie	Teatrul	3. ne oferă contact direct cu actorii
2. ne oferă lecții de viață		4. promovează cultura
5. ne oferă o călătorie în timp și în spațiu		7. ...
6. este un stimulator de sentimente		8. ...

37. Lucrați în perechi. Alcătuiți 8-9 întrebări pornind de la situația descrisă mai jos, utilizând și prepoziții.

Pe 27 martie se celebrează Ziua Mondială a Teatrului. În această zi ați invitat în școala voastră un actor/o actriță de teatru, pentru a vă povesti despre importanța și rolul teatrului în dezvoltarea adolescenților. În final veți adresa întrebări.

38. Improvizează un eventual interviu cu un actor/o actriță, pentru a discuta despre această profesie.

Anatol Durbală	Daniela Burlaca
Alla Tuz Haret	Eugenia Todorașcu
Arcil Ioseliani	Jan Cucuruzac

39. Alege din lista de mai jos un teatru din Republica Moldova. Informează-te și realizează o prezentare PowerPoint, din 5-6 slide-uri.

Teatre:

- Teatrul Național „Mihai Eminescu”
- Teatrul Republican „Lucaefărul”
- Teatrul Dramatic Rus de Stat „Anton Cehov”
- Teatrul Național „Vasile Alecsandri”
- Teatrul muzical-dramatic „Bogdan Petriceicu-Hașdeu”
- Teatrul de Dramă și Comedie „Nadejda Aro-nețkaia”

Repere:

- când a fost organizat teatrul și de către cine;
- piese de succes;
- actori și regizori rnumiți;
- participări la concursuri, festivaluri.

Lecția 4

Călătorii culturale

... nu există „artiști”, ci numai
oameni care simt nevoia
să lucreze întru bucurie!
Constantin Brâncuși

„Cumințenia pământului”, C. Brâncuși

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

a crea = a inventa = a face
impresionat = emoționat
încântat = fascinat
opinie = părere = idee
gândire = cugetare
spațiu = suprafață = loc
a se speria = a se teme
clipă = moment
ordine = organizare
lucrare = operă

Antonime

a intra ≠ a ieși
a (se) așeza ≠ a (se) ridica
fals ≠ adevărat
independent ≠ dependent
a uita ≠ a memoriza

Familii de cuvinte

a sculpa – sculptor – sculptură
lung – îndelungat – a lungi
a salva – salvator – salvare
a memora – a rememora – memorie
a crea – creator – creație
a se îndepărta – depărtare – departe
arhitect – arhitectură – arhitectural

Îmbinări de cuvinte și expresii

A face semn – a face o mișcare
care sugerează ceva
Liniște de biserică – liniște totală
A-și face drum – a merge, a înainta
Cu ochii țintă – a se uita atent
A sparge liniștea – aici: a vorbi
A-i fi silă – a simți antipatie
A-și da seama – a înțelege
A-și întipări în cap – a fixa în memorie

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect diftongii. Alcătuește enunțuri cu îmbinările de cuvinte evidențiate.

Ordinea din atelier, **pasăre în văzduh**, a scoate imagini, **a cere părerea**, impresionat doar de marmură, **marmură gri-albăstruie**, coloane ale infinitului, toate lucrările.

2. Găsește sinonimele cuvintelor evidențiate, apoi alcătuește enunțuri. **părerea** presei, **organizarea** casei, **impresionat** de sculptură, **suprafața** atelierului, **a inventa** tehnici noi.

3. Precizează semnificația cuvântelor evidențiate. Tradu enunțurile propuse.

- a) **Lucrearea** pământului cere un efort mare.
- b) Am scris **lucrearea** de control pe nota zece.
- c) Scriitorul și-a lansat prima **lucrare**.
- d) **Lucrearea** „Domnișoara Pogany” a sculptorului Constantin Brâncuși e cunoscută în toată lumea.

4. Alcătuește enunțuri cu trei perechi de antonime.

Model: Nu se cunoaște care dintre acele vorbe erau **adevărate** și care **false**.

5. Citește enunțurile. Explică sensul cuvintelor evidențiate.

- a) Tânărul vrea **să rememoreze** tot ce a văzut în studioul maestrului.
- b) Aceste sculpturi sunt unicele care s-au aflat timp **îndelungat** în atelierul din Paris.
- c) Trunchiul **salvator** era instalat în muzeu.
- d) Oamenii **s-au îndepărtat** de artă cu timpul.

6. Încadrează în enunțuri cuvintele: *depărtare, arhitect, salvare, a sculpta, creator*.

- 7.** Citește actele de comunicare. Utilizează-le, pe parcursul temei, după necesitate.

Acte comunicative

A exprima admirația

- Admir această sculptură! Nu îmi pot lua privirea de la ea!
- Da, este o lucrare deosebită, a unui sculptor renumit!
- Apreciez în mod special sculpturile lui Constantin Brâncuși.
- Și eu am toată admirația pentru el.
- Mă mândresc cu faptul că sunt tineri care vor să devină sculptori.
- Eu chiar aș fi mândru/ă să am un prieten sculptor.

A prezenta exemple/concluzii

- Cunoști ceva despre sculptură?
- Puțin, dar cunosc./Da, cunosc! Am citit multe despre sculptori și sculptură.
- Poți să numești vreun sculptor cunoscut?
- Desigur! Cel mai cunoscut dintre sculptorii români este Constantin Brâncuși.
- Dar numele lui Alexandru Plămădeală îți sugerează ceva?
- Desigur! Monumentul lui Ștefan cel Mare e una dintre creațiile lui.
- De ce ați ales meseria de sculptor?
- Am hotărât că această meserie e destul de rară în zilele noastre.
- Ce sculptați, de obicei?
- Am o varietate de sculpturi monumentale, dar și decorative.
- Numește câteva sculpturi moderne din orașul Chișinău, te rog.
- Desigur! „Întâlnirea”, de pe strada pietonală; „Echipajul”, de la Aeroport; „Miorița”, de pe strada cu același nume; „Taurul”, de pe strada Pan Halippa; „Micul prinț” de la Valea Morilor.

- 8.** Exersați dialogurile propuse mai jos.

Dialoguri scurte

- Ai auzit de Constantin Brâncuși?
- Am auzit acest nume, dar nu știu cine este.
- Este unul dintre cei mai importanți sculptori români, celebru în Franța și în America.
- Știi cum este numit Constantin Brâncuși de către oamenii de artă?
- Nu știu. Cum?
- „Părintele sculpturii moderne” sau „poet al formelor cioplite”.
- Probabil, a fost o personalitate remarcabilă, dacă l-au numit așa!
- Cum crezi, un sculptor talentat, care pleacă din țara lui, își mai amintește de ea?
- Cred că da. Oamenii de geniu sunt patrioți.
- Ai dreptate! Constantin Brâncuși, chiar și departe de țara lui, s-a inspirat din imaginea satului românesc.
- Interiorul unui atelier de sculptură ar trebui să fie deosebit?
- Da, pentru că acolo se creează lucrări speciale, unele dintre ele vor dăinui secole.
- Știi că atelierul renumitului sculptor a fost reconstituit și plasat, cu tot ce conținea acesta, în Centrul Pompidou din Paris?
- Nu, nu am știut.
- Acest atelier a fost lăsat drept moștenire statului francez.
- Interesant! Trebuie să mă informez de ce Constantin Brâncuși a procedat astfel.
- Ce atitudine avea Constantin Brâncuși față de lucrările sale?
- Pentru el, fiecare lucrare era vie, era ceva aparte, era ca un copil al lui.
- Curios lucru!
- El este sculptorul care dezvelea sculptura cu mișcări atent studiate, în anumite momente ale zilei, pentru ca lumina să cadă potrivit pe ea.

CAPTAREA ATENȚIEI

9. Examinează sculpturile. Din lista de mai jos, alege câte un titlu pentru fiecare. Argumentează-ți alegerea.

9.1. Cum le-ai intitula tu? Argumentează.

Rugăciune
Somnul
Prometeu

Măiastra
Muza
Sărutul

Orgoliu
Copilul
Domnișoara Pogany

AUDIERE

10. Ascultă textul, apoi notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în dicționarul român-rus.

PĂRINTELE SCULPTURII MODERNE, CONSTANTIN BRÂNCUȘI

Viitorul sculptor, la vârsta de 18 ani, intră la Școala de Arte și Meserii din Craiova, iar peste un an se înscrie la Școala de Arte Frumoase din București.

Se stabilește la Paris. Din 1905 începe să primească bursă din partea statului român și se înscrie la Academia de Arte Frumoase din Paris. Departe de patrie, Brâncuși nu a dat-o uitării, creând la baștină, în memoria eroilor și martirilor români din Primul Război Mondial, complexul monumental de la Târgu Jiu.

Devenit celebru în lumea întreagă, considerat de specialiști drept un revoluționar al sculpturii, Brâncuși nu a fost apreciat în patria sa. Opera i-a fost pusă la index în perioada comunistă, astfel încât astăzi cele mai multe creații ale sale pot fi văzute la Paris, New York, Chicago etc.

Cele mai reprezentative lucrări ale lui Constantin Brâncuși sunt: *Coloana infinitului*, *Masa tăcerii*, *Poarta sărutului* (capodopere ce alcătuiesc complexul sculptural de la Târgu Jiu), *Domnișoara Pogany*, *Vrăjitoarea*, *Himera*, *Adam și Eva*, *Țestoasa zburătoare* etc.

(Din internet)

Constantin Brâncuși

(1876–1957)

sculptor, fotograf,
arhitect, filosof

Surse de inspirație: natura meleagurilor natale, tradițiile populare, folclorul românesc și arta populară românească.

Rolul în sculptură: a avut contribuții covârșitoare la înnoirea limbajului și a viziunii plastice în sculptura contemporană. Brâncuși a optat pentru exprimarea esenței lucrurilor, vitalitatea formei, a creat unitatea dintre sensibil și spiritual.

Lucrări: *Păsări măiestre*, *Muza adormită*, *Domnișoara Pogany*, *Rugăciunea*, *Față de copil*, *Socrate*, *Țestoasa zburătoare*, *Adam și Eva*, *Sărutul*, *Cumințenia pământului*, *Prometeu*, *Peștele*, *Foca*, *Leda I*, *Doi pinguini*, *Coloana infinitului*, *Masa tăcerii*, *Poarta sărutului* etc.

Aprecieri: cel mai important sculptor al secolului al XX-lea. Data de 19 februarie a fost declarată Ziua Brâncuși ca sărbătoare națională în România.

- 11.** Formulează 2-3 întrebări pentru a verifica dacă ai înțeles cele audiate.
- 12.** Răspunde la întrebări în baza textului audiat.
- Unde își face studiile Constantin Brâncuși?
  - Ce complex a creat la baștina sa? Pentru cine?
  - Cine este Constantin Brâncuși în viziunea specialiștilor?
  - Ce s-a întâmplat cu opera lui în perioada comunistă? Cum crezi, de ce?
- 13.** Explică sensul îmbinărilor de cuvinte din text:
- arte frumoase;
  - revoluționar al picturii;
  - lucrări reprezentative.
- 13.1.** Alcătuiește, cu fiecare îmbinare de cuvinte, câte un enunț.

LECTURĂ

- 14.** Citește textul și spune ce sentimente a trăit tânărul în atelierul lui Constantin Brâncuși.

ATELIERUL ÎN CARE SCULPTURILE COMUNICĂ ÎNTRE ELE

(fragment)

(...) Sculptorul Constantin Brâncuși s-a dat într-o parte și i-a făcut semn tânărului să intre. Băiatul își ținea strâns mâna la piept. Obrajii i s-au îmbujorat, iar ochii au început să alerge spre soclurile de diferite mărimi, ce păreau așezate la întâmplare. Dar întâmplarea în ordinea atelierului era ca a naturii. O armonie care nu putea fi rezultatul întâmplării. În colțul din stânga, la mici distanțe, se aflau mai multe *coloane ale infinitului*.

Într-o liniște de biserică, Brâncuși a făcut să se miște soclul rotund pe care se odihnea *Peștele mare*, din marmură gri-albăstruie. Tânărul privea fascinat, dar nu spunea nimic. Și-a făcut drum printre socluri și minute bune a stat în fața *Păsării în văzduh* din bronz aurit. Tânărul își mișca încet capul spre stânga și spre dreapta, cu ochii țintă pe zbor, apoi înțepenea, fără să-și desprindă vreo clipă privirea de pe lucrarea fusiformă.

Spre mulțumirea lui Brâncuși, băiatul nu se grăbea deloc și nu a părut impresionat doar de marmură și bronz. A stat timp îndelungat și lângă lucrările de lemn.

De când pășise în atelier, tânărul nu mai spusese nimic, însă acum a spart liniștea:

– Mă iertați, maestre, acesta e trunchiul salvator (cel care l-a salvat de la înec)?

– Da, e salvatorul meu. I-am făcut și un temple, îl am în fotografie. Vino, șezi aici, pe butucul ăsta.

Tânărul s-a așezat, și-a deschis mapa, făcându-l pe Brâncuși să se încrunte. Dar băiatul începe să scoată articole și imagini decupate din presa ultimilor ani, toate despre artist. Brâncuși se încrunță și mai tare:

– M-am speriat că vii cu lucrările tale să-mi ceri părerea, dar acum e și mai rău! Dacă ești așa de pregătit, nu ți-a spus nimeni că mi-e silă de modul în care presa reflectă lucrările și opiniile mele?

– Da, da, răspunde tânărul, voiam doar să-mi dau seama ce anume nu au surprins imaginile din presă despre acest atelier. Aici totuși este o gândire de arhitect.

– Măi băiete, un plan arhitectural presupune să crezi lucrări care să se potrivească unui spațiu, ca și cum sculpturile mele ar fi fost realizate în funcție de condițiile spațiului din atelier, ceea ce e absolut fals. Am făcut și ceva de felul acesta, la mine în țară, dacă o să ai sănătate și o să ajungi cândva prin România, să te duci să vezi! Dar aici, ce vezi tu, e un grup de lucrări independente, pe care, după ce le-am făcut, le-am încadrat în spațiul pe care l-am avut în așa fel încât să vorbească despre ele. Între ele. (...)

Băiatul e fericit. Se îndepărtează cu pași mari și rezezi de atelier. Și rememorează tot ce a văzut acolo. Să-și întipărească în cap, să nu uite.

Brâncuși sau cum a învățat țestoasa să zboare,
de Moni Stănilă

LEXIC

a se îmbujora – *sin.*: a se înroși la față
 soclu – suport care susține o statuie, o coloană
fascinat – *sin.*: încântat
 a înțepeni – *sin.*: a nu se mișca
 fusiform – веретенообразный
a păși – *aici*: a intra
templu – храм

butuc – bucată dintr-un trunchi de copac
decupat – tăiat dintr-un întreg
a reflecta – *aici*: a prezenta
a surprinde – *aici*: a remarca
a se potrivi – *aici*: a așeza ceva la locul bine ales
 a încadra – *sin.*: a se armoniza, a se potrivi

- 15.** Recitește fragmentul care arată:
- armonia din atelier;
  - mulțumirea lui Brâncuși;
  - ce scotea tânărul din mapă și reacția sculptorului;
  - ce presupune un plan arhitectural.

- 16.** Completează spațiile libere cu informații potrivite din text.
- Sculptorul i-a făcut semn...
  - Obrajii băiatului..., iar ochii...
  - În colțul din stânga al atelierului...
  - Brâncuși a făcut să se miște...
  - Tânărul a stat multe minute...
  - Când a văzut mapa, Brâncuși...
  - Plecând, băiatul...

- 17.** Citește afirmațiile. Cum crezi, ele conțin o opinie sau un fapt? Argumentează.
- F Tânărul a intrat în atelierul unui mare sculptor.
 F În atelier era liniște deplină.
 F Tânărul era fascinat doar de sculpturi.
 F Constantin Brâncuși era o gazdă ospitalieră.
 F Sculptorul i-a sugerat tânărului să ajungă în România.
 F Constantin Brâncuși se mândrea cu atelierul său.

„Masa tăcerii”

- 18.** Formulează, în baza textului, cinci întrebări care să indice:
- evenimentul, personajele, locul, timpul desfășurării evenimentului, cauza vizitei.
- 19.** Caracterizează-l, în patru enunțuri, pe Constantin Brâncuși, în numele tânărului.

Repere: trăsătură → argument

- 20.** Caracterizează-l pe tânărul din text, completând tabelul:

Fragment din text	Trăsătura dedusă
Obrajii i s-au îmbujorat, iar ochii au început să alerge spre soclurile de diferite mărimi...	
Minute bune a stat în fața <i>Păsării în văzduh</i> ...	
... începe să scoată articole și imagini decupate, toate despre artist.	

- 21.** Propune un alt titlu pentru textul dat. Argumentează-ți propunerea.
- 21.1.** Redactează rezumatul textului în 7-8 enunțuri.
- 22.** Recitește enunțurile. Caută pe YouTube filmulețul despre atelierul din Paris al lui Constantin Brâncuși. Observă: ce culori predomină și cum sunt aranjate lucrările? Redactează o descriere în 5-6 enunțuri.
- „Întâmplarea în ordinea atelierului era ca a naturii. O armonie care nu putea fi rezultatul întâmplării.”

VORBIRE

- 23.** Lucrați în echipe. Examinați și descrieți sculpturile, în 5-6 enunțuri, conform reperelor, în plan comparativ.

„Pasărea în văzduh”

„Cocoșul”

Repere

- formă;
- asemănări și deosebiri;
- emoțiile pe care le transmit sculpturile.

- 24.** Examinează imaginea. Descrie atelierul lui Constantin Brâncuși din Paris, în 5-6 enunțuri, accentuând:

- ce este pe fundal;
- ce vezi în prim-plan;
- ce se află în plan secund;
- ce culori predomină;
- ce atmosferă este;
- ce simți examinând atelierul.

- 25.** Exprimă-ți, în patru enunțuri, opinia în legătură cu afirmația lui Constantin Brâncuși:

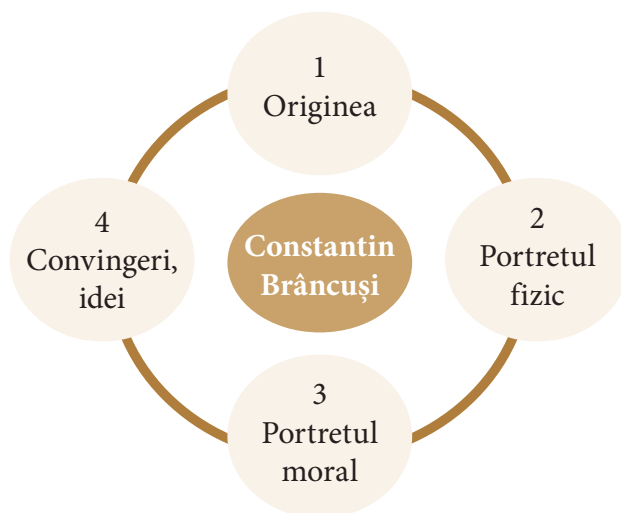
„Dar aici, ce vezi tu, e un grup de lucrări independente, pe care, după ce le-am făcut, le-am încadrat în spațiul pe care l-am avut în așa fel încât să vorbească despre ele. Între ele...”

25.1. Lucrați în perechi. Construiți un dialog imaginar, din 6-7 replici, al lucrărilor din atelierul lui Constantin Brâncuși. Cum credeți, despre ce vorbesc ele?

- 26.** Citește informația. Ce concluzii ai făcut în urma lecturii?

În 1965 un tânăr scriitor din România a realizat o anchetă internațională. Ancheta se numea „Brâncuși în muzeele lumii”. La ea au răspuns specialiști din New York, Paris, Londra, Louisville, Minnesota, Oberlin, Cleveland etc. A participat și scriitorul american James T. Farrell, care a afirmat: „În afară de Shakespeare și Beethoven, mai există un Dumnezeu – acesta este românul Constantin Brâncuși!”.

- 27.** Spune ce impresie ți-a creat omul și artistul Constantin Brâncuși. Sintetizează informațiile acumulate pe parcursul lecției și completează organizatorul grafic.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Locuțiunile prepoziționale. Clasificarea locuțiunilor

Noțiuni generale

Ce este o locuțiune prepozițională?	Locuțiunea prepozițională este un grup de cuvinte cu sens unitar, având rol de prepoziție.
Ce locuțiuni prepoziționale se disting?	Se disting locuțiuni prepoziționale: – de loc: <i>de-a lungul, de-a latul, în dreapta, în jurul, în preajma, în stânga, alături de, în spatele, în fața, departe de, în urma;</i> – de timp: <i>în timpul, la începutul, la mijlocul, la sfârșitul, înainte de, odată cu etc.;</i> – de mod: <i>asemănător cu, conform cu, la fel cu, potrivit cu, în raport cu, în funcție de etc.;</i> – de cauză: <i>din cauza, din pricina;</i> – de scop: <i>cu scopul, în scopul, în vederea;</i> – concesive: <i>în ciuda, în pofida;</i> – de relație: <i>din partea, în privința, cu privire la, referitor la, în legătură cu, sub aspectul etc.</i>
Cum se disting locuțiunile prepoziționale de prepozițiile compuse?	Locuțiunile prepoziționale sunt alcătuite din 1-2 prepoziții + o altă parte de vorbire (<i>alături de, afară de, împreună cu, în fața, în afara, în jurul, la stânga, de-a lungul</i>). Prepozițiile compuse sunt formate doar din prepoziții (<i>deasupra, dinspre, de după, până la, de la, de peste, pe sub</i>).
Exemple de utilizare	În preajma scuarului crește un stejar bătrân. Alături de actori, mă simt celebru. Odată cu începerea spectacolului, în sală se face liniște. Să studiem problemele în raport cu situația mondială. Din cauza vântului, am întârziat la spectacol. În legătură cu acest subiect vom discuta mai târziu.

28. Completează spațiile punctate cu locuțiuni prepoziționale potrivite în context.

a) Ne-am plimbat... zidurilor cetății Soroca.	e) Acum ce ar trebui să facem... dezvoltarea culturii printre tineri?
b) ...excursiei am înțeles că avem o țară cu o cultură bogată.	f) Alexandru Plămădeală... Alexei Mateevici și-au făcut studiile la Seminarul Teologic din Chișinău.
c) Constantin Brâncuși a intrat în atelier ... colegii săi.	
d) Muzeele au fost create... de a păstra, a identifica, a cataloga diverse obiecte.	

(odată cu, împreună cu, de-a lungul, cu scopul, în urma, referitor la)

29. Citește enunțurile. Descoperă locuțiunile prepoziționale. Înlocuiește-le cu:

I. sinonimele lor:

- a) Din cauza frigului, sculptorul nu putea lucra. b) Artistul a venit în ciuda tuturor circumstanțelor.

II. antonimele lor:

- a) Sculpturile erau aranjate în dreapta peretelui. b) Creatorul se afla în spatele lui.

- 30.** Înlocuiește prepozițiile subliniate cu locuțiunile prepoziționale potrivite în context.
- Mi-aș dori o sculptură ca cea din fascinantul atelier din Paris.
  - Un stol de porumbei zbura deasupra casei.
  - Pentru a surprinde oamenii, sculptorul a revenit acasă.
  - Alexandrina cu David au privit timp îndelungat lucrările sculptorului Lazăr Dubinovschi.

(pe deasupra, la fel ca, cu scopul de, fără de, împreună cu, alături de)

- 31.** Construiește enunțuri cu locuțiunile prepoziționale: *împreună cu, la un loc cu, alături de, în afară de*. Utilizează și vocabularul tematic.
- 32.** Scrie, în baza posterului publicitar, o invitație adresată lui Alexei în numele prietenei sale Olga. Respectă rigorile de aranjare a textului în pagină.

EXPOZIȚIA
„UN SECOL DE SCULPTURĂ”
 Centrul Expozițional „C. Brâncuși”,
 Chișinău, 15 decembrie

- 33.** Lucrați în perechi. Completați enunțurile.

Sculptura a fost amplasată	de-a lungul... în spatele... la mijlocul... în preajma...
Sculptura a fost creată	în timpul... înainte de... odată cu...
Sculptura este	asemănătoare cu... la fel ca...

- 33.1.** Examinați sculptura „Întâlnirea”, instalată pe strada pietonală din Chișinău, autor: Pavel Obreja. Documentați-vă suplimentar și faceți o descriere a acesteia, în 5-6 enunțuri.

- 34.** Informează-te suplimentar. Improvizează un eventual interviu, adresând opt întrebări, pentru a discuta despre pasiunea de a fi sculptor cu unul dintre artiștii contemporani, la alegere.
Tudor Cataraga	Veaceslav Jigličici
Claudia Cobzev	Dumitru Verdianu
Milița Petrașcu	Petru Glavan
- 35.** Englezii au o „disciplină școlară” numită Shakespeare. Expune-ți opinia în 3-4 enunțuri despre propunerea de a institui, la noi, o nouă disciplină școlară, numită Constantin Brâncuși.
- 36.** Amintește-ți ultima ta călătorie culturală într-un muzeu. Descrie, în 5-6 enunțuri, locul, decorul, atmosfera, detaliile.
- 37.** Vezi lista locurilor deosebite din Moldova. Informează-te suplimentar, apoi alege unul dintre aceste locuri pe care ai dori să-l vizitezi. Argumentează, în 3-4 enunțuri, opțiunea.

Arcul Geodezic Struve	Rudi, Soroca
Muzeul Pâinii	Văleni, Cahul
Casa Olarului	Hoginești, Călărași
Cariera Fetești sau Mica Elveție	Fetești, Edineț
Parcul Țaul și Conacul Prommer	Țaul, Dondușeni
Cetatea Tighina	Tighina
Complexul de Meșteșuguri „Artă Rustică”	Clișova Nouă, Orhei

RECAPITULARE

1. Găsește intrusul în fiecare serie de cuvinte:

- a) stea – stelar – înstelat – strălucitor – steluță;
- b) elev – profesor – învățăcel – ucenic – discipol;
- c) dramaturg – dramă – drumeț – dramaturgie;
- d) a crea – a face – a desface – a realiza – a inventa.

2. Înlocuiește cuvintele evidențiate cu sinonimele lor.

- a) Multe personalități originare din Republica Moldova au devenit **renumite** peste hotare.
- b) Mă impresionează **picturile** tinerilor artiști.
- c) Maestrul a descoperit cel mai talentat **învățăcel**.
- d) **Actorii** au un rol important: de a educa spectatorii.

3. Selectează din coloana B antonime pentru cuvintele din coloana A.

A
tragedie
lumină
a răsări
fals
a uita
real
a prețui
fin

B
ireal
vulgar
a memoriza
a disprețui
adevărat
comedie
a asfinți
întuneric

3.1. Alcătuiește 2-3 enunțuri cu unele perechi de antonime.

4. Recunoaște personalitățile din imagini. Asociază fiecare personalitate cu una dintre imagini. Argumentează alegerea.

1

2

3

4

5. Citește afirmația. Dacă este adevărată, numește/notează litera **A**. Dacă afirmația este falsă, numește/notează litera **F**.

- a) Pictorul Mihail Greco era glumeț. **A F**
 b) Teatrul nu a fost niciodată *o oglindă a vieții*. **A F**
 c) Mihai Eminescu era încântat de muzica lui Chopin. **A F**
 d) Constantin Brâncuși este considerat cel mai important sculptor al secolului al XX-lea. **A F**
 e) Pictorul Teodor Buzu locuiește în Cehia. **A F**
 f) Data de 19 iunie a fost declarată *Ziua Brâncuși*. **A F**
 g) Nelly Cozaru este o celebră cântăreață. **A F**
 h) Nicolae Dabija ar fi numit o planetă *Planeta Eminescu*. **A F**

6. Caracterizează, în trei enunțuri argumentate, o personalitate, la alegere.

- a) Mihai Eminescu
 b) Mihail Greco
 c) Andrei Sârbu
 d) Constantin Brâncuși
 e) Coco Chanel
 f) Maria Bieșu

7. Scrie verbele dintre paranteze la timpul cerut.

- a) Alexandrina (*a-și cumpăra*, t. trecut, perf. compus) o bluză foarte frumoasă.
 b) Dacă aș fi scriitor, (*a-și dori*, condițional, t. prezent) ca lucrările mele să fie citite.
 c) Genii ca Grigore Vieru (*a se naște*, indicativ, t. prezent) o dată la o sută de ani.
 d) Teatrele din Republica Moldova (*a-și dori*, t. prezent, condițional) să bucure spectatoarii, din nou, cu spectacole noi.
 e) Voi trebuie (*a se mândri*, conjunctiv, t. prezent) cu numele pe care îl purtați.
 f) Târgul de Carte (*a fi*, t. trecut, imperfect) în așteptarea celor pasionați de carte și de lectură.

8. Identifică prepozițiile din enunțurile propuse. Alcătuește alte enunțuri cu unele dintre ele.

- a) Vântul a furat de prin câmpie puful păpădiilor.
 b) „Și zboară calul lui Harap-Alb până la nori; apoi o ia peste vârfurile munților, peste apa mărilor și după aceea se lasă lângă o căsuță singuratică.” (Ion Creangă)
 c) „Și-i râdea inima babei de bucurie.” (Ion Creangă)
 d) „Măria Sa, Ștefan, lupta împotriva robiei.” (Mihail Sadoveanu)

9. Alege locuțiunile prepoziționale dintre paranteze, potrivite contextului.

- a) Locul preferat al lui Mihai Eminescu de a scrie era (*în preajma/în funcție*) codrului.
 b) (*Cu scopul/din cauza*) de a valorifica arta pictorilor găgăuzi, a fost organizată o expoziție.
 c) Pablo Picasso zicea că este (*la începutul/de parte de*) a fi un romantic.
 d) Fără îndoială, era ceva (*la mijloc/în preajma*), căci nu reușea să termine sculptura.

10. Lucrați în perechi. Improvizați un dialog, din 8-9 replici, în baza situației descrise, utilizând prepoziții și locuțiuni prepoziționale.

Prietena/prietenul te invită la Teatrul Dramatic Rus „Anton Cehov”, la spectacolul „Drumul spre tine”. Întreab-o/întreabă-l detalii despre teatru, piesă, actori etc.

11. Lucrați în echipe. Priviți imaginea și alcătuiți o istorioară, din 5-6 enunțuri, având începutul dat:

Ia este o modă fără vârstă...

8.	Continuă dialogul cu șase replici complete. Utilizează prepoziții și locuțiuni prepoziționale. Respectă tema. Nu folosi replici de tipul: <i>Bună ziua! La revedere!</i> – Alexandrina, am o idee! Propun de Ziua Mondială a Artei să invităm în școala noastră un pictor de succes din Republica Moldova. Ești de acord?	8
Scris lizibil/Corectitudinea exprimării		5
Total:		35

Barem de corectare

Notă: Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.

Greșelile se subliniază în text și se bifează pe margine.

Item	Răspuns corect	Specificări	Punctaj			
1.	Se consideră corecte variantele adecvate.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț completat corect.	0-3			
2.	Se consideră corecte variantele adecvate.	Se acordă câte un punct pentru fiecare cuvânt identificat corect.	0-4			
3.	Se consideră corecte enunțurile adecvate sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.	0-2			
4.	Se acceptă întrebările directe, corespunzătoare sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare întrebare adecvată care respectă sarcina.	0-3			
5.	Se acceptă o compoziție corespunzătoare sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.	0-3			
6.	Se admit concluzii potrivite sarcinii, fie într-un enunț, fie în două.	Se acordă câte un punct pentru fiecare concluzie adecvată.	0-2			
7.	Se consideră corecte formele verbale adecvate sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare modificare realizată corect. Notă. Nu se admit corectări!	0-5			
8.	Se acceptă un dialog adecvat începutului dat și temei.	Se acordă câte un punct pentru fiecare replică completă , adecvată cerinței. Notă. Nu se acordă puncte pentru replicile care conțin doar un cuvânt (de tipul: <i>Da. Nu. Desigur. Bine. Mulțumesc</i> etc.). Se acordă un punct pentru utilizarea prepozițiilor. Se acordă un punct pentru utilizarea locuțiunilor prepoziționale.	0-8			
Se acordă 5 puncte pentru corectitudinea exprimării în întreaga lucrare, cu excepția itemului 7. Notă. Dacă elevul a realizat 50% din volumul indicat, i se acordă, respectiv, 50% din punctajul prevăzut pentru corectitudine.			0-5			
Puncte		5	4	3	2	1
Numărul de greșeli ortografice și de punctuație		0-3	4-7	8-11	12-15	16-19

Total: 35 de puncte

Barem de convertire a punctelor în note

Puncte	0-1	2-3	4-5	6-7	8-13	14-18	19-25	26-31	32-33	34-35
Nota	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

PRODUSE ȘCOLARE

Unitatea tematică:	ADOLESCENTUL/ADOLESCENTA ȘI CULTURA
Denumirea proiectului:	„Creez universul meu prin artă”
Scopul proiectului:	Valorificarea competențelor de comunicare orală și scrisă; crearea propriei povești; păstrarea amintirilor într-o carte hand-made.
Produsul:	Album de tip scrapbook
Forma de activitate:	Independent
Timp de lucru:	Două săptămâni
Forma de prezentare:	Oral
Activități:	Realizarea și prezentarea proiectului; evaluarea proiectelor prezentate.

Pentru a crea acest scrapbook, va trebui să consulți diferite surse și să selectezi picturi ale următorilor artiști: Mihail Greco, Andrei Sârbu, Ștefan Luchian, Nicolae Grigorescu, Teodor Buzu, Ivan Aivazovski, Alexandr Lopuhov, Larisa Ormanji etc.

Scrapbookul tău va conține coperta și 5 pagini.

Sarcini de lucru:

Pasul 1, coperta

Scrie titlul scrapbookului. Notează numele tău. Desenează o lucrare care reprezintă universul tău de adolescent: școală, lecții, profesori, prieteni/prietene, colegi/colege de școală. Prezintă desenul, motivează utilizarea anumitor culori.

Pasul 2, pagina 1

Detășează/pictează un element dintr-o pictură propusă/întreaga pictură, asociind cel mai frumos moment din viața ta de elev/elevă cu una dintre aceste lucrări. Adu argumente.

Pasul 3, pagina 2

Decupează/pictează un element din una din picturile propuse/întreaga pictură care se asociază cu cel mai trist moment din viața ta de elev/elevă. Prezintă argumente.

Pasul 4, pagina 3

Detășează/desenează un element dintr-o lucrare/întreaga lucrare care se asociază cu o persoană dragă ție. Adu argumente.

Pasul 5, pagina 4

Decupează/desenează un element dintr-un tablou/întregul tablou care arată cum îți petreci zilele libere. Prezintă argumente.

Pasul 6, pagina 5

Detășează/pictează un element dintr-o pictură/întreaga pictură care se asociază cu așteptările tale de la examenul de absolvire care urmează. Argumentează.

Unitatea V

ADOLESCENTUL/ ADOLESCENTA ȘI NATURA

La sfârșitul unității de învățare vei putea:

- să identifici informații globale și detaliate din mesaje audiovizuale și interacțiuni verbale;
- să formulezi independent răspunsuri dezvoltate, exprimând opinii, atitudini;
- să ordonezi informațiile din diverse surse după anumite criterii;
- să prezinți un plan de acțiuni/idei;
- să argumentezi opinii, impresii, atitudini cu privire la experiențe, intenții, proiecte de viitor;
- să participi la conversații pe diverse teme;
- să prezinți un discurs referitor la tema studiată.

Lecția 1

Ocrotirea naturii – datoria fiecăruia

Apă, nu ești numai necesară
vieții, ci însăși viața.

Antoine de Saint-Exupéry

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

arid = neroditor
trudă = străduință = efort
beneficiu = avantaj = folos
viețuitoare = vietate = ființă
trufaș = arogant = înfumurat
măreț = grandios = impunător
confort = comoditate = bunăstare

Antonime

arid ≠ roditor
trufaș ≠ modest
lipsă ≠ surplus
confort ≠ disconfort
nesăbuit ≠ chibzuit
a (se) tulbura ≠ a (se) limpezi

Familii de cuvinte

nesăbuit – nesăbuiță
a (se) tulbura – tulbure – tulburare
gând – îngândurat – a se îngândura
beneficiu – a beneficia – beneficiar

Neologisme

hidrocentrală – centrală electrică
acvatic – care crește, trăiește în apă

Îmbinări de cuvinte și expresii

Resurse naturale – zăcămintele, terenurile, apele și pădurile unei țări.

Sursă de apă – loc unde se poate găsi apă.

Apă potabilă – apă bună de băut.

Apă curgătoare – apă care curge neconținut.

A-și căuta de treabă – a nu se amesteca în problemele altora.

Într-o bună zi – odată.

1. Pronunță corect diftongul [oa]. Alcătuieste enunțuri cu îmbinările evidențiate.

Floare mirositoare, roată mișcătoare, sărbătoare divină, **voce melodioasă**, ploaie trecătoare, **a avea de toate**, oameni trufași, **apă curgătoare**, izvoare răcoritoare, **dătătoare de viață**.

2. Identifică sensurile cuvintelor evidențiate în enunțurile propuse.

a) Apa de calitate îi **asigură** omului o sănătate mai bună.

Sunt multe companii care **asigură** bunurile cetățenilor.

b) Căldarea cu apă cristalină pe care am scos-o din fântână am așezat-o pe **colac**.

Bunica a copt un **colac** mare pentru botezul nepoțelului.

c) Ne-am oprit și am băut apă rece din **izvor**.

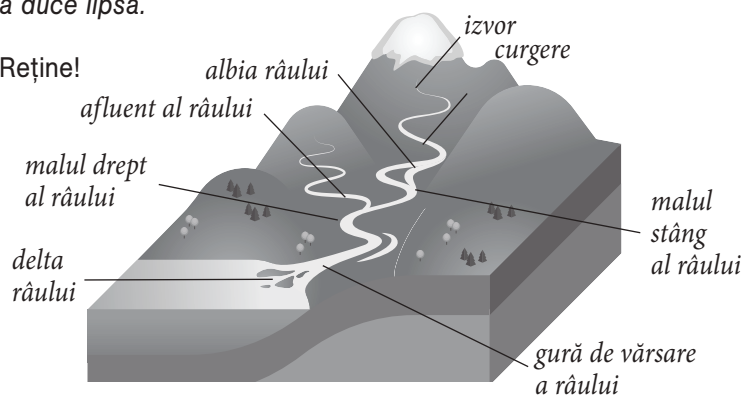
Natura este un minunat **izvor** de inspirație pentru oamenii de artă.

d) Apa este cel mai utilizat **lichid** de pe globul pământesc.

Apa poate avea formă **lichidă**, dar și formă solidă.

3. Încadrează în enunțuri îmbinările de cuvinte: *apă potabilă*, *apă curgătoare*, *sursă de apă*, *a-și căuta de treabă*, *într-o bună zi*, *a duce lipsă*.

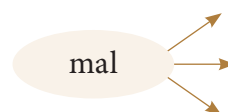
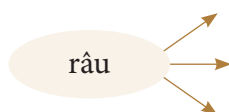
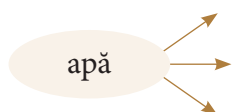
4. Reține!

5. Alcătuieste enunțuri, utilizând reperele propuse și informația din exercițiul 4.

Curgere	este	calea pe care se deplasează apa curgătoare.
Afluent		locul de plecare a unei ape curgătoare.
Izvor		fenomenul de deplasare a unei ape curgătoare.
Albie		margine îngustă de pământ situată de-a lungul unei ape.
Mal		locul în care o apă curgătoare se varsă într-o altă apă.
Deltă		apă curgătoare secundară care se varsă într-un râu.
Gură de vărsare		loc acoperit de mâl și de nisip la vărsarea unui râu în mare sau în ocean.

6. Alcătuieste îmbinări de cuvinte, apoi enunțuri.

7. Citește actele de comunicare. Utilizează-le, pe parcursul temei, după necesitate.

Acte comunicative

A exprima admirația

- Sunt fascinat(ă)! Ce sat frumos aveți!
- Da, satul este situat într-o zonă foarte pitorească. Avem și câteva izvoare cu apă foarte bună de băut.
- Ah! Cât de mult mă încântă acest peisaj!
- Da, într-adevăr, de pe stâncă se deschide o priveliște nemaîntâlnită. Aici râul Răut face două cotituri uluitoare.

A cere/a da explicații

- Care sunt principalele surse de apă potabilă în Republica Moldova?
- Fântânile, izvoarele, râurile sunt principalele surse de apă potabilă din țară.
- Cum este apa de izvor?
- Apa de izvor este limpede și foarte rece.
- Cum este apa din fântână?
- Apa din unele fântâni nu e bună, conține nitrați.
- De ce sunt atât de puține surse de apă potabilă în localitatea voastră?
- Nu pot să-ți dau un răspuns concret.
- Explică-mi: din ce cauză au secat multe fântâni/izvoare/lacuri din localitate?
- Îți/vă explic imediat.

8. Exersați dialogurile propuse mai jos.

Dialoguri scurte

- Cum crezi că trebuie să fie relația dintre om și natură?
- Consider că omul trebuie să aibă grijă de natura care îl înconjoară.
- Cât de mult oamenii influențează natura?
- Cred că omul a intervenit prea mult în natură.
- Cândva oamenii trăiau în armonie cu natura și cu toate vietățile.
- Da, așa era pe timpuri.
- Ce s-a întâmplat între timp?
- Oamenii au devenit lacomi și așteaptă de la natură numai beneficii.
- Cât de importantă este apa pentru om și pentru viețuitoare?
- Nu este nicio îndoială că apa este un element vital.
- De ce atunci oamenii poluează atât de mult apele existente?
- De fapt, e o problemă gravă ceea ce se întâmplă cu natura în ultimele decenii.
- Vai, cât de curată, rece și gustoasă este apa din acest izvor!
- Într-adevăr, apa de izvor nu poate fi comparată cu cea de la robinet.

CAPTAREA ATENȚIEI

9. Fă un clasament al elementelor din natură propuse, după importanța lor în viața omului. Argumentează-ți opțiunea.

aerul

apa

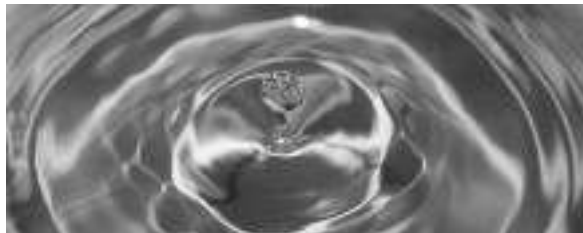
solul

focul

flora

fauna

10. Găsește în careul alăturat cel puțin șapte cuvinte referitoare la noțiunea apă.

b	o	c	e	a	n	r	â
a	l	a	c	m	p	i	u
z	i	a	z	f	â	n	t
i	c	v	m	a	r	e	â
n	b	a	l	t	â	a	n
i	z	v	o	r	u	z	ă

11. Scrie pe săgeata de mai jos denumirea apelor din casetă, aranjându-le de la cea mai mică la cea mai mare. Argumentează opțiunea. Cu trei cuvinte alcătuește enunțuri.

STROP

OCEAN

iaz, izvor, mare, fântână, cascadă, lac, pârâu, baltă

AUDIERE

12. Audiază textul și notează pe caiet cuvintele ce indică elementele unei fântâni. Vezi imaginea

Și, mergând așa, în zorii zilei, am dat peste o fântână. Aceasta semăna cu o fântână dintr-un sat.

– Ciudat, i-am spus micului prinț, totul e pregătit: roata, ciutura și funia...

El a râs, a apucat de funie și a pus roata în mișcare.

– Auzi? zise micul prinț, noi trezim fântâna, și ea cântă...

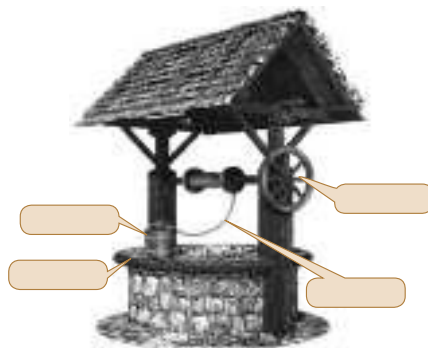
– Dă-mi voie mie, i-am spus, e prea grea pentru tine.

Am tras afară ciutura, încet, până-n dreptul colacului și am așezat-o deasupra. În urechi îmi răsună în continuare cântecul roții și, în apa care tot mai tremura, vedeam cum tremură soarele.

– Mi-e sete de apa asta, zise micul prinț, dă-mi să beau!...

I-am ridicat ciutura până la buze. El a băut cu ochii închiși. Era dulce ca o sărbătoare. Apa aceasta era cu totul altceva decât un aliment. Se născuse din mersul pe sub stele, din cântecul roții, din truda brațelor mele. Era bună, precum un dar pentru suflet.

(Fragment din cartea *Micul prinț*
de Antoine de Saint-Exupéry

13. Răspunde la întrebări pe baza celor audiate.
- Ce au întâlnit în calea lor personajele?
  - Cine dintre personaje a scos apă?
  - Ce se vedea pe suprafața apei?
  - Cum a băut micul prinț apa din ciutura?
  - Cu ce a comparat micul prinț apa din fântână?
  - Ce gust avea apa pe care el a savurat-o cu plăcere?

14. Identifică în text și scrie antonimele cuvintelor: *a adormi, ușor, înăuntru, repede, dedesubt, mare, a coborî, deschis, amar, odihnă, rău.*

14.1. Alcătuește enunțuri cu trei perechi de antonime.

LECTURĂ

15. Citește textul și spune cum erau pe timpuri apele, pădurile și oamenii.

APA ȘI OMUL

Se spune că pe timpuri, Pământul era acoperit de ape bogate cu tot felul de viețuitoare, ce asigurau existența oamenilor. Ba mai mult, spre deosebire de timpurile noastre, aceste ape erau în bună înțelegere cu toate ființele de pe uscat.

Pe atunci, oamenii nu săpau fântâni, nu construiau bazine, iazuri, ci apa apărea singură acolo unde era nevoie de ajutorul ei. Norii cunoșteau locurile care așteptau ploaia și plecau într-acolo, dăruind pământului stropi mari, plini de viață. Astfel, vietățile și oamenii nu duceau lipsa acestui lichid prețios. Frumoașe erau toate pe Pământ: și pădurile, și livezile, și câmpiile oamenilor. Apa răspândea viață peste tot, primind în schimb doar bucuria de a admira ceea ce se făcea cu mărețul ei efort.

În râuri curgeau cele mai curate ape, izvoare răcoritoare țâșneau în cele mai aride zone ale globului pământesc. Oamenii erau mai sănătoși, pădurile – mai dese, iarba – mai verde, florile – mai mirositoare, ciripitul păsărilor – mai melodios. Dar Omului nu i-a fost destul, astfel că într-o bună zi a început să pescuiască cu lăcomie.

Atunci, Apa întristată a venit și i s-a adresat Omului:

– Mărețe Omule! Râurile, lacurile, mările, oceanele rămân pustii din cauza lăcomiei tale. Celelalte vietăți, neavând ce mânca, mor. Vai, așa nu se poate!

Iar Omul, trufaș, i-a răspuns:

– Ei, las' să moară, avem destul de multe vietăți! Și apoi, ce drept ai tu să-mi spui ce se poate și ce nu se poate?

Apa a plecat îngândurată... Peste ceva timp, Omul a hotărât că are nevoie de mai multă lumină și de mai mult confort. A construit hidrocentrale, fabrici, uzine, vărsând reziduurile în râuri, mări, oceane. Și Apa, iarăși tristă, îi zise Omului:

– Of! de ce mă rănești când eu îți aduc doar beneficii? De ce îmi tulburi apele și-mi omori viețuitoarele? De ce consumi nesăbuit apa cea dătătoare de viață? Omule! Nu mă otrăvi, îmi pierd puterile și n-o să mai pot să te ajut.

Iar Omul, cu aceeași trufie, i-a răspuns:

– Vrem să avem de toate în viață! Este Pământul nostru și facem ceea ce ne dorim! Du-te de-ți caută de treabă! (...)

(Parabolă)

LEXIC

a asigura – aici: a garanta

nor – туча, облако

vietate – ființă vie

lăcomie – dorință mare de a avea cât mai mult

trufaș – sin.: orgolios

a răspândi – sin.: a împrăștia

îngândurat – cufundat în gânduri

a pescui – a prinde pește

beneficiu – aici: câștig în urma unei situații

nesăbuit – sin.: nechibzuit

a consuma – sin.: a folosi, a întrebuința

a țâșni – aici: a ieși cu presiune (despre lichide)

16. Recitește fragmentul care indică:

a) ce nu făceau pe timpuri oamenii;

b) cum era starea oamenilor și a naturii mai înainte;

c) cuvintele Apei către Om;

d) răspunsul Omului la cuvintele Apei.

17. Citește fragmentele din text ce conțin:

- a) o constatare   c) un reproș
b) o indignare   d) o neglijanță

18. Lecturează, împreună cu colegii, textul pe roluri. Fiți atenți la intonația personajelor.

19. Completează spațiile libere cu informațiile potrivite din text.

- a) Pe timpuri, oamenii nu săpau (ce?) ... nu construiau (ce?) ..., (de ce?) ... .
b) Într-o zi Omul a început (ce să facă?) ... (cum?) ... .
c) Apa (cum?) ... i s-a adresat (cui?) ... și i-a spus (ce?) ... .
d) Omul (cum?) ... i-a răspuns Apei (ce?) ... .
e) După discuția (cu cine?) ... Apa s-a dus (cum?) ..., dar a revenit (la cine?) ... și l-a întrebat (ce?) ... .
f) La final, Omul i-a spus (cui?) ... (cum?) ... (ce?) ... .

20. Discutați în perechi și răspundeți la întrebările de mai jos. Argumentați răspunsurile.

- a) Cum credeți, de ce pe timpuri apele erau în bună înțelegere cu toate ființele de pe uscat?
b) Ce puteți să spuneți despre rugămintea Apei?
c) Ce părere aveți despre felul în care i-a vorbit Omul Apei?
d) Cum credeți, Omul într-adevăr a devenit o ființă foarte lacomă? Aduceți argumente.
e) Ce impresie credeți că și-a făcut Apa despre Om?

21. Justifică fiecare sintagmă evidențiată, utilizând informații din text.

- a) Apa este **vitală pentru ființe**.
b) Apa este **forța motrice a naturii**.
c) Dacă pământul este mamă, **râurile sunt venele ei**.
d) Natura nu a făcut apa **proprietatea unui om**.

22. Recitește cu atenție textul, completează coloanele B și C cu informațiile potrivite pentru personajele din coloana A.

A	B – acțiuni	C – trăsături
OMUL		
APA		

22.1. Caracterizează-l, în trei enunțuri argumentate, pe Om în numele Apei.

23. În text se spune că Apa era tristă. Ce a întristat-o așa de mult?

23.1. Crezi că e important mesajul parabolei? Argumentează-ți, în 2-3 enunțuri, răspunsul.

24. Imaginează-ți că ești în rolul personajului Apa. Redă, în cinci enunțuri, ceea ce crezi că simte aceasta.

25. Citește și realizează indicațiile jocului „E rândul meu”.

Lucrați în perechi. Așezați-vă cu colegul/colega față în față. Unul dintre voi va începe să povestească întâmplările din text. La un moment dat, celălalt îl va întrerupe, anunțând: „E rândul meu să-ți spun ce s-a întâmplat!” și va continua să povestească.

VORBIRE

26. Privește imaginile. Spune unde se utilizează apa.

26.1. Alcătuieste câte un enunț pentru fiecare imagine.

27. Descrie, după repere, cea mai apropiată resursă acvatică (râu, izvor, lac, fântână) de școala sau de casa ta. Utilizează și acte comunicative învățate.

- Repere:**
- de unde izvorăște;
  - ce dimensiuni are;
  - ce curs are;
  - ce plante cresc în preajmă;
  - unde se varsă;
  - care este calitatea apei.

28. Lucrați în perechi! Alcătuiți un dialog, din 8-9 replici, cu un coleg/o colegă despre apa pe care o beți. Fiecare elev susține că apa pe care o bea el e mai sănătoasă și oferă mai multe beneficii.

- Repere:** Elevul A: preferă apa de izvor sau pe cea din fântână.
Elevul B: preferă apa din buteliile din comerț.

29. Ce sursă de apă ai prefera să consumi? De ce? Formulează răspunsul având în vedere:

- denumirea sursei pentru care optezi;
- folosirea unor exemple potrivite;
- motivarea detaliată a preferinței;
- formularea unei concluzii.

30. Lucrați în perechi! Imaginați-vă ce s-ar întâmpla dacă ar dispărea pentru o zi-două apa. Realizați un poster în care să redați, prin cuvinte și imagini, cum ar fi atunci viața pe pământ. Afișați posterele și faceți turul galeriei.

31. Scrie în fiecare rubrică câte 3-4 exemple. În prima coloană, vei scrie cauzele poluării apelor, iar în a doua coloană vei nota soluțiile care crezi că vor contribui la rezolvarea problemei.

Cauzele poluării apelor	Soluții de rezolvare
1. Poluarea cu baterii pentru dispozitive electronice, telefoane mobile și computere. 2. _____	1. Aruncarea bateriilor și a altor dispozitive doar la pubelele special amenajate pentru ele. 2. _____

32. Pe data de 22 martie este marcată Ziua Mondială a Apei, care vizează sensibilizarea și informarea populației despre importanța apei pentru sănătate. Lucrați în echipe și realizați câte o sarcină de mai jos, aplicând metoda Cubului, apoi prezentați în fața clasei sarcinile realizate.

1. **Descrieți** un lac din localitatea voastră.
2. **Comparați** lacul cu unul din altă localitate.
3. **Asociați** lacul descris cu o culoare.
4. **Analizați**, împreună cu profesoara/profesorul de biologie, calitatea apei din lac.
5. **Aplicați**/oferiți soluții de protejare a apei din lac.
6. **Argumentați** rolul și utilitatea lacului pentru localitate.

33. Lipsa de precipitații provoacă secetă, iar precipitațiile abundente provoacă inundații. Notează în caiet efectele negative ale acestor fenomene naturale.

34. Alcătuieste un cinquain pentru unul dintre substantivele: *izvor*, *lac*, *râu*, completând organizatorul grafic conform modelului propus.

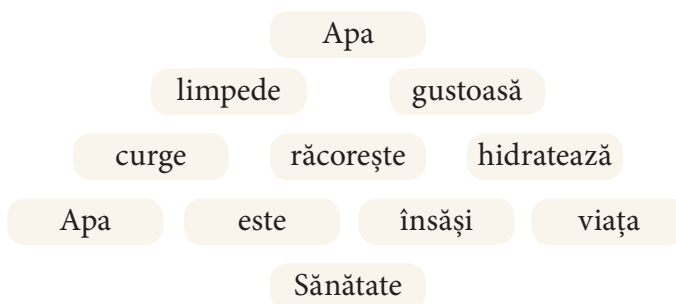
Subiectul

Două adjective ce descriu subiectul

Trei verbe ce se potrivesc cu subiectul

Un enunț din patru cuvinte

Un sinonim cu subiectul

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Interjecția. Tipurile de interjecție

Noțiuni generale

Ce este interjecția?	Interjecția este o parte de vorbire neflexibilă care exprimă senzații, stări sufletești, manifestări de voință ale vorbitorului sau imită sunete și zgomote din natură.
Cum se clasifică interjecțiile?	După structură interjecțiile sunt: – simple (<i>ah!</i> , <i>ao!e!</i> , <i>of</i> , <i>vai!</i> , <i>bre!</i> , <i>bravo!</i> , <i>halal</i> , <i>brr!</i> , <i>ura!</i> etc.) și – compuse (<i>cioc-boc!</i> , <i>hodoronc-tronc!</i> , <i>tic-tac!</i> , <i>trosc-pleosc!</i> etc.). După semnificația lor interjecțiile sunt de trei feluri: cu valoare emotivă, care exprimă un act de voință și imitative.
Punctuația în cazul interjecțiilor	a) Interjecțiile sunt urmate de semnul exclamării: Vai! am greșit! Aho! Aho! <i>Mâine anul se-înnoiește... Din pădure se auzeau glasuri de cuc: cucu! cucu!</i> b) Interjecțiile se despart de restul propoziției prin virgulă: <i>Am greșit, vai!</i> c) Interjecțiile de adresare nu se despart prin semne de punctuație de substantivele la vocativ care le urmează: Măi copile! Notă: Majoritatea interjecțiilor compuse și a celor repetate se scriu cu cratimă între elementele componente: <i>calea-valea</i> , <i>cuțu-cuțu</i> .

Tipuri de interjecții	Exemple de interjecții	Exemple de utilizare
Interjecții cu valoare emotivă (senzații sau sentimente)	a!, ah!, aoleu!, aș!, brr!, ehe!, bravo!, hm!, oho!, of!, o!, pof-tim!, ura!, vai!, zău! etc.	Vai , ce apă limpede! Ura! Am reușit să curățăm malul râului. Uf! am obosit, curățând izvorul.
Interjecții care exprimă un act de voință sau servesc ca mijloc de adresare	ajutor!, aho!, alo!, bre!, ia!, cuțu-cuțu!, haide!, ha!, iată!, măi!, pst!, ptru!, pui-pui!, o!, stop! etc.	Iată ce lucru bun am făcut împreună! Cu toții spunem poluării: Stop! Bravo! Proiectul tău e grozav. Hei , veniți cu noi să sădim copaci!
Interjecții imitative sau onomatopee (sunete din lumea înconjurătoare)	bâz!, boc!, buf!, cirip!, poc!, cotcodac!, cucu!, cucurigu!, ham!, haț!, mârr!, pleosc!, trosc!, zdup!, zvâr! etc.	Vine ploaia pic-pic-pic! De afară se auzea mereu: trosc! Și zvrrrr! cu o piatră direct în lac!

SCRIERE

35. Identifică, apoi transcrie din textul de bază enunțurile care conțin interjecții. Fii atent/ă la semnele de punctuație utilizate.

36. Completează spațiile punctate cu interjecții potrivite contextului.

Un vânător și-a pierdut o mânășă. Iată că vine fuguța la ea un șoricel și zice: ..., aici o să trăiesc eu! Când colo, vine și o broască – ...! Se mai aud niște vreascuri – ...! și apare un urs, care exclamă: ...! câtă lume! Între timp, vânătorul s-a întors cu cățelușul lui, care începe să latre: ...! Animalele s-au speriat și ... din mânășă!

hopa-țopa!, țuștil!, chiț-chiț!, trosc!,
ham-ham-ham!, mor-mor-mor!

37. Alcătuieste trei enunțuri care ar reda starea unei persoane după ce a văzut frumusețea lumii subacvatice. Utilizează interjecții.

Model: **Zău!** am trăit cea mai grozavă experiență din viața mea.

38. Alcătuieste enunțuri cu fiecare formă a cuvântului.

of: interjecție – **of:** substantiv

ia: interjecție – **ia:** verb

o: interjecție – **o:** pronume

39. Alege o zi din orarul tău școlar și notează în dreptul fiecărei discipline o interjecție prin care să exprimi cum te-ai simțit la ora respectivă. Alcătuieste enunțuri cu interjecțiile selectate.

Model:	Luni	Limba română	Fizica	Limba engleză	Chimia	Educația fizică	Dezvoltarea personală
	Interjecția	Ura!	...	...	...	...	...

Lecția 2

Rezervații naturale din Republica Moldova

În fiecare plimbare în natură primim mult mai mult decât căutăm.
John Muir

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

uscat = pământ
defileu = trecătoare
barză = cocostârc
a conferi = a acorda
conservare = păstrare = menținere
protejare = apărare = ocrotire
valoare = preț = însemnătate
precum = de exemplu = bunăoară

Antonime

valoare ≠ nonvaloare
dispariție ≠ apariție
acoperit ≠ descoperit
a include ≠ a exclude

Familii de cuvinte

a proteja – protejare – protejat
a cuibări – cuib – cuibărit
a evita – evitare – evitat
pădure – pădurar – a împăduri

Neologisme

patrimoniu – bun public
valoare – însemnătate
a conserva – a păstra, a păzi

Îmbinări de cuvinte și expresii

A fi pe cale de dispariție – a fi pe punctul de a dispărea.

Arie naturală – zonă de răspândire a unui grup de plante sau de animale.

Obiectiv turistic – loc care prezintă interes pentru turiști.

Conservarea naturii – protecția naturii în scopul utilizării raționale și al reproducerii resurselor naturale.

1. Pronunță corect sunetele [d], [t], [n]. Alcătuieste enunțuri cu îmbinările de cuvinte evidențiate.

Teritorii protejate, condiții decente, stejari seculari, **specii de plante**, pisică sălbatică, **monumente naturale**, adunate într-un singur loc, condiții favorabile, **defileu îngust**.

2. Reține!

spre sud, sud-vest;
dinspre vest;
către est, nord-est;
la nord (de)...;
în partea de nord;
se află în sud-estul țării.

3. Identifică sensurile cuvintelor evidențiate în enunțurile propuse.

a) Rezervația naturală este o **arie** protejată prin lege pentru conservarea unor specii de plante sau animale.

Elevii au învățat să calculeze **aria** pătratului.

b) Un **exemplar** de lealea sălbatică a fost găsit de un localnic într-o pădure din raionul Anenii Noi.

Cartea a apărut într-un singur **exemplar**.

Elevul **exemplar** este foarte mult apreciat de profesori.

c) Pasărea cu numele **lopătar** se numește și cosar.

Lopătarul a scăpat vâslele și a ajuns cu greu până la mal.

4. Încadrează în enunțuri cuvintele: **arie**, **a împăduri**, **specie**, **protejat**, **defileu**, **luncă**, **patrimoniu**.

5. Alcătuieste enunțuri cu ajutorul cuvintelor de la rubrica **Neologisme**.

Model: Pentru a **conserva** speciile rare de animale e nevoie de implicarea statului.

6. Alcătuieste enunțuri, utilizând îmbinările de cuvinte de alături.

Model: Ocrotirea pădurilor va contribui la stoparea dispariției multor specii de plante și animale.

7. Alcătuieste câte o propoziție cu fiecare cuvânt evidențiat.

complex (substantiv) – complex natural;
complex (adjectiv) – rezervație complexă.

8. Citește actele de comunicare. Utilizează-le, pe parcursul temei, după necesitate.

Acte comunicative

A descrie locuri/localități

- Unde vrei să mergem în călătorie?
- Vreau să descoperim nordul/sudul/centrul Republicii Moldova.
- Care loc din nordul Moldovei merită să fie vizitat?
- Localitatea Cobani este o destinație turistică foarte atrăgătoare.
- Ce obiective turistice sunt acolo?
- Este reciful „Stânca Mare”. Stânca are o formă alungită și e alcătuită din schelete calcaroase de diferite animale marine. Aici cresc plante specifice zonei, sunt vietăți rare și exotice.
- Și partea de sud a Republicii Moldova e la fel de pitorească?
- Desigur, cel mai frumos loc, după mine, e „Lacul Belev”, situat pe cursul râului Prut.
- Poți să descrii acest lac?
- Lacul este înconjurat de pajiști inundabile și de mici păduri amenajate insular.

A urma indicații de orientare

- Cum pot să ajung de la Chișinău până la Orheiul Vechi?
- Trebuie să mergeți vreo 50 de kilometri spre nord.
- Unde se află Rezervația „Pădurea Domnească”?
- Rezervația este situată în zona câtorva localități din raioanele Glodeni și Fălești.
- Din punct de vedere geografic, rezervația este așezată în lunca Prutului, între râurile Prut și Camenca.

9. Exersați dialogurile propuse mai jos.

Dialoguri scurte

- Știi ce este o rezervație naturală?
- Desigur! Rezervația naturală este o arie protejată de stat.
- Ce rezervații naturale din Republica Moldova cunoști?
- Eu cunosc doar două rezervații naturale, unde am fost în excursie cu colegii mei.
- Cunoști ceva despre Rezervația Naturală „Pădurea Domnească”?
- Nu cunosc prea multe, știu doar unde se află.
- Și unde se află rezervația aceasta?
- Rezervația „Pădurea Domnească” este în preajma unor localități din raioanele Glodeni și Fălești.
- Cum este natura în rezervație?
- În rezervație, natura uimește prin multitudinea speciilor de plante și de animale.
- Care este rolul rezervațiilor naturale?
- Rezervațiilor naturale le revine rolul principal în protecția naturii țării.
- Povestește-mi, te rog, câte ceva despre excursia în Rezervația „Pădurea Domnească”.
- Am vizitat mai multe obiective turistice din raionul Glodeni.
- Care dintre ele te-a impresionat cel mai mult?
- Cel mai mult mi-a plăcut defileul „Cheile Buteștiului”, numit „porțile satului”.

CAPTAREA ATENȚIEI

10. Privește imaginile și realizează sarcinile de mai jos.

Spune și argumentează:

- ce anotimp este reprezentat în fiecare dintre imagini;
- ce te-a impresionat, privindu-le;
- care imagine ți-a plăcut mai mult;
- cum ai intitula fiecare imagine;
- ce rezervație ai dori să vizitezi;
- descrie oral una dintre imagini.

11. Completează organizatorul grafic cu unitățile lexicale care îți vin în minte când te gândești la noțiunea de **rezervație naturală**. Argumentează-ți alegerea.

AUDIERE

12. Ascultă textul, apoi notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în dicționarul român-rus sau în DEX.

Ce fericit este omul! Dacă soarele strălucește pe cer, e ca să-l lumineze și să-l încălzească pe om, plouă numai pentru binele lui, mărul crește să dea roade omului, florile – ca să placă omului, privighetoarea cântă tot pentru același om.

Înainte de a fi cuceritor îndrăzneț și un utilizator activ, natura l-a făcut pe om un iubitor pasiv și liniștit al ei. Și nici nu s-ar putea altfel într-un cadru de viață împodobit cu atâta dărnicie ca plaiurile noastre.

Niște floricele mirositoare de primăvară în formă de mici clopoței, înșirați pe o codiță, au atins într-un fel simțul românului, în alt fel pe al

germanului, altfel pe al francezului, altfel pe al englezului; de aici au urmat și numele deosebite. Pentru că pe german l-a impresionat mai mult forma, i-a zis „clopoței de mai”; pe ungar asemenea cu niște mărgelile albe l-a determinat să-i zică „floarea-mărgea”; englezul i-a zis „crini de vale”, iar polonezul – „floricea de poiană” – după locul unde cresc, și numai românul le-a numit „lăcrămioare”. Floricelele acestea așa de curate nu pot fi decât lacrimi de înger căzute din cer și prefăcute în flori pe pământ.

(Fragment din cartea *Vălenii de Munte*,
Apostol D. Culea)

13. Ascultă textul și încercuiește răspunsul corect.

Polonezul a numit floarea fiind inspirat de:

- forma ei;
- asemănarea ei cu mărgelile;
- locul unde crește;
- mirosul pătrunzător.

Lăcrămioara se numește „floarea-mărgea”:

- în Germania;
- în Ungaria;
- în Polonia;
- în Anglia.

14. Identifică în text și scrie sinonimele cuvintelor: *boltă, a rodi, curajos, înfrumusețat, meleag, aliniat, simțire, a emoționa, a convinge, pur, a transforma*.

14.1. Alcătuiește trei enunțuri cu sinonimele identificate.

Rezervația Naturală Științifică „Iagorlâc”

Rezervația Naturală Științifică
„Pădurea Domnească”

LECTURĂ

15. Citește textul de mai jos și numește un monument natural de pe teritoriul rezervației.

REZERVAȚIA NATURALĂ „PĂDUREA DOMNEASCĂ”

Rezervația Naturală „Pădurea Domnească” se află în nordul Moldovei, pe teritoriul câtorva sate din raioanele Glodeni și Fălești. Rezervația a fost înființată în anul 1993 și este un complex natural de luncă și mlaștini, situat în sectorul de mijloc al râului Prut.

Scopul rezervației este protejarea și conservarea speciilor de plante și de animale, a celor aflate pe cale de dispariție și, desigur, protejarea râului Prut.

Pădurea îmbracă lunca Prutului în haină verde pe o distanță de aproximativ 40 de kilometri, fiind cea mai bătrână din regiune și una dintre cele mai vechi păduri de luncă din Europa, alcătuită din stejari, plop, salcâmi, arțari, sălcii, frasin, ulmi. O valoare deosebită îi conferă stejarii seculari ce depășesc vârsta de peste două sute de ani, dar și așa specii de plante rare ca: vița-de-vie sălbatică, sulfina, laleaua pestriță, rogozul, ghiocelul alb, viorelele.

La fel de bogată și variată este și fauna, căci flora oferă condiții favorabile pentru viața multor animale, cum ar fi cerbul nobil, căpriorul și mistrețul. Aici se întâlnesc și specii rare de animale, incluse în Cartea roșie a Republicii Mol-

dova: pisica sălbatică, hermelina, jderul de pădure, vidra, nurca europeană ș.a. De asemenea, putem vedea și specii rare de păsări, precum lebăda-cucuiată, ciocănitoarea neagră, lopătarul și barza neagră.

Unul dintre monumentele naturale ale rezervației este Țara Bâtlanilor – locul unde păsările cuibăresc pe stejari, care reprezintă peste o mie de exemplare de stârc cenușiu, stârc de noapte și egretă mică.

„Pădurea Domnească” este unicul loc din republică unde poate fi admirat zimbrul, cel mai mare animal sălbatic de uscat din Europa.

Rezervația „Pădurea Domnească” este vizitată anual de mii de turiști din diferite țări ale lumii. Traseul include obiective turistice cu arii naturale protejate de stat: Rezervația peisagistică „Suta de Movile”, defileul „Cheile Buteștiului”, reciful coralier „Cobani”, reciful „Stânca Mare”, colonia de stârci „Țara Bâtlanilor”, stejarii seculari.

E uimitor să vezi atâtea perle naturale adunate într-un singur loc, majoritatea acestora fiind unice în Europa.

(Din internet)

LEXIC

rezervație – заповедник

luncă – șes, pădure situată de-a lungul unui râu mlaștină – болото

favorabil – *sin.*: avantajos

recif – риф

valoare – *sin.*: importanță

a depăși – *aici*: a trece peste o anumită limită

a include – *sin.*: a conține

lopătar – *aici*: pasăre cu ciocul lung și lat ca o lopată

uimitor – *sin.*: minunat

unic – *sin.*: extraordinar, excepțional

bâtlan – цапля

16. Recitește fragmentul care indică:

- a) locul amplasării și anul instituirii rezervației;   c) fauna de pe teritoriul rezervației;
 b) descrierea pădurii;   d) obiective turistice din apropierea rezervației.

17. Selectează din text și scrie în caiet denumirile animalelor și păsărilor din imagini.

18. Găsește în text expresiile și îmbinările de cuvinte care semnifică:

protejarea speciilor în scopul menținerii lor; a fi pe punctul de a dispărea; zonă cu elemente naturale de valoare ridicată; loc care prezintă interes pentru turiști.

18.1. Încadrează în enunțuri expresiile și îmbinările de cuvinte identificate.

19. Răspunde la întrebări cu ajutorul textului.

- a) În ce an a fost înființată Rezervația „Pădurea Domnească”?
- b) Ce arbori valoroși cresc pe teritoriul rezervației naturale?
- c) Ce specii de păsări și de animale pot fi găsite aici?
- d) Câți turiști vizitează anual acest obiectiv turistic?
- e) Cum se numește locul în care sunt peste o mie de exemplare de stârci?
- f) Ce animal rar poate fi văzut doar în această rezervație?
- g) Câte obiective turistice include traseul și care sunt ele?

20. Identifică în text informația necesară și completează tabelul TREI „Ce”:

Ce copaci și plante cresc în rezervație?	Ce animale se întâlnesc acolo?	Ce păsări pot fi admirate?
–	–	–

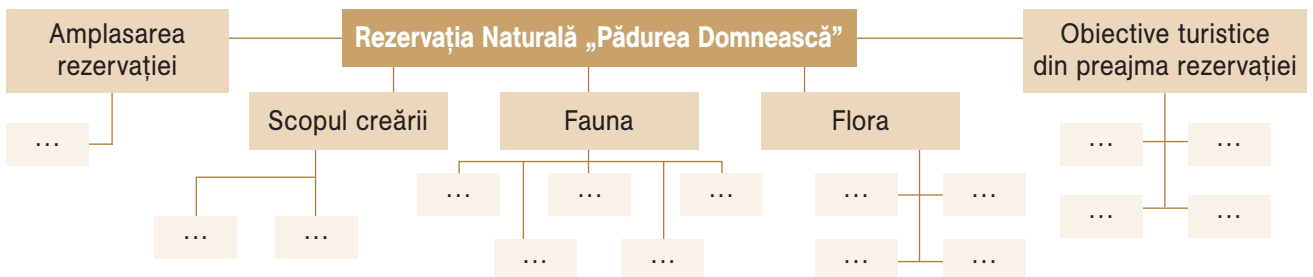
20.1. Descrie, la alegere: un copac, un animal sau o pasăre din tabelul de mai sus. Urmează modelul.

Model:

Lopătarul este o pasăre de baltă migratoare, cu picioare lungi de culoare neagră. Are penajul alb cu nuanțe gălbui și portocalii pe piept și pe cap. Pe ceafă are un moț, format din pene mai lungi, asemănător cu un evantai. Ciocul lopătarului are o formă inconfundabilă: este lung, cu vârful lat, de culoare galbenă. Trăiește în colonii în zonele umede întinse de-a lungul râurilor. Se hrănește cu pești, broaște, viermi și insecte. Lopătarul se numește și cosar.

21. Completează, în caiet, o schemă similară cu informații din text. Relatează despre rezervație, utilizând informația din schemă.

VORBIRE

22. Analizează informația din tabel, consultă harta rezervațiilor naturale științifice din Republica Moldova și răspunde la întrebările de mai jos.

„Codrii”

- raionul Strășeni
- 5.177 de hectare
- anul 1971
- 60 km spre nord de Chișinău

„Iagorlâc”

- raionul Dubăsari
- 1.140 de hectare
- anul 1988
- 50 km spre est de Chișinău

„Plaiul Fagului”

- raionul Ungheni
- 5.642 de hectare
- anul 1991
- 79 km spre vest de Chișinău

„Prutul de Jos”

- orașul Cahul
- 1.691 de hectare
- anul 1991
- 206 km spre sud-vest de Chișinău

„Pădurea Domnească”

- raionul Glodeni
- 6.032 de hectare
- anul 1993
- 185 km spre nord-vest de Chișinău

- Care este cea mai veche rezervație din țară?
- Care dintre rezervații ocupă o suprafață mai mare?
- La care dintre rezervații poți ajunge mai repede dacă pornești din Chișinău? Dar dacă pornești din localitatea ta?
- Care dintre rezervații se află mai aproape una de alta?

23. Prezintă, după model, una dintre rezervațiile naturale științifice din Republica Moldova.

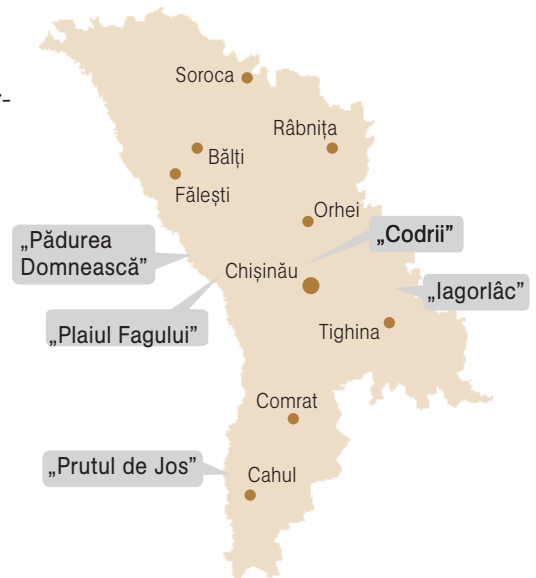
Model: Rezervația Naturală „Iagorlâc” se află pe malul stâng al râului Nistru, în apropierea orașului Dubăsari. Rezervația se întinde pe o suprafață de 1.140 de hectare. Acest loc pitoresc a fost luat sub protecția statului în anul 1988 și se află la o distanță de 50 de kilometri de orașul Chișinău. Vă îndemn să vizitați acest monument natural!

23.1. Improvizați un dialog, din 6-8 replici, pe baza informației din exercițiul 22.

24. Tradu informația în limba română.

На территории Республики Молдова находится пять заповедников. Два лесных заповедника – Кодрий и Плаюл Фагулуй – расположены в центральной части Молдовы. Два других заповедника – Прутул де Жос и Пэдуря Домняскэ – расположены в пойме Прута. Пятый заповедник – Ягорлык из района Дубэсарь – предназначен для охраны и изучения уникальной водной экосистемы реки Днестр.

25. Improvizează un interviu cu directorul Rezervației „Pădurea Domnească” pentru a afla mai multe informații despre acest loc. Utilizează și acte comunicative învățate.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Conjunții și locuțiuni conjuncționale

Noțiuni generale

Ce sunt conjunțiile?	Conjunțiile sunt cuvinte invariabile, cu rol de conectori gramaticali, care marchează relațiile de coordonare sau de subordonare în propoziție sau în frază.
Cum se clasifică conjunțiile?	După structură conjunțiile sunt: – simple (<i>și, dar, iar, căci, dacă, nici, când, ori, sau</i> etc.); – compuse (<i>ci și, ca să, încât să, fiindcă, deoarece, întrucât, deși</i> etc.). După funcția pe care o îndeplinesc , conjunțiile pot fi clasificate în două categorii: coordonatoare și subordonatoare .
Care este rolul conjunțiilor coordonatoare?	Conjunțiile coordonatoare leagă două părți de propoziție de același fel sau două propoziții independente în frază. De exemplu: <i>Am vizitat rezervația și am văzut zimbri.</i>
Care este rolul conjunțiilor subordonatoare?	Conjunțiile subordonatoare leagă în frază propoziția regentă și subordonata ei. De exemplu: <i>Am decis să vizitez rezervația, căci vreau să văd zimbri.</i>
Ce sunt locuțiunile conjuncționale?	Locuțiunile conjuncționale sunt grupuri din două sau mai multe cuvinte care au valoarea unei conjuncții: <i>prin urmare, dar și, pentru că, după cum, pentru ca ... să, în ce privește, pe măsură ce, până când, cu toate că</i> etc. De exemplu: <i>Pe măsură ce înaintam, vedeam că peisajul este minunat.</i>

Utilizarea conjunțiilor și locuțiunilor conjuncționale

Tipul conjunțiilor	Exemple de conjuncții	Exemple de utilizare
Coordonatoare:		
copulative	<i>și, nici, precum și, cât și;</i>	Am văzut atât cerbii, cât și berzele.
adversative	<i>dar, iar, însă, ci;</i>	Nu orice loc îmi place, ci doar cel îngrijit.
disjunctive	<i>fie, ori, sau, fie... fie; sau... sau, ori... ori;</i>	Fie iarnă, fie vară, locul arată minunat.
concluzive	<i>deci, în concluzie, prin urmare, de aceea, în consecință.</i>	A ajuns la timp, în concluzie este un om punctual.
Subordonatoare:		
cauzale	<i>căci, deoarece, fiindcă, din cauză că;</i>	Urșii dispar, căci nu au condiții de trai.
condiționale	<i>dacă, cu condiția că, în caz că, numai;</i>	Dorința dacă ai, reușești multe.
concesive	<i>deși, cu toate că, chiar dacă, măcar că;</i>	Deși am mers repede, am întârziat.
consecutive	<i>încât, încât să;</i>	A lucrat atât de mult, încât a recuperat totul.
temporale	<i>imediat ce, îndată ce, (ori) de câte ori;</i>	Imediat ce a văzut puiul căzut, s-a apropiat de el.
cumulative	<i>după ce că, pe lângă că, plus că;</i>	După ce că m-a ofensat, se mai și supără.
comparative	<i>ca și cum, ca și când, de parcă.</i>	Privea munții de parcă își lua rămas-bun.

SCRIERE

- 26.** Identifică, apoi transcrie din textul de bază enunțurile care conțin conjuncții.
- 27.** Completează spațiile punctate, utilizând conjuncții potrivite contextului.
- Eu i-am invitat ... se odihnească.
  - El a ales legumele ... acum le plătește.
  - Ea a ales legumele, ... el le plătește.
  - El completează formularul ... vrea să stea la hotel.
  - Voi vă bucurați ... vine Mihai.
  - Tu m-ai întâmpinat la gară ... mă duci la hotel.
  - Eu te-am întrebat, ... tu nu mi-ai răspuns.
  - ... plecăm acum, ajungem la timp.
  - Noi ne îmbrăcăm gros, ... afară este frig.

și, iar, dar, căci, că, ca să, dacă, fiindcă

- 28.** Transformă propozițiile după model, înlocuind prepoziția **pentru** cu conjuncția **ca să**.
- Model:** Te duci la izvor **pentru** a bea apă. Te duci la izvor **ca să** bei apă.
- Eu plantez copaci **pentru** a înverzi curtea.
  - Noi mergem în excursie **pentru** a admira frumusețea naturii.
  - Ei intră în rezervație **pentru** a vedea zimbri.
  - Ați udat copacii **pentru** a-i salva de secetă.
  - A luat loc pe bancă **pentru** a asculta cântecul păsărilor.
  - Copiii au luat niște legume **pentru** a hrăni animalele din pădure.
  - Tu ai așteptat vacanța de vară **pentru** a merge la mare cu familia.
- 29.** Scrie continuarea frazelor de mai jos.
- Citind textul, a aflat că...
  - Tu chiar ești convins că...
  - Mergi astăzi să vezi reciful ori...
  - Veți trece pe lângă defileu ori...
  - Se află în partea de nord a țării ori...
  - El a plecat la Rezervația „Codrii”, deși...
  - Ele au mers mai departe în pădure, deși...

- 30.** Scrie începutul frazelor de mai jos.
- ... sau alt obiectiv turistic.
  - ... cât și păsări migratoare.
  - ... nici săptămâna viitoare.
  - ... imediat ce am ajuns acasă.
  - ..., cu atât este mai interesant.
  - ... cât voi avea puteri și dorință.
  - ..., ci și specii înscrise în Cartea roșie.

- 31.** Alcătuieste câte un enunț cu grupurile de cuvinte propuse.

a) sau – s-au;	b) iar – i-ar;
c) încât – în cât;	d) deși – deși;
e) dar (conjuncție) – dar (substantiv)	

- 32.** Completează următoarele enunțuri cu conjuncții perechi.

- a) Mi-a plăcut ... mult rezervația, ... am decis să o mai vizitez o dată. b) ... vom avea mai multă grijă de speciile rare, ... ele vor dispărea cu totul. c) ... îmi cunosc mai bine plaiul, ... îmi dau seama că e o țară minunată. d) ... păsările, ... animalele nu se mai simt în siguranță în pădurile din țara noastră. e) Îmi place să călătoresc mult ... prin țară, ... peste hotare.

atât de ... încât; atât ... cât și; cu cât... cu atât; deși... totuși; nici... nici; sau... sau;

- 33.** Improvizați un dialog din 8-9 replici, în baza unei situații descrise mai jos, utilizând și conjuncții/locuțiuni conjuncționale.

A. Ai aflat că o agenție de turism organizează excursii la rezervațiile naturale din țară. Discuți cu părinții, ca să-i convingi să mergeți împreună în zilele de odihnă să vizitați una dintre rezervații.

B. Ai fost împreună cu colegii în excursie la una dintre rezervațiile naturale din țară. Părinții te întreabă despre călătorie și te roagă să le povestești mai multe detalii despre cum a fost drumul și ce ai văzut acolo.

Lecția 3

Un mediu curat – o viață sănătoasă

Poți fi sănătos doar dacă ai tot timpul acces la aer proaspăt, la apă bună și la strălucirea soarelui.
Flying Hawk

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

copac = pom = arbore
rost = sens = scop = menire
imaș = pășune = tolocă
firește = desigur = bineînțeles
pâlc = grămadă = grup = stol
a îmbărbăta = a încuraja = a susține
zadarnic = degeaba = inutil
dăruire = devotare = abnegație

Antonime

nepăsare ≠ grijă
a îmbărbăta ≠ a descuraja
sombri ≠ vesel
secetos ≠ ploios
a (se) întrista ≠ a (se) bucura

Familii de cuvinte

a trece – trecere – trecător
a îmbărbăta – bărbat – bărbăție
a încerca – încercare – încercat
a rodi – rod – rodnic – roditor
a planta – plantă – plantare

Neologisme

mediu – spațiu înconjurător
cernoziom – pământ negru, fertil
sombri – întunecat, posomorât
a defrișa – a înlătura prin tăiere a arborilor dintr-o anumită porțiune de pădure

Îmbinări de cuvinte și expresii

Geană de pădure – fâșie de pădure
Perdea forestieră – plantație de pădure, îngustă și lungă
Spațiu verde – suprafață cu vegetație în perimetrul unei localități
Mediu ambiant – atmosfera în care trăim

1. Pronunță corect sunetele [ce], [ci] din îmbinările de cuvinte propuse. Alcătuieste enunțuri cu trei dintre ele.

O nouă încercare, și ce-i cu asta, din ce în ce, cernoziom roditor, răscruce de ani, asemenea copacilor, a avea plăcere, atunci când, nucii dumitale, cinismul lui, de atunci, pâlc de nucii, vară secetoasă, cu trecerea timpului.

2. Identifică sensurile cuvintelor evidențiate în enunțurile propuse. Alcătuieste alte enunțuri cu ele.

a) Cu toții vrem să trăim într-un **mediu** curat.

În Evul **Mediu** oamenii trăiau altfel decât acum.

b) Prin roadele sale, pomul **seamănă** cu omul.

Primăvara e timpul când agricultorii **seamănă** culturile.

c) Oamenii nu **judcă** toți la fel, fiecare are gândul său.

Instituțiile de drept trebuie să-i **judce** corect pe toți.

d) Am plantat nucii sub o **geană** de pădure de lângă sat.

Simțea că are pe obraz o **geană**, care îl deranja.

e) **Animat** de un gând bun, a sădit o perdea forestieră.

Cuvântul *pădurar* este un substantiv **animat**.

3. Alcătuieste enunțuri cu ajutorul cuvântului:

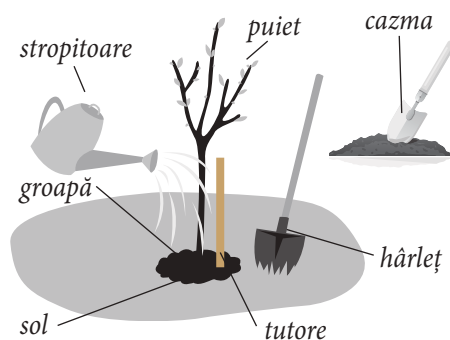
mediu – substantiv;

mediu – adjectiv.

4. Identifică în dicționar diferența dintre cuvintele *pom* și *copac*. Notează în caiet câte cinci exemple de fiecare.

5. Reține cuvintele!

5.1. Alcătuieste câte un enunț cu fiecare cuvânt alăturat imaginii.

6. Transcrie enunțul, înlocuind cuvintele subliniate cu sinonimele potrivite.

Firește, menirea omului pe pământ este să-și găsească un rost, să muncească cu abnegație, dar nicidecum să piardă timpul degeaba.

8. Citește actele de comunicare. Utilizează-le, pe parcursul temei, după necesitate.

Acte comunicative

A cere/a oferi sfaturi

- Ce mă sfătuiești să fac?
- Să ai mai multă grijă de sănătatea ta.
- Dacă ai fi în locul meu, ce ai face?
- Dacă aș fi în locul tău, aș planta în spatele casei mai mulți pomi.
- Sugerează-mi cum să îngrijesc corect puietii pe care i-am sădit!
- Te sfătuiesc să le pui câte un tutore pentru a-i ajuta să crească în poziție verticală.
- Cum crezi, cât de des trebuie să ud copăceii?
- Ar fi bine să urmezi sfaturile specialistului.
- Ce zici de o plimbare prin pădure?
- (Sunt) de acord!/E o idee excelentă!/Hai să mergem chiar astăzi!

A solicita/a oferi informații asupra unui comportament

- Ce părere ai despre tinerii care au participat la campania *Un pom pentru fiecare om?*
- Îi admir și consider că sunt cetățeni foarte responsabili.
- Ce poți să spui despre comportamentul lor?
- Cred că ar trebui să aibă mai multă grijă de plantele din curtea școlii.
- Ce crezi despre cei care defrișează ilegal copaci sau păduri?
- Cred că trebuie să li se aplice amenzi mari.

7. Continuă șirul, răspunzând la întrebări.

- a) Ca să fim sănătoși, avem nevoie (*de ce?*) de apă limpede, ...
- b) Suntem sănătoși dacă (*ce facem?*) respirăm aer curat, ...
- c) Vom avea un mediu curat dacă (*ce vom face?*) vom sădi copaci, ...
- d) Ar fi bine dacă am planta mai mulți (*ce?*) nuci, ...

9. Exersați dialogurile propuse mai jos.

Dialoguri scurte

- Cât de important este să fim sănătoși?
- Cred că pentru fiecare om sănătatea are un rol important.
- Ce faci ca să-ți menții sănătatea?
- Fac cât mai multă mișcare.
- Ce mă sfătuiești să fac ca să mă mențin sănătos/sănătoasă?
- Fă mai multe plimbări în aer liber.
- Lângă casă nu am niciun parc în care aș putea să mă plimb.
- Îți sugerez măcar o dată pe săptămână să mergi cu prietenii în pădure.
- Cum crezi, localitatea ta e destul de verde?
- Cred că nu este/da, este suficientă verdeață în orașul/satul nostru.
- Ce fac orașenii/sătenii pentru a avea o localitate mai verde și mai curată?
- Participă la acțiuni de plantare a arborilor.
- Câți copaci ai sădit tu personal?
- Am sădit doi vișini, trei pruni și un nuc.
- Cine are grijă ca acești pomi să crească?
- Toți membrii familiei noastre, pe rând, îngrijesc puietii pe care i-am plantat.
- Cine crezi că trebuie să aibă grijă de mediul înconjurător?
- Consider că fiecare dintre noi e obligat să mențină un mediu curat.

CAPTAREA ATENȚIEI

10. Citește ce folos aduce un copac. Aduă încă 2-3 idei.

- Oxigenează aerul;
- conține lemn prețios;
- este un bun loc de recreere la umbră;
- fixează solul, protejându-l de alunecări;
- ne dăruiește parfumul și frumusețea florilor;
- oferă mediu de viață pentru animale și păsări;
- slăbește puterea vântului;
- ...

10.1. Dar ce folos aduce o pădure?

11. Scrie pe fiecare frunză denumiri de locuri unde cresc pomi sau arbori.

11.1. Alcătuieste cu fiecare cuvânt câte un enunț dezvoltat.

AUDIERE

12. Ascultă textul, apoi notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în dicționarul român-rus sau în DEX.

ÎN NATURĂ TOATE AU UN ROST

Omul e copia fidelă a Naturii. Prin roadele sale, pomul seamănă cu omul. Și pământul seamănă. Și frunza seamănă... Dar vorba cântecului: *Omul bun și pomul copt/ Sunt acei fără noroc!* Așa să fie? Copacii care dau mai multe roade sunt cei mai bătuți și mai întinși de plete. Bunăoară, teiului i se rup florile cu tot cu crengi! Nucul e bătut, mai ales, când e doldora de rod. Și pinii, brazilii!? La fiecare răscruce de ani sunt sacrificați, sute și mii, doar pentru a ne face plăcere o singură noapte... Și niciunul dintre acești arbori nu-și exprimă revolta, supărarea sau du-

rerea. Nu-i reproșează omului și nici nu-l pedepsește. Din contra – își înmulțesc neamul și își dăruiesc rodul și umbra cât pot și cum pot. Iar bucuria și-o exprimă prin freamăt de frunze. O fac și atunci când aud cuvinte de recunoștință, când li se mulțumește, dar și atunci când se apropie de ei securea. Cel care știe să fie recunoscător, cu siguranță, se va gândi la viitorul Naturii și, tăind un copac, va planta doi în loc... Oamenii sunt și ei asemenea copacilor! Dar vai de soarta copacului-om care nu lasă pământului nimic!

(*Învață de la toate* de Claudia Partole)

13. Stabilește dacă afirmația este adevărată (A) sau falsă (F). Argumentează cu informații din text.

- A F Pomul seamănă cu omul prin coroana sa.
- A F Cei mai alintați sunt copacii care dau cele mai multe roade.
- A F Brazilii și pinii sunt sacrificați pentru a le face plăcere oamenilor tot anul.
- A F Copacii își exprimă revolta când sunt sacrificați de către om.
- A F Omul care se gândește la natură, când taie un copac, plantează altul în loc.

14. Precizează care este mesajul transmis de către autor. Argumentează-ți opțiunea.

LECTURĂ

15. Citește textul și spune care este concluzia naratorului.

FOLOȘIȚI TIMPUL CU ROST!

Meditând asupra trecerii timpului, filosoful chinez Lao Zi a spus: „Uitați de zile și de ore! Fiți din ce în ce mai atenți asupra clipelor!”

Iar Eugen Ionesco, vrând parcă să-l completeze, a adăugat: „O clipă bine folosită e mai valoroasă decât secole de nepăsare și uitare!”

Deci, timpul nu trebuie, pur și simplu, trăit, ci folosit. Folosit cu rost, cu dragoste, cu dăruire!

Animat de aceste gânduri, într-o primăvară, am plantat, sub o geană de pădure, un pâlcc de nuci. Vara însă a fost extrem de secetoasă și puietii s-au uscat.

Mi-a părut rău, firește. A fost o muncă zadarnică, dar m-am îmbărbătat și m-am apucat să pregătesc terenul pentru o nouă încercare.

Într-o zi, pe când umpleam gropile cu cernoziom, s-a apropiat de mine un copil, care păștea vitele pe imaș, și m-a întrebat ce fac. I-am răspuns că pregătesc terenul pentru a sădi niște puietii de nuc. El s-a uitat lung la mine, la pletele mele albe și a început să râdă.

– De ce râzi?

– Da' mata nu știi că un nuc rodește abia peste șapte-opt ani?

– Și ce-i cu asta?

– Păi, nu-ți dai seama că lucrezi degeaba? a făcut el pe filosoful. Nu-ți dai seama că, atunci când nucii dumitale vor da rod, mata s-ar putea să nu mai fii?

Cinismul lui m-a întristat, dar i-am răspuns:

– Dacă bătrânii de pe timpuri ar fi judecat la fel ca tine, atunci lumea înconjurătoare ar fi arătat și azi la fel de sumbră ca pe timpul lor...

(Fragment din cartea

Cu gândul la tine de Aurelian Silvestru)

AUTORUL ȘI CREAȚIA SA

Aurelian Silvestru

(n. la 1 octombrie 1949) –

scriitor, psiholog, publicist, pedagog, editorialist și autor de manuale.

Temele și motivele abordate: istoria, spiritualitatea și moralitatea.

Debutul literar: în ziarul *Tinerimea Moldovei* cu proze scurte.

Titluri de cărți: *Cu gândul la tine, Ispita nemuririi, Templul Bunătății, Fărâme de suflet, Îngerii dispar în ploaie, Cel rătăcit, Și tu ești singur?* ș.a.

Cărți pentru copii: *Daciada, Noi și biografia omenirii, Dincolo de imposibil* ș.a.

Autor de manuale de psihologie: *Cunoaște-te pe tine însuși, Vârsta barierelor* ș.a.

Traduceri: monografiile și manuale de psihologie din limba rusă.

Alte activități: director fondator al Liceului de Creativitate și Inventică *Prometeu* din orașul Chișinău.

LEXIC

a medita – a cugeta asupra unui lucru

nepăsare – lipsă de griji

a planta – *sin.:* a sădi

puiet – copăcei tineri care se transplantează în altă parte

un pâlcc de nuci – prin extensie: grup de nuci

încercare – попытка

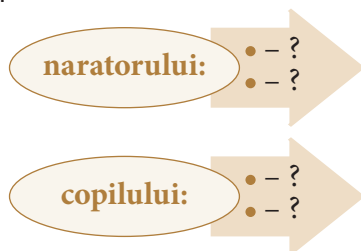
sumbru – întunecat, lipsit de culoare
trecere – *aici:* scurgerea timpului

zadarnic – care este fără rost

înconjurător – care se află de jur împrejur

- 16.** Recitește fragmentul care indică:
- meditațiile filosofului chinez;
  - cugetările lui Eugen Ionesco;
  - gândurile filosofice ale băiatului;
  - constatarea naratorului.
- 17.** Identifică și copiază din text:
- cuvintele ce indică timpul;
  - îmbinările/expresiile ce conțin cuvântul *timp*.

- 18.** Lecturează textul, apoi adresează câte două întrebări:

- 18.1.** Propuneți-le colegilor să răspundă la întrebări, utilizând textul și informația despre autor.
- 19.** Formulează ideea pe care o apreciezi cel mai mult în textul lui Aurelian Silvestru.
- 20.** De ideile/cuvintele căruia dintre personaje te simți mai apropiat/apropiată? Justifică-ți opțiunea.

- 21.** Completează enunțurile, utilizând informații din text.
- Clipele...
  - Copilul care...
  - Nucii...
  - Naratorul...

- 22.** Recitește textul pentru a găsi informațiile care lipsesc în textul de mai jos. Completează-l, scrie-l în caiet, apoi povestește-l.

Titlul textului este... În text se povestește cum naratorul meditează... lui Lao Zi. El e de acord și cu afirmația lui..., care spune că... și ajunge la concluzia că... Acțiunea începe atunci când, într-o primăvară, naratorul..., însă vara... Naratorul a regretat..., dar... În timp ce bărbatul..., de el s-a apropiat... și... Auzind răspunsul bărbatului, ... a râs și... În urma dialogului naratorul... și i-a spus copilului că...

- 23.** Lucrați în perechi. Improvizați un dialog, din 8-9 replici, în baza situațiilor descrise mai jos.
- Naratorul ajunge acasă și discută cu soția sa despre cele întâmplate ziua.
  - Copilul ajunge seara acasă și discută cu părinții despre cum a trecut ziua.

- 24.** Redă conținutul textului în numele copilului pe baza reperelor.

- 25.** Citește și alege o variantă de răspuns. Argumentează-ți opțiunea. Scopul acestui text este:

- 26.** Împarte foaia de caiet în patru cadrane și notează impresiile tale, completând enunțurile date.

- 27.** Citește informația despre scriitorul Aurelian Silvestru. Selectează un titlu de carte și creează o copertă pentru ea. Prezint-o, în 3-4 enunțuri, colegilor.

VORBIRE

28. În perioada 15 martie – 15 aprilie este marcată Luna Pădurii. Cu această ocazie se organizează mai multe activități de creare a spațiilor verzi. Analizează posterul alăturat, propune o activitate, alcătuește și un plan de acțiuni pentru activitatea propusă.

29. Descrie cum vei planta un copac/un pom, răspunzând la întrebările propuse. Utilizează și cuvinte de la exercițiul 5.

- a) Ce copac/pom vei planta? De ce?
- b) Unde vei sădi arborele?
- c) Cum vei sădi și ce unelte vei folosi?
- d) Cum îl vei îngriji pe parcurs?

30. Imaginează-ți că ești într-o pădure. Completează tabelul de mai jos cu câte trei informații.

Văd	Aud	Simt
...	...	...

33. Ești membru al Consiliului elevilor. Nu ești mulțumit cum arată curtea și teritoriul adiacent școlii. Notează trei propuneri de creare a spațiilor verzi. Prezintă argumente.

34. Improvizează un interviu cu pădurarul celei mai apropiate păduri pentru a afla mai multe informații despre activitatea sa. Utilizează și acte comunicative învățate.

35. Lucrați în echipe. Discutați cu colegii/colegele, apoi organizați dezbateri pe baza afirmației lui Hipocrat: „Medicul îngrijește, natura vindecă”, aducând argumente pro sau contra. Faceți notițe, ascultându-vă reciproc.

36. Propune trei sfaturi colegilor pentru a menține sănătatea mediului și cea personală.

Model: Sortează deșeurile și vei salva natura de poluare.

31. Descrie oral, în 5-6 enunțuri, imaginea de mai jos, pornind de la afirmația: „Pădurile sunt plămâni planetei Pământ”.

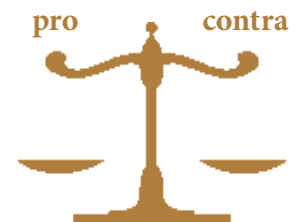

32. Lucrați în echipe. Alegeți câte un subiect pentru a descrie, în 7-8 enunțuri, pădurea.

Repere: Primăvara – Spectacolul reînvierii în pădure
 Vara – Prin pădure, după fragi și mure
 Toamna – Valsul frunzelor de toamnă
 Iarna – Pădurea de argint

Propuneri

Argumente

pro

contra

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Conectori pragmatici. Clasificarea conectorilor

Noțiuni generale

Ce sunt conectorii și ce rol au?	Conectorii sunt elemente lingvistice care stabilesc legături între componentele comunicării și organizează discursul. De asemenea, conectorii fac vorbirea mai fluentă și dau sens propozițiilor și frazelor.
Ce cuvinte îndeplinesc rolul de conectori?	În clasa conectorilor se includ conjunții, adverbe, prepoziții, interjecții, expresii și locuțiuni (conjunționale, adverbiale, prepoziționale), verbe și expresii verbale .
Cum se clasifică conectorii?	Sunt conectori sintactici , care asigură coeziunea grupurilor sintactice, și conectori pragmatici , care stabilesc legături între componentele comunicării.

Utilizarea conectorilor pragmatici

Tipul de conectori	Exemple de conectori
Conectori care exprimă:	
contrastul	<i>dar, însă, ci, în contrast cu, dimpotrivă;</i>
ierarhizarea	<i>înainte de toate, mai presus de toate, mai important decât;</i>
comparația	<i>la fel ca, tot așa ca, ca și, în comparație cu, în mod asemănător;</i>
probabilitatea	<i>probabil, posibil, este cu puțință, s-ar putea ca;</i>
certitudinea	<i>cu siguranță, desigur, firește, nu este nicio îndoială că;</i>
concesia	<i>deși, totuși, cu toate acestea, chiar dacă.</i>
Conectorii utilizați în argumentare:	
introduc teza;	<i>părerea mea este că, voi arăta că;</i>
leagă argumentele de teză;	<i>prin urmare, așadar, în consecință, fiindcă, deoarece, întrucât;</i>
introduc argumentele:	<i>căci, pentru că, de fapt, dovadă că, cum, având în vedere că, de altfel;</i>
– primul argument;	<i>în primul rând, mai întâi de toate, să începem prin, trebuie amintit mai întâi că, prima remarcă se referă la, să pornim de la;</i>
– al doilea argument;	<i>în al doilea rând, în plus, în continuare, la fel, pe de o parte... pe de altă parte, nu numai... ci și;</i>
– ultimul argument;	<i>în fine, pentru a termina, în ultimul rând, nu în ultimul rând.</i>
introduc concluzia.	<i>deci, în concluzie, așadar, iată de ce.</i>
Conectori cu funcții discursive	
de analogie	<i>și, de asemenea, adică, precum, ca și, ca și cum, să ne amintim de;</i>
de exemplificare	<i>de exemplu, de pildă, anume, să luăm în considerare;</i>
de disjuncție	<i>sau, fie, ori, exceptând, ceea ce exclude, spre deosebire;</i>
de concesie	<i>chiar dacă, cu toate acestea, totuși, să admitem totuși, în ciuda;</i>
de cauzalitate	<i>pentru că, fiindcă, deoarece, căci, or, având în vedere, dat fiind că;</i>
de opoziție	<i>dar, totuși, cu toate acestea, în schimb, din contra, de fapt, în timp ce;</i>
de respingere	<i>în loc să, nici, ceea ce contrazice, ceea ce interzice;</i>
de consecință	<i>deci, în consecință, ca urmare, ceea ce implică, ceea ce ne trimite la...</i>

37. Citește textul de alături. Utilizând conectori pragmatici, realizează sarcinile propuse de metoda PRES.

Repere:

P – exprimă-ți **punctul** de vedere, emițând o părere.

R – formulează un **raționament** (argument) referitor la punctul de vedere prezentat.

E – dă un **exemplu** pentru clarificarea raționamentului.

S – fă un **sumar** (rezumat) al punctului tău de vedere.

POVEȚELE UNEI PĂDURI

Omule, prețuiește-mă, fiindcă toate frumusețile mele: arborii și poienile, cărările și izvoarele, arbuștii, viețuitoarele și florile sunt pentru tine. Bucură-te de toate acestea!

Nu-mi rupe florile, nu-mi tăia copacii necontrolat, nu-mi speria animalele, nu-mi ucide viețuitoarele, fiindcă și cele mai mici își au rostul lor în natură! Ele sunt însăși viața, din care ești și tu o părticică, omule! Admiră frumusețile mele, inspiră aerul curat, bea din apa cristalină a izvoarelor, dar nu-mi polua mediul!

Nu-mi distruge frumusețea peisajului lăsând hârtii, pungi de plastic, cutii de conserve și alte resturi menajere! Lasă curat locul unde te-ai relaxat! Pune într-o pungă gunoiul pe care l-ai făcut și ia-l cu tine ca să-l arunci în lada de gunoi! Folosește-te de toate beneficiile pe care ți le ofer, în mod civilizată!

38. Citește mottoul lecției. Exprimă-ți opinia pe care ți-a produs-o afirmația, expune ideea afirmației. Folosind conectori și aplicând tehnica 3-2-1, notează în caiet:

39. Citește discursul propus și determină tema acestuia. Fii atent la structura discursului.

Formula de adresare	Stimate domnule profesor/Stimată doamnă profesoară, dragi colegi/dragi colege,
Introducerea	Se știe că viața pe Pământ este condiționată de mediul ambiant, iar sănătatea omului depinde direct de sănătatea naturii.
Conținutul propriu-zis	De fapt, a rămâne conștienți de conexiunea cu natura este o condiție esențială pentru a ne păstra sănătatea. De ce este atât de important să ținem cont că depindem, în mare măsură, de natură? În primul rând, eu cred că nu trebuie să uităm că resursele care ne asigură viața ne sunt furnizate de natură. Desigur, alimentele cele mai bune sunt cele nemodificate genetic și cele crescute organic, acestea fiind și cele mai sănătoase. În al doilea rând, datorită acestei conexiuni între om și natură, orice turbulență, pe care omul o provoacă mediului înconjurător, se întoarce împotriva sa. Orice poluare a naturii va afecta sănătatea omului. În ultimul rând, nu este nicio îndoială, că dacă păstrează mediul înconjurător, cu apa, solul, aerul, plantele și animalele în stare bună, omul va avea o viață sănătoasă. Iată de ce susțin că natura înseamnă sănătate și viață, de aceea este important să păstrăm mediul înconjurător curat, să nu-l poluăm și să folosim rațional resursele din natură. E timpul să înțelegem că noi aparținem pământului, dar nu pământul ne aparține nouă!
Încheierea	

39.1. Elaborează, în zece enunțuri, un discurs prin care să convingi comunitatea că un mediu curat este un drept al fiecărui locuitor al planetei, iar menținerea lui este o datorie pentru fiecare dintre noi. Respectă structura discursului, utilizează conectorii pragmatici necesari.

Lecția 4

Proiecte ecologice

Natura e casa noastră,
iar în natură suntem acasă.
Carlo Rovelli

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

butelie = sticlă
recipient = vas
a irosi = a cheltui = a risipi
născocit = inventat = descoperit
a justifica = a îndreptăți = a motiva

Antonime

indiscutabil ≠ discutabil
conștientizare ≠ inconștientizare
a justifica ≠ a acuza
a irosi ≠ a economisi

Familii de cuvinte

ecologie – ecologic – a ecologiza
poluare – a polua – poluat – poluant
salubritate – a salubritate – salubru

Neologisme

biodiversitate – existența multor ecosisteme cu caractere distincte
habitat – loc cu condiții de viață pentru vietăți
ecosistem – legătura dintre floră, faună și habitatul lor
a recicla – a prelucra anumite deșeuri în vederea refolosirii lor

Îmbinări de cuvinte și expresii

Proiect ecologic – plan de rezolvare a unei probleme ecologice
Deșeuri menajere – resturi alimentare
Gestionarea deșeurilor – colectarea și depozitarea deșeurilor
Gaze de eșapament – gaze eliminate de motoare cu ardere internă
A fi dispus – a fi gata de o acțiune

1. Citește corect îmbinările de cuvinte. Alcătuește enunțuri cu trei dintre ele.

Proiecte ecologice, viață sănătoasă, protejarea naturii, mediu înconjurător, grad de conștientizare, gestionarea deșeurilor, sportivi entuziaști, acțiuni de amenajare, activiști eco, peturi reciclate, degradarea mediului.

2. Scrie verbele din aceeași familie lexicală cu substantivele propuse:

renunțare →	refuz →	colectare →
reducere →	butelie →	salubritate →
reutilizare →	utilizare →	păstrare →
reciclare →	pădure →	participare →

3. Formează îmbinări de cuvinte, apoi enunțuri.

4. Identifică sensurile cuvintelor evidențiate în enunțurile propuse.

- Mă implic în **campanii** de salubritate a parcului.
- În oraș s-au deschis mai multe **companii** noi.
- Elevii erau în curtea **instituției** de învățământ.
- Am trecut pe lângă **Institutul** de Cardiologie.

5. Reține culorile pubelelor și utilizarea lor!

roșie –
metal

verde –
sticlă

galbenă –
plastic

albastră –
hârtie

neagră –
deșeuri
menajere

6. Alcătuieste câte o propoziție dezvoltată cu îmbinările de cuvinte:

- a) echilibru ecologic; b) gaze de eșapament;
- c) deșeuri menajere; d) gestionarea deșeurilor;
- e) pubelă galbenă; f) este dispus să facă.

8. Citește actele de comunicare. Utilizează-le, pe parcursul temei, după necesitate.

Acte comunicative

A exprima dorința de acțiune

- Aș vrea să particip la o campanie ecologică.
- E o idee minunată, putem participa împreună cu toți colegii.
- Am chef să mă plimb prin pădure.
- Și eu aș dori să fac o plimbare prin pădure. Propun să mergem împreună.
- Vreau să organizez o acțiune de amenajare a curții noastre.
- Cred că te vor susține și alți locatari, care doresc să aibă o curte frumos amenajată.

A prezenta evenimente, activități și acțiuni

- Vreau să vă vorbesc despre campania „Fugi de plastic”.
- Am auzit și eu despre această campanie.
- În liceu săptămâna viitoare se va colecta maculatură.
- Voi contribui neapărat și eu la această activitate atât de utilă.
- În liceu a fost instalată o cutie în care putem colecta bateriile uzate.
- Am văzut o astfel de cutie și în scara blocului în care locuiesc.
- În cadrul campaniei „Sădim Oxigen”, au fost plantați circa două mii de puieți.
- Important este că arborii au fost sădiți pe teritoriul fostei gunoiști din comuna Cruzești.
- De Ziua Mondială a Mediului a fost organizată o acțiune de curățare a râului Bâc.
- Cred că e o acțiune foarte utilă.

7. Continuă gândul, completând enunțurile.

- a) Dacă aerul, apa și solul sunt poluate, atunci...
- b) Dacă vei folosi rațional hârtia, atunci vei contribui la...
- c) Fiecare dintre noi este obligat...

9. Exersați dialogurile propuse mai jos.

Dialoguri scurte

- Știi ce este ecologia și care e importanța ei?
- E o știință despre care Toma George Maiorescu a spus: „Ecologia e o tulburătoare poveste de dragoste dintre om și natură. Dar și un legământ”.
- Subscriu, e o știință foarte importantă pentru viața omului.
- Desigur! E un domeniu de care trebuie să fie preocupat fiecare dintre noi.
- De ce în ultimii ani se vorbește tot mai mult despre problemele ecologice?
- Aceste probleme au apărut din cauza acțiunilor nechibzuite ale omului.
- Ce face omul incorect în raport cu natura?
- Omul, prin activitățile sale cotidiene, distruge habitatul altor vietăți.
- Ce trebuie să facem ca să rezolvăm problemele ecologice?
- E nevoie să protejăm natura, să reparăm ceea ce au distrus unii oameni.
- Vrei să spui că trebuie să participăm la diferite proiecte ecologice.
- Evident! Participând la diverse campanii ecologice, putem îmbunătăți starea mediului înconjurător.
- La ce campanii ecologice ai participat?
- Am participat la campania „Din orice bucată de hârtie poate răsări un copac”.
- Ce ați făcut în cadrul campaniei?
- Timp de o săptămână am colectat maculatură, iar din banii câștigați am cumpărat puieți și i-am sădit în curtea școlii.

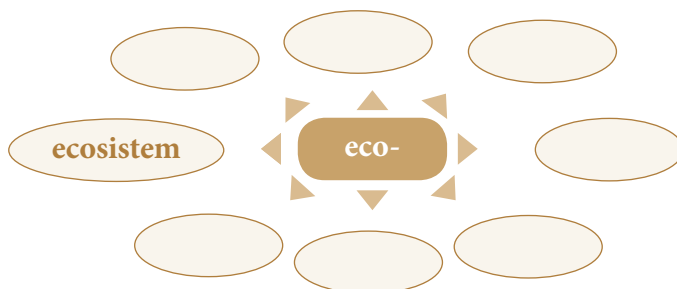
CAPTAREA ATENȚIEI

10. Alege emoțiile și sentimentele pe care le asociezi cu NATURA. Motivează-ți alegerile.

curiozitate bucurie tristețe mulțumire mândrie oboseală speranță

11. Completează organizatorul grafic cu cuvinte care încep cu prefixul ECO- și sunt în strânsă legătură cu termenul *ecologie*.

11.1. Scrie lanțul asociativ al cuvântului *ecologie*. Alcătuieste un text coerent, utilizând cuvintele notate.

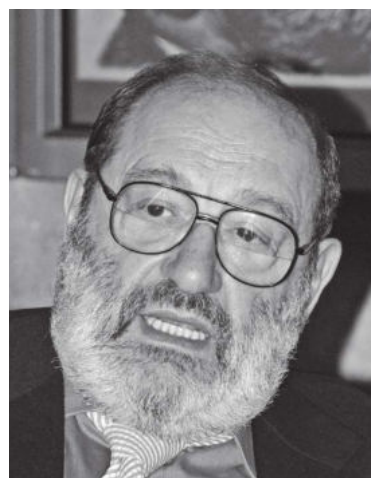

AUDIERE

12. Ascultă textul, apoi notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în dicționarul român-rus sau în DEX.

Eu arunc în fiecare zi zeci de ziare și diferite publicații care îmi sunt trimise gratis, publicate de instituțiile cele mai incredibile, cu un conținut care nu interesează pe nimeni. Multe asemenea publicații sunt născocite pentru a justifica existența unei agenții al cărei scop este de a-și asigura cota-parte. Nu știu câți copaci „se aruncă” într-un an, dar socotind că fiecare dintre aceste publicații inutile are un tiraj de câteva mii de exemplare, înseamnă că se aruncă o pădure. Ar fi de ajuns o lege care să interzică publicarea de reviste trimise gratis, fără a fi cerute; dacă cineva vrea să publice o revistă trebuie să demonstreze că un număr cât de mic de cetățeni e dispus să plătească un abonament pentru a o avea. Băieți, cred că e timpul să pichetăm sediile instituțiilor care irosesc hârtia!

(Fragment din cartea *Pliculețul Minervei* de Umberto Eco)

Umberto Eco (1932-2016)
scriitor, editor, filosof,
pedagog, scenarist
și critic literar italian

13. Formulează 2-3 întrebări pentru a verifica dacă ai înțeles cele audiate.

14. Identifică în text și scrie sinonimele cuvintelor: *a îndreptăți*, *obiectiv*, *a garanta*, *a calcula*, *nefolositor*, *a opri*, *gratuit*, *gata să*, *reședință*, *a cheltui*.

14.1. Alcătuieste trei enunțuri cu sinonimele identificate.

15. Explică sensul îmbinărilor de cuvinte din text:

a) a-și asigura cota-parte;

b) a fi dispus să achite;

c) sediile instituțiilor.

15.1. Alcătuieste, cu fiecare îmbinare de cuvinte, câte un enunț.

16. Ai întâlnit o situație asemănătoare cu cea descrisă în text? Expune-ți, în 2-3 enunțuri, opinia.

LECTURĂ

17. Citește textul și spune care este scopul proiectelor ecologice.

NATURA ARE NEVOIE DE AJUTORUL NOSTRU

Indiscutabil, cea mai mare bogăție a oamenilor este apa limpede, aerul curat și pământul roditor, toate contribuind la o viață sănătoasă. De aceea, trebuie să ne implicăm în protejarea naturii, să devenim de mici buni ecologiști, astfel încât să avem un mediu înconjurător curat. Anume așa procedează tinerii conștienți și responsabili care se implică activ în proiecte ecologice.

Roman Bahнару, președintele Asociației Obștești „EcoDigital”, și Iulian Bercu, președintele Asociației Obștești „Run Moldova”, au demarat campania „Fugi de plastic!”. Scopul campaniei este de a crește gradul de conștientizare în rândul populației cu privire la gestionarea deșeurilor de plastic. Ei au reușit să adune mai mulți sportivi entuziaști doritori de a se implica în campanie. Pentru aceasta, sportivii aleg locuri care oferă peisaje spectaculoase, dar, din păcate, cu o frumusețe umbrită de deșeuri, în special de plastic. Sportivii, adunând plastic și alt gunoi în timp ce aleargă, fac un lucru util atât pentru oamenii acestor localități, cât și pentru natură. Acestei campanii i s-au alăturat și primari, care au alergat alături de sportivi. Datorită acestei acțiuni oamenii sunt informați despre importanța depozitării responsabile a deșeurilor, dar și des-

pre necesitatea de a ne comporta cu grijă și respect față de natură.

În raioanele Comrat, Ceadâr-Lunga și Vulcanăști din UTA Găgăuzia au avut loc acțiuni de amenajare a locurilor publice. Elevii și profesorii din 17 instituții de învățământ, activiști eco și cetățeni activi au participat la plantarea puietilor. În total, s-au sădit peste 1.500 de puieti de arțar, castan, tei, brazi, care au înfrumusețat curțile gimnaziilor și liceelor. Plantarea copacilor este un rezultat intermediar al proiectului „EcoLogica viitorului”, în cadrul căruia au fost colectate deșeuri de hârtie în valoare de circa 89.000 de lei, bani cu care au fost achiziționați puietii. Proiectul este implementat de către Asociația de Jocuri Intellectuale din Republica Moldova.

Așadar, prin intermediul proiectelor, vei învăța ce înseamnă să gândești ecologic, să colec-tezi diferențiat deșeurile, să te implici în acțiuni de salubritate a mediului, să plantezi copaci – toate aceste acțiuni oferindu-ne tuturor șansa la o viață mai sănătoasă.

Dar tu în ce proiecte ecologice ai fost implicat(ă)?

(Sursă: internet)

LEXIC

indiscutabil – care nu stârnește obiecții

a se implica – aici: a participa

a demara – sin.: a începe

campanie – aici: acțiune organizată după un plan

conștientizare – înțelegere a realității

deșeu – sin.: rest

umbrit – aici: acoperit

a se alătura – sin.: a adera

depozitare – sin.: păstrare

a se comporta – a avea o anumită conduită

amenajare – sin.: aranjare

a achiziționa – sin.: a cumpăra

a implementa – a pune în practică

prin intermediul (cuiva) – cu ajutorul (cuiva)

salubritate – sin.: curățenie

18. Citește câte un enunț ce conține:

toponime;

cifre;

o enumerare;

o descriere;

o concluzie;

o întrebare.

19. Citește informațiile din text ce se potrivesc imaginilor.

20. Citește reperele, apoi identifică informația în text. Argumentează.

mi-a trezit interesul

m-a impresionat

mi-a plăcut cel mai mult

21. Răspunde la întrebări, utilizând informații din text.

- Care este cea mai mare bogăție a oamenilor?
- Cine a demarat campania „Fugi de plastic”?
- Care este scopul acestei campanii?
- Cine s-a alăturat campaniei?
- Unde s-au organizat acțiuni de amenajare a locurilor publice?
- Ce fel de copaci au fost plantați?
- De unde elevii au luat puieții?
- Ce beneficii aduc proiectele ecologice?
- Răspunde la întrebarea de la sfârșitul textului.

22. Formulează patru întrebări pe care ai vrea să le adresezi domnilor Roman Bahnaru și Iulian Bercu, la o eventuală întâlnire.

23. Propune un alt titlu pentru textul dat. Argumentează-ți propunerea.

24. Lucrați în echipe. Redați conținutul textului, urmând reperele propuse.

- Mai întâi de toate, am vrea să menționăm că...
- Remarcăm că în prezent, există...
- În continuare vom prezenta exemple...
- Exemplul celor două asociații obștești...
- Desigur, mulți...
- Un alt exemplu demn de...
- Dacă vă doriți să...
- În final, vă îndemnăm...

25. Relatează despre evenimentele din text în numele:

- unui elev care a participat la plantarea puieților;
- unui sportiv, participant la campania „Fugi de plastic”.

26. Elaborează un articol de ziar despre o acțiune ecologică descrisă în text.

Repere:

- titlul să fie unul captivant;
- primul alineat să conțină descrierea celor mai importante detalii ale evenimentului;
- cuprinsul să reflecte cel puțin două opinii ale participanților la eveniment;
- finalul să includă concluzii referitoare la activitate sau la contextul în care s-a desfășurat evenimentul.

VORBIRE

27. Răspunde la întrebări.

a) Cum arată spațiile din jurul școlii/casei tale? Argumentează. b) Cine le îngrijește? c) Dacă sunt neîngrijite, cine crezi că este vinovat?	d) Ce acțiuni ai putea face tu împreună cu prietenii, colegii, familia, vecinii? e) Cum înțelege afirmația: „Trăim aceeași viață cu natura”?

28. Lucrați în perechi. Analizați imaginile de alături și realizați sarcinile:

- Numiți obiectele din imagine.
- Spuneți la ce folosește fiecare obiect.
- Ce veți face cu ele după utilizare?
- Care dintre obiecte pot fi reciclate?
- Argumentați care sunt avantajele reciclării pentru fiecare obiect.

29. Citește îndemnurile. Cum le înțelegeți?

- Să dăm viață nouă obiectelor vechi!
- Dăruiește lucrurile de care nu mai ai nevoie (hăinuțe, cărți, jucării etc.)!
- Sortează deșeurile și fă bine societății și naturii!

30. Realizează un obiect artizanal din materiale reciclabile. Prezintă-l colegilor și povestește cum l-ai realizat și ce materiale ai folosit.

31. Lucrați în perechi! Povestește-i colegului/colegei de bancă la ce activitate ecologică ai participat în ultimul timp. Apoi acesta/aceasta va prezenta colegilor informațiile aflate de la tine.

31.1. Ascultați relatările colegilor și faceți o listă a posibilelor campanii ecologice ale clasei.

32. Lucrați în perechi. Continuați dialogul cu 7-8 replici.

– În orașul nostru sâmbătă se va organiza o acțiune de amenajare a parcului. Vrei să participi?
– ...

– Desigur, voi participa cu plăcere alături de colegi.
– ...

33. Lucrați în perechi. Alegeți o dată din „Calendarul evenimentelor ecologice” și alcătuiți un apel către comunitate, din 6-7 enunțuri. Urmați modelul.

Model: Apel către comunitate cu ocazia Zilei Mondiale a Mediului

De mediul în care trăim depinde calitatea vieții noastre. Să ocrotim acele bunuri naturale pe care le mai avem. Vă îndemn să fim cu toții cetățeni activi și să întreprindem acțiuni comune pentru salvarea naturii, care a fost afectată de acțiunile unor oameni iresponsabili. Plantarea de pomi și arbori va crește producerea de oxigen și, respectiv, absorbirea dioxidului de carbon. Această acțiune va contribui la purificarea aerului pe care îl respirăm.

Fiecare dintre noi poate contribui la păstrarea unui mediu înconjurător curat, trebuie doar să vrem. Să ne implicăm în ocrotirea naturii, astfel încât să le asigurăm condiții bune de viață urmașilor noștri.

34. Discutați în grup și realizați o listă cu cele mai mari surse de poluare a mediului din localitate. Prezentați colegilor lista. Faceți o ierarhie a problemelor depistate.

35. Citește informația din tabelul de mai jos. Completează fiecare rubrică cu încă trei informații. Relatează, în 2-3 enunțuri, în ce activități utile te poți implica personal.

Omul – prieten al naturii	Omul – dușman al naturii
<ul style="list-style-type: none"> – plantează arbori pentru împiedicarea alunecărilor de teren și pentru producerea de oxigen; – folosește îngrășăminte naturale; – nu aruncă gunoiul la întâmplare; – ... 	<ul style="list-style-type: none"> – folosește erbicide și îngrășăminte toxice; – aruncă deșeuri; – defrișează copaci și păduri întregi; – spală mașinile în râuri/lacuri; – ...

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Propoziția și fraza

Noțiuni generale

Ce este propoziția?	Propoziția este unitatea comunicativă de bază, care descrie o stare de lucruri din realitate și are un singur predicat.
Cum se clasifică propozițiile?	<p>Propozițiile se împart după mai multe criterii. După structură sunt:</p> <ul style="list-style-type: none"> – propoziții simple, alcătuite din una sau două părți principale. De exemplu: <i>Vine ploaia.</i> – propoziții dezvoltate, alcătuite din părți principale de propoziție și cel puțin o parte secundară. De exemplu: <i>Spre seară a venit o ploaie puternică.</i> <p>După scopul comunicării sunt:</p> <ul style="list-style-type: none"> – propoziții enunțiative, care comunică ceva, transmit o informație. De exemplu: <i>Natura ajută omul.</i> – propoziții interogative, care formulează întrebări, solicită o informație. De exemplu: <i>Ce face omul pentru natură?</i> – propoziții imperative, care exprimă un act de voință al vorbitorului: un ordin, un îndemn, o rugămintă. De exemplu: <i>Oameni, protejați natura!</i>
Ce este fraza?	Fraza este un grup de propoziții cu sens unitar. De exemplu: <i>Oamenii mai în vârstă spun că, pe timpuri, în râul Răut era foarte mult pește și copiii se scăldau în el toată vara.</i>
Ce raporturi sunt între propoziții în frază?	<p>Raporturile de coordonare se stabilesc între propoziții de același fel (principale sau secundare). De exemplu: <i>Călătoria a fost lungă, dar a fost și foarte interesantă.</i></p> <p>Raporturile de subordonare se stabilesc între două propoziții aflate pe planuri diferite, propoziții care depind de altele. De exemplu: <i>Am participat activ la realizarea proiectului, cu scopul de a schimba ceva în localitatea noastră.</i></p>

36. Completează frazele.

apei cristaline, pentru că...

pădurii pentru...

Mulțumesc

aerului curat, deoarece...

solului pentru...

37. Lucrați în perechi! Examinați imaginile și formulați în baza fiecăreia câte o propoziție simplă și câte o propoziție dezvoltată.

38. Lucrați în echipe! Identificați 4-5 activități ecologice pe care le puteți face împreună cu prietenii. Alegeți o singură activitate pe care să o prezentați clasei, menționând de ce ați avea nevoie ca să realizați proiectul.

39. Există un set de legi după care omul trebuie să se conducă pentru a trăi în armonie cu natura, numit *Decalogul ecologic*. Scrie, în propoziții simple ori dezvoltate, zece legi pe care le consideri importante.

40. Comentează, în 6-7 enunțuri, una dintre afirmațiile de mai jos. Utilizează conectori pragmatici (vezi p. 184).

a) „Omul poate stăpâni natura atâta timp cât ține seama de legile ei.” (Grigore Antipa)

b) „O națiune care distruge solurile se distruge pe sine. Pădurile sunt plămâni pământului nostru, purificând aerul și dând putere proaspătă oamenilor săi.” (Franklin Delano Roosevelt)

c) „A înțelege natura înseamnă a înțelege viitorul, dar a face ceva pentru salvarea naturii, atât de amenințată azi, înseamnă să contribuim la fericirea omenirii.” (Eugen Pora)

d) „Am modificat așa de mult mediul nostru înconjurător, încât va trebui acum să ne adaptăm pe noi înșine, pentru a putea exista în acest mediu.” (Norbert Wiener)

41. Scrie, în opt enunțuri, un eseu pornind de la afirmația lui Marcus Aurelius: „Trebuie să trăim în armonie cu natura”.

Respectă condițiile:

- explică ce înseamnă pentru tine *a trăi în armonie cu natura*;
- argumentează cu **un exemplu** din literatura română sau din viață;
- formulează o concluzie.

42. Examinează imaginile. Alcătuieste un text din 6-7 enunțuri dezvoltate. Intitulează textul.

RECAPITULARE

1. Notează în caiet 8-10 cuvinte noi pe care le-ai reținut în unitatea care tocmai se încheie. Cu trei cuvinte alcătuiește câte un enunț.

Unitatea 5:
Adolescentul și natura

Ecologie, ..., ..., ..., ..., ...,
..., ..., ..., ..., ...

2. Alcătuiește 4-5 enunțuri în care să utilizezi corect unii dintre termenii propuși: *natură, ecologie, albie, rezervație naturală, deltă, gură de vărsare, pubelă, tutore, cazma, stropitoare, sol, curgere, afluent, puiet, hârleț, salubritate, biodiversitate, habitat, ecosistem, patrimoniu, recipient*.
3. Scrie în spațiile rezervate câte:

Un sinonim	Un antonim	Un cuvânt din familia lexicală	O îmbinare de cuvinte ori o expresie
firește =	a include ≠	gând –	loc unde putem găsi apă –
luncă =	dispariție ≠	pădure –	apă bună de băut –
defileu =	roditor ≠	cuib –	suprafață cu vegetație –
confort =	a limpezi ≠	a rodi –	atmosfera în care trăim –
vietate =	nesăbuit ≠	plantă –	resturi alimentare –
butelie =	valoare ≠	a încerca –	loc ce prezintă interes pentru turiști –
pășune =	nepăsare ≠	protejat –	colectarea și depozitarea deșeurilor –
copac =	sumbru ≠	poluare –	gaze eliminate de unele motoare –
a justifica =	secetos ≠	beneficiu –	plantație de pădure lungă și îngustă –
conservare =	a economisi ≠	salubritate –	loc de răspândire a unor plante/animale –

3.1. Alcătuiește câte două enunțuri, utilizând cuvinte din fiecare rubrică.

4. Înlocuiește cuvintele subliniate cu sinonimele lor, potrivite contextului.

În alte țări solul este neroditor și oamenii depun multă trudă pentru a crește ceva pe el.

5. Alege varianta corectă.

Mediu înseamnă: a) medieval; b) spațiu; c) medalion.

A defrișa înseamnă: a) a aranja; b) a depăna; c) a tăia.

Sumbru înseamnă: a) sur; b) întunecat; c) semeț.

Potabil înseamnă: a) de băut; b) de ploaie; c) de aruncat.

6. Notează în caiet câte două acte comunicative prin intermediul cărora poți:

cere/da explicații

descrie locuri/localități

prezenta evenimente

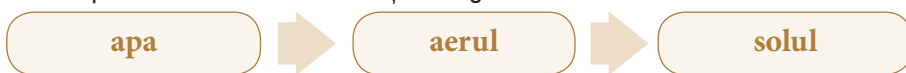
urma indicații de orientare

exprima dorința de acțiune

7. Completează enunțurile cu informații din textele lecturate în cadrul unității.

- a) Proiectele ecologice... c) Apa a înțeles că Omul...
 b) Pâlcul de nuci sădiți... d) Rezervația „Pădurea Domnească” îi bucură...

8. Întocmește o listă cu aspectele negative ale acțiunii omului asupra naturii pe care le sesizezi zi de zi. Prezintă lista pe care ai întocmit-o în fața colegilor.

9. Notează, pe foi, 4-5 mesaje cu „Îndemnuri ecologice”. Afișează-le pe un panou.

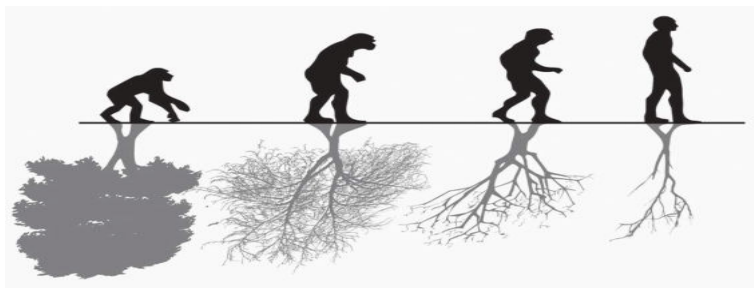
Model: **Nu zgâriați scoarța copacilor!**

10. Copiază versurile în caiet. Utilizând conectori pragmatici, exprimă-ți acordul sau dezacordul cu afirmațiile poetului.

Frumos e muntele ce-nalță spre ceruri fruntea lui semeață,
 Frumos e câmpul ce se-ntinde ca și o mare de verdeață,
 Frumoasă, marea liniștită sau cu talazul răzvrătit,
 Însă nimica cu pădurea nu poate fi asemuit.
 Alexandru Macedonski, „Pădurea”

11. Lucrați în echipe! Se știe că natura inspiră artiști din toate domeniile. Realizați, în 4-6 enunțuri, o prezentare orală a modului în care se regăsește natura în diferite arte: literatură, muzică, pictură, sculptură. Veți avea în vedere:

- opere și artiști reprezentativi;
- stiluri de exprimare a naturii.

12. Privește imaginea. Scrie 2-3 idei argumentate care îți sunt sugerate de ea.

13. Compune un articol, din 5-6 enunțuri, pentru revista școlii, în care să prezinți transformările din localitatea ta care au avut loc grație proiectelor ecologice. Înainte de a scrie articolul, întreabă-ți bunicii, părinții despre același loc, ca să observi diferențele dintre trecut și prezent.

14. Exprimă-ți gândurile cu privire la unitatea tematică „Adolescentul și natura”.

15. Alcătuieste câte un enunț cu fiecare cuvânt evidențiat.

ajutor (interjecție) – **ajutor** (substantiv)

ori (conjunție) – **ori** (substantiv)

16. Formulează, utilizând cuvântul *natură*, câte un enunț care să se încheie cu:

- a) punct; b) semnul întrebării; c) semnul exclamării.

17. Imaginează-ți că ești reprezentantul unui club ecologic. Scrie un text informativ, din 7-8 enunțuri, despre activitățile clubului și motivează importanța acestora pentru comunitate. Utilizează și cuvinte de la ex. 3 și cel puțin o conjuncție sau o locuțiune conjuncțională concluzivă: *deci; prin urmare; așadar; în concluzie*.

EVALUARE SUMATIVĂ

Citește fragmentul de mai jos. Rezolvă apoi cerințele propuse.

SALVAREA

Ca să capeți maximumul, trebuie să vrei imposibilul. Victoria e dincolo de imposibil. Cine știe asta, luptă și învinge. Cine nu cunoaște acest adevăr, bate pasul pe loc.

Firește, nu e ușor să te opui, să rămâi în picioare. Contează să încerci. Și, mai cu seamă, să ai încredere în faptul că, luptând, lași în urmă o speranță, un exemplu demn de urmat.

Odată, într-o frumoasă zi de vară, un om mulțumit de viață se plimba pe o plajă mexicană. Dintr-odată, într-un golf înconjurat de stânci, a văzut cum un copil se apleca, ridica ceva din nisip și arunca în apa oceanului. Bărbatul s-a apropiat de el și a descoperit că țărmlul era plin

de stele-de-mare. Păreau turnate cu găleata. Se întindeau până hăt departe, cât vedeai cu ochii.

– Ce faci? l-a întrebat pe copil. De ce arunci aceste stele înapoi în mare?

– Le salvez de la moarte. Refluxul le-a aruncat pe mal. Dacă nu le arunc înapoi, toate vor muri!

– Dar e absurd!

– De ce?

– Sunt milioane. Nu vei reuși să le salvezi pe toate. Încercarea ta nu va schimba nimic!

– Ba da! i-a răspuns copilul, aruncând în apă următoarea asteridă. Încercarea mea va schimba totul în viața stelelor pe care le-am salvat deja.

(După Aurelian Silvestru)

Nr.	Itemi	Puncte
1.	Completează enunțurile în baza textului. a) Pe țărml... b) Băiețelul lua... c) Uneori încercarea...	3
2.	Scrie pentru cuvintele date câte: un sinonim: vietate = a irosi = un antonim: a descuraja ≠ discutabil ≠	4
3.	Scrie câte un enunț cu fiecare cuvânt: sau (1), s-au (2).	2
4.	Formulează patru întrebări pentru bărbatul de pe plajă, în baza textului. <i>Când...? Ce...? Cine...? Cum credeți...?</i>	4
5.	Caracterizează-l pe băiat în numele bărbatului în trei enunțuri argumentate.	3
6.	Formulează două concluzii în baza textului citit.	2
7.	Pune cuvântul <i>proiect</i> la numărul plural și rescrie enunțul, realizând modificările necesare. <i>Acest proiect al elevilor a fost implementat anul trecut.</i>	5
8.	Continuă dialogul cu șase replici complete. Respectă tema. – <i>Matei, în liceu se organizează un proiect ecologic. Vrei să participăm și noi?</i>	6
9.	Scrie o felicitare adresată redacției revistei „Natura” în numele unui grup de elevi cu ocazia jubileului de 20 de ani de la fondare. Respectă rigorile de structurare a felicitării.	5
10.	Scrie, în opt enunțuri, un eseu pornind de la afirmația lui Vincent van Gogh: „Dacă iubești natura cu adevărat, o găsești pretutindeni frumoasă”. Respectă condițiile: explică ce înseamnă pentru tine <i>natura</i> ; argumentează cu un exemplu din literatura română sau din viață; formulează o concluzie.	9
	Scris lizibil/Corectitudinea exprimării	7
	Total:	50

Barem de corectare

Notă: Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.

Greșelile se subliniază în text și se bifează pe margine.

Itemi	Răspuns corect	Specificări	Punctaj
1.	Se consideră corecte variantele adecvate.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț completat corect.	0-3
2.	Se consideră corecte variantele adecvate.	Se acordă câte un punct pentru fiecare cuvânt identificat corect.	0-4
3.	Se consideră corecte enunțurile adecvate sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.	0-2
4.	Se acceptă întrebările directe, corespunzătoare sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare întrebare adecvată care respectă sarcina.	0-4
5.	Se acceptă o compoziție corespunzătoare sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.	0-3
6.	Se admit concluzii potrivite sarcinii, fie într-un enunț, fie în două.	Se acordă câte un punct pentru fiecare concluzie adecvată.	0-2
7.	Se consideră corecte formele adecvate sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare modificare realizată corect. Notă. Nu se admit corectări.	0-5
8.	Se acceptă un dialog adecvat începutului dat și temei.	Se acordă câte un punct pentru fiecare replică completă , adecvată cerinței. Notă. Nu se acordă puncte pentru replicile care conțin doar un cuvânt (de tipul: <i>Da. Nu. Desigur. Bine. Mulțumesc</i> etc.).	0-6
9.	Se acceptă o felicitare care respectă condiția.	Se acordă 5 puncte: câte un punct pentru respectarea structurii felicitării (formula de adresare, evenimentul, urările, formula de încheiere); un punct pentru amplasarea corectă a textului în pagină.	0-5
10.	Se acceptă un text coerent ce respectă condiția.	Se acordă 9 puncte pentru: respectarea reperelor – 3 puncte; coerență – 2 puncte (2 puncte pentru coerență deplină, un punct pentru coerență parțială și 0 puncte pentru lipsă de coerență); volumul textului – 3 puncte integral pentru șase-șapte enunțuri, 4 puncte integral – pentru opt enunțuri.	0-9
Se acordă 7 puncte pentru corectitudinea exprimării în întreaga lucrare, cu excepția itemului 7. Notă. Dacă elevul a realizat 50% din volumul indicat, i se acordă, respectiv, 50% din punctajul prevăzut pentru corectitudine.			0-7
Puncte		7 6 5 4 3 2 1	
Numărul de greșeli ortografice și de punctuație		0-3 4-7 8-11 12-15 16-19 20-23 24-27	

Total: 50 de puncte

Barem de convertire a punctelor în note

Puncte	0-3	4-6	7-9	10-12	13-20	21-28	29-36	37-44	45-47	48-50
Nota	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

ANEXE

Unitatea: **ADOLESCENTUL/ ADOLESCENTA ȘI PATRIA** Proiectul: *Odă Limbii Române*

LIMBA NOASTRĂ

Alexei Mateevici

Limba noastră-i o comoară
În adâncuri înfundată,
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.

Limba noastră-i foc ce arde
Într-un neam, ce fără veste
S-a trezit din somn de moarte
Ca viteazul din poveste.

Limba noastră-i numai cântec,
Doina dorurilor noastre,
Roi de fulgere, ce spintec
Nouri negri, zări albastre.

Limba noastră-i graiul pâinii,
Când de vânt se mișcă vara;
În rostirea ei bătrânii
Cu sudori sfințit-au țara.

Limba noastră-i frunză verde,
Zbuciumul din codrii veșnici,
Nistrul lin, ce-n valuri pierde
Ai luceferilor sfeșnici.

Nu veți plânge-atunci amarnic,
Că vi-i limba prea săracă,
Și-ți vedea, cât îi de darnic
Graiul țării noastre dragă.

Limba noastră-s vechi izvoade,
Povestiri din alte vremuri;
Și citindu-le-nșirate,
Te-nfiori adânc și tremuri.

Limba noastră îi aleasă
Să ridice slava-n ceruri,
Să ne spuie-n hram și-acasă
Veșnicele adevăruri.

Limba noastră-i limbă sfânta,
Limba vechilor cazanii,
Care o plâng și care o cântă
Pe la vatra lor țărani.

Înviați-vă dar graiul,
Ruginit de multă vreme,
Stergeți slinul, mucagaiul
Al uitării-n care geme.

Strângeți piatra lucitoare
Ce din soare se aprinde,
Și-ți avea în revărsare
Un potop nou de cuvinte.

Răsări-vă o comoară
În adâncuri înfundată,
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.

LEXIC

înfundată – погружённая

șirag – *sin.*: șir; salbă

moșie – *sin.*: patrie, țară

rostire – произношение

zbucium – neliniște

izvoade – старинная рукопись; документ

cazanii – *sin.*: cărți bisericești

ruginit – покрытый ржавчиной

slin – грязь

mucagai – плесень

revărsare – *sin.*: răspândire

potop – *sin.*: mulțime

Atelier intercultural

SĂ NE CUNOAȘTEM MAI BINE

Obiective:

- să participe activ la conversații pe teme culturale și lingvistice;
- să stăpânească anumite informații în raport cu identitatea etnică, lingvistică, culturală;
- să manifeste atitudine pozitivă față de practicile de lectură în limba română și dorința de a utiliza informațiile achiziționate în situații reale de comunicare;
- să manifeste interes pentru limba, istoria și cultura țării în care trăiește, dar și a etniei din care face parte.

Cerințe:

- Citirea în prealabil a poeziei.
- Audierea cântecului *Moldova mea*, text: Angela Gherman; muzică: Angela Gherman, Valentin Uzun, Sandu Gorgos; interpretare: Amelia și Valentin Uzun.
- Vizionarea înregistrărilor cu suite de dansuri.

Evocare

1. Asociază cu un cuvânt localitatea (satul, orașul) în care trăiești. Argumentează.
2. Situație de comunicare. Limba română a împrumutat cuvinte din multe limbi. Citește cuvintele plasate sub tabel și identifică limba din care au fost împrumutate (consultă DEX-ul). Scrie-le în rubrica potrivită.

Denumirea limbii	Cuvinte împrumutate sau moștenite
latină	apă, lumină, foc, ...
greacă	folos, stemă, franzelă, ...
turcă	cașcaval, moft, musafir, ...
slava veche	pricină, vreme, a sădi, ...
italiană	operă, bancă, contabil, ...
franceză	influență, a soluționa, ...
engleză	job, talk-show, stres, ...

Mesager, cântec, ceun, elev, farmec, dovleac, a veni, a zice, parfum, ochi, veste, bariton, cazanie, bogat, antreu, soră, halat, frate, lalea, vesel, capodoperă, site, găină, spaghete, fault, bătrân, bumbac, veac, apostol, meci, designer, casă, câmp, pâine, țară etc.

2.1. Numește cuvintele din limba română care se pronunță asemănător cu cele din limba din care au fost împrumutate. De ce oamenii utilizează cuvinte din alte limbi?

2.2. Alcătuieste 3-4 enunțuri în care să utilizezi unele dintre cuvintele împrumutate din alte limbi.

Realizare a sensului

3. Citește poezia. Care este mesajul acesteia?

BĂTRÂNUL ȘI ȚARA LUI

El s-a așezat
pe o bucată de loc,
apoi a pus lângă el o pădure,
apoi a așezat o livadă,
a dat mai aproape de el o vie,
a chemat să-i vină femeia gravidă,
ca să nască anume aici,
apoi a crescut copii,
apoi le-a făcut loc la fiecare,
apoi le-a spus să-și strângă
casele mai aproape
și se gândea cum să facă loc pentru nepoți.
Acuma el se uita la casele
copiilor săi
și se gândea cum să facă loc pentru nepoți,

iar când aceștia au venit,
el le-a pus pe din lături păduri
și vii, și livezi,
le-a tras și-un râu
pe la poartă,
le-a cântat și-un cântec,
ca nepoții să nu tacă
și să nu piară de tristețe,
iar spre sfârșitul zilei sale de muncă
s-a ridicat de pe bucata de pământ pe care stătuse
și a spus:
– Acum plec să văd
cum e pământul nostru
pe cealaltă parte a lui...

Ion Vatamanu

4. Lucrați în perechi și realizați sarcinile propuse, aplicând metoda cubului,
apoi prezentați sarcinile realizate.

1. **Descrieți** activitatea bătrânului.
2. **Comparați** personajul din poezie cu un personaj din altă operă literară/cu o persoană pe care o cunoașteți.
3. **Asociați-l** pe bătrân cu un cuvânt/o culoare.
4. **Analizați** cauzele care au determinat acțiunile bătrânului.
5. **Aplicați/notați** 2-3 acțiuni ale bătrânului care pot servi drept lecții de viață.
6. **Argumentați**, în 2-3 enunțuri, faptul că bătrânul și-a făcut pe deplin datoria de cetățean în țara lui.

5. Personajul din poezie a creat valori materiale și a promovat valori spirituale. Ascultați pe YouTube cântecul „Moldova mea”, interpretat de Amelia și Valentin Uzun. Care este mesajul comun al cântecului și al poeziei discutate?

6. Priviți pe YouTube „Suita de dansuri moldovenești”, „Suita de dansuri ucrainene transcarpatice” și „Suita de dansuri bulgărești” în interpretarea Baletului Național al Moldovei JOC. Spuneți în ce măsură un dans poate reda felul de a fi al unei etnii? Argumentați.

Reflecție

7. O țară poate fi prosperă, frumoasă și atractivă doar dacă fiecare cetățean, indiferent de etnie, contribuie la dezvoltarea ei. Raportați mesajul poeziei și imaginea de la pagina 200 la ideea enunțată.

Extindere

8. Numește cel puțin o personalitate din etnia din care faci parte care a promovat imaginea Republicii Moldova în străinătate. Argumentează-ți opțiunea în 2-3 enunțuri.

Atelier de lectură și discuții

OMUL ȘI MARILE DILEME ALE VIETII ÎN NUVELA „BĂTRÂNEȚE, HAINE GRELE” DE ION DRUȚĂ

Obiective:

- să citească conștient(ă) textul propus și să manifeste atitudine pozitivă față de practicile de lectură în limba română și dorința de a utiliza informațiile achiziționate în situații reale de comunicare;
- să le formăm elevilor abilități de analiză și reflecție critică;
- să-i motivăm pe elevi să lanseze diverse presupuneri.

Resurse:

Textul nuvelei „Bătrânețe, haine grele” de Ion Druță, împărțit în fragmente.
Fragmentarea textului se va efectua în cele mai profunde momente ale subiectului.

Cerințe:

- Textul se va distribui pe fragmente.
- Citirea fragmentelor se va face de către elevi (în gând sau cu voce tare) ori de către profesor.
- După lectura primului fragment se vor adresa întrebări cu privire la reperele tematice și în legătură cu sentimentele pe care le-au trăit elevii în urma lecturii.
- Întrebările se vor adresa câte una, iar profesorul nu va aprecia categoric răspunsurile.
- Înainte de lectura celui de-al doilea fragment, se solicită ca elevii să facă presupuneri în legătură cu ulterioarele acțiuni și comportamente ale personajului.
- Procedura se va repeta până ce se vor citi toate fragmentele.
- După lectura întregului text se va discuta despre mesajul acestuia.

Evocare

1. Scriere liberă. Se vor scrie timp de un minut toate cuvintele care se asociază cu lexemul *bătrânețe*. Citirea celor scrise. Identificarea cuvintelor ce se repetă în scrierea colegilor.

Realizare a sensului

2. Lectura ghidată a nuvelei „Bătrânețe, haine grele” de Ion Druță.

2.1. Lectura primului fragment al nuvelei. Răspunsuri la întrebări.

- a) Cine este glumețul satului?
- b) Câte chipuri ascundea badea Cireș sub pălărie?
- c) De ce bătrânul era numit Cireș-glumețul?
- d) Cum era badea Cireș-vierul?

2.2. Presupuneri legate de conținutul fragmentului al doilea. Citirea fragmentului.

- a) Cum credeți, care este al treilea chip ce se ascunde sub pălăria lui badea Cireș?
- b) Presupuneți de ce personajul nuvelei are numele de badea Cireș?
- c) Personajul principal este preocupat de o mare problemă. Cum credeți, despre ce poate fi vorba?

2.3. Discuții după lectura fragmentului al doilea.

- a) Ce sentimente ați trăit în urma lecturii acestui fragment?
- b) Cum credeți, de ce badea Cireș nu voia să afle satul că el a îmbătrânit?
- c) Badea Cireș a conștientizat că a îmbătrânit. Ce credeți că va face?
Ce copac se asociază cu bătrânețea?

2.4. Presupuneri legate de conținutul fragmentului al treilea. Citirea fragmentului.

- a) Ce lucru mare s-a întâmplat cu bătrânul? Ce fel de copac a sădit de data aceasta?
- b) Cum credeți, ce copac a sădit atunci când a furat-o pe Ilinca de soție?

2.5. Discuții după lectura fragmentului al treilea.

- a) Ce părere aveți despre faptul că badea Cireș sădea câte un copac după fiecare lucru mare care se întâmpla în viața lui?
- b) Cum credeți, ce semnifică nucul?

2.6. Presupuneri legate de conținutul fragmentului al patrulea. Citirea fragmentului.

- a) Badea Cireș a sădit trei pruni, doi vișini, un păr, un gutui.
Presupuneți ce evenimente importante au avut loc în viața lui.
- b) Cum credeți, s-a prins pădurețul?

2.7. Discuții după lectura fragmentului al patrulea.

- a) De ce a rămas uimit badea Cireș când a văzut că pădurețul a înflorit?
- b) Ce semnifică cele două flori din vârful copacului?
- c) De ce a hotărât să scoată pădurețul?
- d) Cum credeți, badea Cireș s-a împăcat cu gândul că a îmbătrânit? Argumentați.

2.8. Presupuneri legate de conținutul fragmentului al cincilea. Citirea fragmentului.

- a) Badea Cireș a luat căldarea și a pornit spre fântână. Cum credeți, de ce?
Care dintre cele trei chipuri s-a manifestat de această dată?
- b) Ce a urmat?

2.9. Discuții după lectura fragmentului al cincilea.

2.10. Presupuneri legate de finalul nuvelei. Citirea finalului. Discuții.

Reflecție

3. Reflecții pe marginea conținutului și a mesajului nuvelei:

- înțelepciunea lui badea Cireș;
- omul versus lucrurile bune și frumoase rămase după el;
- sensibilitatea omului în fața schimbărilor legate de trecerea timpului;
- manifestarea simțului umorului în confruntarea cu marile dileme ale vieții.

4. Ilustrații în baza conținutului nuvelei citite.

A desena/a propune o imagine pentru o posibilă copertă a cărții „Bătrânețe, haine grele”.
A argumenta opțiunea.

BĂTRÂNEȚE, HAINE GRELE

(text prescurtat)

1. Dar, oricât de mare ar fi satul și oricâți oameni buni de gură ar avea, a drege gluma așa cum ți-o drege badea Cireș nu se află altul pe lume.

Îl ascultau mulți, dar îl credeau puțini, fiindcă trebuie să fii mare prost ca să-l crezi pe badea Cireș. Azi o cârnește altmintrelea pe ceea ce-a spus-o ieri, mâine o s-o sucească pe ceea ce o spune azi și nici nu-i lucru de mirare, căci sub pălăria vișinie cu borurile largi trăiesc cel puțin trei Cireși...

Unul dintre cele trei chipuri era Cireș-glumețul. Și când numai ce îl vedeai oprit la răscruce, cu ochiul mijit, mai potrivit o dată gluma prinsă adineaori, se adunau patru mahalale în jurul lui și pornea un hohot, de surziseră într-o vreme toate vrăbiile din sat...

Al doilea om ce locuia sub pălăria vișinie e badea Cireș-vierul. De abia ajuns în vie, își suflecă mânecile, împinge pălăria vișinie pe ceafă și plânge cu lacrimi de-o șchioapă hârlețul ce-a nimerit în mâinile lui. Zeci de mii de tufe, câte le are colhozul, se adună toate în jurul lui și stau cumițele una lângă alta, așteptând când le-a veni rândul să le îmbrace badea Cireș, ca să nu degere la iarnă. Și atunci, uitându-te la dânsul, îți pare că fiecă deget de-al lui a sădit o viață întregă vie, a cules poamă și a băut vin.

2. În sfârșit, al treilea om ce locuiește sub pălăria vișinie e badea Cireș-stăpânul casei. Cum pășește pragul, devine vajnic, de parcă a semnat chiar atunci o lege nouă. Dacă totuși e nevoit să scoată o vorbă, o spune rar și încet, de parcă n-ar sta el de vorbă cu mătușa lui, ci o epocă i-ar vorbi unei clipe.

„Cireș” i-au zis, fiindcă e nalt și vânos ca lemnul cireșului, „bade” – fiindcă umbla întotdeauna cu un ochi mijit, gata de glume, le-au legat însă, cele două cuvinte, căci legată era puterea cu voioșia într-însul și, văzându-l trecând pe drum, îți părea că trece un sat întreg cu o pălărie vișinie dată pe ceafă. A văzut, pesemne, multă lume cel care pen-

tru întâia dată, în loc de a le zice Trifăneștilor Trifănești, le-a zis satul lui badea Cireș.

Nu-și putea închipui cum o să umble el bătrân pe drumurile satului, el, care a fost atâta vreme tânăr; și cum o să poarte el glumele altora, când atâta vreme alții i-au purtat glumele lui... și cum o să îngroape el în buzunare aceste două mâini, care de atâta vreme au hrănit satul?

„Ce-a zice satul, dacă află?... Dar las’ că le face Cireș bucata: n-am să spun nimănui că am îmbătrânit și ei n-au să știe... Rușine, măi, după ce am fost atâta vreme tânăr, să mai fiu o dată bătrân...”

3. A doua zi, dis-de-diminează, badea Cireș s-a repezit în pădure cu hârlețul și a adus un copăcel. I-a ales un loc frumos în fața casei, și-a făcut semnul crucii și a prins să-l sădească.

Pădurețe, pădurețe... Nu le-a suferit toată viața – amu-i nevoit să-l sădească, căci orice s-ar întâmpla cu badea Cireș, dacă se întâmplă un lucru mare, el sădește un copac în grădină. Știe numai el pentru ce l-a sădit – nimeni n-o să afle niciodată, el însă știe fiecare pom din livadă, știe când și pentru ce l-a sădit.

Nucul cel bătrân din fundul grădinii l-a sădit în dimineața zilei când a furat-o pe Ilinca, pentru că pe atunci era frumușică și nu prea voiau s-o dea după dânsul...

4. Cei trei perjari [*pruni*] i-a sădit când s-a dus cu băieții la război – au fost patru perjari, dar unul s-a uscat, căci Vasile nu s-a mai întors. Cei doi vișini i-a sădit când i-a ars casa, părul l-a pus când s-a dat în colhoz, iar gutuiul l-a sădit anțărț, când s-a lepădat de fumat...

După-masă, pădurețul era sădit în fața casei și badea Cireș și-a văzut de treburi, de parcă nu se întâmplase nimic. Aceleași drumuri, aceleași snoave glumețe, aceeași pălărie vișinie pe ceafă...

Și totuși, ceva-ceva s-a schimbat...

Toată iarna a stat pădurețul cela la fereastra lui badea Cireș. Îl smulgeau vânturile, dar nu-l puteau

smulge, îl înghețau gerurile, dar nu-l puteau răzbate, îl călcau sulurile de zăpadă, dar nu-l puteau rupe. Iarna pe badea Cireș îl cam roade piciorul drept – stătea la gura vetrei, mângâindu-l, și-i părea că tocmai amu o să afle satul că a îmbătrânit... Și n-ar fi rău să creadă așa, căci hodinește el bine iarna. Și cum vine primăvara – ne ducem la vii și vedem cine și ce poate...

Într-o vinere, badea Cireș s-a întors vesel de la lucru, cu o foame de lup, cu un gând de ciudă pe mătușă, dacă nu era încă gata cu masa – și cu un alt gând pașnic, cald, dacă era masa pregătită. A intrat în ogradă și a rămas locului uimit – pădurețul adus din pădure dăduse în floare.

Avea numai vreo două floricele în vârf, dar înflorise. A răs pentru întâia oară în ziua ceea și badea Cireș:

– Am să te scot, măi neică. Lasă, nu mai rodi...

5. S-a spălat frumos, căci masa era gata. A auzit însă sunând subțirel căldărușa Măriuței – femeia venea spre fântână. A luat căldarea și badea Cireș.

„Am să mă duc să mai șuguiesc oleacă cu dânsa. Amarnic mi-i drag să șuguiesc cu Măriuța ceea...” A venit iute spre portiță, căci Măriuța ajunsese de acum la fântână. Deodată a rămas locului zâmbind – voia să meargă, dar nu mai avea picioare.

„Ca să vezi – aveam două picioare și nu le mai am... Mi le-o fi oprit Linca acasă, să nu mă pot duce să șuguiesc cu alta...”

A dat să se plece, să le pipăie, să vadă ce-i cu picioarele lui, dar două brațe mari și vânjoase au spânzurat neputincioase spre pământ – i s-au luat și brațele... A zvâcnit de câteva ori inima, o bătaie de clopot i-a sunat în urechi, și badea Cireș s-a prăbușit la pământ. A auzit, abia a auzit undeva departe glasul disperat al Măriuței:

– Bade Cireș!!!

6. A zâmbit badea Cireș. Ultima frântură de gând pe care a mai putut-o depăna a fost că totuși a amăgit el satul, făcându-i o bucată bună – de când era bătrân și nu l-a știut nimeni... Apoi n-a mai venit nimic – s-au stins glumele, s-au înmuiat brațele, a rămas să zacă alături o pălărie mare, vișinie, cu borurile largi. În jurul lui șoptea o livadă cu vișini, cu pruni, cu peri și un mic pădureț ce dăduse în floare...

L-au îngropat duminica, într-o zi frumoasă de primăvară. Un sat întreg i-a petrecut sicriul, un sat întreg venea plângând că l-a pierdut pe badea Cireș, pe tânărul și voinicul badea Cireș. Plângea toată lumea – numai fața lui badea Cireș purta o fluturare de zâmbet, rămășița ultimului gând, rămășița ultimei glume. Stătea senin, cu un ochi mijit, de parcă era gata să le strige sătenilor:

– Stați, bre, nu mai plângeți! Am murit bătrân și eu, ca toată lumea... Voiam doar să mai fac o glumă, că de, așa mi-a fost firea – glumeată...

(După Ion Druță)

LEXIC

a cârni – *fig.*: a reveni la (a modifica) cele spuse

altmintrelea – *sin.*: altfel

răscruce – loc unde se încrucișează două sau mai multe drumuri

a miji – a strânge parțial pleoapele ochilor

adineaori – cu puțin înainte

a sufleca – a răsuci mânecile

a degera – *sin.*: a îngheța

vânjos – *sin.*: puternic, viguros

pădureț – copac de măr sălbatic

a smulge – *sin.*: a scoate, a trage

suluri – *fig.*: valuri de zăpadă

a șugui – *pop.*: a spune (sau a face) glume

a pipăi – *sin.*: a atinge, a dibui

neputincios – *aici*: slăbit

a zvâcni – (despre inimă) a bate repede și cu putere

a se prăbuși – *sin.*: a cădea

disperat – *sin.*: deznădăjduit

a depăna – *aici*: a înșira amintiri

rămășiță – ceea ce a rămas din ceva

Substantivul. Clasificarea substantivelor. Genul și numărul substantivelor

Ce este substantivul?	Substantivul este partea de vorbire care denumește <i>lucruri, ființe, plante, fenomene, acțiuni, relații, stări, însușiri, noțiuni abstracte etc.</i>
Care sunt întrebările substantivului?	Întrebările substantivului sunt: cine? – <i>cetățean, scriitor, elevă, soră</i> ; ce? – <i>pământ, limbă, patrie, rod.</i>
Cum se clasifică substantivele?	Substantivele se clasifică în: a) animate (<i>om, pasăre</i>); inanimate (<i>sărbătoare, dorință</i>); b) comune (<i>mamă, casă</i>); proprii (<i>Moldova, Grigore Vieru</i>).
Cum se împart substantivele după gen?	După gen substantivele se împart în: masculine – <i>un băiat, un copac</i> ; feminine – <i>o limbă, o doină, o ie</i> ; neutre – <i>un popor, un neam, un cântec, un sărut, un tezaur.</i>
Câte numere au substantivele?	Substantivele au două numere: singular – <i>strămoș, carte, limbă</i> ; plural – <i>strămoși, cărți, limbi.</i>

Genul și numărul substantivelor

Genul	Numărul	Desinențe specifice	Exemple de utilizare
masculin	singular	- □; -l; -u; -i; -e; -ă	poet □, elev □, strămoș □, copac □; copil, porumbel; cercel, cal; codru, zimb <u>ru</u> , metru, uliu, erou, leu, pui, frate, tată. Grigore Vieru este un poet al neamului. Fiecare copil are nevoie de modele în viață. Am văzut un pui de cuc. El are doar un frate . E bine că am un tată grijuliu.
masculin	plural	-i	poet <u>i</u> , elev <u>i</u> , strămoș <u>i</u> , copac <u>i</u> ; copil <u>i</u> , porumbel <u>i</u> , cercel <u>i</u> , cal <u>i</u> ; codr <u>i</u> , zimbri, metri, ulii, eroi, lei, pui, frați, tați. În clasă sunt mulți elevi eminenti. Am cumpărat trei metri de stofă. Am văzut niște pui de cuci. Colegul meu are doi frați . La adunarea de părinți au fost mulți tați .
feminin	singular	-ă; -e; -ie; -ea	țară, casă, sărbătoare, sare, vreme, cetățenie, librărie, foaie, stea, lălea, podea. Am revenit în țară pentru totdeauna. Mergi la sărbătoare ?
feminin	plural	-i; -e; -ii; -uri; -le	țări, case, sărbători, să <u>uri</u> , vrem <u>uri</u> , cetățenii, librării, foi, stele, lălele, podele. În mapă sunt doar câteva foi .
neutru	singular	- □; -i; -u	popor □, caiet □, grai, teatru, lucru Acest popor își cunoaște tradițiile. Îmi place să merg la teatru cu prietena mea.
neutru	plural	-e; -uri ș.a.	popoare, caiete, teatre, lucr <u>uri</u> , grai <u>uri</u> . Multe popoare își păstrează tradițiile.

Cazurile substantivului. Declinarea substantivelor comune

Noțiuni generale

Câte cazuri are substantivul?	Substantivul are cinci cazuri: nominativ (cine? ce?); genitiv (al, a, ai, ale cui?); dativ (cui?); acuzativ (pe cine? pe ce? cu cine? cu ce? etc.).
Ce este declinarea?	Declinarea este schimbarea formei substantivelor după cazuri.
Ce este articolul substantival?	Articolul însoțește un substantiv și indică în ce măsură obiectul denumit este cunoscut vorbitorului.
Cum se clasifică articolele substantivale?	Articolele substantivale se clasifică în: a) articole nehotărâte (un, o, niște); b) articole hotărâte (-l, -a, -i, -le).
Ce arată articolul?	a) Articolul nehotărât se folosește pe lângă un substantiv care denumește un obiect necunoscut vorbitorului. b) Articolul hotărât se întrebuințează pe lângă un substantiv care denumește un obiect cunoscut vorbitorului.
Care este poziția articolului față de substantiv?	Articolul nehotărât stă înaintea substantivului și se scrie separat de acesta: un om, o pasăre, niște oameni, niște păsări. Articolul hotărât stă după substantivul articulat, fiind sudat cu acesta: om ul , pasăre ea , oameni ii , păsări le .
Ce este articolul posesiv (genitival)?	Articolul posesiv însoțește un substantiv în cazul genitiv și indică posesorul unui obiect: al domnitorului, a țării, ai domnitorului, ale țării.

Declinarea substantivelor comune

Cazul	Articolul	<i>nehotărât</i>		<i>hotărât</i>	
	Numărul	singular	plural	singular	plural
	Genul				
Nominativ (cine? ce?)	masculin	un pom □	niște pomi	pomul	pomii
	feminin	o țară/ lege/ mamă/ hârtie	niște țări/legi/ mame/hârtii	țara, legea mama	țările, legile mamele
	neutru	un stat □	niște state	statul	statele
Genitiv (al, a, ai, ale cui?)	masculin	unui pom □	unor pomi	pomului	pomilor
	feminin	unei țări/ legi/ mame/ hârtii	unor țări/legi/ mame/hârtii	țării, legii mamei	țărilor, legilor mamelor
	neutru	unui stat □	unor state	statului	statelor
Dativ (cui?)	masculin	unui pom □	unor pomi	pomului	pomilor
	feminin	unei țări/ legi/ mame/ hârtii	unor țări/legi/ mame/hârtii	țării, legii mamei	țărilor, legilor mamelor
	neutru	unui stat □	unor state	statului	statelor
Acuzativ (pe/cu/despre/ pentru cine?/ ce? etc.)	masculin	un pom □	niște pomi	pomul	pomii
	feminin	o țară/ lege/ mamă/ hârtie	niște țări/legi/ mame/hârtii	țara, legea mama	țările, legile mamele
	neutru	un stat □	niște state	statul	statele
Vocativ	masculin	–	–	domnule	domnilor
	feminin	–	–	doamnă	doamnelor
	neutru	–	–		

Declinarea substantivelor proprii. Utilizarea substantivelor proprii în propoziție

Noțiuni generale

Ce este declinarea?	Declinarea este schimbarea formei substantivelor după cazuri.
Ce sunt substantivele proprii?	Substantivele proprii denumesc individualități: nume de persoane, personaje; sărbători, denumiri geografice, nume de instituții/organizații, evenimente istorice, titluri de opere literare, ziare, reviste etc.
Cum se ortografiază substantivele proprii?	Se ortografiază: a) cu majusculă toate componentele numelor proprii ce indică nume de persoane, denumiri geografice, instituții și organizații, sărbători; b) cu majusculă doar primul element al numelor proprii ce indică: opere literare, titluri de ziare și reviste, emisiuni, documente de importanță internațională/națională etc.

Declinarea substantivelor proprii

Cazul	Genul	Subst. proprii	Exemple de utilizare
Nominativ (cine? ce?)	masc.	Ion Chișinău	Acesta este tenorul Mihai Munteanu . Chișinăul este una dintre capitalele muzicii de operă și balet din Europa. Festivalul „ Mărțișor ” are loc anual.
	fem.	Maria , Jenni, Kiti Moldova	Moldova promovează tinerele talente. Maria participă la concurs. Rezervația naturală „ Pădurea Domnească ” este cea mai mare pădure de luncă din Europa .
Genitiv (al, a, ai, ale cui?)	masc.	a lui Ion ale Chișinău lui	Prestația lui Dumitru Mițu a fost fantastică! Domnul președinte al Uniunii Muzicienilor din Moldova a ținut un discurs la deschiderea festivalului.
	fem.	a Mariei , ai Mol- dovei, a lui Jenni, ale lui Kiti	Vocea Mariei Bieșu a fost unică și inegalabilă. Piața Marii Adunări Naționale se află în inima capitalei.
Dativ (cui?)	masc.	lui Ion Chișinău lui	Lui Eugen Doga i s-a acordat onorificul titlu „Om al Mileniului”, fiind înscris în lista celor 200 de personalități ale lumii.
	fem.	Mariei , Moldovei, lui Jenni, lui Kiti	Colegii de scenă i-au dedicat Mariei Sarabaș un spectacol cu ocazia jubileului ei. Am participat la festivitățile dedicate Zilei Independenței .
Acuzativ (pe/cu/despre/ pentru cine?/ ce? etc.)	masc.	despre Ion despre Chișinău	Vara aceasta am vizitat „ Orheiul Vechi ”. Am avut onoarea să-l întâlnim pe compozitorul Eugen Doga .
	fem.	cu Maria , pentru Moldova, pe Kiti	Pe soprana Maria Bieșu au declarat-o „Cea mai bună Cio-Cio-san” din lume.
Vocativ	masc.	Nistrule	Nistrule , pe apa ta tinerețea nu-mi lua! (Cântec popular)
	fem.	Basarabie	Ridică-te, Basarabie ,/ Trecută prin foc și prin sabie. (Grigore Vieru)

Cazuri frecvente de utilizare a substantivelor comune cu articol nehotărât și cu articol hotărât

Substantivele comune se utilizează cu articol nehotărât:		
1.	când sunt întâlnite prima dată în text;	Aici este o cetate . Cetatea este foarte veche. Bunica țese un covor . Covorul este colorat. Am citit niște poezii . Mesajul poeziilor mă emoționează.
Substantivele însoțite de alte părți de vorbire cu rol determinant se utilizează fără articol nehotărât:		
1.	când se află după un adjectiv pronominal nehotărât: <i>mult/ă, mulți, multe, puțin/ă, puțini/e, fiecare, orice</i> ș.a.;	Pictorul a depus mult efort . Au trecut mulți ani . Avem multe tradiții . Ai puțin timp ? Am puține cărți noi. Fiecare țară are valorile sale naționale.
2.	alături de pronumele interogativ <i>cât?, câți?, câte?</i> ;	Cât timp a domnit Alexandru cel Bun? Câți interpreți de muzică populară cunoști? Câte sărbători naționale avem?
3.	când adjectivul pronominal <i>această, acest</i> este în fața substantivului;	Această tradiție este foarte veche. Acest festival național este organizat anual. Această biserică este de lemn. Acest concurs i-a adus popularitate.
4.	când este însoțit de prepozițiile <i>în, pe, la, de la, din, lângă</i> ș.a.;	În oraș a apărut o sculptură modernă. Pe raft am o statuie. Azi merg la spectacol . Mă întorc de la teatru . Din cărți culegem cunoștințe. Lângă scuar este un havuz.
5.	când este însoțit de un numeral cardinal, ordinal, colectiv;	Tabloul are un preț de 150 de lei. La concert au evoluat artiști de pe ambele maluri ale Prutului. Citesc al doilea volum .
6.	când este însoțit de verbele: <i>a avea, a fi, a vrea, a dori</i> .	Eu am o ie nouă. Tu ești un pictor talentat. Vreau niște măști-șoare deosebite. Doresc un dicționar de neologisme.
Substantivele comune se utilizează cu articol hotărât:		
1.	atunci când acestea au rol de subiect;	Biblioteca este un patrimoniu spiritual. Poetul a scris poezii patriotice. Muzeul este un edificiu cultural.
2.	când se întâlnesc a doua oară în text;	Am privit un film cu desene animate. Filmul se numește <i>Maria, Mirabela</i> . Am o ie. Îa este albă cu flori violete.
3.	când sunt însoțite de substantive proprii;	Teatrul Mihai Eminescu este în centrul Chișinăului. Aleea Clasicilor se află în Grădina Publică Ștefan cel Mare și Sfânt . Bulevardul Grigore Vieru a fost recent renovat.
4.	când sunt însoțite de adjective pronominale demonstrative care stau după substantiv;	Spectacolul acesta este interesant. Melodia aceasta este celebră. Urătorii aceștia sunt din nordul Moldovei. Catrințele acestea sunt țesute de străbunica mea.
5.	când sunt însoțite de adjective pronominale posesive;	Patria mea este Republica Moldova. Cine este actorul tău preferat? Picturile tale sunt extrem de frumoase.
6.	când sunt însoțite de adjective nehotărâte: <i>tot, toți, toată/e</i> ;	Ea va învăța tot textul? Toți elevii vor depune flori la bustul poetului. Toate tradițiile vin din moși-strămoși.

7.	când sunt însoțite de un numeral ordinal (în post poziție), colectiv;	Ședința va avea loc în sala a doua . Legendele sunt incluse în ediția a doua a cărții. Amândoi studenții vor participa la concurs. Amândouă surorile sunt talentate.
8.	a) când stau alături de verbe la modul imperativ; b) alături de verbe ca: a <i>plăcea</i> , a <i>prefera</i> , a <i>durea</i> ;	a) Lecturează balada populară <i>Miorița</i> ! Citiți operele scriitorilor români! b) Îți place muzica populară? Preferi filmele istorice? Te doare sufletul? Mă doare trădarea.
9.	când sunt însoțite de prepoziții în acuzativ: <i>cu</i> .	Am fost în excursie cu autocarul. Vom avea o întâlnire cu surorile Osoianu.
10.	când substantivul este element de comparație.	Băiatul este înalt ca stejarul. Are obraji roșii ca bujorul. Are fața palidă ca lămâiu. Blana e albă ca neaua.

Adjectivele pronominale

Noțiuni generale

Câte tipuri de adjective sunt?	Sunt două tipuri de adjective: – propriu-zise – Sora mea are o profesie <i>interesantă</i> . El este un om <i>bun</i> . – pronominale – <i>Această</i> profesie este pentru mine.
Ce determină adjectivele pronominale?	Adjectivele pronominale însoțesc și determină un substantiv.
Adjective pronominale posesive	Meseria ta este solicitată pe piața muncii. Cartea mea preferată este <i>Micul prinț</i> . Cadourile noastre au ajuns prea târziu. Decizia voastră este acceptată. Jobul său este în sectorul privat.
Adjective pronominale demonstrative	Această profesie este preferată de către tineri. Aceste studente învață la Medicină. Îi cunosc pe elevii aceștia .
Adjective pronominale de întărire	Omul însuși este vinovat de cele întâmplate. Însăși Gabriela a recunoscut că a greșit. Copiii înșiși au dorit să ajute.
Adjective pronominale interogativ-relative	Ce profesie dorești să îmbrățișezi? Ce carte ai pe masă? Câți absolvenți au mers la Tehnologiile Informaționale? Vreau să știu câte manuale aveți. Care elev n-a adus proiectul?
Adjective pronominale nehotărâte	Pe un coleg l-am anunțat eu, pe alt coleg – tu. Unele reviste apar lunar, altele mai rar. Orice copil își iubește părinții. Toate companiile caută specialiști bine pregătiți. Fiecare adolescent poate lua decizii corecte. O elevă a participat la concurs, iar altă elevă nu a dorit să participe.
Adjective pronominale negative	Nicio clipă nu m-am gândit să fiu actriță. Niciun om nu trebuie să fie înjosit. Nicio colegă nu și-a terminat proiectul. Nicio țară nu e mai scumpă ca a ta.
Adjective participiale	E un job dorit de mulți tineri. Ai găsit obiectul pierdut ?
Adjective gerunziale	Am văzut un copil râzând . Ea privea frunza căzândă .

Utilizarea pronumelor personale la cazul dativ cu verbe la timpul prezent. Poziția pronumelor personale neaccentuate față de verb.

Noțiuni generale

Care sunt întrebările cazului dativ?	Întrebarea cazului dativ este: Cui?
Ce parte de vorbire înlocuiesc pronumele personale la cazul dativ?	Pronumele personale propriu-zise înlocuiesc un substantiv. De exemplu: Datorită Cătălinei am reușit. Datorită ei am reușit.
Ce e specific pentru pronumele personale la cazul dativ?	Pronumele personale la cazul dativ au forme accentuate și forme neaccentuate. De exemplu: – Ți-am adus o carte. – Mie? – Da, ție! Vreau să- ți aduc o carte utilă.
Care este poziția pronumelor personale la cazul dativ față de verb?	Pronumele personale în dativ pot sta atât înaintea verbului, cât și după verb: a) pronume personal în dativ + verb la modul indicativ; De exemplu: Ea îți pregătește comunicarea. b) verbe la imperativ + pronume personal în dativ. De exemplu: Spune-mi: e bine așa? Nu-mi spune nimic! Răspunde-i , ea așteaptă! Nu-i răspunde!
În ce situații se mai folosesc pronume personale la cazul dativ?	Pronumele personale în dativ se folosesc în expresii de tipul: Îmi pare rău...; Îmi pare bine...; Mi-e dor...; Mi-e sete...
Ce verbe solicită pronume personale la cazul dativ?	Verbe care cer pronume personale la cazul dativ: a explica, a da, a cumpăra, a demonstra, a plăcea, a spune, a zice, a răspunde, a aduce, a povesti, a pregăti, a mulțumi, a dărui, a zâmbi, a citi, a vorbi, a trebui ș.a.

Formele pronumelor personale la cazul dativ

Cazul nominativ	eu	tu	el, ea	noi	voi	ei, ele
Cazul dativ, forme accentuate	mie	ție	lui, ei	nouă	vouă	lor
Cazul dativ, forme neaccentuate	<i>îmi, mi, mi-, -mi</i>	<i>îți, ți, ți-, -ți</i>	<i>îi, i, i-, -i</i>	<i>ne, -ne, ne-, ni, ni-</i>	<i>vă, vă-, -vă, v-, vi, vi-</i>	<i>le, le-, -le, li, li-</i>

Utilizarea pronumelor personale la cazul acuzativ cu verbe la timpul prezent. Poziția pronumelor personale neaccentuate față de verb

Care sunt întrebările cazului acuzativ?	Întrebările cazului acuzativ sunt: <i>pe cine?, ce?, cu cine? cu ce? despre cine?, despre ce?</i> etc.
Ce parte de vorbire înlocuiesc pronumele personale propriu-zise?	Pronumele personale propriu-zise înlocuiesc un substantiv. De exemplu: Părinții o întâlnesc pe Ana. = Părinții o întâlnesc pe ea.
Ce e specific pentru pronumele personale la cazul acuzativ?	Pronumele personale la cazul acuzativ au forme accentuate și forme neaccentuate. De exemplu: Pe el îl așteaptă o surpriză. Îl așteaptă o surpriză.
Care este poziția pronumelor personale la cazul acuzativ față de verb?	Pronumele personale în acuzativ pot sta atât înaintea verbului, cât și după verb: – pronume personal în acuzativ + verb la indicativ De exemplu: Pe noi ne așteaptă colegii la liceu. Ne așteaptă colegii la liceu. – pronume personal în acuzativ + verbe la imperativ De exemplu: Așteptați-ne, vă rog! Așteptați-l, vă rog!

Exemple le utilizare a pronumelor personale la cazul acuzativ cu verbe la timpul prezent

Numărul	Cazul nominativ	Cazul acuzativ		Exemple de utilizare
		formele		
		accentuate	neaccentuate	
singular	eu	(pe) mine	mă, -mă, m-	Dinu mă înregistrează, atunci când recit poezii. Trebuie să mă ajuți. Așteaptă- mă , că vin imediat!
	tu	(pe) tine	te, -te, te-	Pe tine te caută un coleg de școală. Încerc să te ajung din urmă. Te -aș invita la un concert, dacă dorești.
	el, ea	(pe) el (pe) ea	îl, -l o, -o	Pe el îl înțeleg foarte bine. Întâlnește- l , te rog. Pot să- l rog să ne ajute. L -aș vizita, căci are nevoie de susținere! Pe ea o salut cu mult drag! Vreau s- o ajut la elaborarea proiectului! Eu aș reuși s- o întâmpin la gară.
plural	noi	(pe) noi	ne, -ne, ne-	Pe noi ne interesează acest lucru. Reușim să ne informăm la timp. Întâmpinați- ne la gara de nord! Ne -ar întreba dacă ar avea nevoie de ajutor.
	voi	(pe) voi	vă, -vă, v-	Pe voi vă invit la un podcast interesant. Vă rog, explicați-mi, cum faceți notițe. E necesar să vă ascultăm! V -aș asculta cu mare interes!
	ei, ele	(pe) ei (pe) ele	îi, -i, i- le, -le, le-	Pe ei îi trimitem la conferința orașenească. E necesar să- i atragem în această activitate. I -aș învăța această metodă de lucru eficientă. Le rog pe ele să ia notițe.

Diateza activă. Utilizarea verbului în propoziție

Noțiuni generale

Ce este diateza verbului?	Diateza este categoria gramaticală a verbului care are rolul de a prezenta situația descrisă din diferite perspective.
Câte diateze prezintă verbul?	Verbul are trei diateze : – diateza activă (descrie situația din punctul de vedere al subiectului): De exemplu: Columb a descoperit America. – diateza pasivă (descrie situația din punctul de vedere al obiectului): De exemplu: America a fost descoperită de Columb. – diateza reflexivă (descrie situația din perspectivă dinamică, a acțiunii): De exemplu: În anul 1492 se descoperă America.
Cum se conjugă verbele regulate la diateza activă la modul indicativ, timpul prezent?	Verbele regulate la modul indicativ prezent, se conjugă în funcție de conjugarea lor. Conjugarea I (sufixul de infinitiv -a): – fără sufix, de exemplu: <i>a cânta</i> (cânt $\emptyset$, cânt $\mathbf{i}$, cântă, cântă $\mathbf{m}$, cânta $\mathbf{\tau}$ i, cântă); – cu sufixul -ez , de exemplu: <i>a ceda</i> (ced $\emptyset$, ced $\mathbf{ez}$, ced $\mathbf{ezi}$, ced $\mathbf{ează}$, cedă $\mathbf{m}$, ceda $\mathbf{\tau}$ i, ced $\mathbf{ează}$). Conjugarea a II-a (sufixul de infinitiv -ea): – de exemplu: <i>a apărea</i> (apar $\emptyset$, apar $\mathbf{i}$, apar $\mathbf{e}$, apă $\mathbf{rem}$, apă $\mathbf{re\tau}$ i, apar $\emptyset$). Conjugarea a III-a (sufixul de infinitiv -e): de exemplu: <i>a crede</i> (cred $\emptyset$, crezi, crede, cred $\mathbf{em}$, crede $\mathbf{\tau}$ i, cred $\emptyset$). Conjugarea a IV-a (sufixe de infinitiv -i, -î): – fără sufix, de exemplu: <i>a simți</i> (simt $\emptyset$, simt $\mathbf{i}$, simte, simt $\mathbf{im}$, simt $\mathbf{\tau}$ i, simt $\emptyset$); <i>a oferi</i> (ofer $\emptyset$, ofer $\mathbf{i}$, oferă, ofer $\mathbf{im}$, ofer $\mathbf{\tau}$ i, oferă); <i>a cobori</i> (cobor $\emptyset$, cobor $\mathbf{i}$, coboară, coboră $\mathbf{m}$, coboră $\mathbf{\tau}$ i, coboară); – cu sufixul -esc , de exemplu: <i>a citi</i> (citesc, citești, citește, citim, citiți, citesc); <i>a hotărî</i> (hotărâsc, hotărâști, hotărâște, hotărâm, hotărâți, hotărâsc). Atenție! În timpul conjugării la timpul prezent, în rădăcina unor verbe au loc alternanțe: – alternanțe vocalice : ă-e-a (învăț, înveți, învăță); e-ea (cert, ceartă); o-oa (dor, doare); â-i (vând, vinzi) etc.; – alternanțe consonantice : t-ț (ascult, ascuți); d-z (văd, vezi); s-ș (ies, ieși) etc.

Conjugarea verbelor neregulate la modul indicativ, timpul prezent

Unele verbe, la modul indicativ, timpul prezent, se conjugă conform următoarelor modele:

Verbul la infinitiv			Modelul de conjugare	
a tăia	a zgâria	a peria	Eu tai, zgârii, perii	Noi tăiem, zgâriem, periem
a învia	a încuia	a descuia	Tu tai, zgârii, perii	Voi tăiați, zgâriați, periați
a încheia	a întârzia	a împrăștia	El, ea taie, zgârie, perie	Ei, ele taie, zgârie, perie
a obține	a ține	a rămâne	Eu pun, vin, țin	Noi punem, venim, ținem
a spune	a reține	a veni	Tu pui, vii, ții	Voi puneți, veniți, țineți
a pune	a propune	a deveni	El, ea pune, vine, ține	Ei, ele pun, vin, țin
a da	a intra	a ști	Eu aflu, umplu, știu	Noi aflăm, umplem, știm
a afla	a umple	a scrie	Tu afli, umpli, știi	Voi aflați, umpleți, știți
a răsufli	a umbla	a umple	El, ea află, umple, știe	Ei, ele află, umplu, știu

Diateza reflexivă. Utilizarea verbelor reflexive cu pronume reflexiv la cazul acuzativ

Noțiuni generale

Ce arată diateza reflexivă?	Diateza reflexivă arată că acțiunea este făcută de subiectul gramatical și se răsfrânge asupra acestuia.
Ce indică verbele reflexive însoțite de pronume reflexive la cazul acuzativ?	O acțiune făcută și suferită de subiect: Eu mă întorc acasă. Ei se duc astăzi la spectacol. O acțiune făcută reciproc: Prietenii se ajută când e cazul. Ei se uitau împreună la fotografii.
Exemple de verbe reflexive care cer pronume reflexive la cazul acuzativ	A se supăra, a se bucura, a se apleca, a se identifica, a se sătura, a se ruga, a se spăla, a se certa, a se scălda, a se juca, a se uita, a se lăuda, a se afla, a se vedea, a se naște, a se teme, a se duce, a se înscrie, a se înțelege, a se pierde, a se odihni, a se mândri, a se îmbolnăvi, a se simți, a se gândi, a se hotărî.
Cum se conjugă verbele la diateza reflexivă?	La diateza reflexivă, verbele se conjugă ca și la diateza activă, cu deosebirea că acestea sunt însoțite întotdeauna de pronume reflexive la acuzativ sau la dativ.

Compară!

Diateza	Prezent	Conjunctiv prezent	Condițional prezent	Viitorul I	Perfectul compus	Imperfectul
activă a spăla	eu spăl	să spăl	aș spăla	voi spăla	am spălat	spălam
reflexivă a se spăla	eu mă spăl	să mă spăl	m-aș spăla	mă voi spăla	m-am spălat	mă spălam

Conjugarea verbelor reflexive cu pronume reflexiv la cazul acuzativ

Pers.	Infinitivul	Indicativ prezent	Conjunctiv prezent	Condițional prezent	Viitorul I	Perfectul compus	Imperfectul
Eu Tu El, ea Noi Voi Ei, ele	a se uita	mă uit te uiți se uită ne uităm vă uitați se uită	să mă uit să te uiți să se uite să ne uităm să vă uitați să se uite	m-aș uita te-ai uita s-ar uita ne-am uita v-ați uita s-ar uita	mă voi uita te vei uita se va uita ne vom uita vă veți uita se vor uita	m-am uitat te-ai uitat s-a uitat ne-am uitat v-ați uitat s-au uitat	mă uitam te uitai se uita ne uitam vă uitați se uitau
Eu Noi	a se vedea	mă văd ne vedem	să mă văd să ne vedem	m-aș vedea ne-am vedea	mă voi vedea ne vom vedea	m-am văzut ne-am văzut	mă vedeam ne vedeam
Eu Noi	a se duce	mă duc ne ducem	să mă duc să ne ducem	m-aș duce ne-am duce	mă voi duce ne vom duce	m-am dus ne-am dus	mă duceam ne duceam
Eu Noi	a se simți	mă simt ne simțim	să mă simt să ne simțim	m-aș simți ne-am simți	mă voi simți ne vom simți	m-am simțit ne-am simțit	mă simțeam ne simțeam

Diateza reflexivă. Utilizarea verbelor cu pronume reflexive la cazul dativ

Noțiuni generale

Ce indică verbele reflexive la dativ?	Acțiunea se produce în interesul personal al subiectului. Eu îmi lustruiesc pantofii.
	O acțiune făcută reciproc: Prietenii își împărtășesc impresiile.
Exemple de verbe reflexive care cer pronume reflexive la cazul dativ	a-și imagina, a-și lua, a-și uita, a-și accepta, a-și asuma, a-și lăuda, a-și spăla, a-și bucura, a-și curăța, a-și păstra, a-și vedea, a-și întoarce, a-și propune, a-și aduce, a-și zice, a-și spune, a-și aminti, a-și închipui, a-și împărtăși, a-și reveni, a-și însuși, a-și croi, a-și întâlni, a-și pregăti, a-și construi
Cum se conjugă verbele la diateza reflexivă?	La diateza reflexivă verbele se conjugă ca și la diateza activă, cu deosebirea că acestea sunt însoțite întotdeauna de pronume reflexive la dativ sau acuzativ.

Modul nepersonal: supinul

Noțiuni generale

Ce este supinul?	Supinul este forma nepredicativă a verbului care, ca și infinitivul, denumește acțiunea în mod general, abstract.				
Structura supinului	Prepozițiile <i>de, după, la, pentru, pe + participiu</i>	Conjugarea verbului	Modul infinitiv	Modul participiu	Modul supin
		-a	a purta	purtat	de purtat
		-ea	a vedea	văzut	de văzut
		-e	a scrie a coase	scris cusut	pentru scris de cusut
-i, -î	a croi a hotărî	croit hotărât	de croit de hotărât		
Exemple de utilizare a supinului	<p>Supinul se folosește în următoarele construcții:</p> <p>substantiv + supin: Bunica și-a cumpărat mașină de cusut.</p> <p>adverb + supin: Am avut foarte mult de scris.</p> <p>verb + supin: Ion are de rezolvat o problemă.</p> <p>cu verb repetat: De ascultat, am ascultat, dar de înțeles, n-am înțeles.</p> <p>locuțiuni adverbiale: A început să plouă pe neașteptate.</p> <p>N.B.!</p> <p>Supinul cu prepoziția de poate primi prefixul ne-:</p> <p>a vedea – de nevăzut, a auzi – de neauzit;</p> <p>a uita – de neuitat, a înțelege – de neînțeles.</p> <p>De exemplu: Insuccesul este, câteodată, de neînțeles. Am avut o experiență de neuitat. El s-a făcut de nevăzut în spațiul public. Vocea sa era de neauzit din cauza zgomotului din stradă.</p>				

Adverbul. Adverbe compuse

Noțiuni generale

Ce este adverbul?	Adverbul este o parte de vorbire neflexibilă, ce determină sensul unui verb (vine azi), al unui adjectiv (puțin timid) ori al altui adverb (prea rău).
Ce tipuri de adverbe există?	Adverbele pot fi: a) de loc (<i>unde?</i>); b) de timp (<i>când?</i>) c) de mod (<i>cum?</i>).
Cum se împart adverbele după structură?	După structură, adverbele se împart în: a) simple: <i>azi, ieri, mereu, așa, cum, când, destul, încet, părintește</i> ș.a.; b) compuse: <i>azi-dimineață, oriunde, orișicând, de abia, până unde</i> ș.a.
Care sunt gradele de comparație ale adverbelor și ce exprimă ele?	Gradele de comparație ale adverbelor sunt: a) pozitiv – exprimă modul, locul sau timpul în care se desfășoară acțiunea verbului fără a fi comparată cu alta; b) comparativ – exprimă modul, locul sau timpul în care se desfășoară acțiunea verbului în comparație cu altă acțiune; c) superlativ – arată măsura cea mai înaltă de desfășurare a acțiunii verbului.

Adverbe compuse

Ortografia adverbilor	Exemple de adverbe	Exemple de utilizare a adverbilor compuse în propoziție
Adverbe care se scriu într-un singur cuvânt	<i>deasupra, deplin, întruna, bunăoară, deseori, nicidecum, niciodată, așadar, fiecare, oarecare, oricum, cândva</i> etc.	E timpul să merg acasă . Întruna descopăr ceva nou. Deseori ascult melodiile lui. Nicidecum nu voi părăsi țara. Așadar , promiți că vei citi? Fiecare ține la valorile culturale ale neamului său.
Adverbe care se scriu cu cratimă	<i>astă-seară, ieri-noapte, după-amiază, după-masă, dintr-odată, încet-încet</i> etc.	Ieri-noapte a nins ușor. Va veni după-amiază . Dintr-odată a început să plouă. Încet-încet , m-am furișat printre oameni.
Adverbe care se scriu într-un cuvânt atunci când pot fi înlocuite cu alte adverbe	<i>odată (cândva), altădată (odinioară), numai (doar), întruna (mereu), oricând (totdeauna), demult (cândva), devreme (degrabă), dincotro (de unde), deloc (nicidecum)</i> .	Odată , năvăliseră turcii în țară. La Țâpova s-a păstrat atmosfera satului medieval de altădată . Nu mi mie mi-a plăcut spectacolul. Oricând recitesc opera marelui Eminescu. Demult , în codrii Moldovei trăiau zimbri. A povestit mai devreme legenda Mănăstirii Putna.
Adverbe care se scriu separat, iar cuvintele componente își păstrează independența și sensul	<i>o dată (calendaristică), altă dată (în altă împrejurare), bine înțeles (bine pătruns), de fel (de origine), de vreme (despre vreme), de mult (de mult timp), de loc (originar), de grabă (din cauza grabei)</i> .	Voi scrie cererea altă dată . Textul este bine înțeles . Ai omis o dată din luna martie. El era de loc din Brașov. Pe acest om îl cunosc de mult timp. A trecut de atunci un amar de vreme . Părintii lui, de fel , sunt de prin părțile Drochiei. De grabă , a uitat să stingă lumina.

Prepoziția. Clasificarea prepozițiilor

Noțiuni generale

Ce este prepoziția?	Prepoziția este o parte de vorbire auxiliară care exprimă raportul sintactic de <i>subordonare</i> dintre cuvinte în cadrul propoziției. Prepoziția este un instrument gramatical ce implică prezența a doi termeni, unul fiind un termen regent, iar celălalt subordonatul său: <i>o livadă de nuci, teatrul de lângă parc, a se întâlni cu părinții, a ieși din clasă</i> etc.
Clasificarea prepozițiilor	După structură , prepozițiile se clasifică în: a) prepoziții simple , alcătuite dintr-un singur element: <i>cu, la, de, după, în, prin, contra, conform, către, spre, sub, până, pe, pentru, datorită, mulțumită, grație, înaintea, înăuntrul, împrejurul, împotriva</i> etc.; b) prepoziții compuse , alcătuite din două prepoziții simple: <i>deasupra, despre, dinspre, dintre, înspre, printre, de către, fără de, de pe, de după, de la, de lângă, de peste, pe sub, până la, până spre</i> etc.
	După regimul cazual se disting prepoziții: a) cu regim de acuzativ : <i>lângă tine, despre actori, în teatru, la asfințit, după spectacol, cu prietenii, despre personaje, fără ei</i> etc.; b) cu regim de genitiv : <i>înaintea grădinii, asupra lui, contra lor, deasupra pământului, împrejurul casei, împotriva mea</i> etc.; c) cu regim de dativ : <i>datorită mamei, mulțumită prietenilor, grație norocului, conform orarului, potrivit oamenilor</i> .

Locuțiunile prepoziționale. Clasificarea locuțiunilor

Noțiuni generale

Ce este o locuțiune prepozițională?	Locuțiunea prepozițională este un grup de cuvinte cu sens unitar, având rol de prepoziție.
Ce locuțiuni prepoziționale se disting?	Se disting locuțiuni prepoziționale: – de loc : <i>de-a lungul, de-a latul, în dreapta, în jurul, în preajma, în stânga, alături de, în spatele, în fața, departe de, în urma</i> ; – de timp : <i>în timpul, la începutul, la mijlocul, la sfârșitul, înainte de, odată cu</i> etc.; – de mod : <i>asemănător cu, conform cu, la fel cu, potrivit cu, în raport cu, în funcție de</i> etc.; – de cauză : <i>din cauza, din pricina</i> ; – de scop : <i>cu scopul, în scopul, în vederea</i> ; – concesive : <i>în ciuda, în pofida</i> ; – de relație : <i>din partea, în privința, cu privire la, referitor la, în legătură cu, sub aspectul</i> etc.
Cum se disting locuțiunile prepoziționale de prepozițiile compuse?	Locuțiunile prepoziționale sunt alcătuite din 1-2 prepoziții + o altă parte de vorbire (<i>alături de, afară de, împreună cu, în fața, în afara, în jurul, la stânga, de-a lungul</i>). Prepozițiile compuse sunt formate doar din prepoziții (<i>deasupra, dinspre, de după, până la, de la, de peste, pe sub</i>).

Conjunții și locuțiuni conjuncționale

Noțiuni generale

Ce sunt conjunțiile?	Conjunțiile sunt cuvinte invariabile, cu rol de conectori gramaticali, care marchează relațiile de coordonare sau de subordonare în propoziție sau în frază.
Cum se clasifică conjunțiile?	După structură conjunțiile sunt: – simple (<i>și, dar, iar, căci, dacă, nici, când, ori, sau</i> etc.); – compuse (<i>ci și, ca să, încât să, fiindcă, deoarece, întrucât, deși</i> etc.). După funcția pe care o îndeplinesc , conjunțiile pot fi clasificate în două categorii: coordonatoare și subordonatoare .
Care este rolul conjunțiilor coordonatoare?	Conjunțiile coordonatoare leagă două părți de propoziție de același fel sau două propoziții independente în frază. De exemplu: <i>Am vizitat rezervația și am văzut zimbri.</i>
Care este rolul conjunțiilor subordonatoare?	Conjunțiile subordonatoare leagă în frază propoziția regentă și subordonata ei. De exemplu: <i>Am decis să vizitez rezervația, căci vreau să văd zimbri.</i>
Ce sunt locuțiunile conjuncționale?	Locuțiunile conjuncționale sunt grupuri din două sau mai multe cuvinte care au valoarea unei conjuncții: <i>prin urmare, dar și, pentru că, după cum, pentru ca ... să, în ce privește, pe măsură ce, până când, cu toate că</i> etc. De exemplu: <i>Pe măsură ce înaintam, vedeam că peisajul este minunat.</i>

Utilizarea conjunțiilor și locuțiunilor conjuncționale

Tipul conjunțiilor	Exemple de conjunții	Exemple de utilizare
Coordonatoare:		
copulative	<i>și, nici, precum și, cât și;</i>	Am văzut atât cerbii, cât și berzele.
adversative	<i>dar, iar, însă, ci;</i>	Nu orice loc îmi place, ci doar cel îngrijit.
disjunctive	<i>fie, ori, sau, fie... fie; sau... sau, ori... ori;</i>	Fie iarnă, fie vară, locul arată minunat.
concluzive	<i>deci, în concluzie, prin urmare, de aceea, în consecință.</i>	A ajuns la timp, în concluzie este un om punctual.
Subordonatoare:		
cauzale	<i>căci, deoarece, fiindcă, din cauză că;</i>	Urșii dispar, căci nu au condiții de trai.
condiționale	<i>dacă, cu condiția că, în caz că, numai;</i>	Dorință dacă ai, reușești multe.
concesive	<i>deși, cu toate că, chiar dacă, măcar că;</i>	Deși am mers repede, am întârziat.
consecutive	<i>încât, încât să;</i>	A lucrat atât de mult, încât a recuperat totul.
temporale	<i>imediat ce, îndată ce, (ori) de câte ori;</i>	Imediat ce a văzut puiul căzut, s-a apropiat de el.
cumulative	<i>după ce că, pe lângă că, plus că;</i>	După ce că m-a ofensat, se mai și supără.
comparative	<i>ca și cum, ca și când, de parcă.</i>	Privea munții de parcă își lua rămas-bun.

Propoziția și fraza

Noțiuni generale

Ce este propoziția?	Propoziția este unitatea comunicativă de bază, care descrie o stare de lucruri din realitate și are un singur predicat.
Cum se clasifică propozițiile?	<p>Propozițiile se împart după mai multe criterii. După structură sunt:</p> <ul style="list-style-type: none"> – propoziții simple, alcătuite din una sau două părți principale. De exemplu: <i>Vine ploaia.</i> – propoziții dezvoltate, alcătuite din părți principale de propoziție și cel puțin o parte secundară. De exemplu: <i>Spre seară a venit o ploaie puternică.</i> <p>După scopul comunicării sunt:</p> <ul style="list-style-type: none"> – propoziții enunțiative, care comunică ceva, transmit o informație. De exemplu: <i>Natura ajută omul.</i> – propoziții interogative, care formulează întrebări, solicită o informație. De exemplu: <i>Ce face omul pentru natură?</i> – propoziții imperative, care exprimă un act de voință al vorbitorului: un ordin, un îndemn, o rugămintă. De exemplu: <i>Oameni, protejați natura!</i>
Ce este fraza?	Fraza este un grup de propoziții cu sens unitar. De exemplu: <i>Oamenii mai în vârstă spun că, pe timpuri, în râul Răut era foarte mult pește și copiii se scăldau în el toată vara.</i>
Ce raporturi sunt între propoziții în frază?	<p>Raporturile de coordonare se stabilesc între propoziții de același fel (principale sau secundare). De exemplu: <i>Călătoria a fost lungă, dar a fost și foarte interesantă.</i></p> <p>Raporturile de subordonare se stabilesc între două propoziții aflate pe planuri diferite, propoziții care depind de altele. De exemplu: <i>Am participat activ la realizarea proiectului, cu scopul de a schimba ceva în localitatea noastră.</i></p>

Conectori pragmatici. Clasificarea conectorilor

Noțiuni generale

Ce sunt conectorii și ce rol au?	Conectorii sunt elemente lingvistice care stabilesc legături între componentele comunicării și organizează discursul. De asemenea, conectorii fac vorbirea mai fluentă și dau sens propozițiilor și frazelor.
Ce cuvinte îndeplinesc rolul de conectori?	În clasa conectorilor se includ conjunții, adverbe, prepoziții, interjecții, expresii și locuțiuni (conjunționale, adverbiale, prepoziționale), verbe și expresii verbale .
Cum se clasifică conectorii?	Sunt conectori sintactici , care asigură coeziunea grupurilor sintactice, și conectori pragmatici , care stabilesc legături între componentele comunicării.

Utilizarea conectorilor pragmatici

Tipul de conectori	Exemple de conectori
Conectori care exprimă:	
contrastul	<i>dar, însă, ci, în contrast cu, dimpotrivă;</i>
ierarhizarea	<i>înainte de toate, mai presus de toate, mai important decât;</i>
comparația	<i>la fel ca, tot așa ca, ca și, în comparație cu, în mod asemănător;</i>
probabilitatea	<i>probabil, posibil, este cu puțință, s-ar putea ca;</i>
certitudinea	<i>cu siguranță, desigur, firește, nu este nicio îndoială că;</i>
concesia	<i>deși, totuși, cu toate acestea, chiar dacă.</i>
Conectorii utilizați în argumentare:	
introduc teza;	<i>părerea mea este că, voi arăta că;</i>
leagă argumentele de teză;	<i>prin urmare, așadar, în consecință, fiindcă, deoarece, întrucât;</i>
introduc argumentele:	<i>căci, pentru că, de fapt, dovadă că, cum, având în vedere că, de altfel;</i>
– primul argument;	<i>în primul rând, mai întâi de toate, să începem prin, trebuie amintit mai întâi că, prima remarcă se referă la, să pornim de la;</i>
– al doilea argument;	<i>în al doilea rând, în plus, în continuare, la fel, pe de o parte... pe de altă parte, nu numai... ci și;</i>
– ultimul argument;	<i>în fine, pentru a termina, în ultimul rând, nu în ultimul rând.</i>
introduc concluzia.	<i>deci, în concluzie, așadar, iată de ce.</i>
Conectori cu funcții discursive	
de analogie	<i>și, de asemenea, adică, precum, ca și, ca și cum, să ne amintim de;</i>
de exemplificare	<i>de exemplu, de pildă, anume, să luăm în considerare;</i>
de disjuncție	<i>sau, fie, ori, exceptând, ceea ce exclude, spre deosebire;</i>
de concesie	<i>chiar dacă, cu toate acestea, totuși, să admitem totuși, în ciuda;</i>
de cauzalitate	<i>pentru că, fiindcă, deoarece, căci, or, având în vedere, dat fiind că;</i>
de opoziție	<i>dar, totuși, cu toate acestea, în schimb, din contra, de fapt, în timp ce;</i>
de respingere	<i>în loc să, nici, ceea ce contrazice, ceea ce interzice;</i>
de consecință	<i>deci, în consecință, ca urmare, ceea ce implică, ceea ce ne trimite la...</i>

LEXIC

A
abilitate – способность
a accelera – ускорять, ускорить
a accepta – согласиться
a achiziționa – закупить
a adapta – приспособлять, приспособить
admirație – восхищение, любованье
a adopta – принимать, утверждать
afacere – бизнес
a afirma – заявлять, утверждать
aidoma – одинаково
a (se) alătura – присоединить(ся)
a alterna – чередовать
amenajare – благоустройство
amurg – сумерки
anevoios – трудный, затруднительный
a anexa – прилагать, приложить
a angaja – принять на работу
animator – создатель мультипликационных картин
a (se) arpleca – согнуть(ся)
a aplica – применять, накладывать
aplicație – приложение
aprig – лютый
a ara – пахать
ascensiune – восхождение, подъём, рост
a asigura – обеспечить, гарантировать
astral – астральный, звездный
a-și asuma – взять на себя ответственность
asupra – на, о, об
atotștiutoare – всезнающая
atrăgător – привлекательный, притягательный
atribut – характеристика
autentic – аутентичный
autodidact – самоучка
autumnal – осенний
azur – лазурь, синева

B
bătlan – цапля
beneficiu – выгода, прибыль
biet – жалкий
boabe de grâu – зёрна пшеницы
boltă – небо
broderie – вышивка
brumă – иней
butuc – пенёк

C
campanie – кампания
sarodoperă – шедевр

a câștiga (teren) – *aici*: прогрессировать
cerere – спрос
a cerne – просеивать
chemare – вызов
a cocheta – кокетничать
colaborare – сотрудничество
a se comporta – вести себя
comunicat – сводка новостей
conățional – земляк
a (se) concentra – сосредоточить(ся)
a consuma – потребить
conștient – сознательно, сознательный
conștientizare – осознание
a contribui – принять участие
conținut – содержание
crâncen – ожесточённый, беспощадный
crivăț – северо-восточный ветер
a croșeta – вязать крючком
culme – вершина
a culmina – достичь кульминации
curte – двор, дворец

D
decizie – решение
decupat – вырезанный
a deduce – сделать вывод
degradat – деградировавший
a demara – начать
a depăși – преодолеть
deplin – целиком
depozitare – складирование
desăvârșit – совершенный
a se desfășura – развернуть, происходить
deșeu – отходы
discipol – ученик
disperat – отчаянный, безнадежный
divin – божественный, дивный
doină – дойна (румынская народная лирическая песня)
domeniu – область, сфера
a domni – править
durere – боль

E
eficient – эффективный, действующий
efort – усилие
elocvent – выразительный, красноречивый
epuizare – истощение
eșec – неудача
a evita – избегать

excepție – исключение
 excepțional – исключительно
 expansiune – экспансия, распространение, расширение

F
 a facilita – облегчать, способствовать
 fascinat – очарованный
 favorabil – благоприятный
 ființă – существование, жизнь/бытие; существо
 flăcău – парень
 funcție – должность
 fusiform – веретенообразный

G
 generos – щедрый
 a gestiona – управлять
 a ghida – вести, указать путь
 glumă – шутка
 glumeț – жизнерадостный
 grație – изящество, очарование

I
 a identifica – идентифицировать(ся)
 identitate – идентичность
 a ilustra – показывать; иллюстрировать
 înaș – пастбище
 a implementa – внедрять
 a (se) implica – принимать участие, задействовать
 a inaugura – открыть
 a include – содержать
 inconfundabil – неповторимый, незаменимый, непревзойденный, уникальный
 indiscutabil – бесспорный, безусловный
 inedit – оригинальный
 a influența – влиять
 inspirat – вдохновлённый
 a interacționa – взаимодействовать
 interfață – интерфейс
 interlocutor – собеседник
 a intitula – озаглавливать, именовать
 invidie – зависть
 istețime – сообразительность

I
 a se îmbujora – краснеть
 a îmbunătăți – улучшать
 împrejurime – окрестность
 a împrumuta – одалживать
 în preajmă – рядом
 a se încadra – соответствовать, гармонизировать
 încântător – очаровательный
 încercare – попытка
 înconjurător – окружающий
 a se încrunta – хмуриться
 îndeletnicire – занятие
 înec – утопление

a înfige – проколоть, проткнуть
 a înfrunta – преодолеть, победить
 îngândurat – задумчивый
 a se îngrijora – беспокоиться
 a întocmi – составлять
 a întreține – поддерживать существование
 înțelepciune – мудрость
 înțelept – мудрый
 a înțepeți – оцепенеть
 a înzestra – наделить
 înzestrat – наделённый

J
 jucat – сыгранный
 jug – ярмо, *fig.*: иго, гнёт

L
 lan – поле
 lăcomie – алчность
 lână – шерсть
 lentilă – объектив
 livadă – сад
 lopătar – гребец; колпица
 lulea – трубка
 lume – мир, свет
 luncă – пойма, луг

M
 majorat – совершеннолетие
 a marca – *fig.*: указывать
 margine – край, окраина
 a (se) mărita – выйти замуж
 a medita – размышлять
 miriște – жнивье
 mlaștină – болото

N
 a născoci – изобретать
 năzuință – стремление, желание
 neam – народ, нация
 nemîșcat – неподвижный
 nepăsare – безразличие, равнодушие
 nesăbuit – безрассудный, необдуманный
 nor – туча, облако
 noțiune – понятие
 oboseală – усталость

O
 a oferi – предлагать, преподносить
 oportun – своевременный, своевременно
 oportunitate – своевременность, уместность; шанс

P
 pasionat – страстный
 pauză – пауза, перерыв
 pavat – мощёный
 a păși – шагать
 a păți – доставаться, достаться

pâlc (de) – стая, табун, группа
 a pescui – рыбачить
 a pica – падать, капать
 a pieri – погибать, умирать
 piesă – драматическое произведение
 a planta – садить
 a plesni – треснуть, лопнуть
 plete – пряди волос
 porțiune – часть
 posomorât – пасмурный
 a se potrivi – соответствовать
 a preciza – уточнять
 a prelua – принять
 prepeliță – перепёлка
 preschimbat – превращённый
 a presupune – предполагать
 a prețui – оценивать, ценить
 prin intermediul (cuiva) – через кого-либо, посредством
 a propune – предлагать, рекомендовать
 prosop – прямоугольный кусок богато украшенной ткани, используемый в качестве украшения в крестьянских домах
 prosperitate – благополучие
 a provoca – бросать вызов
 puiet – саженец
 pururea – вечно, навеки

R
 a rămâne – оставаться
 a răsări – восходить
 a răspândi – распространять
 a recepționa – принимать, принять
 recif – риф
 a reda – воспроизводить, передать смысл
 a (se) reflecta – отражать(ся), размышлять
 regenerabil – регенерированный
 regret – сожаление
 a reprezenta – представлять, изображать
 resemnat – смиренный
 a reuși – удаваться, получаться
 rezervație – заповедник
 reziduu – остаток, отход
 a rodi – плодоносить, родить

S
 salariu – зарплата
 săptămânal – еженедельно
 schilod – увечный, искалеченный
 scop – цель
 a secera – пожинать
 segment – сегмент
 a sfătui – советовать
 silențios – тихий, бесшумный
 a sili – принуждать, заставить

soclu – пьедестал
 a solicita – просить
 sopran – сопрано
 soț – муж
 spaimă – страх, испуг
 speriat – испуганный
 spiritual – духовный
 a spori – расти
 stat – государство
 statut – статус
 stilizare – стилизация
 a (se) stinge – угасать, тушить
 străvechi – старинный, древний
 a se strecura – пробираться, проникать
 subsemnat/ă – нижеподписавшийся/аяся
 sumbru – мрачный, тёмный
 a surprinde – захватывать, отметить
 suveran – суверенный

T
 templu – храм
 tentat – искушённый
 tezaur – сокровище
 traistă – сумка из сукна
 a (se) transforma – превращать(ся)
 trecere – прохождение, переход
 trufaș – надменный
 tulburat – взволнованный

T
 țărănă – (рыхлая) земля
 țâșni – хлынуть, брызнуть, бить фонтаном

U
 uimitor – удивительный
 uliu – ястреб
 uluit – изумлённый, ошеломлённый
 umbrit – затенённый
 unanım – единогласно
 unic – уникальный
 a urma – следовать, необходимо
 utilizator – пользователь

V
 valoare – ценность
 vatră – очаг, родной/отчий дом
 vedetă – звезда, знаменитость
 a veghea – заботиться, наблюдать
 viciu – порок
 vietate – живое существо
 vital – жизненно важный, насущный
 a vota – голосовать

Z
 zadarnic – напрасный, напрасно
 zgribulit – сжавшийся

